

Bulletin advokacie

Geometrický plán jako neoddělitelná součást listiny a katastr nemovitostí • Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů v soudní praxi • Zásada úspěchu – „novinky“ v rozhodování o nákladech řízení • Dovolání podle německého práva • Trestání advokátů podle věcného záměru civilního řádu soudního •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Galavečer PRÁVNÍKA ROKU 2018 přinesl dvě novinky: robot a přímý přenos
Vše podstatné najdete na str. 6-8 a 96-101.

ČAK A NSZ
PODEPSALI
MEMORANDUM
O SOUČINNOSTI
Viz str. 9-12.

Na startu roku
2019

ASPI

Největší knihovna

252

komentářů

215

komentovaných
předpisů

71

aktualizací
komentářů
v roce 2018

Jediná průběžně aktualizovaná

Aktuálně vyšlo knižně a můžete mít také v ASPI:

Katastrální zákon
Praktický komentář
D. Šustrová,
P. Borovička, J. Holý

**Autorka komentáře
Daniela Šustrová získala
prestižní ocenění
Právník roku 2018
v kategorii Správní právo**

Zákon o výkonu
zajištění majetku
a věcí v trestním
řízení
Praktický komentář
L. Trešlová, I. Škrobák

Zákon o odpovědnosti
za přestupky a řízení
o nich / Komentář
D. Bohadlo, J. Brož,
S. Kadečka, P. Průcha,
F. Rigel, V. Šťastný

Zákon o soudech
a soudcích
Komentář
J. Grygar

Zákon o mediaci
Komentář
T. Horáček, M. Olík,
M. Svatoš

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz

Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obračejte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též na internetu
(www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci
vyjadřuje autor souhlas s rozmnožením,
rozšiřováním a sdělováním jeho příspěvku
na stránkách www.bulletin-advokacie,
v právních informačních systémech
a na internetových portálech spolupracujících
s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci
monitoringu médií.

Toto číslo vyšlo 15. 2. 2019 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka: vítězové soutěže Právník roku 2018 –
foto Jakub Stadler

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 1805-8280 (online)

Úvodník

Vladimír Jirousek: **2018/2019** 3

Aktuality

Regulace odměn advokátů podruhé Michal Žižlavský..... 4

Do Právnícké síně slávy za rok 2018 vstoupil Petr Pithart

Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská..... 6

Cena Václava Mandáka putuje do rukou profesora Jelínka

Hana Rýdlová 8

Představitelé ČAK a NSZ podepsali Memorandum o součinnosti

Tomáš Sokol 9

Memorandum o součinnosti 11

z právní teorie a praxe

Články

Přiměřené zadostiučinění v nekalé soutěži II. Peněžitá podoba

přiměřeného zadostiučinění Dana Ondřejová..... 13

Geometrický plán jako neoddelitelná součást listiny a katastr

nemovitostí Jaroslav Holý, Daniela Šustrová 18

Vázanost stran rozhodčí smlouvou v případě postoupení pohledávky

Vojtěch Trapl 22

Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů

v soudní praxi Jan Balarin 25

Zásada úspěchu – „novinky“ v rozhodování o nákladech řízení

Zdeněk Pulkrábek..... 34

Vliv typu soudního řízení na oceňování znalcem Lukáš Krístek 38

Dovolání podle německého práva. Spolkový soudní dvůr

mezi zajišťováním právní jistoty a individuální spravedlnosti

Peter Gottwald 45

Trestání advokátů podle věcného záměru civilního řádu soudního

Lukáš Duffek..... 53

Z judikatury

NS: K principům rozhodování soudu o zrušení či omezení
služebnosti z hlediska náhrady za její zrušení nebo omezení 55

ÚS: K nesprávnému hodnocení podmínek pro nařízení předběžného
opatření (společnost Uber B. V.) 59

NSS: Zastavení soudního řízení správního pro nezaplacení
soudního poplatku a ujednání o odměně advokáta 61

ESLP: K prohlídkám a zabavování dokumentů v advokátních
kancelářích 65

Glosa: K rozsudku NS ve věci aktivní věcné legitimace
k podání návrhu na soudní omezení či zrušení služebnosti 66

Z odborné literatury

Jan Dědič, Jana Guričová, Josef Kříž, Jan Lasák, Jakub Porod:

Zákon o státním podniku. Komentář (Kateřina Eichlerová) 69

Ivo Telec: **Právo přírodního léčitelství** (Pavel Mates) 71

Markéta Selucká, Svatava Veverková a kol.:

Obchodní podmínky ve vztazích B2C (Karel Marek) 72

Markéta Selucká, Eva Dobrovolná, Vlastimil Vítoul, Silvie Štěpánová:

Vlastnictví bytu (Jana Mlýnková)..... 73

Bulletin slovenskej advokacie přináší... 74

z advokacie

Z české advokacie

Substituce v řízeních jinak a snad i lépe Tomáš Sokol.....	75
Z kárné praxe Jan Syka.....	76
Rok 2018: ve znamení ataků proti advokátní mlčenlivosti Lukáš Trojan.....	78
Výhodné podmínky pojištění pro advokáty při výkonu advokátní praxe i v oblasti soukromé Tereza Poláková.....	79
Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2018.....	80

Z Evropy a ze světa

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují.....	82
Konference o efektivnosti justičních systémů ve Vídni Lenka Vojířová.....	89

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	90
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu.....	92
Pozvánka na 2. ročník Olomouckého diskusního fóra.....	93
Pozvánka na seminář „Advokátní mlčenlivost a daňové povinnosti“.....	93
Odklony v trestním řízení a dohoda o vině a trestu Ivana Cihlářová.....	94
Pozvánka na Insolvenční kongres v Praze.....	95

Z právnické společnosti

Galavečer Právníka roku 2018: robot v přímém přenosu Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková, Dagmar Koutská.....	96
Randovy medaile Red.....	101

Nakonec

Z čítanky o právu Petr Hajn.....	102
Kresba Lubomíra Lichého.....	103
Víte, že... Stanislav Balík.....	103
Obsah ročníku 2018.....	104
Inhaltsverzeichnis.....	110
Zusammenfassung/Summary.....	111
Table of Contents.....	112

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce odděľujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků. Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

ZIZLAVSKY > **25 let**

insolvence klienta

výhodná spolupráce

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

2018/2019

Přát do nového roku „vše nej“ je velmi jednoduché. Mnohem těžší je strážlivá rekapitulace roku loňského. Přesto se domnívám, že jak advokátní stav, tak členové orgánů ČAK se nemusí za své vystupování, resp. činnost, stydět. Ne že by nedošlo či nedocházelo k excesům, jež jsou povětšinou mediálně velmi vítány. Je však namístě připomenout, že jsme největší právnícký stav, a numericky vzato deset excesů je asi totéž, co jeden (někdy necelý!) exces v ostatních stavech justice. V rámci bilancování je však vhodné podívat se v první řadě na vlastní práh, přitom povinností předsedy ČAK je nepochybně alespoň stručné zhodnocení činnosti představenstva.

Pokud zpětně nahlédnu do plánu činnosti na rok 2018, musím ješitně konstatovat, že většina zadání byla zcela či alespoň z podstatné části splněna (plnění plánu na 100 a více procent se dařilo a opět daří pouze „vyvoleným“). Takže alespoň pár slov k nejvýznamnějším kapitolám.

Legislativní problematika nás zatěžovala po celý rok mnohem intenzivněji, než jsme si vůbec uměli představit. Jelikož předpokládám, že ten, kdo čte úvodník BA, nepochybně sleduje „Rychlé zprávy z představenstva ČAK“, stačí stručné shrnutí: *Daňové předpisy* (např. transpozice směrnice EU DAC5 – tvrdá obrana povinnosti mlčenlivosti; DPH – zajištění výjimky při úhradách nákladů obhajoby a zastoupení ze strany státu); *insolvence* (stálá účast ČAK v leg. procesu); *zákon o lobbingu, zákon o hromadných žalobách* (analýzy, rozbor, návrhy ze strany ČAK); *procesní předpisy* (zajištění účasti zástupců ČAK v komisích MSp, kvalifikovaná obrana proti nepřijatelné novelizaci s. ř. s.) atd. V tomto směru patří poděkování zejména Monice Novotné, Tomáši Sokolovi, Robertu Němcovi, Michalu Žižlavskému, Lence Vidovičové, ale též nečlenům představenstva F. Korbelovi, J. Svejkovskému, P. Čápkovi a dalším.

Bezplatná právní pomoc. Relevantní zahájení a odpovídající zajištění BPP v intencích novely zákona o advokacii nás stálo mnoho energie a zároveň nemálo finančních prostředků, jež nad rámec běžných kapitol výrazně zatížily rozpočet ČAK. Při vědomí, že nezvládnutí dané agendy nepochybně podmíněné ataky ze strany různých neziskových organizací, byla BPP věnována nadstandardní pozornost a péče, a to bez ohledu na stávající „ohodnocení“ bezplatné pomoci ze strany státu, které je nepochybně tristní (výše odměn – úkol pro budoucnost!). Jak se však „instalace“ agendy do činnosti ČAK povedla, o tom svědčí výjimečně pozitivní výsledky první kontroly provedené pracovníky MSp. Nezbyvá než poděkovat těm, kteří se o zmíněné výsledky zasloužili nejvíce, tj. místopředsedovi ČAK pověřenému řízením pobočky ČAK v Brně Petru Poledníkovi a ředitelce pobočky ČAK v Brně Ireně Schejbalové.

IT problematika je pod gescí Martina Maisnera. A jsem rád, že naděje do něj vkládané nebyly liché. Stačí vzpomenout manuál GDPR pro advokáty a advokátní kanceláře,

optimalizaci využívání KIS, zpracování standardů pro poskytování právních služeb online apod.

Samostatnou kapitolou je a musí být **proces výchovy a vzdělávání**. Věřím, že jste již zaregistrovali schválený „Systém dalšího vzdělávání advokátů“, který bude uveden do života právě v roce 2019. A nelze dále opomenout, že povinnosti ČAK je ve smyslu novely zákona o advokacii a prováděcího předpisu MSp zavedení tzv. „přístupových“ testů pro koncipienty ve druhé polovině roku 2019. Díky činnosti Radima Míkety a jeho týmu nemám o zvládnutí daných úkolů pochybnosti.

Samozřejmě bych mohl hovořit o dalších významných oblastech činnosti představenstva ČAK a advokátech, kteří si zaslouží víc než prosté poděkování (např. provozní činnost/rozpočet – František Smejkal; PR aktivity/příprava zpravodajského webu ČAK – Petr Toman; příprava zásadního stanovského předpisu – Jaroslav Svejkovský, Petr Čáp a další), ale úvodník je forma omezená a má paměť taktéž. Přesto na závěr nemohu nezmínit dvě významné události, jež v plánu nebyly, ale jsou svým způsobem výjimečné: *Memorandum o dohodách o vině a trestu* podepsané reprezentanty ČAK a NSZ (jak podotkl T. Sokol: „*Advokátům a státním zástupcům jsme dali příbor, ale jíst musí sami*“) a dále *Společné prohlášení ČAK a USZ o nedotknutelnosti povinnosti mlčenlivosti*.

Vážené kolegyně, vážení kolegové! Stále a poslední dobou zvláště se hovoří o etice výkonu povolání, primárně pak o etice výkonu advokacie (mnohdy, ale ne vždy, z důvodu nepochopení jejího poslání). Je mimo jakoukoliv pochybnost, že být čestným a odpovědným advokátem je stejně významné (a někdy nikoliv jednoduché) jako být čestným a odpovědným soudcem či státním zástupcem (pro ty taktéž platí zmíněná „obtížnost“!). Přeji vám, aby na všech justičních úrovních vítězila vaše čestnost, a to i vůči zjevné nečestnosti. Být čestný samozřejmě neznamená být měkký, na druhé straně někdy má největší hodnotu čistě svědomí.

Mnoho štěstí čestným přeje

❖ předseda ČAK JUDr. VLADIMÍR JIROUSEK

P. S.: Poděkování za práci v roce 2018 náleží i všem pracovníkům ČAK, kteří se v nemalé míře na plnění úkolů podíleli.

Regulace odměn advokátů podruhé

DNE 14. A 15. LEDNA 2019 SE KONALA 15. SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA ČAK. PŘEDSTAVENSTVO SE ZNOVU ZABÝVALO PROBLEMATIKOU REGULOVANÝCH ODMĚN ADVOKÁTŮ ZA SEPIS NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ.

etos v lednu přijal parlament novou insolvenční zákon. Ta otevírá cestu k oddlužení širokému okruhu lidí.

Co říkají statistiky

Téma dluhů a oddlužení nabývá na významu s tím, jak se rozevírají nůžky mezi bohatými a chudými. Extrémní chudoba přináší nespokojenost a ohrožuje právní systém. Čím více lidí bude mít možnost legálně pracovat a směřovat ke statusu střední třídy, tím bezpečněji se můžeme cítit.

Pomoci tomu můžeme i my, advokáti.

Statistiky říkají, že přibližně 70 % návrhů na povolení oddlužení sepisují advokáti. Odhaduje se, že těchto návrhů bude po účinnosti novely více než 20 000 ročně. Každý advokát, který bude mít zájem věnovat se této agendě, bude mít možnost. Je ale nutné vyjasnit pochybnosti o parametrech regulace, která na advokáty dopadá. Jinak to nebude fungovat. Budou-li přetrvávat nejasnosti, advokáti, kteří by jinak návrhy sepisovali, je prostě sepisovat nebudou. Vytvoří se úzké hrdlo na vstupu do oddlužení a nové řešení se tím znehodnotí.

Role advokátů v oddlužení

Představenstvo se zabývalo problematikou regulace odměn advokátů za sepis návrhů na povolení oddlužení již loni v září. Předcházely tomu kroky předchozího vedení Ministerstva spravedlnosti, které iniciovalo kárná řízení s několika advokáty. Ti měli účtovat odměnu v rozporu se zákonem. Věci se na základě požadavku Kontrolního oddělení ČAK zabývala Sekce pro insolvenční právo. Ta přijala výkladové stanovisko s analýzou, co zahrnuje a co naopak nezahrnuje regulovaná cena. Podrobněji jsem o tom informoval v Bulletinu advokacie č. 10/2018. Na představenstvu jsme se dohodli, že se stanovisko bude komunikovat s Ministerstvem spravedlnosti, a že je projednáme až poté, co se s ním důkladně seznámí všichni členové představenstva.

To se stalo. Představenstvo nyní na lednovém zasedání projednálo stanovisko sekce a vzalo je v plném rozsahu na vědomí jako doporučení poradního orgánu ČAK. Předseda Kontrolní rady JUDr. Jan Mikš ještě v této souvislosti připomenul rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, č. j. KSHK 15 INS 22499/2017-B-7 z 30. 8. 2018, které se týká náhrady nákladů řízení v oddlužení a které potvrzuje správnost závěrů stanoviska insolvenční sekce.

Zástupci ČAK JUDr. Lenka Vidovičová, JUDr. Jan Mikš a JUDr. Bohuslav Sedlatý projednali závěry představenstva se zástupci Ministerstva spravedlnosti. Odmítli přitom obavu, že stanovisko může napomáhat praktikám při obchodu s chudobou a že může ztížit boj proti vinklářům. Je tomu právě naopak. ČAK plně podporuje kroky ministerstva, směřující k postihu osob, které připravují návrhy na povolení oddlužení, aniž k tomu mají zákonnou licenci.

Stanovisko České advokátní komory

Když to shrnu, postoj ČAK je ten, že advokáti musejí respektovat cenovou regulaci v zákonem stanoveném rozsahu. To je však neomezuje v tom, aby před sepisem návrhu na povolení oddlužení, spolu s ním, anebo poté, co jej sepiší, poskytovali svým klientům jiné právní služby. Na ty cenová regulace nedopadá. Podrobnosti obsahuje stanovisko Sekce pro insolvenční právo, které je k dispozici na webu ČAK v sekci Komora, oddíl Výbory a sekce.

✿ JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ, člen představenstva ČAK a předseda Sekce pro insolvenční právo

Sledujte ČAK na Twitteru:
www.twitter.com/CAK_cz

**Prof. JUDr.
Jiří Jelínek, CSc.**

získal Cenu
Václava Mandáka za
nejlepší publikovaný
odborný článek
v Bulletinu
advokacie
v roce 2018.

Rozhodnutí ve věcech trestních

se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů

4. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2018

Jiří Jelínek, Jiří Říha, Zdeněk Sovák

Publikace podrobně vykládá všechny otázky související s rozhodnutím orgánů činných v trestním řízení a je vybavena rozšířeným výběrem praktických vzorů rozhodnutí soudů a vzorů podání advokáta ve věcech trestních.

560 stran, váz., 700 Kč

**Doc. JUDr.
Petr Pithart,
dr. h. c.**

vstoupil
do Právnické síně
slávy. Tuto nejvyšší
poctu, kterou
uděluje právníká
obec výjimečným
osobnostem
ze svého středu,
získal za celoživotní
přínos českému
právu.

Obrana politiky II.

Přednášky z let 1994–2018

Petr Pithart

Autor, český politik a politolog, zapsal své přednášky pro studenty právnické fakulty o historických souvislostech konkrétních politických jevů a také o tom, co zakusil ve skutečné politice – na vrcholech moci výkonné i zákonodárné.

168 stran, 250 Kč

Výživné

Ondřej Šmíd, Radka Vacová
a kolektiv

Monografie komplexně pojednává o výživovací povinnosti. Podrobně vysvětluje její rozsah, oprávněné a povinné osoby, splatnost jednotlivých splátek výživného a další problémy včetně procesních a mezinárodních souvislostí.

284 stran, 420 Kč

Řízení o zaplacení směnečného nároku

(specifika a problémové
aspekty)

Radim Chalupa

Rozsáhlá monografie je přehledným průvodcem řízením o uplatnění směnečného nároku, upozorňuje na jeho specifika a nástrahy, navíc nabízí i exkurz do zahraničních právních úprav a pohled do budoucnosti.

488 stran, 690 Kč

Základy obchodního práva

2. aktualizované a rozšířené
vydání

Ivana Štenglová, Jan Dědič,
Milan Tomsa a kolektiv

Učebnice pojednává o základních institutech obchodního práva, o právu obchodních korporací a jejich přeměnách. Zahrnuje také výklad hospodářské soutěže včetně nekalé soutěže, veřejných zakázek, státního podniku a kolektivního investování.

480 stran, 620 Kč

Zákon o silničním provozu

s komentářem a judikaturou

4. aktualizované vydání
podle stavu k 1. 10. 2018

Helena Kučerová

Publikace poskytuje ucelený výklad zákona o silničním provozu s bohatým výběrem judikatury. 4. vydání reflektuje rozsáhlé změny v úpravě správního trestání a též nové pravomoci při vydávání dokladů.

848 stran, váz., 1200 Kč

Do Právnícké síně slávy za rok 2018 vstoupil Petr Pithart

ČTRNÁCTOU OSOBNOSTÍ, KTERÁ DNE 1. ÚNORA 2019 V PRAZE NA 14. SLAVNOSTNÍM GALAVEČERU CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE PRÁVNÍK ROKU VSTOUPILA DO PRÁVNICKÉ SÍNĚ SLÁVY, SE STAL MUŽ DOSLOVA SE VŠEMI „P“: PRÁVNÍK, POLITIK, POLITOLOG, PEDAGOG, PŘEKLADATEL, PRVNÍ POREVOLUČNÍ (ČESKÝ) PREMIÉR A PŘEDSEDA SENÁTU, DOCENT JUDr. PETR PITHART, dr. h. c.

Za velkého potlesku a „standing ovation“ téměř dvou tisícovek přítomných právníků všech profesí mu cenu svatého Yva jako tradičně předal loňský laureát této nejprestižnější kategorie Právníka roku, výrazná advokátní osobnost, za minulého režimu obhájce celé řady disidentů a dodnes stále aktivní advokát, doktor Jiří Machourek z Brna (na snímku vpravo).

A právě na svatého Yva se Petr Pithart ve své řeči obrátil s prosbou o podporu pro celý právnícký stav dnes i do budoucna. „*Lid je zdrojem veškeré moci, v tomto státě, ale lid si často poshví, dá si pohov. Ztrácí pozornost a v tuto chvíli už zbývají jen pravidla a instituce; instituce jako jakési zhmotnění pravidel. A tyto instituce obsluhují právníci, právnícký stav, a na nich je teď velká odpovědnost, aby zůstali nezávislí, aby ochránili svoji čest,*“ řekl. Jak dodal, ta přímluva ke svatému Yvovi se možná zdá zbytečná, ale „jistota je jistota“.

Ale asi i svatému Yvovi by mohlo přijít logické, že se Právníkem roku 2018, tedy roku, v němž jsme si připomněli stoleté výročí vzniku Československé republiky, stal právě muž tak těsně svázaný s poslední „půlstovkou“ historie naší země, který navíc naše moderní dějiny zčásti také spoluvytvářel.

A na tobogánu naší novodobé historie byl jeho život opravdu „velkou jízdou“. Narodil se v Kladně 2. ledna 1941. Jeho otec skončil za války v koncentráku, zatímco jeho žena se obtížně protloukala se dvěma malými dětmi. Vilém Pithart se z lágru naštěstí vrátil.

Petr Pithart v poválečné době také zažíval dobrá léta; po absolvování pražského Keplerova gymnázia byl přijat na pražskou právníkou fakultu, kde už v pátém ročníku na půl úvazku vedl

semináře z teorie státu a práva. Studium zakončil s červenným diplomem a po dvouleté vojenské základní službě se vrátil na svoji *alma mater* jako odborný asistent katedry obecné teorie státu a práva a zároveň už pracoval jako redaktor Literárních novin.

Ještě v roce 1969 se mu splnil sen – odletěl na postgraduální studium na prestižní Saint Anthony's College v Oxfordu, kde obdržel dvouleté stipendium. Jenže už po třech měsících pobytu přestaly platit výjezdní doložky. Tehdy se rozhodoval, zda zůstat emigrantem ve Velké Británii, nebo se vrátit domů. Zvolil domov, i když věděl, že se vrací bez perspektivy zaměstnání ve svém oboru, zvlášť, když sám odevzdal legitimaci KSČ, do které vstoupil v roce 1960.

V roce 1970 musel odejít z právnícké fakulty a čekaly ho pomocné práce, zvlášť pak po podpisu Charty 77. Navíc mu odebrali pas, odpojili telefon...

Přesto v disentu velmi čile rozvíjel publikační činnost, a to především v samizdatovém, exilovém a západním tisku, zprvu

pod pseudonymem Podiven, později pod vlastním jménem. Vydával časopisy, sborníky, pašoval literaturu ze zahraničí a organizoval bytové semináře.

Po 17. listopadu 1989 se Petr Pithart stal členem týmu svého celoživotního přítele Václava Havla a 15. prosince pak představitelem Koordinačního centra Občanského fóra. Byl kooptován i do tehdejšího Federálního shromáždění. Po prvních svobodných volbách roku 1990 se stal **na dva roky prvním předsedou české vlády**, tedy právě v přelomových letech, kdy se u nás kladly základní kameny právního státu.

V roli českého premiéra vedl i jednání s představiteli slovenské vlády, na kterých se mělo dospět ke shodě o rozdělení kompetencí mezi národními republikami a federálními orgány.

Rozdělení republiky Petr Pithart už neasistoval – ve volbách v červnu 1992 jeho nově založené Občanské hnutí neuspělo a s těsným výsledkem, doslova o pár hlasů, nezískalo zastoupení v zákonodárných sborech. Tehdy se po mnoha letech **vrátil na svoji alma mater – právnickou fakultu v Praze, a pedagogické činnosti se zde věnuje dodnes.**

Do vrcholné politiky se ale nakonec vrátil, když byl **v letech 1996 až 2012 opakovaně zvolen senátorem** za obvod Chrudim. Jeho kolegové v horní komoře parlamentu ho třikrát zvolili jejím předsedou a pětkrát místopředsedou. Paralelně působil stále jako docent Právnické fakulty Univerzity Karlovy, do roku 2011 i jako vedoucí katedry politologie a sociologie.

Za své občanské i politické aktivity získal mnohá ocenění; naposledy mu koncem roku 2018 udělila Jednota českých právníků stříbrnou medaili Antonína rytíře Randy (*viz str. 101 BA*).

❖ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ, PhDr. DAGMAR KOUTSKÁ

❖ Foto MIA GEBAUER a JAKUB STADLER

právník roku 2018

A kdo se stal Právníkem roku 2018 v dalších kategoriích? Jsou to tyto osobnosti:

Občanské právo

Mgr. JAN ZÁRUBA, státní zástupce, zakladatel netrestního odboru Nejvyššího státního zastupitelství

Trestní právo

JUDr. FRANTIŠEK PÚRY, Ph.D., soudce, předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR

Finanční právo

JUDr. Mgr. PETRA NOVÁKOVÁ, Ph.D., advokátka, AK Nováková + Partners

Správní právo

JUDr. DANIELA ŠUSTROVÁ, LL.M., ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu hlavního města Prahy

Pracovní právo

doc. JUDr. PETR HŮRKA, Ph.D., náměstek pro legislativu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

Právo informačních technologií

JUDr. TOMÁŠ NIELSEN, advokát, AK NIELSEN MEINL

Občanská a lidská práva a právo ústavní

doc. JUDr. LADISLAV OROSZ, CSc., soudce Ústavního soudu SR

Pro bono

Mgr. ROBERT PLICKA, advokát, AK Plicka & Partners

Zvláštní cena sv. Yva za zásluhy o advokacii

JUDr. ANTONÍN FÜRST st., advokát

Talent roku

JUDr. JIŘÍ MULÁK, Ph.D., asistent soudce Vrchního soudu v Praze

Podrobné informace o průběhu celého galavečera Právníka roku 2018 najdete na str. 96-101.

Cena
Václava Mandáka
2018

Cena Václava Mandáka putuje do rukou profesora Jelínka

CENU VÁCLAVA MANDÁKA ZA NEJLEPŠÍ ODBORNÝ ČLÁNEK PUBLIKOVANÝ V BULLETINU ADVOKACIE V ROCE 2018 ZÍSKAL prof. JUDr. JIŘÍ JELÍNEK, CSc., ZA PŘÍSPĚVEK NAZVANÝ K CHYBĚJÍCÍ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ TZV. PROSTOROVÉHO ODPOSLECHU V TRESTNÍM ŘÍZENÍ.

Záměr udělovat každoročně ocenění za nejlepší původní článek publikovaný v tištěné verzi Bulletinu advokacie v předchozím kalendářním roce schválila redakční rada Bulletinu advokacie již před dvěma lety. Ocenění pojmenovala (se souhlasem oprávněných dědiců) „Cena Václava Mandáka“, po dlouholetém šéfredaktorovi Bulletinu advokacie JUDr. Václavu Mandákovi, CSc. (*1933 +2009).

Redakční rada, společně se šéfredaktorkou BA a vedoucí odboru vnějších vztahů ČAK, hodnotila články podle odborné kvality, srozumitelnosti a argumentační přesvědčivosti, přínosu článku pro právní a zejména advokátní praxi a přihlížela i k původnosti tématu a jeho aktuálnosti v daném kalendářním roce.

Nejlépe těmto kritériím v druhém ročníku vyhověl a Cenu Václava Mandáka za rok 2018 získal **prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.**,

za příspěvek nazvaný **K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řízení, který vyšel v letním dvojčísle 7-8/2018.**

Cenu mu slavnostně předali v rámci galavečera Právnicka roku 2018 dne 1. února 2019 v Top Hotel Praha předseda redakční rady BA JUDr. Petr Toman, LL.M., a šéfredaktorka BA JUDr. Hana Rýdlová, společně s Mgr. Ivou Rolečkovou z vydavatelství Wolters Kluwer, které věnovalo šek v hodnotě 5 000 Kč na nákup tištěné odborné literatury (na snímcích dole).

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., je vedoucím katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a uznávaným odborníkem na trestní právo.

Ve svém příspěvku „K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řízení“ se zaměřil na jeden z nedostatků trestního řádu, kterým je to, že výslovně neupravuje provádění tzv. prostorového odposlechu (utajené získávání informací pomocí speciálních, pro tyto účely sestrojených technických prostředků a zařízení zaznamenávajících obraz, zvuk, přesný pohyb i činnost sledovaných osob v reálném čase a prostoru), rozhodování o možnosti jej provádět i podmínky pro využití záznamu o odposlechu jako důkazu v trestním řízení. Termín „prostorový odposlech“ dokonce trestní řád na žádném ze svých míst nedefinuje a ponechává toto vymezení nauce a právní praxi. Profesor Jelínek považuje tuto situaci za závažný nedostatek trestního řádu, v oceněném článku se vyslovuje pro zakotvení prostorového odposlechu do trestního řádu a formuluje podmínky budoucí právní úpravy. Vzhledem k aktuálnosti řešení této otázky doporučuje ve svém příspěvku nevyčkávat na celkovou rekodifikaci trestního řádu, ale zakotvit novou právní úpravu okamžitě formou novelizace trestního řádu.

Redakce Bulletinu advokacie vítězi srdečně gratuluje a zároveň všem dává na vědomí, že třetí ročník byl již vyhlášen a bude se těšit na vaše odborné příspěvky na aktuální a zajímavá témata.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

✿ Foto JAKUB STADLER a MIA GEBAUER

Představitelé ČAK a NSZ podepsali Memorandum o součinnosti

V PÁTEK 7. 12. 2018 BYLO PODEPSÁNO MEMORANDUM O SOUČINNOSTI, JEHOŽ SIGNATÁŘI JSOU NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ NA STRANĚ JEDNÉ A ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA NA STRANĚ DRUHÉ. ZCELA NEVIDITELNÝ KROK Z HLEDISKA LIDSTVA, ALE V JUSTIČNÍCH POMĚRECH ČR OJEDINĚLÝ. NE-LI ROVNOU KURIOZITA. MOŽNÁ I NEPOCHOPENÁ NĚKTERÝMI ADVOKÁTY, A PROTO PÍŠU TYTO ŘÁDKY. CO JE OBSAHEM MEMORANDA, SI KAŽDÝ MŮŽE PŘEČÍST NA STR. 11-12. ABY ALE BYL OBRÁZEK ÚPLNÝ, ZDÁ SE VHODNÉ ZMÍNIT, CO PODPISU PŘEDCHÁZELO, K ČEMU TO BUDE DOBRÉ, A PŘÍPADNĚ JAK S TÍM VŠÍM MAJÍ NAKLÁDAT ADVOKÁTI.

Podle ust. § 2 odst. 5 tr. řádu orgány činné v trestním řízení postupují za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Již po delší dobu ale tento požadavek ustupuje v některých případech zájmu na rychlém skončení trestní věci. Ne že by snad existoval i zájem opačný, ale v některých případech může rychlost skončení věci dostat přednost před úplným objasněním. Tak říkajíc již tradičním způsobem jsou odklony, nově k nim přibyl institut dohody o vině a trestu.

V červnu loňského roku proběhla na půdě České advokátní komory schůzka, které se kromě náměstka nejvyššího státního zástupce Mgr. Jiřího Pavlíka a zástupců Komory zúčastnil i předseda Nejvyššího soudu prof. Šámal. Zúčastnění jednali především o potřebě více využívat stávající možnos-

Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman a místopředseda ČAK Tomáš Sokol podepisují Memorandum o součinnosti za „dohledu“ předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala.

ti odklonů či dohody o vině i trestu. Zmínili ale také možné další legislativní aktivity, které by využití uvedených právních úprav ještě zvětšily. To je ale hudba budoucnosti. Z pohledu Memoranda jsou prozatím důležité právě a jen odklony a dohoda o vině a trestu, vše v podobě, v jaké je upravuje stávající trestní řád.

Poté, co jsme se shodli na tom, že by skutečně bylo žádoucí více preferovat uvedené způsoby řešení trestních řízení, diskutovali jsme o tom, **co všechno v praxi jejich realizaci komplikuje. Jako první problém jsme vytipovali obecnou nejasnost o míře či prostoru pro neoficiální jednání mezi stát-**

ním zástupcem a obhájcem. Přitom právě tato neoficiální diskuse je v řadě případů prostě nezbytná, mají-li se strany trestního řízení posléze primárně dohodnout, že se mohou dohodnout.

Za obhajobu jsme pak informovali o dalším problému, kterým je obava klienta i jen z náznaku vyřešit trestní věc odklonem či dohodou o vině a trestu. To s ohledem na to, že všechny zmíněné instituty vyžadují více či méně explicitní doznání obviněného. Z čehož plyne logicky již zmíněný strach z toho, co se stane, když se obviněný, který vinu popírá, ji sice neformálně, ale přesto dozná. Tedy když změní, byť snad jen podmíněně, své kategorické tvrzení o nevině, ale pak k odklonu nebo k dohodě o vině a trestu nedojde. Není sporu o tom, že možnost oficiálního využití takového doznání v rámci trestního řízení neexistuje, ale jde o psychickou bariéru. Bariéru, již klient prezentuje, že je opravdu, ale opravdu nevinen, a nyní, byť i neoficiálně, ji vlastnoručně probourá.

Zmíněn byl ovšem i jistý profesní ostych státních zástupců, kteří si namnoze nejsou jisti, do jaké míry se mohou s obhájcem „spustit“ a otevřeně diskutovat, jak naložit s trestním stíháním, v němž státní zástupce pochopitelně vystupuje z pozice toho, kdo usiluje o odhalení a potrestání pachatele trestného činu.

Prvním výsledkem diskuse na tato témata byl závěr, že **neoficiální jednání státního zástupce a obhájce není nic proti ničemu**, ostatně mnozí tak už léta jednají. Dokonce nejen to, že spolu mohou takto jednat, ale že by přímo měli, jeví-li se kauza příhodně. A pokud už se, zatím neoficiálně, dohodnou, tedy si symbolicky „plácnou“, měla by být taková dohoda ctěna, s výjimkou změny poměrů. Nakonec jsme dospěli k závěru, že tato vzájemná shoda představ o možné součinnosti státního zástupce a obhájce by měla být veřejně deklarována. Což byl ideový zrod Memoranda.

Následovalo ladění textu, kdy si obě strany ujasňovaly, jak daleko mohou jít a k čemu se vlastně mohou zavazovat. Z pohledu advokacie bylo akcentováno, že advokát je především odpovědný svému klientovi. Samozřejmě v mezích, které stanoví zákon, a může tedy jednat pouze tak, aby svému klientovi neškodil. Případně vyšší společenské zájmy se u advokáta koncentrují právě na prosazování zájmů jeho klienta.

Výsledný produkt několika společných redakcí je Memorandum v té podobě, která byla podepsána. **Text odráží fakt, že advokacie nefunguje na vztazích podřízenosti a nadřízenosti**, přesněji jen velmi omezeně, takže ČAK se proto nemůže, pokud jde o praktický výkon advokacie, za advokáty příliš zavazovat. Jak patrně, ČAK by především měla podporovat komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem zaměřenou na co největší či snad co nejefektivnější využívání odklonu a uzavírání dohod o vině a trestu.

Podle prvního článku Memoranda by tyto instituty měly být využívány nejen při trestním stíhání fyzických osob, ale i osob právnických. **Za sebe bych největší přínos Memoranda ale vnímal v obsahu druhého článku, upravujícího zásady komunikace. Podle něj státní zástupce a obhájce spolu komunikovat mohou, nebo snad možná i za jistých okolností musejí, neb je to pro daný účel žádoucí. Přitom žádná strana vůči té druhé nemá žádnou jinou specifickou povinnost než jednat profesně eticky a samozřejmě v souladu se svými zákon-**

nými povinnostmi. Zcela logickým důsledkem je, že výsledek zmíněné komunikace si musí každá ze stran vyhodnotit podle „svého rozumu“.

Článek druhý odst. v) obsahuje dost důležité ujednání, které reaguje na výše zmíněné obavy. Jasně říká, že když už se státní zástupce a obhájce dohodnou o dalším procesním postupu, tedy o postupu, který by zřejmě měl směřovat k rozhodnutí o odklonu anebo k uzavření dohody o vině a trestu, bude tento jejich pakt dodržován s výjimkou případu, kdy dojde ke změně skutkové či důkazní situace anebo výkladu právní otázky. Pochopitelně že Memorandum nemění zákony, a tedy se případného dodržení takové dohody nebude možné dovolávat cestou práva. Jinou věcí snad může být poukaz na to, že jedna nebo druhá strana porušením takové dohody současně porušila i Memorandum. Co by pak následovalo, je otázkou, o jejíž odpovědi zatím nehodlám spekulovat. Uvidíme, co bude dál. Zatím považuji za dostatečné, že vůbec takováto soft norma vznikla.

Všem advokátům je pak třeba připomenout, že jejich **komunikace se státním zástupcem o případném dalším postupu, tedy o odklonu nebo o dohodě o vině a trestu, je či měla by být považována za důvěrnou**. Rozhodně tedy věci neprospěje, když z nějakého důvodu ležícího mimo samotnou obhajobu bude obhájce vykřikovat do světa, že už si skoro podal ruku se státním zástupcem a věc jeho klienta bude vyřešena podmíněným zastavením trestního stíhání nebo rovnou narovnáním, případně dohodou o vině a trestu. Jinou věcí jistě je deklarace toho, že k takovému aktu či úkonu již došlo.

Poslední otázkou je, co to komu přinese? Pokud jde o advokáty, kteří neprovozují trestní agendu, tak asi nic zcela uchopitelného. Pokud ale vnímají své členství v Komoře jako něco víc než podmínku k výkonu profese, tak snad posilní vědomí, že ČAK, jejíž jsou součástí, není „jen“ zbytkovým orgánem státní správy, případně jakousi cechovní organizací, ale součástí justice a také tím, kdo ovlivňuje její podobu a fungování. Což ostatně advokacie jistě je i bez Memoranda.

Obhájcům Memorandum dává křídla, anebo snad jen křídélka. Mohou směle kdykoliv zavolat dozorovému státnímu zástupci a začít komunikovat o odklonu anebo dohodě. A mohou se odkázat na Memorandum. Jen podotýkám, to s ohledem na odst. x) druhého článku, a pro případ osobního jednání, jež je také možné, že by až snad na výjimečné situace asi nebylo vhodné pokoušet se dojednat schůzku v restauraci, nebo snad dokonce na benzinové pumpě.

Posuneme-li se od úpravy konkrétních součinnostních postupů státních zástupců a advokátů k obecnějšímu cíli, pak je třeba zmínit i obsah třetího článku, který předpokládá, že fungování Memoranda, tedy to, co tam je označeno jako došavadní spolupráce, bude každoročně vyhodnocováno. Za sebe chci na závěr vyslovit naději, že tato hodnocení nebudou obsahovat negativní závěry.

✿ JUDr. TOMÁŠ SOKOL, místopředseda ČAK

Pozn. red: Memorandum o součinnosti bylo podepsáno v rámci odborného semináře, jehož tématem byly „Odklony v trestním řízení a dohoda o vině a trestu“. Zprávu o tomto semináři čtěte na str. 94-95.

MEMORANDUM O SOUČINNOSTI

mezi

Nejvyšším státním zastupitelstvím, zastoupeným JUDr. Pavlem Zemanem, nejvyšším státním zástupcem (dále jen „strana Memoranda“),

a

Českou advokátní komorou, zastoupenou JUDr. Vladimírem Jirouskem, předsedou České advokátní komory (dále jen „strana Memoranda“).

Preambule

Účelem Memoranda je podpořit vzájemnou komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem zejména v oblasti využívání odklonů v trestním řízení a dále při uzavírání dohod o vině a trestu a nastavit zásady této komunikace.

Strany Memoranda prohlašují, že aktivity v daném směru, ani nic, co s nimi souvisí, nesmí být v rozporu s právními předpisy, tj. ze strany státního zástupce mimo jiné v rozporu s § 24 odst. 1 zákona o státním zastupitelství a ze strany obhájce pak mimo jiné v rozporu s § 17 zákona o advokacii.

Strany Memoranda vyvinou maximální možné úsilí, aby se stanovené zásady komunikace uplatňovaly při všech jednáních státních zástupců a obhájců.

Strany Memoranda prohlašují, že Memorandum je deklarací jejich společných představ o možné spolupráci a způsobu, jak je realizovat, ale není jeho smyslem či cílem vytvářet právními předpisy vynutitelné závazky.

Článek první Předmět spolupráce

1. Odklony a uzavírání dohod o vině a trestu

- i. Strany Memoranda mají za to, že je potřeba podpořit komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem, a to hlavně z toho důvodu, aby docházelo častěji k využívání odklonů v trestním řízení a dále k uzavírání dohod o vině a trestu.
- ii. Strany Memoranda, vědomy si požadavků na rychlost trestního řízení, včetně řízení přípravného, při šetření práv obviněného a poškozeného považují odklony a institut dohody o vině a trestu za účinný prostředek nápravy vztahů mezi obviněným a poškozeným, jejichž využívání nebo uzavírání se zavazují do budoucna zintenzivnit.
- iii. Ukončení trestního řízení tímto způsobem by zároveň mělo vést k podstatnému odlehčení řízení před soudem, což strany Memoranda vnímají jako vysoce společensky prospěšný cíl.
- iv. Včasnost vzájemné komunikace zvyšuje pravděpodobnost, že dojde k využití odklonu nebo k uzavření dohody o vině a trestu.

2. Trestní odpovědnost právnických osob

- i. Strany Memoranda mají za to, že je potřeba podpořit intenzivnější komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem v oblasti uzavírání odklonů a dohod o vině a trestu i v rámci trestní odpovědnosti právnických osob.
- ii. Právnickým osobám má být prostřednictvím jejich obhájce dána přímá a efektivní možnost komunikovat se státním zástupcem za účelem uzavření dohody o vině a trestu, jejíž součástí bude i přijetí opatření, které napraví nedostatky nastavených opatření a do budoucna znemožní páčání trestné činnosti, včetně opatření, jejichž důsledkem může být využití § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- iii. Cílem státního zástupce je obdržet od právnické osoby přesné, originární a skutečnosti odpovídající informace a zajistit, aby důkazy důležité pro trestní řízení nebyly v důsledku případně vedeného interního šetření znehodnoceny.
- iv. V zájmu svého klienta a s jeho souhlasem předloží obhájce státnímu zástupci informace a důkazy získané mimo jiné i v rámci interního šetření provedeného u obviněné právnické osoby, pokud bude moci ve smyslu zásad sjednaných Memorandem předpokládat, že státní zástupce tuto snahu zohlední právě při úvahách o využití odklonu v trestním řízení a uzavírání dohody o vině a trestu nebo při navrhování trestu právnické osobě v řízení před soudem.

Článek druhý Zásady komunikace

Komunikace mezi obhájcem a státním zástupcem má být zásadně možná a žádoucí, a to zejména v přípravném řízení, lze-li rozumně předpokládat, že daná věc je řešitelná využitím odklonu v trestním řízení nebo uzavřením dohody o vině a trestu. Není podstatné, z čí iniciativy bude taková komunikace vycházet, platí, že akceptací této iniciativy druhou stranou Memoranda bude založena dobrá víra účastníků jednání.

Obě strany musí mít stejnou možnost spolu komunikovat, a to při dodržení níže uvedených zásad profesní etiky, vzájemného respektu, zásady spolupráce, vzájemné výměny informací a zásady důvěrnosti komunikace při odpovídajícím způsobu její dokumentace.

Jednotlivé zásady komunikace:

- i. Při komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem musí být zachovávány zásady profesní etiky obou stran a obě strany musí vzájemně zachovávat princip náležité úcty.
- ii. Každá ze stran si musí samostatně vyhodnotit, jaké informace může sdílet a jaká prohlášení může učinit s ohledem na svoje postavení, práva a povinnosti (státní zástupce sleduje naplnění veřejného zájmu a účelu trestního řízení v případě trestní působnosti, zatímco obhájce musí sledovat a hájit zájem klienta a řídit se jeho pokyny).
- iii. Komunikace nesmí být v rozporu se zásadami trestního řízení a ani se zájmy, které jsou jak státní zástupce, tak obhájce ve smyslu zákona povinni chránit. Pokud by v některém okamžiku toto nebezpečí hrozilo, musí příslušná strana druhé straně tuto skutečnost oznámit, a pokud se nepodaří hrozící nebezpečí odstranit, komunikaci ukončit.
- iv. Předpokladem pro navázání dobré a spolehlivé komunikace mezi státním zástupcem a obhájcem je skutečnost, že obhájce předloží se souhlasem svého klienta policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci požadované informace.
- v. Předpokladem předání těchto informací je dohoda o možných parametrech dalšího procesního postupu. Přitom bude platit, že pokud státní zástupce a obhájce primárně dojdou ke vzájemné dohodě o dalším procesním postupu, bude dohoda mezi státním zástupcem i obhájcem bez dalšího dodržována, s výjimkou případů, kdy dojde ke změně skutkové či důkazní situace nebo výkladu dané právní otázky.
- vi. Při komunikaci bude zásadně respektována skutečnost, že přípravné řízení je neveřejné a že úniky informací na veřejnost z této fáze řízení by mohly zmařit či ztížit jeho další provádění.
- vii. Komunikace mezi státním zástupcem a obhájcem ve shora uvedeném smyslu je důvěrná; tím není dotčen bod ix. Způsob komunikace mezi státním zástupcem a obhájcem může být osobní, telefonický nebo elektronický či písemný. Určení konkrétního způsobu komunikace v dané věci je na státním zástupci s přihlédnutím k preferencím obhajoby a vhodnosti v dané situaci.
- viii. V případě telefonického a elektronického kontaktu státního zastupitelství je možné využít telefonní číslo a e-mailovou adresu uvedenou ke každému státnímu zastupitelství na stránkách www.justice.cz, v části Státní zastupitelství.
- ix. O obsahu komunikace mezi státním zástupcem a obhájcem vždy učiní státní zástupce do dozorového spisu záznam nebo ji doloží e-mailovou zprávou, kterou založí do dozorového spisu.
- x. Případné osobní jednání probíhá zpravidla v prostorách příslušného státního zastupitelství nebo v jiných prostorách, které mají k dispozici orgány činné v trestním řízení (prostory Policie České republiky, věznice, prostory Probační a mediační služby atd.). Státní zástupce může přizvat další osoby, např. policejní orgán jako zpracovatele věci nebo ve skutkové či právně složitých případech jiného státního zástupce ze stejného státního zastupitelství. Obhájce si pak může přizvat dalšího advokáta či koncipienta, který na věci pro klienta pracuje.

Článek třetí Vyhodnocení spolupráce

Strany Memoranda každoročně vyhodnotí dosavadní spolupráci, která je předmětem tohoto dokumentu, a to vždy v prvním měsíci nového kalendářního roku. V návaznosti na provedené hodnocení stanoví doporučení pro příští období. První vyhodnocení spolupráce bude provedeno v prvním měsíci nového kalendářního roku za rok 2019.

Účinnost tohoto Memoranda nastává prvním dnem následujícího měsíce po podpisu obou stran.

V Praze dne 7. 12. 2018

Nejvyšší státní zastupitelství
zastoupené
JUDr. Pavlem Zemanem

V Praze dne 7. 12. 2018

Česká advokátní komora
zastoupená
JUDr. Vladimírem Jirouskem
zplnomocněn k podpisu předsedou
JUDr. Tomáš Sokol

z právní teorie a praxe

Přiměřené zadostiučinění v nekalé soutěži II. Peněžitá podoba přiměřeného zadostiučinění

Příspěvek navazuje na první část publikovanou v BA č. 12/2018 a věnuje se problematice peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění v nekalé soutěži. Zabývá se kritérii pro jeho přiznání dovozenými judikaturou, otázkou, zda lze zohledňovat také majetková kritéria, „sazbami“ přiměřeného zadostiučinění v české i slovenské judikatuře, a dalšími otázkami, které je potřeba zvažovat v žalobách požadujících přiměřené zadostiučinění.

**Doc. JUDr. Dana Ondřejová,
Ph.D.,**

je advokátkou a partnerkou
v LEGALITĚ advokátní kancelář,
s. r. o., Praha, a působí na Katedře
obchodního práva PF MU v Brně.

Peněžitá podoba přiměřeného zadostiučinění

Z předchozího výše zmíněného příspěvku vyplynulo, že pokud nepeněžitá podoba přiměřeného zadostiučinění nezajistí skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy, jsou soudy povinny poskytnout zadostiučinění v penězích (srov. § 2951 odst. 2 o. z.). Nejvyšší soud (rozhodnutí ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3964/2011) tento přístup shrnul takto: „K tomu, aby soud mohl jednáním nekalé soutěže dotčenému účastníkovi přiznat právo na přiměřené zadostiučinění v penězích, musí být jako nepochybně zjištěno, že tento účastník utrpěl v souvislosti s jednáním nekalé soutěže nemajetkovou újmu, a to v takovém rozsahu nebo takového druhu, že nepostačuje její vyrovnání přiměřeným zadostiučiněním v nepeněžité formě. Teprve poté lze posuzovat, jaká částka, požadovaná k zaplacení jako zadostiučinění, je přiměřená k vyrovnání vzniklé nemateriální újmy.“

Soudy musí ve svém rozhodnutí přesvědčivě zdůvodnit, proč neshledávají přiznání nepeněžité podoby přiměřeného zadostiučinění dostatečným, v opačném případě by své rozhodnutí zatížily vadou vedoucí k zrušení rozhodnutí odvolacím soudem (§ 157 odst. 1 o. s. ř., srov. náleží Ústavního soudu ze dne 21. 7. 2015, sp. zn. II. ÚS 3717/14, nebo ze dne 1. 9. 2015, sp. zn. II. ÚS 3664/14). Soudy prvního stupně se nezřídká snaží usnadnit si argumentaci ne-

přiznání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění laxními, nedostatečně zdůvodněnými konstatováními typu „soud se domnívá, že forma omluvy poskytuje dostatečné zadostiučinění, a žalobce v řízení netvrdil a neprokázal, že by částka 800 000 Kč byla přiměřená vyrovnání vzniku nemajetkové újmy“ (srov. např. Městský soud v Praze ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 2 Cm 29/2014; zde se jednalo o nekalosoutěžní jednání spočívající v cenovém podbízení).

Nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem, který podléhá volné úvaze soudu, nicméně soud musí rozhodnout podle určitých kritérií (NS ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3964/2011). Těmi se budu zabývat dále v textu.

Kritéria pro přiznání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění v judikatuře

Jak judikoval Nejvyšší soud (rozhodnutí NS ze dne 5. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 511/2006) – „ze skutečnosti, že nárok na přiměřené zadostiučinění podléhá volné úvaze soudu, nelze bez dalšího dovodit, že soud ‚nepotřebuje kritéria‘, která by pro přiměřenost takového nároku posuzoval. Volná úvaha soudu neznamená libovůli soudu, který bez dalšího, aniž by posuzoval v daném případě konkrétně zjištěné a také prokázané skutečnosti a okolnosti jednání v nekalé soutěži, určí, kdy požadovaná forma satisfakce je či není namístě, a tudíž je či není přiměřená. Pro svoji úvahu musí mít soud k dispozici dostatek tvrzených a prokázaných skutečností, vymezujících určité hranice, z nichž soud při svých úvahách vychází, a to nejen z pohledu maximální či minimální možnosti peněžní reparace vzniklé nemateriální újmy.“

Kritéria pro přiznání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění a zdůvodňující jeho konkrétní výši se odvíjejí od okolností konkrétního případu a musejí být posuzována jak z objektivních, tak subjektivních hledisek (srov. rozhodnutí NS ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 447/2006). Z české rozho-

dovací praxe soudů lze vysledovat určité okolnosti, které soudy standardně zohledňují jako „přítežující“ a odůvodňující přiznání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění, případně jeho vyšších „sazeb“. Těmito kritérii jsou např.:

- význam *know-how*, podstatné snížení postavení žalobce na relevantním trhu (např. NS ze dne 18. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001, NS ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2097/2011),
- snížení dobrého jména a dobré pověsti produktů, utrpění újmy v očích zákazníků, ohrožení v rozlišovací způsobilosti, zákazníci mohli omylem považovat služby žalovaného za služby žalobce (např. NS ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2097/2011),
- porušení dobré pověsti obchodní firmy vybudované s vynaložením značných nákladů nebo skutečnost, že žalovaný v závadném jednání již nepokračuje, tedy žalobce nemá jinou možnost než se domáhat přiměřené satisfakce (NS ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 447/2006),
- doba trvání nekalosoutěžního jednání a výsadní postavení na trhu (NS ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 275/2004),
- utrpění nemajetkové újmy mimořádné intenzity, snížení zájmu veřejnosti o nabídku žalobce nebo odliv zákazníků, a to navíc za situace, kdy konkurující si prostředky účastníků patří na trhu k těm nejprodávanějším (NS ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4990/2014),
- újma na *goodwillu* žalobce a jeho produkce, jež je mj. determinován i šíří zákaznické veřejnosti, známkoprávní rozměr újmy žalobce, rozměňování, a tedy snižování rozlišovací způsobilosti a dobrého jména ochranných známek žalobce a vědomost žalovaného o závadnosti jednání, jež bylo ukončeno nikoli dobrovolně, ale na základě vydaného předběžného opatření soudu (NS ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007),
- nejistota týkající se dalšího působení žalobce na trhu (NS ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3964/2011),
- zřejmá zlovolnost dopisu zaslání žalovanému, vznik existenčních problémů, nutnost obchodním partnerům prokazovat nedůvodnost nařčení a činit kroky k očištění své pověsti (NS ze dne 8. 1. 2003, sp. zn. 29 Odo 8/2001),
- cílem bylo zdiskreditovat žalobce (NS ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012),
- žalobci bylo deaktivací prezentace na síti Facebook znemožněno komunikovat s veřejností, stávajícími i potenciálními klienty, dále byla dovozena záměrnost jednání (NS ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3415/2014),
- vědomost žalovaného o závadnosti svého jednání, dopad závadného jednání na veřejnost i obchodní partnery (NS ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. 23 Cdo 1351/2017),
- závažnost zásahu, jeho intenzita, délka trvání, prokázané případy matení veřejnosti, pochybnosti veřejnosti o osobě nabízejícího a o možnostech personálního či jiného propojení účastníků podtržené logem žalovaného (NS ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4384/2008),
- ztráta sebeúcty, jedinečnosti, rozlišovací způsobilosti

(zejména v případě označení), prestiže z hlediska jeho solidnosti a poctivosti (NS ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 32 Cdo 139/2008).

Z uvedeného je patrné, že kritéria jsou rozmanitá a zahrnují jak objektivní, tak subjektivní skutečnosti. Podstatné rovněž je, že jejich zobecnění je nelehké a vždy závisí na okolnostech konkrétního případu.

Majetková kritéria při přiznávání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění

Přístup české judikatury

Konstantní česká judikatura (srov. např. NS sp. zn. 32 Cdo 1664/2008 nebo ÚS sp. zn. IV. ÚS 1630/11) vychází z přístupu, že nárokem na přiměřené zadostiučinění nelze kompenzovat problémy s prokázáním vzniku újmy majetkové, neboť tento druh újmy se nahrazuje nárokem na náhradu škody.

Argumentace materiální stránkou, např. snížením objemu obchodů či snížením zisku, je podle konstantní rozhodovací praxe pro zohlednění přiznání přiměřeného zadostiučinění bez významu, neboť tyto jsou rozhodující při kompenzaci vzniklé škody, nikoli nemateriální újmy.

Jsou však případy, kdy se v odůvodnění rozhodnutí objeví náznak zohlednění také materiálních kritérií, a to dokonce v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu – srov. zohlednění „snížení celkového objemu obchodu“ (NS ze dne 18. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001), snížení počtu zákazníků (NS ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2097/2011) nebo zohlednění, že „materiální újma žalobců způsobená jednáním žalovaného v průběhu řízení vzrostla“ (NS ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 275/2004). V jiném rozhodnutí Nejvyšší soud (NS ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007) vyšel z přístupu, že „přiměřené zadostiučinění v peněžích nejčastěji přichází v úvahu v případech, kdy zásah do nemateriální sféry dotčeného soutěžitele může způsobit ztrátu také v jeho majetkové sféře a nelze předpokládat, že nepeněžitá satisfakce (např. omluva apod.) tuto ztrátu vyrovná“.

Uvedený přístup může vypovídat buď o nedůslednosti v odůvodnění rozhodnutí ze strany Nejvyššího soudu, nebo o určitých „trendech“ směřujících k rozvolnění ve striktním zapovídání zohledňování majetkových kritérií pro kompenzaci nemajetkové újmy. Domnívám se, že vzhledem k výjimečnosti tohoto přístupu v české judikatuře lze toto spíše považovat za ojedinělé „fauly“. O tom ostatně svědčí také zdůraznění na jiném místě jednoho z výše uvedených rozhodnutí Nejvyššího soudu (NS ze dne 18. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001), že „není možné brát ohled na prvky, které mají materiální povahu“.¹ Z tohoto přístupu striktního oddělování náhrady majetkové a nemajetkové újmy odlišnými instituty (náhrada škody a přiměřené zadostiučinění) je nutné podle mého názoru vycházet i nadále.

Odlíšení majetkových a nemajetkových skutečností však není v praxi vždy snadné. Příkladem může být újma v podobě „odlivu zákazníků“. Jedná se o újmu čistě majetkovou, nebo nemajetkovou? Na jednu stranu je zjevný majetkový charakter vzniklé újmy (odliv zákazníků s sebou nese také snížení zisku), na druhou stranu s tím souvisí také charakter újmy nemajetkové (např. odliv zákazníků může vyvolat domněnky ohledně nekvalitního zboží nebo služeb, jinak by přece zá-

¹ Obava žalobkyně z případné prodejnosti jejích výrobků, pokles odbytu výrobků apod. není újmu nemateriální povahy. Srov. NS ze dne 20. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 1753/2006.

kazníci neodcházeli). Smíšený charakter újmy je tedy zjevný a bude záležet jen na tom, zda tuto skutečnost využije žalobce pro náhradu škody (vyčísli ušlý zisk) nebo pro přiznání přiměřeného zadostiučinění (poukáže např. na zhoršení dobré pověsti v důsledku odlivu zákazníků).

Přístup slovenské judikatury

Odlišná je však situace na Slovensku. Ačkoli slovenská doktrína² vychází shodně z českého pojetí nezohledňování materiálních aspektů, slovenská rozhodovací praxe se vydala jinou, podle mého názoru nesprávnou, cestou.

Slovenské soudy zohledňují běžné při stanovování výšky peněžitého přiměřeného zadostiučinění kritéria materiální povahy. Vycházejí např. z rozsahu a intenzity nekalosoutěžního jednání v poměru k vykázanému zisku za určitý kalendářní rok (srov. Nejvyšší soud ze dne 6. 6. 2000, sp. zn. 1 Obo 344/99) nebo s ohledem na hrozbu ztráty zisku (srov. Krajský soud v Bratislavě ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 4 Cob 97/2015). V jiné věci přiznal soud peněžitou podobu přiměřeného zadostiučinění jako 1,5 až 1,6 % z obrátu (tržeb) žalovaného v rozhodném období (Krajský soud v Košicích sp. zn. 4 Cob 26/2014, a Ústavní soud ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 211/2016). V další věci odvinul soud výši přiměřeného zadostiučinění v penězích od rozsahu a intenzity nekalosoutěžního jednání v poměru ke sníženému obrátu žalobkyně (Nejvyšší soud ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 4 Obdo 6/2011), přitom stejný soud od vykázaného zisku žalovaného (NS ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 6 Obdo 87/2009).

Za zcela kuriózní lze označit případ, kdy slovenský soud (Krajský soud v Banské Bystrici ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 43 Cob 185/2012) shledal jako přiměřenou sazbu peněžitého zadostiučinění částku rovnající se smluvní pokutě dohodnuté mezi smluvními stranami (7 965,53 eur). Jednalo se o spor, jehož předmětem bylo využívání databáze klientů po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení, přičemž pro porušení této povinnosti byla sjednána zmíněná smluvní pokuta.

Je zjevné, že slovenské soudy materiální kritéria standardně při stanovení peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění zohledňují, nejsou však zajedno v tom, zda vycházejí z obrátu či zisku žalobce či žalovaného.

Ani judikatura však není bez výjimky jednotná, neboť např. Krajský soud v Banské Bystrici (ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 43 Cob 192/2012) zdůrazňuje, že materiální a majetkové aspekty jsou rozhodně pouze pro vznik nároku materiální povahy.

Uvedený přístup slovenských soudů považují za chybný a nerozlišující mezi institutem náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění. Jak je patrné z konstantní české judikatury, oba instituty slouží k reparaci odlišné újmy – nárok na náhradu škody k reparaci újmy materiální, přiměřené zadostiučinění k reparaci újmy nemateriální.

„Sazby“ přiměřeného zadostiučinění v české judikatuře

Je zřejmé, že neexistuje žádný „sazebník“, který by mohl představovat jakýsi návod, kolik lze v konkrétním případě žalovat a následně také vysoudit jako přiměřené zadostiučinění. Vše se odvíjí od okolností konkrétního případu se zvážením všech kritérií uvedených výše.

Historicky nejvyšší přiměřené zadostiučinění v penězích, které bylo českými soudy pravomocně přiznáno, bylo 5 milionů Kč, a to ve věci tzv. *guerilla marketingu* (přípevnění sobích parohů jakožto reklamního symbolu žalovaného na reklamní poutače žalobce).³ I tuto exemplární sankci provázely „neshody“ na soudech nižších stupňů, když např. Městský soud v Praze konstatoval, že nárok na přiměřené zadostiučinění v penězích neshledal důvodným, neboť žalobce „neprokázal, že by v důsledku jednání žalovaného u něho došlo ke hmotné újmě“.

Uvedený případ lze považovat za skutečně ojedinělý v českém právním prostředí, když běžně se sazby přiměřeného zadostiučinění v penězích pohybují spíše v řádu statisíců korun (řádově častěji do částky 500 tisíc Kč než výše) než milionů.

Z veřejně dostupných rozhodnutí (potvrzených Nejvyšším soudem) lze jmenovat např. částku 1 milion Kč ve věci výše zmínované televizní reklamy, kde soud uložil omluvu po 7 letech od odvsílání reklamy (slogan „*Majonéza Hellmann's je jemnější a má svojí výraznou chuť. Já když náhodou koupím jinou majonku, tak už to všicki poznaj*“) a shledal reklamu jako klamavou, nedovolenou, srovnávací a zlehčující.⁴ V jiném případě uložil povinnost zaplatit přiměřené zadostiučinění ve výši 1 milion Kč za nesprávné výsledky a komentáře dTestu ve vztahu k dětským kočárkům⁵ a v dalších dvou za porušení obchodního tajemství.⁶

Z dalších případů „vyšších“ sazeb přiměřeného zadostiučinění jen příkladmo (samozřejmě za zohlednění specifických okolností případu):

- za tzv. *ambush marketing* (hokejky svázané do olympijské pochodně s názvem kampaně „hokejiáda“ Budějovického Budvaru v době konání olympijských her bez svolení Českého olympijského výboru) částku 513 tisíc Kč,⁷
- za využívání totožného řešení bezpečnostních dveří odpovídajícího patentu částku 400 tisíc Kč pro každého ze dvou žalobců,⁸
- za nepravdivá tvrzení ohledně (ne)účinnosti doplňku stravy částku 400 tisíc Kč,⁹
- za zneužití ochranné známky částku 350 tisíc Kč,¹⁰
- za zaměnitelné webové stránky a téměř totožnou doménu (www.bilezbozi.cz vs. www.bilezbozi.com) částku 200 tisíc Kč,¹¹
- za zlehčování částky 200 tisíc Kč¹² a 100 tisíc Kč.¹³

2 Srov. např. A. Moravčíková: Primerané zadostiučinenie ako reparácia újmy spôsobenej nekalosúťažným konaním, in: *Mílniky súťažného práva: Zborník príspevkov z konferencie „Mílniky súťažného práva“*, usporiadanej 7.-8. apríla 2014 Ústavom štátu a práva SAV, VEDA, Bratislava 2014, str. 170, 174, nebo A. Moravčíková: Úvaha k primeranosti primeraného zadostiučinenia pri náprave újmy spôsobenej nekalosúťažným konaním, in: *20. slovenské dni práva: zborník z konferencie*, Slovenská advokátska komora, Bratislava 2014, str. 63.

3 NS ze dne 27. 7. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3704/2011.

4 NS ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 23 Cdo 2941/2015.

5 NS ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 23 Cdo 5614/2015.

6 NS ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006, a ze dne 18. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001.

7 NS ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2097/2011.

8 NS ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 275/2004.

9 NS ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4990/2014.

10 NS ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007.

11 NS ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 447/2006.

12 NS ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3964/2011.

13 NS ze dne 8. 1. 2003, sp. zn. 29 Odo 8/2001, a ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012.

„Sazby“ přiměřeného zadostiučinění ve slovenské judikatuře

Z veřejně dostupných rozhodnutí slovenských soudů lze vysledovat obdennou tendenci, jako je tomu u českých soudů, co se týče výše přiznávaných sazeb přiměřeného zadostiučinění.

Historicky nejvyšší sazba na Slovensku byla spíše ojedinělým excesem a dosáhla částky 200 tisíc eur za porušení obchodního tajemství a *know-how*.¹⁴ Sazby dosahující částky kolem milionu Kč (v přepočtu ze slovenských korun či eur) jsou spíše výjimečné – za založení konkurenční společnosti a přetažení 54 zaměstnanců a nastoupení do několika zakázek částka 1,2 milionu slovenských korun¹⁵ a za zlehčování částka 33 300 eur.¹⁶

V ostatních případech se jedná o statisíce korun českých (výběrově z veřejně dostupných pravomocných rozhodnutí):

- za využití obchodní firmy v doménovém jménu částka 23 235 eur,¹⁷
- za nedovolené přetahování zákazníků a využití téměř shodné obchodní firmy částka 16 597 eur,¹⁸
- za nedovolenou srovnávací reklamu částka 16 500 eur,¹⁹
- za označení zaměnitelné s ochrannými známkami částka 15 000 eur,²⁰
- za nedovolenou srovnávací reklamu a klamavou reklamu částka 10 000 eur.²¹

Shrnutí úvah k „sazbám“ přiměřeného zadostiučinění

Otázka konstantního přístupu soudů k přiznávání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění je stěžejní pro právní jistotu všech účastníků trhu, ale také naplnění všech tří funkcí přiměřeného zadostiučinění.

Aby přiměřené zadostiučinění (zde v peněžité podobě) plnilo všechny své funkce, je třeba, aby přiznávané sazby peněžitého zadostiučinění dostatečně kompenzovaly vzniklou nemajetkovou újmu (kompenzační, satisfakční funkce), dostatečně zasahovaly majetkovou sféru rušitele (sankční funkce) a současně dostatečně odstrašovaly (preventivní, výchovná funkce). Nalezení té správné rovnováhy mezi jednotlivými funkcemi není snadné, a to zejména za situace, kdy lze jen těžko odhadnout skutečnou kompenzaci vzniklé nehmotné újmy a teprve k této „přidat“ určitou přidanou hodnotu v podobě sankce a individuální a generální prevence. Jak je však patrné z výše uvedeného přehledu aktuální praxe soudů ohledně přiznávání peněžitých sazeb přiměřeného zadostiučinění v konkrétních případech, lze vést polemiku nad skutečným naplněním zejména sankční a preventivní funkce přiměřeného zadostiučinění – její vyústění však ve prospěch obou sankcí nebude.

V českém právním prostředí soudům chybí dostatek „odvahy“ nebo spíše ochota vydat se cestou skutečně „odstrašujících“ sazeb přiměřeného zadostiučinění, aby tyto pomohly efektivněji chránit dobré mravy soutěže a vedly k potlačení současné teze, že nekalá soutěž se v České republice vyplácí. Jedním z důvodů stagnace soudů v uvedeném smyslu jsou bezesporu požadavky kladené na kvalitní odůvodnění, proč není dostatečná kompenzace nemajetkové újmy nepeněžitou podobou zadostiučinění, resp. proč je přiznáváno přiměřené zadostiučinění v konkrétní částce, přičemž to bohužel v rozhodnutích soudů (zejména na prvním stupni) schází.

Uvedený přístup soudů vede následně k nenaplnění základních funkcí přiměřeného zadostiučinění, ale také k nedostatečné právní jistotě ve vztahu k odhadnutelnosti žalovaných a následně přiznaných částek přiměřeného zadostiučinění v případech, které doposud nebyly judikovány, případně k úplnému odrazení žalobců podávat nekalosoutěžní žalobu (pokud nebude přicházet v úvahu zdržovací nárok např. v důsledku dobrovolného upuštění od pokračování, nejde mnohdy kromě přiměřeného zadostiučinění nic jiného žalovat – přitom omluva se ne ve všech případech může jevit jako účelná a sazba přiznávaného zadostiučinění zase jako neodhadnutelná, případně příliš nízká na to, aby žalobce vydával energii i peněžní prostředky na vedení sporu).

Apeluji tímto na soudy, aby to byly právě ony, které přispějí ke skutečně funkční ochraně nekalé soutěže. Jak judikoval Ústavní soud (ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09), přiměřené zadostiučinění je nástrojem speciální i generální prevence, „což vyžaduje, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska“ a že „výše náhrady nemajetkové újmy v penězích by měla rovněž plnit preventivně-sankční funkci“.

Bez znalosti sazeb přiměřeného zadostiučinění přiznávaných českými soudy představuje žaloba zmařené finanční prostředky za soudní poplatek a za náklady právního zastoupení.

Z uvedeného vyplývá, že se může jevit jako vhodné či potřebné vytvořit určitý „sazebník“ ve vztahu k přiměřenému zadostiučinění v nekalé soutěži, který by zajistil zvýšení právní jistoty pro tuto oblast. Nejvyšší soud (ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006) se k tomuto přístupu staví spíše skepticky, když uvedl, že „požadavku na vymezení rámce volného uvážení soudu stanovením ... mechanismu vyhodnocování výše přiměřeného zadostiučinění v penězích za účelem sjednocení praxe soudů nelze vyhovět, neboť mezi jednotlivými činy nekalé soutěže existují obrovské rozdíly, které nelze postihnout ... jakýmkoli ‚metodickým návodem‘ či ‚příručkou‘ k postupu při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění v penězích. Záleží pouze na posouzení a na zvažování všech okolností daného případu konkrétním soudcem, resp. konkrétním senátem soudu, který se poté kvalifikovaně rozhodne.“

Lze si však představit určitý „návod“ či manuál pro soudy, který by obsahoval určité kategorie kritérií označené např. body 1 až 3, přičemž v kategorii 3 by byly takové okolnosti, které by odůvodňovaly přiznání vyšších sazeb peněžitého přiměřeného zadostiučinění, a jejich význam by se až ke kategorii označené 1 snižoval. Kumulace více kritérií s vyšším pořadovým číslem by odůvodňovala vysokou sazbu, výskyt kritérií s nižším pořadovým číslem by byl důvodem

14 Krajský soud v Banské Bystrici ze dne 14. 11. 2007, sp. zn. 40 Cbs 70/2004.

15 NS SR ze dne 6. 6. 2000, sp. zn. 1 Obo 344/99.

16 Krajský soud v Bratislavě ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 4 Cob 97/2015.

17 Krajský soud v Košicích ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 4 Cob 26/2014.

18 NS SR ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 4 Obo 6/11.

19 NS SR ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 6 Obo 87/2009.

20 Krajský soud v Banské Bystrici ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 43 Cob 192/2012.

21 Krajský soud v Banské Bystrici ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 43 Cob 174/2012.

pro nižší sazby, přičemž kumulace více kritérií např. v kategorii I by zase zdůvodňovala navýšení sazby oproti výskytu ojedinělého kritéria z kategorie I. Jsem si vědoma skutečnosti, že se tímto pouštím na „tenký led“, nicméně cílem této části příspěvku je vyvolat další diskusi nad (ne)vhodností navrženého způsobu zvažování jednotlivých kritérií pro příznání peněžité podoby přiměřeného zadostiučinění.

Jen výběrově si lze představit např. následující zařazení okolností do jednotlivých kategorií:

- **Kategorie 3 (nejzávažnější):** úmysl poškodit, šíření závadných sdělení hromadnými sdělovacími prostředky, přivedení soutěžitele do značných finančních potíží či existenčních problémů, znemožnění komunikace s veřejností (např. prostřednictvím webových stránek či sociálních sítí), nutnost reagovat vysvětlením ve vztahu k zákazníkům či obchodním partnerům, nejistota týkající se dalšího působení na trhu, zjevný zásah do ochranné známky či jiného registrovaného práva a s tím související rozmělnění či snížení rozlišovací způsobilosti a dobrého jména ochranných známek, podstatné snížení postavení žalobce na trhu, prozrazení obchodního tajemství či chráněného know-how, utrpění nemajetkové újmy mimořádné intenzity, závažné narušení dobré pověsti produktů, služeb, obchodní firmy, příznačného označení, značný pokles zájmu zákazníků o nabídku žalobce.
- **Kategorie 2 (střední závažnost):** vědomost o protiprávním jednání, neupuštění od protiprávního jednání navzdory upozornění (výzvě), nedobrovolné upuštění od protiprávního jednání (na základě předběžného opatření soudu), utrpění nemajetkové újmy střední intenzity, narušení dobré pověsti produktů, služeb, obchodní firmy, příznačného označení, pokles zájmu zákazníků o nabídku žalobce.
- **Kategorie 1 (nižší závažnost):** krátká doba trvání (neplatí u jednorázových deliktů či šíření hromadnými sdělovacími prostředky), skutečnost, že žalovaný v závadném jednání již nepokračuje, tedy žalobce nemá jinou možnost než se domáhat přiměřeného zadostiučinění, zásah do výsadního postavení na trhu, utrpění nemajetkové újmy menší mimořádné intenzity.

Závěrečné praktické překážky na cestě k úspěšnému příznání přiměřeného zadostiučinění

Nekalosoutěžní žaloby nejsou v praxi frekventované navzdory frekventovanému nekalosoutěžnímu jednání. I to svědčí o funkčnosti ochrany proti nekalé soutěži – cílem samozřejmě není, aby bylo hodně sporů, ale aby jejich prostřednictvím bylo nekalosoutěžní jednání potíráno.

Hlavní problémy, proč se žalobci do nekalosoutěžních sporů „nehrnou“, lze shrnout následovně:

S ohledem na skutečnost, že podmínky generální klauzule nekalé soutěže (§ 2976 odst. 1 o. z.) jsou samy o sobě neurčité a **právo proti nekalé soutěži je zejména právem soudcovským, není z pohledu žalobce jisté, zda napadené jednání bude soudem skutečně shledáno jako nekalosoutěžní.**

Pokud bude jednání jako nekalosoutěžní kvalifikováno, **musí žalobce zvážit, který z nároků podle § 2988 o. z. má požadovat.** Pokud se žalovaný nekalosoutěžního jednání už

nedopouští, bude nejčastější a nejpraktičtější právě nárok na přiměřené zadostiučinění.

Pro žalobce však není snadné (jak již bylo řečeno výše), aby **břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně vzniku nemajetkové újmy unesl.**

I když vznik nemajetkové újmy prokáže, musí zvážit, zda bude požadovat nepeněžitou či peněžitou **podobu** přiměřeného zadostiučinění.

Pokud žalobce chce ve skutečnosti jen **peněžitou podobu** přiměřeného zadostiučinění, musel by přesvědčit soud o tom, že nepeněžité podoba přiměřeného zadostiučinění není dostatečná. Žalobce je pak stížen obavou (která může být snadno naplněna), že by soud považoval nepeněžitou podobu zadostiučinění za dostatečnou, a nepřiznal by tak navzdory konstatování nekalosoutěžního jednání žádný nárok. Žalobce z toho důvodu přistupuje kumulativně k požadavku na nepeněžité zadostiučinění (omluvu), které ve skutečnosti nepovažuje za žádoucí, a současně peněžité zadostiučinění. V takovém případě hrozí rovněž, že soud shledá omluvu dostatečnou a peněžité zadostiučinění již nepřizná – žalobce na rozdíl od předchozího případu však bude mít pocit, že mu bylo přisouzeno „alespoň něco“.

Nezanedbatelným problémem je rovněž stanovení určité výše peněžitého zadostiučinění, které by mělo být podle žalobce v daném případě oním zadostiučiněním přiměřeným. Zde žalobci nezbyvá než vyjít z reálných částek přiznaných v obdobných věcech, tedy z precizní znalosti judikatury, nebo z vlastního odhadu. Určitým zvýhodněním pro tyto odhady budiž příznivější soudní poplatek, než je tomu v případě vymáhání nároku na náhradu škody (5 % z žalované částky),²² tedy 2 tisíce Kč v případě požadované částky do 200 tisíc Kč včetně a 1 % z požadovaného peněžitého zadostiučinění nad 200 tisíc Kč.²³

Žalobce by měl pomyslet také na **nebezpečí promlčení** peněžité (nikoli nepeněžité) podoby přiměřeného zadostiučinění v běžné tříleté promlčecí lhůtě, stejně jako je tomu u běžných majetkových nároků (srov. např. NS 31 Cdo 3161/2008). ❀

22 Srov. položku 1, bod 1 písm. b) přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

23 Srov. položku 3 přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

C. H. BECK NOVINKA

Hásová/Moravec

Insolvenční řízení 2. vydání

2018, brožovaná, 312 stran
cena 590 Kč, obj. číslo PP142

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

Geometrický plán jako neoddelitelná součást listiny a katastr nemovitostí

Bez ohledu na postupující elektronizaci státní správy i různých soukromoprávních transakcí je dnes stále většina písemností, jejichž součástí je geometrický plán, předkládána k zápisu do katastru v listinné podobě. Velmi častá je tedy potřeba vyhotovení listinného stejnopisu elektronického originálu geometrického plánu a je užitečné znát dobře příslušné předpisy i technické postupy, jistě i proto, že některé z těchto postupů se v praxi ukazují jako problematické.

Ing. Bc. Jaroslav Holý

je vedoucím oddělení metodiky a kontroly Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu,

JUDr. Daniela Šustrová, LL.M.,

je ředitelkou kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu.

Týká-li se právo, které má být na základě listiny zapísáno do katastru, jen části pozemku evidovaného v katastru, musí být s listinou spojen geometrický plán, který část pozemku vymezuje. V předkládaném textu se zabýváme formou geometrického plánu, jeho specifiky z pohledu vytváření ověřených kopií, možnostmi převodů mezi elektronickou a listinnou podobou i způsoby jeho spojování s listinami, podle kterých má být proveden zápis do katastru.

Náležitosti geometrického plánu v elektronické podobě

Geometrický plán je technickým podkladem pro vyhotovování listin, který jeho uživateli slovy, čísly i obrazem sděluje, jak se po zápisu do katastru nemovitostí změní uspořádání a zobrazení hranic parcel, jejich výměra a parcelní čísla, případně rozsah věcných břemen k části pozemků.¹ Skládá se z částí, kterými jsou popisové pole, grafické znázornění, výkaz dosavadního a nového stavu údajů katastru, seznam soudnic, a případně, jsou-li dotčeny zemědělské pozemky, i výkaz údajů o bonitovaných půdně ekologických jednotkách.²

Geometrický plán se vyhotovuje v elektronické podobě,³ má datový formát PDF nebo PDF/A,⁴ a v případě potřeby se vyhotoví jeho stejnopis v listinné podobě podle zákona o zeměměřičství.⁵

Geometrický plán musí být podle § 48 odst. 2 katastrálního zákona ověřen, že svými náležitostmi a přesností odpovídá platným právním předpisům, a opatřen souhlasem katastrálního úřadu s očíslováním parcel.

Ověření geometrického plánu může provést pouze osoba, již bylo uděleno úřední oprávnění pro ověřování výsledků zeměměřičských činností v rozsahu podle § 13 odst. 1 písm. a) zák. o zeměměřičství, tzv. úředně oprávněný zeměměřičský inženýr (dále jen „ověřovatel“).⁶

Ověření geometrického plánu v elektronické podobě provede ověřovatel způsobem podle § 16 odst. 5 zák. o zeměměřičství tak, že **geometrický plán, počítačový soubor ve stanoveném formátu PDF, podepíše uznávaným elektronickým podpisem, připojí kvalifikovaný certifikát, na kterém je uznávaný elektronický podpis založen,⁷ a opatří jej kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem.⁸**

V popisovém poli geometrického plánu (v části nadepsané: „*Geometrický plán ověřil úředně oprávněný zeměměřičský inženýr:*“) se uvede jméno, příjmení ověřovatele, číslo položky ze seznamu ověřovatelů, datum, číslo ověření a doložka ve znění „*Náležitostmi a přesností odpovídá právním předpisům*“.

Ověřovatel po ověření geometrického plánu žádá katastrální úřad o souhlas s očíslováním parcel. Tento úkon katastrálního úřadu se nazývá potvrzení geometrického plánu, přičemž

- Vymezení pojmu geometrický plán je podáno v § 2 písm. j) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, podle nějž se geometrickým plánem rozumí technický podklad pro vyhotovování listin, na základě kterých má dojít ke změně v souboru geodetických informací a v souboru popisných informací katastru nemovitostí.
- Obsah a náležitosti geometrického plánu jsou stanoveny v § 84 a bodu 17 přílohy vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), ve znění vyhlášky č. 87/2017 Sb.
- Podle § 84 odst. 1 katastrální vyhlášky. Od 1. ledna do 30. června 2014 platilo přechodné období dle § 100 katastrální vyhlášky, kdy bylo možné geometrický plán katastrálnímu úřadu k potvrzení předložit ještě v listinné podobě. Před 31. 12. 2013 byly geometrické plány vyhotovovány i předkládány k zápisu do katastru výhradně v listinné podobě.
- Datové formáty souborů s geometrickým plánem Portable Document Format (PDF) nebo Portable Document Format for the Long-term Archiving (PDF/A) jsou stanoveny v bodu 18.3 přílohy katastrální vyhlášky.
- Zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřičství a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.
- Oprávnění k ověřování výsledků zeměměřičských činností udělí podle § 14 zák. o zeměměřičství ČÚZK osobě, která o to písemně požádala, je plně způsobilá k právním úkonům a bezúhonná, má ukončené vysokoškolské vzdělání zeměměřičského směru alespoň magisterského studijního programu a poté vykonala v České republice nejméně 5 let odborné praxe v zeměměřičských činnostech, pro které žádá o udělení úředního oprávnění, a úspěšně složila zkoušku odborné způsobilosti.
- Certifikát obsahuje jméno, příjmení, označení „úředně oprávněný zeměměřičský inženýr“, číslo položky, pod kterou je ověřovatel veden v seznamu u ČÚZK, a rozsah úředního oprávnění. Musí se jednat o osobní certifikát ověřovatele, vyloučeno je použití zaměstnaneckého certifikátu firmy, ve které je ověřovatel zaměstnán.
- Kvalifikovaný certifikát, na kterém je založeno časové razítko, musí mít platnost nejméně pět let od data ověření výsledku zeměměřičské činnosti. V praxi je toto ustanovení naplněno tak, že certifikační autorita používá pro vydávání časových razítek certifikáty, které mají platnost šest let, přičemž tyto certifikáty vždy používá pouze rok a poté dojde k jejich nahrazení novými certifikáty.

katastrální úřad se neomezuje jen na souhlas s očíslováním parcel, ale provádí širší přezkum geometrického plánu v rozsahu stanoveném katastrální vyhláškou,⁹ co se týče jeho náležitostí, dodržení předepsaných odchylek při tvorbě geometrického plánu, technické způsobilosti zápisu do katastru i toho, zda je geometrický plán ověřen osobou, již bylo uděleno úřední oprávnění.

Potvrzení geometrického plánu provede pověřený zaměstnanec katastrálního úřadu způsobem podle § 85 odst. 3 katastrální vyhlášky tak, že geometrický plán podepíše elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb pro katastrální úřad jako držitele certifikátu, připojí certifikát a geometrický plán opatří časovým razítkem.

Do popisového pole geometrického plánu v části nadepsané „Katastrální úřad souhlasí s očíslováním parcel“ se podpis pověřeného zaměstnance katastrálního úřadu umístí jako viditelný podpis a obsahuje název katastrálního úřadu a katastrálního pracoviště, jméno a příjmení příslušného zaměstnance, datum a čas potvrzení geometrického plánu a číslo protokolu o potvrzení geometrického plánu.

Ověřený a potvrzený geometrický plán již může předat jeho vyhotovitel svému zákazníkovi. Originálem geometrického plánu je počítačový soubor ve formátu PDF, čili jeho odevzdání přichází v úvahu na fyzickém nosiči dat (CD-ROM, flash disk apod.), případně e-mailem či prostřednictvím informačního systému datových schránek.

Soubor geometrického plánu je v souladu s bodem 18.1 přílohy katastrální vyhlášky nazván „xxxxxx_GP_yyyyy.pdf“, kde „xxxxxx“ je číslo katastrálního území a „yyyyy“ je číslo záznamu podrobného měření změn, pod kterým katastrální úřad výsledky zeměměřických činností dokumentuje. Soubor je opatřen dvěma elektronickými podpisy – ověřovatele a příslušného zaměstnance katastrálního úřadu – a časovými razítky. Takový geometrický plán, případně jeho listinný stejnopis, již může být součástí listin, které budou podkladem pro zápis do katastru nemovitostí nebo i pro další úkony podle jiných právních předpisů.

Vyhotovení listinného stejnopisu geometrického plánu

Zákonem předvídaným způsobem převodu elektronické podoby geometrického plánu do podoby listinné je postup dle § 16 odst. 7 zák. o zeměměřictví, kdy **stejnopis v listinné podobě vyhotovuje a ověřuje úředně oprávněný zeměměřický inženýr**. Na základě dohody se zákazníkem může ověřovatel vyhotovit libovolný počet listinných stejnopisů, případně bude možné nechat stejnopisy vyhotovit i později, až se potřeba listinné podoby geometrického plánu vyskytne. **Ověřit soulad listinného stejnopisu s elektronickým originálem geometrického plánu může kterýkoliv úředně oprávněný zeměměřický inženýr, tj. nikoliv pouze ten, jenž ověřil originál geometrického plánu v elektronické podobě.**

Při ověření stejnopisu v listinné podobě ověřovatel v části popisového pole geometrického plánu nadepsané „*Stejnopis ověřil úředně oprávněný zeměměřický inženýr:*“ uvede své jméno a příjmení, číslo položky seznamu úředně oprávněných zeměměřických inženýrů, datum ověření stejno-

pisu a číslo ověření z evidence ověřených kopií, doložku „*Tento stejnopis odpovídá geometrickému plánu v elektronické podobě uloženému v dokumentaci katastrálního úřadu.*“, a připojí otisk razítka se státním znakem a svůj vlastnoruční podpis.

Uvedený postup lze objednateli a uživatelům geometrického plánu doporučit, neboť takový stejnopis geometrického plánu bude mít perfektní náležitosti, jaké právní předpisy zeměměřictví a katastru požadují.

Je možné konvertovat geometrický plán z elektronické do listinné podoby?

V praxi se lze setkat i s tím, že geometrický plán je z elektronické podoby převeden do listinné podoby prostřednictvím autorizované konverze podle § 22 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. **Konverzi provádějí kontaktní místa veřejné správy (Czech Point) nebo advokáti.**

Je třeba předeslat, že autorizovaná konverze geometrického plánu z elektronické podoby do listinné není obecně vyloučena, zákon její provedení nezakazuje. **Osoby provádějící konverzi však narážejí na technické obtíže.**

Při potvrzení geometrického plánu katastrální úřad do jeho popisového pole umístuje vizualizovanou podobu elektronického podpisu.¹⁰ **Provedením konverze však dojde k odstranění této vizualizované podoby elektronického podpisu a popisové pole geometrického plánu je následně v části „Katastrální úřad souhlasí s očíslováním parcel.“ prázdné.**

Konverzní doložka sice obsahuje údaje o elektronickém podpisu, podepisující osobě i časovém razítku, bez dalšího zkoumání a hlubší znalosti procesu vyhotovování geometrického plánu však není zřejmé, zda se příslušný elektronický podpis vztahuje právě k potvrzení geometrického plánu a zda tedy byla splněna podmínka § 48 odst. 2 katastrálního zákona, že geometrický plán musí být opatřen souhlasem katastrálního úřadu s očíslováním parcel.

Zcela se ztratí údaj o čísle protokolu o potvrzení geometrického plánu (např. PGP-1234/2018-101), který je také povinnou náležitostí popisového pole, a i z toho důvodu lze pak zpochybnit sdělení v konverzní doložce, že obsah výstupu odpovídá obsahu vstupu [§ 25 odst. 2 písm. c) zák. č. 300/2008 Sb.].

S ohledem na výše uvedené **nelze v současnosti získávání listinné podoby geometrického plánu prostřednictvím autorizované konverze doporučit**. Požadavek na bezvadnost geometrického plánu by měl v příslušných souvislostech být jistě nadřazen argumentu, že konverzi nelze z objektivních technických důvodů plnohodnotně provést.

9 Katastrální úřad při potvrzení postupuje zejména dle § 74, 85 a 86 katastrální vyhlášky.

10 Vizualizovaná podoba elektronického podpisu podle § 85 odst. 3 a bodu 17.2 přílohy katastrální vyhlášky obsahuje jméno a příjmení pověřeného zaměstnance katastrálního úřadu, datum potvrzení geometrického plánu a číslo protokolu o potvrzení geometrického plánu (PGP).

Kopírování geometrického plánu v listinné podobě

Ověřit kopii geometrického plánu, vyhotoveného podle předchozí právní úpravy v listinné podobě, může kterýkoliv úředně oprávněný zeměměřický inženýr postupem podle § 16 odst. 6 zák. o zeměměřictví. Ověření kopie geometrického plánu se vyznačí textem: „Ověřuje se, že tato kopie souhlasí s geometrickým plánem.“ K textu se připojí vlastnoruční podpis fyzické osoby, datum ověření kopie, číslo z evidence ověřených kopií a otisk razítka se státním znakem. Tímto způsobem je nepochybně možné vytvořit i kopii listinného stejnopisu elektronického geometrického plánu v případě, že by z nějakého důvodu neměl ověřovatel kopie elektronický originál k dispozici, a nemohl tedy postupovat podle § 16 odst. 7 zák. o zeměměřictví (viz výše).

Pořídit ověřenou kopii geometrického plánu v listinné podobě nelze postupem podle zák. č. 21/2006 Sb., o ověřování, neboť vidimace geometrického plánu je výslovně vyloučena v § 9 písm. a). Obdobně odmítne vidimaci geometrického plánu provést i notář podle § 73 odst. 2 písm. a) zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád. Geometrický plán je pro účely obou předpisů považován za jedinečnou listinu, kterou nelze vidimovanou listinou nahradit.

Geometrický plán z listinné do elektronické podoby konvertovat nelze

Byl-li geometrický plán vyhotoven podle předchozí právní úpravy,¹¹ existuje pouze v listinné podobě a podání vůči orgánům veřejné moci, jejichž součástí má být takový geometrický plán, tedy musí být výhradně činěna v listinné podobě. **Převedení geometrického plánu z listinné podoby do elektronické prostřednictvím autorizované konverze není možné**, neboť taková konverze je výslovně vyloučena v § 24 odst. 5 písm. b) zák. č. 300/2008 Sb.

Vzácně se lze v praxi setkat i se snahou provést konverzi listinného stejnopisu elektronického geometrického plánu zpět do elektronické podoby. I požadavek na takovou konverzi je třeba odmítnout s odkazem na § 24 odst. 5 písm. b) zák. č. 300/2008 Sb. Vzhledem k tomu, že takový geometrický plán už má svůj původní elektronický originál, je možné se s požadavkem na jeho poskytnutí obrátit na objednatele nebo vyhotovitele geometrického plánu a pak s ním dále v elektronické podobě nakládat (např. předkládat jej katastrálnímu úřadu k zápisu prostřednictvím datové schránky).

Geometrický plán jako součást listiny

Geometrický plán je neoddělitelnou součástí listiny, podle které má být proveden zápis do katastru nemovitostí, je-li

třeba předmět zápisu zobrazit do katastrální mapy, má-li být zpřesněno jeho geometrické a polohové určení nebo byl-li průběh hranice určen soudem (§ 48 odst. 1 katastrálního zákona). Týká-li se právo, které má být na základě listiny zapsáno do katastru, jen části pozemku evidovaného v katastru, musí být s listinou spojen geometrický plán, který část pozemku vymezuje. Geometrický plán se považuje za součást listiny (§ 7 odst. 3 katastrálního zákona).

Důvodová zpráva k § 7 odst. 3 katastrálního zákona uvádí: „Jednoznačně se stanoví, že týká-li se právo, které má být zapsáno do katastru, jen části pozemku, musí být s listinou spojen i geometrický plán, který část pozemku vymezuje. Nemá tak pochyb, že geometrický plán je součástí listiny a nemůže být předložen jen jako příloha návrhu.“

Není-li geometrický plán spojen s vkladovou listinou, nesplňuje listina podle § 17 odst. 1 písm. a) katastrálního zákona náležitosti listiny pro zápis do katastru.¹²

Otázce nutnosti spojení geometrického plánu s listinou ve vkladovém řízení se v minulosti věnovaly rozsudky několika krajských soudů, které byly publikovány v odborné literatuře komentující předchozí právní úpravu¹³ i právní úpravu současnou,¹⁴ a lze je považovat i nadále za využitelné.

Pokud netvoří listina a geometrický plán v okamžiku podání návrhu na vklad jeden celek, jedná se o neodstranitelný nedostatek a katastrálnímu úřadu nezbyvá než návrh na vklad zamítnout (srov. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2000, sp. zn. 30 Co 162/99, nebo rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 3. 1998, sp. zn. 33 Ca 27/97). Chybějící geometrický plán nelze dodatečně (po podání návrhu na vklad) k věcné listině připojit, jelikož pro zápis vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí je rozhodující skutkový a právní stav ke dni jeho podání, nikoliv k datu jeho rozhodnutí (srov. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 44 Ca 78/97).

„Judikatura minulých let, ať se vztahovala k evidenci nemovitostí (zák. č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí), nebo ke katastru [zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)], zcela jednoznačně stanovila, že v těchto případech je nutné, aby geometrický plán byl nedílnou součástí listiny, na základě které se provádí zápis do katastru. Lze počítat s tím, že i budoucí judikatura k této otázce bude v tomto trendu pokračovat,“ konstatuje Barešová.¹⁵

Spojení geometrického plánu s písemností v listinné podobě

S písemností v listinné podobě lze spojit listinný stejnopis elektronického geometrického plánu, případně geometrický plán, vyhotovený podle předchozí právní úpravy v listinné podobě.

„Má-li být geometrický plán součástí listiny, musí být s listinou neoddělitelně (nedílně), pevně spojen v jeden celek tak, aby bylo zabráněno rozešíání a aby text v listině nemohl být následně pozměňován (vynětím, doplněním, nahrazením jiným apod.). Tomuto požadavku vyhoví, když všechny součásti listiny budou sešity kancelářskou sešivačkou, v místě sešíání bude listina přelepena a v místě přelepení bude označena razítkem

11 Především zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), a jeho prováděcí vyhlášky.

12 E. Barešová, I. Bláhová, P. Doubek, B. Janeček, L. Nedvídek, H. Šandová: Katastrální zákon, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 180.

13 Např. P. Janků, P. Vrchá, K. Vrchová: Katastrální (a související) judikatura, 3. vydání, Linde, Praha 2011.

14 P. Janků, D. Šustrová, P. Vrchá: Nový katastrální zákon – poznámkové vydání s vybranou judikaturou, Linde, Praha 2014.

15 E. Barešová, I. Bláhová, P. Doubek, B. Janeček, L. Nedvídek, H. Šandová, op. cit. sub 12, str. 76.

nebo podpisem, nebo když listina bude sešita pečetním prozávkem. Za pevné spojení v jeden celek nelze považovat prosté spojení kancelářskou sponkou, spojení kancelářskou sešivačkou bez následného přelepení sešití, kroužkovou vazbu apod. Požadavkem na nedílné spojení je sledován zájem na nezměnitelnosti listiny od okamžiku doručení katastrálnímu úřadu.¹⁶

Také Barešová¹⁷ uvádí: „Není přípustné, aby geometrický plán byl jen volně přiložen k listině, ale je nutné jej s listinou pevně spojit. V žádném případě nestačí, aby se listina na geometrický plán jen odvolávala.“ Podobně se vyslovuje Baudyš¹⁸ v komentáři k § 15 odst. 1 písm. d) a § 48 odst. 1 katastrálního zákona.

Postup při spojování listin je podrobně popsán např. v § 3 odst. 2 vyhlášky 36/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, případně i v notářských či advokátních stavovských předpisech.¹⁹

Spojení geometrického plánu se soukromou listinou v elektronické podobě

Současná právní úprava umožňuje, aby katastrálnímu úřadu byla předložena k zápisu listina vyhotovená v elektronické podobě, jejíž neoddělitelnou součástí je geometrický plán v elektronické podobě. Obě písemnosti (např. kupní smlouva a geometrický plán) musí být spojeny do jednoho datového souboru, přičemž musí být zajištěno, aby soubor geometrického plánu ve formátu PDF zůstal nedotčen a aby i nadále bylo možné k zajištění jeho důkazní hodnoty zobrazovat a prověřovat elektronické podpisy ověřovatele a potvrzovatele a časová razítka. Výsledný soubor soukromé listiny (s vloženým geometrickým plánem) musí být podepsán účastníky soukromoprávního jednání jejich uznávanými elektronickými podpisy a opatřen kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem, jak požaduje § 7 odst. 1 katastrálního zákona.²⁰

Soukromou vkladovou listinu v elektronické podobě s vloženým geometrickým plánem v elektronické podobě lze prostřednictvím datové zprávy zaslat místně příslušnému katastrálnímu úřadu spolu s návrhem na vklad.

Na tomto místě považujeme za vhodné upozornit na ust. § 7 odst. 2 katastrálního zákona, které upravuje prokazování pravosti podpisů na soukromé listině. Je-li soukromá listina určená pro zápis do katastru vyhotovena v elektronické podobě, lze elektronický podpis uzнат za právní jednání fyzické osoby, pokud kvalifikovaný certifikát, na němž je elektronický podpis založen, obsahuje jméno, popřípadě jména a příjmení podepisující osoby a údaj, který umožňuje jednoznačnou identifikaci podepisující osoby, tedy např. datum narození, adresu trvalého bydliště nebo rodné číslo.²¹ Jestliže kvalifikovaný certifikát neobsahuje údaje, které umožňují jednoznačnou identifikaci podepisující osoby, předvolá oprávněná úřední osoba katastrálního úřadu účastníka řízení a po předložení dokladu totožnosti jej protokolárně vyzve k uznání podpisu za vlastní.

Spojení geometrického plánu s veřejnou listinou v elektronické podobě

Podle ust. § 567 o. z. je veřejnou listinou listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina,

kteřou za veřejnou listinu prohlásí zákon.²² Obecně platí, že u veřejných listin se presumuje jejich správnost, a proto i rozsah přezkumné činnosti u veřejných listin předkládaných k zápisu do katastru je mírnější než u listin soukromých.

Zatímco dosavadní judikatura je v otázce neoddělitelnosti geometrického plánu u soukromé listiny k okamžiku podání návrhu na vklad přísná a z požadavku neoddělitelnosti nelze ustoupit, u veřejné listiny je tomu jinak. Lze uvést rozsudek 2 As 62/2008-91,²³ ve kterém je konstatováno, že **k soudnímu rozhodnutí, v jehož výroku se odkazuje na geometrický plán, nemusí být neoddělitelně takový geometrický plán připojen a postačuje, pokud je konkrétní geometrický plán citován ve výroku rozhodnutí a tvoří přílohu pravomocného rozhodnutí soudu při zápisu do katastru.** Uvedený názor má oporu v rozdílné povaze veřejné listiny od listiny soukromé.

V případě veřejné listiny vyhotovené orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci lze geometrický plán ve formátu PDF vložit po právní moci rozhodnutí do veřejné listiny ve formátu PDF a prostřednictvím systému datových schránek doručit katastrálnímu úřadu k zápisu nebo je možné katastrálnímu úřadu zaslat jednou datovou zprávou dva dokumenty najednou, pravomocné rozhodnutí ve formátu PDF a geometrický plán ve formátu PDF.

Závěr

Současná platná právní úprava umožňuje katastrálním úřadům zpracovávat podání doručená v elektronické nebo listinné podobě. Vždy je třeba pamatovat na to, aby zvolená forma splňovala specifické náležitosti spojené s vážností katastru. ❀

- 16 D. Šustrová, P. Borovička, J. Holý: Katastrální zákon, Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2018, str. 59.
- 17 E. Barešová, I. Bláhová, P. Doubek, B. Janeček, L. Nedvídek, H. Šandová, op. cit. sub 12, str. 76.
- 18 P. Baudyš: Katastrální zákon, Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 65 a 150.
- 19 Ust. § 11 notářského kancelářského řádu (Sdělení Ministerstva spravedlnosti č. 32/2007 Sb. instr. a sdělení, Předpisy Notářské komory České republiky, ve znění sdělení č. 6/2009 Sb. instr. a sdělení); čl. 6 usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2006 Věstníku ze dne 11. dubna 2006, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokáta při činění prohlášení o pravosti podpisu, o vedení evidence o těchto prohlášeních, o vyšším ověření těchto prohlášení a o knize prohlášení o pravosti podpisu (usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu).
- 20 Vyhotovení elektronické soukromé listiny s vloženým geometrickým plánem lze dosáhnout např. tak, že soukromá listina vyhotovená v textovém procesoru je exportována do formátu PDF a poté prostřednictvím produktu pro úpravu, spojení a podepisování PDF je do soukromé listiny ve formátu PDF vložen originál geometrického plánu ve formátu PDF. Takto připravený dokument následně podepíše svými elektronickými podpisy účastník právního jednání.
- 21 Srov. § 64 odst. 1 katastrální vyhlášky.
- 22 Např. rozsudek soudu o určení vlastnického práva k pozemku, rozsudek soudu o stanovení sporné hranice mezi pozemky, usnesení o projednání dědictví, rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o vyvlastnění části nemovitosti.
- 23 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2008, č. j. 2 As 62/2008-91, www.nssoud.cz.

Vázanost stran rozhodčí smlouvou v případě postoupení pohledávky

Do doby platnosti duální úpravy na základě obchodního i občanského zákoníku bylo postoupení pohledávky jako částečná změna smlouvy zdrojem možných námitek nedostatku pravomoci rozhodce nikoli ze strany postupníka jako právního nástupce postupitele, ale dlužníka, který se nemusel takovou změnou smlouvy cítit vždy vázán, zejména s poukazem na to, že výše uvedeným právním nástupnictvím není dotčen, takže bez jeho výslovného souhlasu účinnost rozhodčí doložky danou změnou smlouvy zanikla. Proto je třeba zkoumat, zda současná právní úprava cokoli změnila, a k tomu chce přispět i následující článek.

JUDr. Vojtěch Trapl

působí jako advokát, senior partner kanceláře Dr. Trapl a partner, s. r. o., místopředseda RS HK ČR a AK ČR a jako člen Sekce pro rozhodčí řízení ČAK.

V teorii i v praxi mohly vznikat některé výkladové pochybnosti ohledně toho, zda postoupení toliko pohledávky vyvolávající právní nástupnictví v podobě *singulární sukcese* způsobí, že postupník pohledávky je vázán rozhodčí smlouvou uzavřenou mezi postupitelem pohledávky a dlužníkem.¹

Pro postoupení pohledávky je určující, že smlouvou o postoupení pohledávky nelze převést celý závazkový vztah, nýbrž jen pohledávku jako právo na plnění.

Pokud by rozhodce vycházel z dikce „*práva s pohledávkou spojená*“ vyjádřené v § 1880 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „o. z.“), co do jeho využití pro procesní nástupnictví v případě postoupení pohledávky, jako předpokladu pro platnost sjednané rozhodčí smlouvy mezi postupitelem a dlužníkem pro postupníka, pak případná úvaha, že by vázanost rozhodčí doložkou snad bylo možné subsumovat pod § 1880 odst. 1 o. z. a přechod „*práv s pohledávkou souvisejících*“, by nebyla správná. Právo s pohledávkou spojené jistě zakládá právo vymáhat nárok v soudním řízení, ale vázanost obou stran původní rozhodčí smlouvy rozhodčí doložkou není tímto ustanovením nijak dotčena.

Skutkový stav

V dané věci byla smlouva o zápůjčce změněna smlouvou o postoupení pohledávky a u rozhodce bylo žalováno o zaplacení pouze ze smlouvy o postoupení pohledávky, když obě uvedené smlouvy byly sjednány za účinnosti o. z.

Dlužník, jako strana žalovaná, vznesl námitku nedostatku pravomoci rozhodčího soudu s odvoláním na skutečnost, že rozhodčí doložka, jako samostatná smlouva, byla sjednána toliko mezi dlužníkem a zapůjčitelem, později postupitelem, ve smlouvě o zápůjčce, a že postoupením pohledávky na základě smlouvy nepřecházejí na postupníka práva a povinnosti z rozhodčí doložky.

Je tak otázkou, zda je dlužník z postoupené pohledávky oprávněn namítat nedostatek pravomoci rozhodčího soudu, protože:

- postoupením pohledávky nepřešla na postupníka rozhodčí doložka, a dále
- rozhodčí doložka existuje navzdory postoupení pohledávky pouze mezi postupitelem a dlužníkem.

Povaha rozhodčí smlouvy a její závaznost

Jistě není pochyb, že rozhodčí smlouva představuje dohodu stran, kterou dochází k podmíněnému přenesení pravomoci obecných soudů na rozhodce ohledně projednání a rozhodnutí majetkového sporu. Podmíněné přenesení znamená, že navzdory sjednané rozhodčí smlouvě lze za podmínek § 106 o. s. ř.² projednat věc před obecným soudem.

Povaha rozhodčí smlouvy je procesní, nikoli hmotněprávní, protože neupravuje žádná hmotná práva jejích stran, je předpokladem zvláštního procesního vztahu a pro její procesní povahu mluví i to, že má výlučně procesní důsledky a je upravena předpisy procesního práva.³

Podle § 2 odst. 5⁴ zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, rozhodčí smlouva váže právní nástupce stran, pokud to strany výslovně nevyloučí.

Zákon o rozhodčím řízení nespécifikuje právní nástupce stran, proto se tento pojem vztahuje jak na univerzální sukcesi, tak i na singulární sukcesi, a vyplývá z hmotněprávních ustanovení občanského zákoníku.

V případě *singulární sukcese* nevstupuje postupník do právního postavení postupitele v celém rozsahu, postupník nabývá jen určitou pohledávku a s ní spojená práva.

Vždy však platí, že **rozhodčí doložka zavazuje postupníka jako právního nástupce postupitele a že díky tomu je rozhodčí doložka závazná pro postupníka**, neboť dohoda o způsobu řešení sporů před roz-

1 M. Olík, M. Maisner, R. Pokorný, P. Málek, M. Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2015, str. 11; L. Lisse: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Linde, a. s., Praha 2012, str. 113.

2 Ust. § 106 odst. 1 o. s. ř.: *Jakmile soud k námitce žalovaného uplatněné nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci nebo rozhodčí komisí spolku, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví; věc však projedná, jestliže účastníci prohlásí, že na smlouvě netrvají.*

3 Viz F. Zoulik: Některé problémy rozhodčího řízení, Bulletin advokacie č. 1/2007, str. 15.

4 Ust. § 2 odst. 5 zákona: *Rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloučí.*

hodci představuje neoddělitelnou vlastnost postoupeného práva.

V případě sukcese univerzální jsou zavázány obě strany smlouvy jako právní nástupci, včetně rozhodčí smlouvy.

Postoupení pohledávky

Podle § 1895 o. z., jako zcela nové úpravy o možném postoupení smlouvy, lze postoupit nejenom práva, ale i povinnosti. Ke změně může dojít nejen na straně věřitele, ale i na straně dlužníka nebo obou těchto stran.

Vzhledem k tomu, že se při postoupení smlouvy převádějí i povinnosti, vyžaduje zákon vždy souhlas druhé smluvní strany, kterou označuje jako stranu postoupenou.

Pisemná podoba smlouvy není zákonem předepsána, lze ji tedy uzavřít jen ústně a jistou zvláštností je, že může být uzavřena „na řad“.⁵

Postoupení pohledávky vede ke změně pouze v osobě věřitele a je zřejmě speciálním ustanovením k postoupení smlouvy podle § 1879⁶ a násl. o. z., že věřitel jako postupitel může postoupit smlouvou celou pohledávku nebo její část jiné osobě.

Věřitele, který právo na plnění převádí, označuje zákon jako postupitele, nového věřitele jako postupníka. Postoupení pohledávky není podmíněno souhlasem dlužníka, takže se původní věřitel postupované pohledávky bez souhlasu dlužníka zcela obejde, na rozdíl od postoupení smlouvy.

Postoupit lze každou pohledávku, kterou lze zcizit.

Smlouva o postoupení pohledávky může být sjednána jakkoli, podle § 1756 o. z.⁷ nemusí být uzavřena ani slovy, tedy ji lze sjednat i konkludentně.

Smlouva o postoupení pohledávky byla podle § 524 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a je i nyní podle § 1879 a násl. o. z. právní skutečností na základě univerzální nebo singulární sukcese práva nebo povinnosti, tedy na základě úkonu podle hmotného práva, jímž se mění subjekt, kterému náleží právo nebo jehož stihá povinnost, a v tomto směru také zakládá i procesní nástupnictví postupníka jako žalobce (usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 32 Cdo 3999/2009).

V této souvislosti bylo řečeno, že takovou skutečností není právní názor rozhodčího soudu o neplatnosti smlouvy vyjádřený v odůvodnění rozhodčího nálezu.

Pokud jde o otázku ad a) vázanosti nástupců na straně věřitele, postupitele a postupníka rozhodčí smlouvou, platí, že jsou ve vztahu právního nástupnictví, ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení. **Vázanost právních nástupců rozhodčí smlouvou při postoupení pohledávky byla potvrzena i v dalších rozhodnutích, např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2975/2012,⁸ stejně jako v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 5. 2017,**

5 Blíže viz A. M. Kindl, A. Rozehnal: Nový občanský zákoník, Problémy a úskalí, Aleš Čeněk, Plzeň 2014, str. 283 a násl.

6 Ust. § 1879 o. z.: *Věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).*

7 Ust. § 1756 o. z.: *Není-li smlouva uzavřena slovy, musí být z okolností zřejmá vůle stran ujednat její náležitosti; přitom se přihlédne nejen k chování stran, ale i k vydaným ceníkům, veřejným nabídkám a jiným dokladům.*

8 Právní věta: *Vstoupení do řízení na místo dosavadního účastníka řízení. / Soud vyhověl návrhu žalobce, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka řízení v první řadě tehdy, bude-li prokázáno, že nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva na jiného, že se tato právní skutečnost týká práva nebo povinnosti dosavadního účastníka řízení a že tato právní skutečnost nastala (došlo k ní) až po zahájení řízení.*

Vetešník/Jemelka

Zákon o obecní policii Komentář. 2. vydání

- komentář reaguje na změny v právní úpravě nastalé v důsledku všech provedených novelizací zákona
- současně je zohledněn nárůst související judikatury, doplněn je i přehled souvisejících právních předpisů vztahujících se k činnosti obecní policie
- výklad komentáře usnadňuje odborné i laické veřejnosti dobrou orientaci v zákoně a v souvislostech právních předpisů vztahujících se k činnosti obecní policie

2019, vázané v plátně, 464 stran
1 290 Kč, obj. číslo BK71

Valentová/Procházka/Jaňšová/
Odrobinová/Brůha a kol.

Zákoník práce Komentář

- publikace reaguje na nejnovější změny pracovního práva včetně dopadů soukromoprávní rekodifikace
- nová koncepce komentování zaručuje přehlednější a stručnější komentář, aniž by došlo k redukci věcného obsahu výkladu
- komentář není teoretickým pojednáním, ale praktickým textem zabývajícím se konkrétní aplikací předpisu

2018, vázané v plátně, 1 168 stran
cena 1 990 Kč, obj. číslo EK2153

Chaloupková/Holý/Urbánek

Mediální právo Komentář

- nové pojetí komentáře zahrnuje zákony upravující činnost hromadných sdělovacích prostředků, ale i zákony a dílčí právní úpravy vztahující se k médiím v prostředí informační společnosti
- snahou kolektivu autorů je přinést nejen praktický komentář jednotlivých ustanovení, ale též shrnout dosavadní praxi a judikaturu v oblasti veřejnoprávní regulace médií, regulace reklamy a ochrany spotřebitele a soukromoprávních soudních sporů souvisejících se svobodou projevu a ochranou autorských práv v prostředí médií

2018, vázané v plátně, 560 stran
cena 1 490 Kč, obj. číslo EK2195

sp. zn. 23 Cdo 4788/2016,⁹ které na uvedené rozhodnutí 33 Cdo 2975/2012 odkazuje, ale o postavení dlužníka z hlediska vázanosti rozhodčí doložkou při postoupení pohledávky nešlo.

V souvislosti s postoupením pohledávky tak vzniká otázka ad b), zda dlužník je vázán či nikoli i v případě postoupení práva z původní smlouvy v důsledku **singulární sukcese** smlouvy postoupené rozhodčí doložkou. Dosavadní judikatura zastávala stanovisko, které lze nalézt např. v **odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3876/2013**, které se věnovalo otázce (nedostatků) pravomoci rozhodce dokonce až v exekučním řízení. **Soud** ve svém rozhodnutí, ve spojení s odůvodněním nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/2012, **dovodil, že:**

1. samozřejmou podmínkou toho, aby byl majetkový spor vyňat z pravomoci soudů, je existence rozhodčí smlouvy (§ 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení¹⁰). Není-li tu rozhodčí smlouva, není rozhodce oprávněn o majetkovém sporu rozhodnout. Dále, že

2. singulární sukcese, vedle zřejmého právního nástupnictví postupníka, nevede k založení právního nástupnictví dlužníka ve vztahu ke smlouvě o postoupení pohledávky,

3. výslovný souhlas dlužníka se změnou rozhodčí smlouvy musí být vždy dán, protože pokud šlo o otázku, zda s postoupením

pohledávky před zahájením rozhodčího řízení (...) může současně přejít právo z rozhodčí smlouvy z postupníka na postupitele, a zda je soud (...) povinen zabývat se otázkou, že „*povinná žádnou smlouvu, tedy ani rozhodčí doložku, s oprávněným nepodepsala, tudíž jí ani nemůže být vázána*“, platí, že „*pokud (ani konkludentně) povinná strana (dlužník) nevyjádřila souhlas s tím, aby se (...) spor (...) vedl u rozhodce, a naopak se proti tomu ohrazovala, pak (...) nedošlo k naplnění podmínky včasného přijetí návrhu a (rozhodčí) dohoda nebyla uzavřena*“ a „*není-li uzavřena rozhodčí smlouva, není vydáný rozhodčí náleze způsobitým (exekučním titulem) bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítl*“.

Jiný závěr nelze z žádného rozhodnutí vydaného za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, nijak dovodit (včetně např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006,¹¹ nebo ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008¹²).

Současný právní stav

V daném případě byla smlouva o postoupení pohledávky uzavřena podle o. z., takže zde obecně pro převod smlouvy anebo její části podle § 1895 odst. 1 o. z. platí, že nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana „*převést jako postupitel*“ – tedy zřejmě „*postoupit*“ – svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.

Na postoupení pohledávky podle § 1879¹³ o. z. – jako zřejmě speciálního ustanovení k § 1895¹⁴ o postoupení smlouvy – lze aplikovat ust. § 1896 o. z.,¹⁵ které se vztahuje nejen na postoupení celé smlouvy, ale také zároveň i jen na její část, a které je tak z hlediska hmotněprávního režimu vázanosti dlužníka rozhodčí smlouvou při postoupení pohledávky podstatné.

Občanský zákoník v § 1896 stanoví výslovně, že při částečném postoupení smlouvy, stejně jako i při postoupení smlouvy několika postupníkům, nelze zkrátit práva postoupené strany z vedlejších doložek ve smlouvě, tedy zejména ujednání o podmínce, záloze, závdavku, smluvní pokutě, odstoupení od smlouvy a odstoupném nebo také a zde zejména práva vyplývající z ujednání o rozhodčí doložce. Jen na okraj lze bez dalšího poznamenat, že o. z. neužívá pojem „rozhodčí smlouva“.

Pokud nelze zkrátit práva postoupené strany z vedlejších doložek, a tím také z rozhodčí doložky, jistě platí, že kromě toho, že rozhodčí doložkou je vázán postupník, jako právní nástupce postupitele, který s dlužníkem rozhodčí doložku uzavřel, **je rozhodčí doložkou vázán i dlužník**, jako strana postoupená, protože postavení postoupené strany nesmí být zkráceno.

Současně platí, že bez ohledu na to, zda si byl dlužník změny původní smlouvy v důsledku ujednání mezi postupníkem a postupitelem vědom, je rozhodčí doložka postoupením pohledávky jistě zachována i po postoupení pohledávky, díky zákazu zkrácení postoupené strany.

Závěr

Závěr proto zní, že **jak postupitel, žalobce, tak i dlužník, žalovaný, jsou sjednanou rozhodčí doložkou plně vázáni a že pravomoc rozhodce je dána.**¹⁶ ❀

9 Z odůvodnění: Nejvyšší soud řešil otázku, zda smlouva o postoupení pohledávek je způsobila mít za následek přechod nebo převod práv nebo povinností i v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, z něhož plynoucí práva a povinnosti byly postoupeny na základě smlouvy o postoupení pohledávek v usnesení ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2975/2012, veřejnosti dostupném na www.nsouid.cz, v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že smlouva o postoupení pohledávek je způsobila mít za následek přechod nebo převod práva nebo povinnosti ve smyslu ust. § 107a o. s. ř. i v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, z něhož plynoucí práva byla postoupena právě na základě této smlouvy o postoupení pohledávek.

10 Ust. § 2 odst. 1 zákona: *Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).*

11 Právní věta:

1. Již ve stadiu nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) se soud zabývá (mimo jiné) tím, zda rozhodnutí, jehož nucené vymození se navrhuje, bylo vydáno orgánem, který k tomu měl pravomoc. Zjistí-li soud, že rozhodnutí vydal orgán, který nebyl oprávněn rozhodovat o otázce pojaté do rozhodnutí, návrh na nařízení jeho výkonu zamítne.

2. Podmínkou toho, aby majetkový spor mezi účastníky byl vyňat z pravomoci soudů a mohl být rozhodnut v rozhodčím řízení, je existence rozhodčí smlouvy. Není-li tu rozhodčí smlouva, není rozhodce oprávněn o majetkovém sporu rozhodnout. Okolnost, že povinný byl v rozhodčím řízení zcela pasivní, neúčastnil se jednání, neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítá a rozhodčí náleze mu byl doručen, na tom nic nemění.

3. Ze zák. č. 216/1994 Sb. nelze dovodit, že by pasivita a nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek podrobení se pravomoci rozhodce; takový následek by bylo možné spojovat pouze s chováním žalovaného, jenž by byl aktivní při projednávání sporu, aniž by nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé neexistenci rozhodčí smlouvy namítl. Jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.

4. Při neexistenci rozhodčí smlouvy je návrh na nařízení exekuce na podkladě rozhodčího nálezu třeba zamítnout.

12 Právní věta: Není-li uzavřena rozhodčí smlouva, není vydáný rozhodčí náleze způsobitým exekučním titulem bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítl.

13 Ust. § 1879 o. z.: *Věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).*

14 Ust. § 1895 odst. 1 o. z.: *Nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.*

15 Ust. § 1896 o. z.: *Při částečném postoupení smlouvy nebo při postoupení smlouvy několika postupníkům nelze zkrátit práva postoupené strany z vedlejších doložek ve smlouvě, jako jsou zejména ujednání o podmínce, záloze, závdavku, smluvní pokutě, odstoupení od smlouvy a odstoupném nebo o rozhodčí doložce.*

16 Příspěvek byl autorem přednesen na Setkání rozhodců Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky dne 20. listopadu 2018 v Praze.

Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů v soudní praxi

Příspěvek je věnován vybraným aktuálním problémům důkazního práva v civilním procesu. Jednak analyzuje speciální vysvětlovací povinnost v praxi českých soudů a naznačuje potenciál jejího vývoje směrem k odpovědnosti za vedení protidůkazu, a jednak poukazuje na judikaturu Soudního dvora EU a zasazuje ji do kontextu neshod mezi Nejvyšším a Ústavním soudem ohledně míry důkazu. Nakonec příspěvek podrobuje kritice tendence Ústavního soudu k ad hoc přístupu k distribuci („obracení“) důkazního břemene, které – bez odpovídající potřeby – znamenají ohrožení potřebné procesněprávní jistoty stran.

Mgr. Jan Balarin, Ph.D.,
působí jako advokát v Praze.

Základem úpravy civilněprocesního důkazního řízení je trojice klasických institutů – důkazní břemeno, míra důkazu a volné hodnocení důkazů. **Důkazní břemeno** znamená úpravu procesní odpovědnosti za to, že rozhodné skutečnosti ve sporu zůstanou neprokázány (*non liquet*). **Zásada volného hodnocení důkazů** představuje metodiku přiřazování důkazní hodnoty poznatkům získaným v průběhu důkazního řízení.¹ **Míra důkazu** pak vyjadřuje potřebnou úroveň (hranici) důkazní hodnoty, kdy má být prokazovaná skutečnost považována za prokázanou a kdy nikoli.

Popsané kategorie spolu z povahy věci souvisejí a jejich kontury nemusejí být a v praxi ani často nejsou ostré. Tento rys se projevuje zejména v otázce volného hodnocení důkazů – ačkoliv jde o institut, který je svou povahou komplementární k problematice důkazního břemene a míry důkazu, v praxi nezřídka plní roli jakési sběrné kategorie. To je důsledkem okolnosti, že – na rozdíl od tradičně vytříbené normativní náplně důkazního břemene a míry důkazu – mají pravidla volného hodnocení důkazů směrný a navíc značně diskreční charakter.² V důsledku tak můžeme pozorovat, že mnohé aktuální problémy důkazního řízení jsou podřazovány pod institut volného hodnocení důkazů nebo jsou z něj naopak vyčleňovány více na základě pragmatických než procesně korektních kritérií (rozuměj: podle toho, zda je žádoucí, aby o té které otázce rozhodl soud v rámci své diskrece). Nerespektování správných teoretických východisek ovšem může vést k nežádoucím strukturálním důsledkům a deformacím v navazující rozhodovací praxi.

Předmět zkoumání

V tomto příspěvku se pokusím poukázat na některé **aktuální problémy z české soudní praxe** (ale nejen z ní), **kdy se vol-**

né hodnocení důkazů střetává s instituty důkazního břemene, resp. míry důkazu, a kdy správná klasifikace řešených procesních otázek hraje roli pro další vývoj rozhodovací praxe. Bude se zabývat **problematikou vysvětlovací povinnosti strany nezátížené důkazním břemenem (sekundární břemeno tvrzení)** a jejím dynamickým vývojem; na některých předmětech řízení, se kterými soudy v poslední době přicházejí do styku, se stále více ukazuje, že rozsah a následky nesplnění vysvětlovací povinnosti nejsou pouze jedním z faktorů, ke kterým by mělo být přihlíženo v rámci hodnocení důkazů, nýbrž je třeba, aby se procesní odpovědnost strany zatížené vysvětlovací povinností projevovala důrazněji.

Dále **poukáži na fenomén prima facie důkazu a jeho návaznost na míru důkazu**. Důsledné rozlišení mezi otázkou hodnocení nepřímých důkazů a mírou důkazu je zřejmě klíčem i k doktrinálnímu sporu mezi Nejvyšším a Ústavním soudem o tom, k jaké jistotě má soud dospět při hodnocení důkazů. Poukáži na aktuální rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Sanofi Pasteur MSD SNC*.³ Nakonec se dotknu problematiky důkazního břemene v kontextu skutkových domněnek na pozadí nedávného nálezu Ústavního soudu ve věci „Vila Milada“.⁴

- 1 Srov. např. rozsudek NS ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2682/2013 (Rc 93/2014): „Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti, hodnota pravdivosti, popřípadě hodnota věrohodnosti.“
- 2 Za všechny srov. např. rozsudek NS ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. 22 Cdo 465/2003 („dovolací soud může hodnocení důkazů provedené v nalézacím řízení přezkoumávat pouze tehdy, pokud je toto hodnocení v rozporu s pravidly logického myšlení“), nebo z poslední doby usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. III. ÚS 131/17 [„Důvodem k zásahu Ústavního soudu je až stav, kdy soudy očividně a neodůvodněně vybočily ze zákonných standardů dokazování, nebo jestliže hodnocení důkazů a k tomu přijaté skutkové závěry jsou výrazem zjevného faktického omylu či logického excessu (vnitřního rozporu), případně jsou založeny na zcela neúplném (nedostatečném) dokazování...“]. P. Lavický dokonce zastává značně subjektivizovaný přístup k hodnocení důkazů; požaduje, „aby soudce své závěry odůvodnil a aby zdůvodnění nebylo v rozporu s pravidly logického myšlení, přírodními zákony ani zkušenostními poznatky“, nikoli tedy aby s nimi bylo v souladu (P. Lavický: Důkazní břemeno v civilním soudním řízení, Leges, Praha 2017, str. 36). Byť se cit. výrok může na jednu stranu jevit jako formulační záležitost, koncepčně může přece jen o mnohém vypovídat.
- 3 Rozsudek ze dne 21. 6. 2017 ve věci *N. W. a spol. proti Sanofi Pasteur MSD SNC a spol.*, C-621/15.
- 4 Nález ÚS ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 1398/17.

Speciální vysvětlovací povinnost (sekundární břemeno tvrzení)

Přístup Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud se v nedávné době poměrně úspěšně vypořádal s problematikou tzv. sekundárního břemene tvrzení. Zřejmě první judikaturní zmínka o této problematice sice patří Ústavnímu soudu,⁵ který odkazuje na práce J. Macura o důkazním břemenu a kompenzaci informačního deficitu stran v civilním soudním řízení,⁶ která zase navazuje na německou doktrínu. Nicméně je fakt, že sekundární břemeno tvrzení v podobě specifické vysvětlovací povinnosti strany nezatižené důkazním břemenem se v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu od roku 2011 etablovalo.

Podle Nejvyššího soudu „v některých případech strana zatížená důkazním břemenem [...] objektivně nemá a nemůže mít k dispozici informace o skutečnostech významných pro rozhodnutí ve sporu, avšak protistrana má tyto informace k dispozici. Jestliže pak strana zatížená důkazním břemenem přednese alespoň „opěrné body“ skutkového stavu, a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení, nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany; nesplnění této povinnosti bude mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila.“⁷ Jedná se o případy objektivního (tzn. nezaviněného) informačního deficitu strany, kterou tíží důkazní břemeno. Zdůrazňuje se, že **důsledkem vysvětlovací povinnosti není obrácení důkazního břemene ohledně předmětných skutečností na stranu, která vysvětlovací povinnost nesplnila, nýbrž možnost hodnocení důkazu v neprospěch strany, která tuto povinnost nesplnila.**⁸ K obdobným závěrům Nejvyšší soud dospěl v souvislosti s ediční povinností strany nezatižené důkazním břemenem.⁹ Existence popsané vysvětlovací povinnosti podle Ústavního soudu vyplývá z procesního principu rovnosti zbraní, a proto má dokonce ústavněprávní rozměr.¹⁰

5 Nález ÚS ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07. Problematika vysvětlovací povinnosti je dále tématem usnesení ÚS ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. III. ÚS 3361/14, a ze dne 21. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 2696/15 (bod 14).

6 J. Macur: Důkazní břemeno v civilním soudním řízení, Masarykova univerzita v Brně, Brno 1995.

7 Rozsudek NS ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010.

8 Např. usnesení NS ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2822/2013, nebo ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4162/2014. Ve vztahu k důkaznímu břemeni však poněkud ambivalentně: usnesení NS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 820/2017.

9 Rozsudek NS ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013, nebo usnesení NS ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4476/2016.

10 Nález ÚS ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07.

11 Např. J. Macur, op. cit. sub 6, str. 127.

12 J. Macur: Kompenzace informačního deficitu procesní strany v civilním soudním sporu, Masarykova univerzita v Brně, Brno 2000, str. 182. Ještě jednoznačnější má být situace, kdy bude prokázáno, že strana zatížená vysvětlovací povinností lze – pak je třeba „tuto okolnost považovat za zcela přesvědčivý nepřímý důkaz správnosti tvrzení druhé strany“ (tamtéž, str. 173). Řešení v podobě pravděpodobnostního hodnocení důkazů J. Macur sice zvažuje (tamtéž, str. 177), ale nepřiklání se k němu. Obdobně J. Macur: Vysvětlovací povinnost strany nezatižené důkazním břemenem v civilním soudním řízení, Právní rozhledy č. 5/2000, str. 200.

13 K. Svoboda: K „lovení důkazů“ ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, Obchodněprávní revue č. 6/2015, str. 162 (zdůraznění provedeno autorem).

14 H. Prütting in W. Krüger, T. Rauscher et al.: Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen, C. H. Beck, München 2016, § 286, marg. č. 103.

15 Rozsudek NS ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 22 Cdo 2851/2013.

Procesně-teoretická východiska

Tato rozhodovací praxe je jistě správná. Jestliže druhá strana dostojí své speciální vysvětlovací povinnosti, je opět na straně první, aby unesla důkazní břemeno; tedy především musí na základě získaných informací navrhnout odpovídající důkazy, případně důkazy ohledně toho, že informace získané od protistrany nejsou pravdivé.¹¹ To je obecný pohled. **Jakým způsobem se má ale projevovat v hodnocení důkazů, jestliže strana nesplní svou speciální vysvětlovací povinnost?**

Procesní teorie, na tomto místě zejména reprezentovaná J. Macurem, zaujímá rezervovaný přístup – následky nesplnění vysvětlovací povinnosti se mají projevit výhradně v hodnocení důkazů, tedy soud o nich má volnou úvahu, a tudíž v rámci své diskrece, která podléhá instančnímu přezkumu pouze v omezeném rozsahu. J. Macur hovoří o odmítnutí podání vysvětlení nebo podání nepravdivého vysvětlení jako o „velmi významném důkazu ve prospěch skutkového tvrzení druhé strany, neboť nelze rozumně předpokládat nic jiného než vážné obavy procesní strany, že by poskytnuté pravdivé vysvětlení výrazně prospělo procesnímu postavení druhé strany“.¹² Tímto argumentem se ovšem J. Macur svému přístupu zároveň poněkud zpronevřuje, protože indikuje (nebo snad dokonce presumuje?) důkazní sílu nepodání vysvětlení, resp. podání nepravdivého vysvětlení. Do podobné „pasti“ se chytají i jiní autoři. Např. K. Svoboda hovoří v daném kontextu o tom, že „soud uvěří skutečností, které žalobce sice neprokázal, ale které jsou s ohledem na osvědčená fakta alespoň pravděpodobné“.¹³ Předepisování, čemu má soud uvěřit, ale přece není atributem volného hodnocení důkazů.

Při analytickém pohledu na problematiku sekundárního břemene tvrzení je podle mého názoru zřejmé, že jde především o otázku, která je součástí komplexního tématu konkrétního (subjektivního) důkazního břemene.¹⁴ **Typické případy, kdy sekundární břemeno tvrzení dochází uplatnění, jsou následující:**

- dokazující strana přednese konkrétní (substancované) tvrzení, chybějí jí však údaje nezbytné k důkazním návrhům (např. čísla bankovních účtů¹⁵ nebo adresy svědků),
- dokazující strana přednese přibližné tvrzení, které podpoří důkazy (obvykle indiciemi, případně v návaznosti na skutkovou domněnku), jejichž výsledkem je pravděpodobnost vzhledem k dokazovanému skutkovému stavu,
- protistrana popírá tvrzení dokazující strany, aniž by je řádně substancovala, a to obvykle v návaznosti na nepřímé důkazy předložené stranou zatíženou důkazním břemenem, které však nestačí k dosažení potřebné míry důkazu,
- protistrana nesplní svoji ediční povinnost.

Ve všech popsaných případech jde buď o přímou identifikaci důkazů, nebo o konkrétní substanciaci, ze které se budou důkazní návrhy podávat. V této podobě je hranice mezi plněním vysvětlovací povinnosti (substanciací) a odpovědností za vedení důkazu jen zcela formální. Tento závěr se do určité míry podává i z judikatury Nejvyššího soudu, který v popisané rovině přistupuje k pojetí vysvětlovací povinnosti velmi střízlivě, ale na druhou stranu např. dává následující právní větu: „Jestliže se [...] prokáže, že v průběhu existence společného jmění manželů byly [vynaloženy investice do výlučného majet-

ku], nastoupí vysvětlovací povinnost investujícího manžela, který má k dotazu soudu sdělit a případně i prokázat původ prostředků, které vynaložil. Jestliže neprokáže, že šlo o jeho výlučné prostředky, přihledně k tomu soud při hodnocení důkazů.¹⁶ Nejvyšší soud tak ostentativně spojuje vysvětlovací povinnost s odpovědností za prokázání tvrzených skutečností.

Samozřejmě že tímto přístupem nedochází k popření základního pravidla *non liquet*, tedy k obrácení důkazního břemene. Nicméně nelze nevidět, že pokud již soud přistoupí k uložení speciální vysvětlovací povinnosti, má to – podle interpretace zastávané Nejvyšším soudem – za následek přenesení odpovědnosti za další vedení důkazu (přesněji řečeno: protidůkazu) na stranu, které byla vysvětlovací povinnost uložena. Zopakujeme, že předpokladem uložení vysvětlovací povinnosti podle judikatury Nejvyššího soudu není pouze informační deficit strany zatížené důkazním břemenem (a odpovídající informační dostatečnost druhé sporné strany), ale také zvýšená pravděpodobnost skutkových tvrzení odůvodňujících uložení vysvětlovací povinnosti (což musí být nepochybně ověřeno dokazováním). Jestliže tedy strana zatížená důkazním břemenem splní předpoklady pro aplikaci vysvětlovací povinnosti a jestliže druhá strana této povinnosti nedostojí, tzn. nepředloží substancované vysvětlení, a v důsledku také relevantní protidůkaz, ač tak učinit mohla, bude soud zpravídla muset (a nikoli jen moci) hodnotit existující důkazy v její neprospěch.¹⁷ Jinak by jeho postup postrádal logickou konzistenci a nesplnění vysvětlovací povinnosti účinnou sankci.

Interpretace

Z řečeného však lze podle mého názoru zároveň učinit úsudek, že nesplnění vysvětlovací povinnosti není pouze faktorem (jedním z faktorů), který vstupuje do mentálního procesu soudce při hodnocení důkazů, nýbrž umožňuje a předpokládá založení rozhodnutí na nižší než standardní míře důkazu (tzn. než na subjektivním přesvědčení soudce o pravdivosti skutkového stavu), konkrétně na tom, že soudce hodnotí skutková tvrzení strany zatížené důkazním břemenem jako pravděpodobná, nikoli tedy že je nutně přesvědčen o jejich pravdivosti. To je adekvátnější a procesně účelnější úvaha než fingování, že nesplnění vysvětlovací povinnosti představuje důkaz o nepravdivosti procesní obrany, jak popsáno výše. Zmírnění požadavků na unesení důkazního břemene je odůvodněno procesně-sankčním aspektem rozhodnutí vůči straně, která nedostala svému sekundárnímu břemeni tvrzení. Je pravda, že v praxi se budou běžně vyskytovat nikoli černobílé případy, kdy uložena vysvětlovací povinnost sice nalezne u povinné strany určitou odezvu, avšak odezvu nikoli uspokojivou, a pak bude na soudu, aby formou své úvahy hodnotil věrohodnost tvrzení povinné strany, proč nemůže vysvětlovací povinnosti uspokojivě dostat, ale to na výše popsaném závěru nic nemění.¹⁸

Tyto úvahy jsou podstatné proto, že sekundární břemeno tvrzení se vyděluje z obecného pravidla součinnosti stran se soudem, důsledkem jehož porušení je nanejvýš procedurální sankce ve smyslu § 132 o. s. ř. části věty za středníkem (soud při hodnocení důkazů „pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci“) směrem ke skutečné odpovědnosti za předložení protidůkazu. Tento

posun zároveň umožňuje naplnit sekundární břemeno tvrzení novým obsahem – legitimizovat to, co je již delší dobu zřejmé, tedy že ratiem „vysvětlovací povinnosti“ není jen podání vysvětlení, nýbrž také (a možná především) předložení protidůkazu.

Německý Spolkový soudní dvůr (BGH) a problematika filesharingu

Věc lze (*a fortiori*) demonstrovat na současné rozhodovací praxi německého Spolkového soudního dvora (BGH) v souvislosti s porušováním autorských práv prostřednictvím sítě internet (zejména tzv. *filessharing*).

V první věci, ve které se Spolkový soudní dvůr touto problematikou zabýval („*Sommer unseres Lebens*“), došel k závěru, že „je-li chráněné dílo zpřístupňováno veřejnosti z IP adresy, která je k předmětnému okamžiku přidělena určité osobě, pak se uplatní skutková domněnka odpovědnosti této osoby za porušení autorského práva. Z toho se podává sekundární břemeno tvrzení majitele přípojky, který tvrdí, že porušení autorského práva se dopustila jiná osoba.“¹⁹ Případy tohoto typu obvykle představují – na rozdíl od výše popsaných typických situací, kdy sekundární břemeno nalézá uplatnění – procesní stav, kdy žalobce není s to předložit žádné tvrzení ani důkaz ohledně toho, kdo přípojku k internetu v daném čase skutečně užíval. Spolkový soudní dvůr tento deficit překonává uplatněním skutkové domněnky. Rozhodnutí věci tedy v rozhodujících ohledech závisí na tom, jakým způsobem žalovaný splní svou vysvětlovací povinnost.

Po věci *Sommer unseres Lebens* následovalo několik obdobných dalších případů, ve kterých BGH objasňoval rozsah sekundárního břemene tvrzení (byť ne zcela konzistentně).²⁰ Jedná se zejména o otázku konkrétnosti podaného vysvětlení s ohledem na případnou potřebu, aby strana zatížená sekundárním břemenem tvrzení provedla šetření nezbytná za účelem zjištění odpovědné osoby (není-li jí tato osoba bez dalšího známa), a dále, do jaké míry je uložení vysvětlovací povinnosti slučitelné s ústavní ochrannou rodinného života (měly-li by být vysvětlovací, resp. související vyšetřovací povinnosti dotčeny osoby žalovanému blízké). V aktuálním rozhodnutí ve věci *Loud* však Spolkový soudní dvůr konstatuje, že „[...] majitel přípojky je v rámci toho, co je únosné, povinen provést šetření a sdělit, jaké poznatky přitom získal o okolnostech případného protiprávního jednání. Nestací přitom paušální tvrzení pouze teoretické možnosti přístupu třetí osoby žijící v domácnosti k internetové přípojce. Majitel přípojky je naopak povinen pochopitel-

16 Rozsudek NS ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1433/2015 (zdůrazněni provedeno autorem).

17 Problematika není v celém rozsahu takto přímočará, protože vysvětlovací povinnost se může samozřejmě týkat nejen skutečností, na kterých bezprostředně závisí rozhodnutí ve věci, ale např. okolností sloužících k ověření věrohodnosti jiných již provedených důkazů.

18 Ostatně v německém prostředí má ignorování sekundárního břemene tvrzení již v základní podobě mnohem razantnější účinky než jen jako faktor hodný zřetele v rámci hodnocení důkazů; jeho důsledkem je fikce doznání předmětných skutečností (§ 138 odst. 3 a 4 ZPO). Základ pro obdobné řešení lze nalézt také ve věcném záměru nového českého civilního řádu soudního [viz např. body 175, 176 a 198 věcného záměru dostupné na: <https://crs.justice.cz> (ke dni 13. 10. 2018)].

19 Rozsudek BGH ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. I ZR 121/08, bod 12.

20 Pro přehled srov. W. Kuntz: Die Rechtsprechung des BGH zur sekundären Darlegungslast und zur Beweislast in Filesaring-Fällen, JURIS, Die Monatszeitschrift č. 6/2017, str. 229.

ným způsobem přednést, které osoby s ohledem na uživatelské chování, znalosti a schopnosti, stejně jako časové souvislosti měly příležitost spáchat předmětné protiprávní jednání bez vědomí a přispění majitele přípojky.²¹

Pojetí vysvětlovací povinnosti v judikatuře Spolkového soudního dvora tedy nabírá na intenzitě, a to takovým způsobem, že sekundární břemeno tvrzení lze čím dál tím méně ztotožňovat s pouhým zpochybněním předpokladů uplatnění skutkové domněnky v rovině procesních přednesů.

Problém nediferencované míry důkazu

Prima facie důkaz jako projev skutkové domněnky

Zajímavé na popsaných případech je i zmíněná okolnost, že Spolkový soudní dvůr spojuje aplikaci sekundárního břemene se skutkovou domněnkou. Byť se vazba těchto dvou kategorií nabízí, není pojmová.²² Německá rozhodovací praxe otevírá (a to systematicky zřejmě správně) širší možnosti využití heuristických nástrojů ke zjištění skutkového stavu či alespoň jeho aproximaci, je-li zjištění na úrovni praktické jistoty z povahy věci ztíženo. Pojem skutková domněnka jako takový je sice zdrojem rozsáhlé kritiky ze strany teorie,²³ v judikatuře si však zachovává svůj argumentační význam.²⁴ Důvodem je zřejmě to, že kategorie „skutkové domněnky“ má v obecném chápání skutkově-empirický základ, který se v normativní rovině důkazních pravidel mů-

že projevit různě (např. jako pravděpodobnostní úsudek, který odůvodní aplikaci sekundárního břemene tvrzení), nebo také nijak (protože přímo založí přesvědčení soudce o pravdivosti dokazované skutečnosti).

Jedním z takových procesně-normativních projevů skutkové domněnky je tzv. *prima facie* důkaz (*Anscheinsbeweis*).²⁵ Jedná se o prostředčnou formu důkazu,²⁶ která je založena na prokázání skutkových okolností (skutkového stavu), jež v souladu s obecnou životní zkušeností ukazují na určitou příčinu nebo průběh, které jsou rozhodující pro to, aby nastoupil určitý výsledek. *Prima facie* důkaz představuje sice plný důkaz, na základě kterého je možné rozhodnout ve prospěch strany zatížené důkazním břemenem, ale k jeho negování není třeba důkazu opaku, nýbrž postačí protidůkaz toho, že existuje reálná možnost, že se věci odehrály jinak než presumovaným způsobem.²⁷

České soudní praxi je *prima facie* důkaz v tomto smyslu neznámý, stejně jako jakkoli strukturovaný přístup k otázce míry důkazů. To vede k nedorozuměním, jako je konflikt mezi Nejvyšším a Ústavním soudem, kterého jsme svědky v posledních letech.

Míra důkazu v praxi obecných soudů

Pokud jde o míru důkazu, aktuální znění o. s. ř. totiž – na rozdíl od minulosti – nestanoví žádné konkrétní směrnice ve smyslu požadavku pravdivosti (v objektivním či subjektivním smyslu), pravděpodobnosti či korespondence skutkových zjištění se skutečností.²⁸

Bez ohledu na to soudobá rozhodovací praxe českého Nejvyššího soudu přistupuje k otázce míry důkazu striktně.²⁹ V roce 2014 bylo judikováno, že „skutečnost prokazovanou pouze nepřímými důkazy lze mít za prokázanou, jestliže na základě výsledků hodnocení těchto důkazů lze bez rozumných pochybností nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala (že je pravdivá); [j]de-li o skutečnost prokazovanou nepřímými důkazy] nestačí, že lze usuzovat pouze na možnost její pravdivosti (na její pravděpodobnost).“³⁰

Tomuto rozhodnutí přitom předcházela další, která se týkala především posuzování otázky, zda určitá osoba jednala v duševní poruše (a tedy zda právní jednání, které učinila, je platné). Nejvyšší soud konstatoval, že „je vyloučeno činit závěr o jednání v duševní poruše na základě pravděpodobnosti či za skutkových okolností, které i přes důkazní verifikaci soudu ve smyslu § 132 o. s. ř. neumožňují učinit v uvedeném směru zcela jednoznačný skutkový závěr, na nějž by bylo lze aplikovat ustanovení [o neplatnosti právních úkonů]“.³¹ Dále bylo judikováno, že „výsledek důkazní verifikace [...] musí [...] představovat nikoli možný či pravděpodobně možný skutkový stav, nýbrž musí bezpečně představovat zjištěný skutkový stav bez jakéhokoli náznaku pravděpodobnosti [...]. Přece jsou-li (byť nepatrně) pochybnosti o skutkových okolnostech, které jsou jinak identické se skutkovými okolnostmi předpokládanými v hypotéze příslušného pravidla chování (právní normy), nelze za této (nejisté) skutkové konstelace vůbec uvažovat o aplikaci předmětné právní normy na takto zjištěný skutkový stav věci [...]. Soud tedy může přistoupit k aplikaci dané právní normy až v situaci, kdy zjistí relevantní skutkový stav, nikoli za procesní situace, kdy sám (implicitně) připouští určitou míru nesprávnosti takového skutko-

21 Rozsudek BGH ze dne 30. 3. 2017, sp. zn. I ZR 19/16, bod 15 (zdůrazněni provedeno autorem).

22 Srov. např. rozsudky BGH ze dne 16. 11. 2017, sp. zn. I ZR 91/16 (*Handfugengpistole*), nebo ze dne 11. 4. 2013, sp. zn. I ZR 61/12.

23 Srov. např. H. Prütting in T. Rauscher, W. Krüger, op. cit. sub 14, § 292, marg. č. 7, 27. Někteří autoři ztotožňují problematiku skutkové domněnky s *prima facie* důkazem (např. H. Roth: Die „Tatsächliche Vermutung“ im Zivilprozess, Festschrift für Prof. Dr. Hakan Pekcanitez, Izmir 2015, str. 329, 336).

24 N. Doukoff: Grundlagen des Anscheinsbeweises, *Strassenverkehrsrecht* 2015, 245, str. 249.

25 *Prima facie* důkazem se rozumí důkaz ve smyslu pozitivního výsledku dokazování, nikoli důkazní prostředek. *Prima facie* důkaz může být podán pomocí různých důkazních prostředků. K tomu srov. např. H. Prütting in T. Rauscher, W. Krüger, op. cit. sub 14, § 286, marg. č. 48.

26 Obdobně jako nepřímý důkaz (indicie), který však sám o sobě nemá takovou důkazní sílu, aby odůvodnil potřebnou míru důkazu. K rozlišení srov. ilustrativně U. Foerste in: H.-J. Musielak, W. Voit: *Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz: Kommentar*, Vahlen, München 2017, § 286, marg. č. 25. Nesplní-li konkrétní důkaz nároky na *prima facie* důkaz, může stále jít o nepřímý důkaz.

27 Cit. podle H. Roth, op. cit. sub 23, str. 336.

28 Tak tomu bylo do novely o. s. ř. provedené zákonem č. 171/1993 Sb.: „soud rozhoduje na základě skutečného stavu věci“ (§ 153 odst. 1 ve znění do 31. 8. 1993).

29 Vyskytují se ovšem výjimky. Srov. např. usnesení NS ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1938/2008 (v návaznosti na usnesení ÚS ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 66/03), podle kterého „k otázce hodnocení nepřímých důkazů považuje dovolací soud za potřebné poukázat na to, že rozsah potřebného dokazování v civilním procesu se neshoduje s rozsahem dokazování potřebného k uznání obžalovaného vinným v řízení trestním. V civilním řízení nelze učinit závěr, že nebylo uneseno důkazní břemeno proto, že skutečnost nebyla provedenými důkazy prokázána nade vsi pochybnost. Pro závěr, že soud má určitou skutečnost za prokázanou, dostačuje, aby předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit.“ Dále lze odkázat na poměrně objemnou judikaturu NS, která sice otázku míry důkazu výslovně netematizuje (nečiní ji předmětem dovolacího přezkumu), ale zjevně nepovažuje za problematické pracovat s pravděpodobnostními důkazními hodnotami.

30 Rozsudek NS ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2682/2013 (Rc 93/2014) – prokazování důvodnosti výpovědi z pracovního poměru.

31 Rozsudek NS ze dne 6. 8. 2009, sp. zn. 30 Cdo 352/2008.

vého zjištění.⁴² V jiném rozsudku pak Nejvyšší soud požaduje, aby důkazy „zcela jasně a nezvratně“ prokazovaly tvrzené skutečnosti.³³

Tato rozhodovací praxe Nejvyššího soudu si pochopitelně zaslouhuje kritiku, byť není černobílá – podkladem rozhodnutí byl vždy určitý důkazní konglomerát, v jehož souvislostech judikát nevyznívá nelogicky. Nejvyšší soud klade důraz na hodnocení důkazů ve vzájemných souvislostech, jeho postup a vnitřní logiku.³⁴ Podle Nejvyššího soudu není možné rozhodnout o tom, že určitá osoba jednala v duševní poruše, výhradně na základě znaleckého posudku z oboru psychiatrie, jehož závěrem je pouhá pravděpodobnost takové poruchy (byť vysoká). Pokud ovšem k tomuto důkazu přistoupí důkazy další (a to i takové, jejichž hodnocení může být do značné míry subjektivní, např. svědecká výpověď), může soudce nabýt v kombinaci se znaleckým posudkem přesvědčení o pravdivosti tvrzení o duševní poruše. To vyznívá na jednu stranu racionálně, na druhou stranu vzniká otázka poměru této koncepce k subjektivní teorii důkazního standardu. Proč by soudce nemohl nabýt přesvědčení o pravdivosti skutkových tvrzení pouze na základě pravděpodobnostního znaleckého posudku, jestliže z celkového kontextu věci se tento postup jeví jako odůvodněný (a jestliže ho soud odpovídajícím způsobem odůvodní)?

Přístup Ústavního soudu a další vývoj

Proti rozhodovací praxi Nejvyššího soudu se vymezil v roce 2014 Ústavní soud, který – v návaznosti na ústavní stížnost proti jednomu z typických výše popsanych rozsudků Nejvyššího soudu (předmětem řízení bylo posuzování, zda osoba, která podepsala směnku, jednala v duševní poruše) – prohlásil dosavadní praxi za nereflektující „reálně existující těžkosti při dokazování“ a za protiústavní.³⁵ Důvodem bylo jednak ústavní subjektivní právo na ochranu majetku (Ústavní soud argumentoval „ústavně chráněným principem právní jistoty a ochrany práv nabytých v dobré víře“) a jednak právo na spravedlivý proces,³⁶ které se odráží v procesní zásadě rovnosti zbraní, resp. rovnosti příležitostí pro strany sporu, a to i v otázce důkazního břemene.³⁷ Ústavní soud odkazuje na princip „rovnosti břemen“, který judikoval již v minulosti,³⁸ stejně jako na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve věci *Metalco Bt. proti Maďarsku*,³⁹ ve kterém bylo uložení nesplnitelného důkazního břemene posouzeno jako porušení zásady rovnosti zbraní.

Do této chvíle lze s kritickými úvahami Ústavního soudu bez výhrad souhlasit. Ústavní soud však na jejich základě dochází ke kontroverznímu vývodu, že „spravedlivá rovnováha mezi soupeřícími oprávněnými zájmy bude nejlépe dosažena stanovením vysoké míry pravděpodobnosti prokázání, že plně svéprávná osoba jednala v duševní poruše, která jí v daný moment činila neschopnou právně jednat. Pro učinění závěru o dosažení této vysoké míry pravděpodobnosti soudy [...] musí pečlivě posoudit všechny v tomto ohledu relevantní okolnosti a důkazy“.⁴⁰ Kontroverze neshledávám ani tak v tom, že se operuje s pravděpodobnostmi (navíc s pravděpodobnostmi „vysokou“),⁴¹ jako spíše v paušalizaci, které se Ústavní soud dopouští – mohlo by se zdát, že Ústavní soud trvá na odklonu od subjektivního přístupu

(tedy od toho, že soudce musí formou svého přesvědčení dojít ke spolehlivému zjištění rozhodných skutečností) směrem k pojetí objektivnímu.⁴² Celou věc navíc komplikuje nevhodná formulace, kterou Ústavní soud použil: „vysoká míra pravděpodobnosti prokázání“ – ta implikuje, že „pravděpodobnost“ není faktorem, který přispívá k přesvědčení soudce, nýbrž objektivizovaným hodnoticím kritériem výsledku dokazování.

Toho využil Nejvyšší soud, který v několika téměř identicky argumentovaných rozhodnutích vydaných od roku 2015⁴³ odmítl přístup Ústavního soudu jako cizí české tradici.⁴⁴ Konstatoval, že „je vyloučeno učinit závěr o jednání v duševní poruše na základě předpokladu takové situace, resp. za skutkových okolností, které i přes důkazní verifikaci [...] neumožňují v uvedeném směru učinit jednoznačný skutkový závěr [...]“. Jak patrně, toto konstatování se obrací nejen proti pravděpodobnostnímu hodnocení důkazů jako takovému, nýbrž v obecné rovině i proti důkazu *prima facie* (byť spíše nevědomky). Na druhou stranu zásah Ústavního soudu měl u Nejvyššího soudu (přes jeho deklarované jednoznačné odmítnutí) přece jen efekt: Nejvyšší soud místo dřívějších výroků, že skutkový stav je potřeba zjistit „bez jakéhokoli náznaku pravděpodobnosti“, užívá podstatně tolerantnější formulaci, totiž že „výsledky hodnocení důkazů umožňují soudu přijmout závěr o pravdivosti skutečnosti, která je předmětem dokazování, jen tehdy, jestliže na jejich základě lze nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala, aniž by o tom mohly být rozumné pochybnosti“.⁴⁵

Ústavní soud se k otevřenému požadavku spojení míry důkazu s pravděpodobností dosud zřetelně vrátil pouze jedenkrát (v roce 2015), a to v kontextu posuzování výše náhrady škody („samotná skutečnost, že okolnost je prokázána pouze s určitou mírou pravděpodobnosti, však není v občanskoprávním řízení na závadu a neznamená, že soud má takovou okolnost po-

32 Rozsudek NS ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3614/2009.

33 Rozsudek NS ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5226/2009.

34 Např. rozsudky NS ze dne 19. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5226/2009, ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5362/2014, ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1103/2014, nebo ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 21 Cdo 348/2014.

35 Nález ÚS ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13.

36 Bod 44 a násl.

37 Obdobně nález ÚS ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. II. ÚS 1847/16, bod 15, nebo usnesení ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2899/16, bod 9.

38 Nález ÚS ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04.

39 Rozsudek ze dne 1. 2. 2011, č. 34976/05, bod 24.

40 Nález ÚS ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13, bod 38.

41 V tom se liším od jiných autorů, např. P. Lavický, op. cit. sub 2, str. 36.

42 Ústavní soud sice formuluje své závěry pro účely hodnocení důkazů v souvislosti s jednáním v duševní poruše, ale obecně není důvodu, proč by se stejný důkazní standard neměl uplatnit i ve sporných řízeních s jiným předmětem (procesní situace a průběh důkazního řízení ve sporech, jejichž předmětem je posouzení jednání v duševní poruše se typově neodlišuje od řady jiných případů, jejichž součástí pravidelně bývá znalecké zkoumání). Proti zakládání rozhodnutí na pravděpodobnostních písmoznaleckých posudcích se staví např. R. Chalupa: Míra důkazu a znalecké zkoumání v řízení o zaplacení směnečného nároku, Bulletin advokacie č. 6/2018, str. 46.

43 Usnesení NS ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 821/2015, rozsudek ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 844/2015, usnesení ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1203/2015, ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4853/2015, nebo rozsudek ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 5750/2015.

44 S odkazem na stať P. Vřcha: Tzv. „důkazní standard“ ve světle nálezu ÚS sp. zn. I. ÚS 173/13, Soudní rozhledy č. 10/2014, str. 347 (autor se jako soudce Nejvyššího soudu podílel na značné části předcházející rozhodovací praxe tohoto soudu).

45 Např. rozsudek NS ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 5750/2015.

vážovat za neprokázanou“).⁴⁶ I jen to ale postačuje k úsudku, že ani Ústavní soud nemíni ze svých pozic vyjádřených v původním nálezu z roku 2014 (I. ÚS 173/13) jednoduše rezignovat a akceptovat přístup Nejvyššího soudu.

Subjektivní přesvědčení soudce a pravděpodobnost

Přesto, co bylo uvedeno, nemyslím, že by Ústavní soud měl v úmyslu opustit požadavek „přesvědčení“ soudce o prokazovaných skutečnostech. **Ohniskem konfliktu mezi oběma vysokými soudními instancemi je spíše otázka „pravděpodobnosti“.**

Zatímco Ústavní soud nemá problém s tímto pojmem pracovat (v podobě „vysoké“ pravděpodobnosti), Nejvyšší soud jakékoliv úvahy v tomto směru odmítá.⁴⁷ Je přitom evidentní, že mezi aktuální argumentací Nejvyššího soudu a přístupem Ústavního soudu není zásadní rozdíl a jde spíše o otázku metodiky. Nejvyšší soud totiž používá formulaci: „jistota (přesvědčení) o tom, že se skutečnost opravdu stala, aniž by o tom mohly být rozumné pochybnosti“. Jde pouze o jinou formu vyjádření myšlenky, která je v podstatě stejná. Zatímco v jednom případě jde o obecně lingvisticko-sémantickou artikulaci, ve druhém o formálně logický přístup, který je ale pouze přibližný a nemá ambice po konkrétní kvantifikaci. Tato úvaha platí samozřejmě pouze tehdy, bude-li pravděpodobnost považována za faktor, na základě kterého si soudce tvoří svůj úsudek (přesvědčení), a nikoli za externí moment, který přesvědčení soudce objektivně zpochybňuje. Jestliže tato podmínka bude splněna, není důvod vylučovat pravděpodobnost jako kritérium, na kterém soudce může postavit své přesvědčení o skutkovém stavu, zvláště s přihlédnutím k tomu, že v praxi se pravděpodobnost v rozhodovacím procesu v podmínkách nejistoty běžně užívá.⁴⁸

To ale nic nemění na potřebě hledat řešení „zákopové války“ mezi Nejvyšším a Ústavním soudem. Jako problematické vidím, že citovaná judikatura netematizuje (a když, tak pouze okrajově) poměr předmětu řízení k hmotněprávně posuzovanému skutkovému základu předmětu sporu. Hraje roli, jakého charakteru jsou skutkové okolnosti, které jsou předmětem řízení, a zda je možné klást je v případě procesní nejistoty k tí-

ži té které strany sporu. Všimněme si např., že pokud výsledek sporu závisí na posouzení duševního zdraví jednatelky osoby, uplatní se podle platné zákonné úpravy právní domněnka duševního zdraví (podle § 4 odst. 1 o. z.). Před nabytím účinnosti platného občanského zákoníku (tzn. před rokem 2014) sice taková právní domněnka upravena nebyla, ale presumpce duševního zdraví byla stejně namístě jako domněnka skutková.⁴⁹ Nejde přitom pouze o skutkové domněnky tohoto typu, nýbrž o komplexní posouzení situace – toho, která ze stran měla nad skutkovým stavem kontrolu nebo od které ze stran bylo možné spíše požadovat obezřetnost, péči či přijetí preventivních opatření. To je ovšem věc hodnocení důkazů, a nikoli míry důkazu.

Nabízí se tedy otázka, zda Nejvyšší soud svou důslednou judikaturou nezaměňuje problém hodnocení důkazů a míry důkazu, tedy že ve skutečnosti nejde o jistotu nebo pravděpodobnost, nýbrž o to, o čem vypovídají nepřímé důkazy. Mám dojem, že tomu tak je. Jako ilustraci toho, o čem hovořím, uvedu již citovaný prominentní rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2014,⁵⁰ jehož právní věta zní: „Skutečnost prokazovanou pouze nepřímými důkazy lze mít za prokázanou, jestliže na základě výsledků hodnocení těchto důkazů lze bez rozumných pochybností nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala (že je pravdivá); nestačí, lze-li usuzovat pouze na možnost její pravdivosti (na její pravděpodobnost).“

Předmětem sporu bylo posuzování platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru zaměstnance z důvodu porušení jeho povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci zvláště hrubým způsobem, a to (zjednodušeně řečeno) tím, že měl přidávat do nápojů svých spoluzaměstnanců projimadlo, a tím ohrožovat jejich zdraví. Zaměstnanec delikt nedoznal, byť pro něj svědčila řada indicií. Existovaly však i jiné možnosti, jak mohlo ke škodnému výsledku dojít. V tomto kontextu se závěr Nejvyššího soudu jeví jako správný (protože přetrvávaly rozumné pochybnosti o tom, že škodu úmyslně způsobil žalovaný, a nebylo možné aplikovat žádnou hmotněprávně založenou okolnost, jejímž důsledkem by bylo, že by se musel vyvinut). Za nepřiléhavou však považuji paušalizující poznámku, že k unesení důkazního břemene nemůže postačovat pravděpodobnost. Přesvědčení soudce může vyhovovat i pravděpodobnostní důkaz, jestliže soudce na základě zkušenostních vět nebo průběhu dokazování (§ 132 část věty za středníkem) své přesvědčení logicky konzistentně zdůvodní.

Tím se zároveň vracím k problematice *prima facie* důkazu. **Nejvyšší soud sice předepisuje (zdánlivě nediferencovaně) velmi vysokou míru subjektivního přesvědčení soudce, nedává však žádná užitečná vodítka, jak potřebné míry přesvědčení dosáhnout. Pokud je mi známo, v judikatuře neexistuje ani návod k tomu, jak má soudce aplikovat komplexnější (vícestupňové) sylogismy či zkušenostní závěry.**

Soudní dvůr EU: *Sanofi Pasteur*

Tento přístup je ovšem dlouhodobě (v podmínkách moderního civilního procesu) neudržitelný. Problém lze názorně demonstrovat na rozsudku Soudního dvora EU ze dne 21. 6. 2017 ve věci *Sanofi Pasteur*.⁵¹ Právním základem sporu byla směrnice Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti

46 Nález ÚS ze dne 11. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15, bod 40. Srov. také usnesení ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. I. ÚS 2283/17, bod 28.

47 Tato pozice je přitom raritní i s ohledem na rakouskou civilněprocesní praxi, která bývá v mnoha ohledech vzorem pro český legislativní i doktrinární přístup. V Rakousku se s faktorem (vysoké) pravděpodobnosti v kombinaci s *prima facie* důkazem bez větších kontroverzí pracuje. Srov. referát The Austrian Approach přednesený prof. Walterem H. Rechbergerem v roce 2017 na mezinárodní konferenci Míra důkazu, konané na PF UK v Praze dne 26. a 27. 10. 2017.

48 V oblasti civilního procesu je faktor pravděpodobnosti běžně (a nesporně) aplikován v případě posuzování hypotetických nebo budoucích skutkových stavů. Srov. např. § 1566, § 1729 odst. 2, § 2915 nebo § 2967 odst. 2 o. z., nebo rozsudek NS ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1381/2013 (Rc 81/2015) – pravděpodobné rozhodnutí pacienta o poskytnutí zdravotnické služby v případě řádného poučení, usnesení ÚS ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. I. ÚS 3696/16, bod 12 (výše příjmů v souvislosti se stanovením výživného pro dítě), a obecně L. Tichý: Pravděpodobnost v hmotném právu a míra důkazů (skica o možné změně paradigmatu v NOZ), Bulletin advokacie č. 12/2013, str. 28-32. Srov. ovšem opačně vyznívající judikaturu v souvislosti s ušlým ziskem: rozsudek NS ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4313/2008, nebo usnesení NS ze dne 13. 3. 2018, sp. zn. 25 Cdo 4676/2017.

49 Shodně P. Lavický in P. Lavický a kol.: Občanský zákoník I., Obecná část (§ 1–654), Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 66.

50 Rozsudek NS ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2682/2013 (Rc 93/2014).

51 Cit. sub 3 (rozhodnutí o předběžných otázkách položených francouzským Cour de cassation).

za vadné výrobky. Předmětem sporu byl nárok na náhradu škody na zdraví, kterou poškozený utrpěl v důsledku roztroušené sklerózy, která u něj měla vzniknout v roce 2000 následkem očkování proti žlutence typu B, přičemž výrobcem vakcíny byla společnost Sanofi Pasteur. Byť se roztroušená skleróza u poškozeného rozvinula nepochybně v časové souvislosti s očkováním, neexistoval jednoznačný důkaz o příčinné souvislosti. Přestože v obecném povědomí existovala domněnka o spojení vakcíny s roztroušenou sklerózou, vědecké výzkumy to nepotvrdily ani nevyvrátily. **Klíčové závěry Soudního dvora jsou následující:**

- „Národní pravidla upravující předkládání a hodnocení důkazů nesmějí podkopávat rozdělení důkazního břemene podle čl. 4 směrnice [o odpovědnosti za vadné výrobky] ani – posuzováno obecněji – efektivitu odpovědnostního systému podle směrnice [cit.] nebo cíle sledované legislativou EU prostřednictvím takového systému“ (bod 27). Tímto výrokiem tedy Soudní dvůr na úvod legitimizoval svou ingerenci do sféry národních procesních pravidel důkazního řízení.
- „Důkazní pravidla, která vylučují jakoukoli aplikaci nepřímých důkazů a stanoví, že za účelem unesení důkazního břemene, o kterém se hovoří v čl. 4 směrnice [o odpovědnosti za vadné výrobky], se po oběti vyžaduje důkaz o medicínském výzkumu svědčící o existenci příčinné souvislosti mezi vadou připisovanou vakcíně a vznikem nemoci, přehlíží požadavky citované směrnice“ (bod 30).
- Odpovědnost lze založit nejen na nepochybném důkazu, nýbrž i na „závažných, určitých a konzistentních důkazech, které zaručí závěr, že – přes důkazy a argumenty předložené výrobcem – vada výrobku se jeví jako nejpravděpodobnější vysvětlení vzniku škody s tím, že vada a příčinná souvislost mohou v takovém případě být rozumně považovány za zjištěné“.⁵² Takovou pravděpodobnost je v daném případě (mimo jiné) schopné založit to, že v rodině poškozeného absentuje jakákoli historie dané nemoci a že existuje důkaz o značném počtu hlášených případů nemoci v návaznosti na aplikaci předmětné vakcíny (bod 41).
- Jde o otázku odpovídajícího rozložení rizik mezi poškozeného a výrobce v podmínkách moderní technologické produkce ve smyslu 6 bodu preambule cit. směrnice (bod 32). Nejde však o přesouvání procesní odpovědnosti na stranu výrobce ve smyslu konstruování neodůvodněných domněnek v jeho neprospěch (bod 34); výrobci musí být poskytnuta plná možnost předkládat argumenty a důkazy ke zpochybnění výchozí míry pravděpodobnosti (bod 42). Podstatný je „princip ochrany legitimních očekávání, který v konkrétnosti vyžaduje, aby aplikace zákonných pravidel byla pro subjekty práva předvídatelná“ (bod 50).
- Nelze tedy dovozovat, že by existovala jakási domněnka příčinné souvislosti, kterou by výrobce musel vyvracet. To by v důsledku vedlo k obrácení důkazního břemene a rozporu s čl. 4 směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky (bod 54).

Soudní dvůr EU tedy dává zřetelná vodítka, jak postupovat v důkazně obtížných sporech. Není namístě manipulace s důkazním břemenem (a ani snižování potřebné míry důkazu), nýbrž **hodnocení důkazů strukturované podle procesně relevantních faktorů skutkového charakteru podávajících se**

z okolností případu [bod d) výše]. Soudní dvůr EU sice výslovně neartikuluje důkaz *prima facie* (v zájmu zachování neutrality k jednotlivým národním procesním dogmatikám by to jistě ani nebylo žádoucí), ale přesto je zřejmé, že v rozsudku *Sanofi Pasteur MSD SNC* jde právě o tuto problematiku, resp. problematiku úzce související.

Ad hoc distribuce důkazního břemene v aktuální judikatuře

Česká judikatura tento vývoj bohužel dosud reflektuje nedostatečně. **Jestliže má Nejvyšší soud tendenci aplikovat *prima facie* důkaz, nečiní to výslovně; pouze z celkového kontextu argumentace je pak možné seznat, kam směřuje.**⁵³

Ilustraci budiž věc rozhodnutá 28. 6. 2016, jejímž předmětem byla náhrada škody v souvislosti s hypoxií plodu v průběhu porodu.⁵⁴ V řízení chyběla zdravotnická dokumentace, protože předtím došlo k jejímu vyblednutí, když byla vytištěna na termopapíře. Dále bylo prokázáno, že žalobkyně nebyla v průběhu porodu kontinuálně monitorována, ač monitorována být měla. Za této situace Nejvyšší soud obrátil důkazní břemeno proti žalovanému (poskytovateli zdravotních služeb), avšak neaplikoval teorii sekundárního břemene tvrzení, a již vůbec ne důkaz *prima facie*, nýbrž (v daném kontextu i teoreticky)⁵⁵ sporné pravidlo neprokazování negativních skutečností (konkrétně: procesního tvrzení žalobkyně, že hypoxie plodu nebyla zjištěna včas). To v návaznosti na zásadu, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého či protiprávního jednání (*nemo turpitudinem suam allegare potest*)⁵⁶ v souvislosti se znehodnocením (vyblednutím) zdravotnické dokumentace. Přitom situace, kdy škůdce porušil určitou obecnou povinnost péče vůči poškozenému, kterému v dané věcné/časové souvislosti vznikla škoda, je vzorovým skutkově-právním základem pro aplikaci *prima facie* důkazu. Tento úsudek je pouze posilován faktem nedbalosti na straně žalovaného, v důsledku které došlo ke znehodnocení důkazních prostředků.⁵⁷

52 „Indices graves, précis et concordants“. Jedná se o koncept francouzského procesního práva, který obecně odůvodňuje aplikaci skutkových domněnek (*présomptions de fait*).

53 Určité příklady v oblasti náhrady škody na zdraví podává T. Holčápek, kdy se Nejvyšší soud vypořádává s danou problematikou co do příčinné souvislosti ne zcela korektně tak, že předkládá určitý řetězec implikací, na jehož vstupu stojí pravděpodobnostní úsudek a na výstupu jednoznačný závěr o příčinné souvislosti, ačkoli tuto logickou posloupnost nedopluje žádná nová skutková okolnost ani úvaha o míře důkazu či obrácení důkazního břemene. T. Holčápek: Dokazování v medicínskoprávních sporech, Wolters Kluwer, Praha 2011, str. 139 a násl. (zejména v souvislosti s rozsudkem NS ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1062/2002). Logice *prima facie* důkazu se přibližuje argumentace NS v rozsudku ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 698/2017 (autorskoprávní poplatky v souvislosti se zpřístupňováním výkonů výkonných umělců a jejich záznamů veřejnosti), byť je vedena v rovině speciální vysvětlovací povinnosti („okolnosti natolik se ve své kombinaci vzpírající obvyklému běhu věcí, pravděpodobnosti a zdravému rozumu, že je na [žalovaném], aby je soud v rámci své vysvětlovací povinnosti sdělil a prokázal, a tím narušil opěrné body skutkového stavu zbudované stranou žalující“).

54 Usnesení NS ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1144/2014.

55 Z posledních dob: Z. Pulkrábek: Znovu a trochu jinak o dokazování negativních skutečností, Právní rozhledy č. 1/2018, str. 17 a násl.

56 Srov. správnou aplikaci ve spojení se sekundárním břemenem tvrzení v usnesení NS ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4476/2016.

57 V Německu je v medicínskoprávních sporech o náhradu škody vykazujících obdobné skutkové okolnosti dovozováno výjimečně (a teoreticky sporné) obrácení důkazního břemene (srov. např. H. Prütting in: T. Rauscher, W. Krüger, op. cit. sub 14, § 286, marg. č. 124), to ovšem nikoli jako projev pravidla neprokazování negativních skutečností, nýbrž mnohem více jako výsledek aplikace důsledků sekundárního břemene tvrzení (srov. sub 18).

V linii naznačené Nejvyšším soudem však pokračuje Ústavní soud a dále ji rozvíjí (dovádí do důsledků). Podle nálezu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 14/17: „v případech medicínských sporů, kdy na straně jedné stojí pacient, tvrdící, že mu protiprávním jednáním poskytovatele zdravotních služeb vznikla újma, a na straně druhé poskytovatel zdravotních služeb, který porušil svou povinnost vést řádně zdravotnickou dokumentaci pacienta, může soud rozhodnout o obrácení důkazního břemene ohledně prokazování (ne)splnění některého z předpokladů odpovědnosti za újmu. Takový postup soudu představuje prostředek ultima ratio a je namístě jen tehdy, když tvrzení pacienta nelze prokázat ani uložení vysvětlovací povinnosti protistraně dle § 129 odst. 2 o. s. ř. Jestliže soud v případech medicínských sporů opomene zvážit důvody pro obrácení důkazního břemene, porušuje tím právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, právo na rovnost účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny a právo na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.“

Na první pohled se zdá, že proti tomuto závěru nelze nic namítnout – Ústavní soud postihuje dlouhodobě vnímaný problém, a to – věcně správně – v zájmu slabší (exponované) strany. Potíž je obdobně jako v případě diskutovaného nálezu sp. zn. I. ÚS 173/13 v tom, jaké řešení Ústavní soud volí a zobecňuje – totiž přenechání distribuce důkazního břemene *ad hoc* úvaze soudu. Dovolují si konstatovat, že to není v souladu s potřebami procesní praxe, která předpokládá řešení založená na dostatečně konkrétních procesních normách, které zaručí nezbytnou právní jistotu.⁵⁸ Takovou jistotu ve smyslu předvídatelnosti procesního postupu (a to se srovnatelnou mírou zohlednění procesní pozice exponovaných osob) je přitom schopna bez obtíží založit výše nastíněná doktrína *prima facie* důkazu.

Ústavní soud: „Vila Milada“ a konkrétní důkazní břemeno

Tzv. hájitelná tvrzení

Pro Ústavní soud je ostatně do značné míry typické, že reaguje na rigidní (a mnohdy tápavý) přístup obecných soudů –

ve chvályhodné snaze postihnout problém důkazně náročných sporů – tím, že nabízí rázná, avšak nekoncepční řešení.

Záležitost lze demonstrovat na otázce tzv. hájitelných tvrzení (*arguable claims, allégations défendables*)⁵⁹ ve vztahu k osobám, které utrpěly škodu na zdraví v době, kdy byly pod kontrolou státní moci (odnětí svobody apod.). Uplatní-li poškozený hájitelné tvrzení o tom, že byl podroben špatnému zacházení ze strany státní moci (přičemž hájitelné tvrzení je „tvrzení, které není zcela nedůvěryhodné a nepravděpodobné, je možné i časově, je dostatečně konkrétní a v čase neměnné“), je povinností státu provést účinné vyšetřování incidentu.⁶⁰ Chybí-li vyšetřování, může to mít důsledky na dokazování – otázkou je, jaké důsledky.

Ústavní soud se dovolává rozhodovací praxe ESLP, podle které se uplatní silná skutková domněnka k tíži státu.⁶¹ Ve věci „Vila Milada“ implementuje Ústavní soud tuto směrnici takto: „Pokud [...] konkrétní osoba vykazuje stopy po úderech poté, co byla pod kontrolou policie, a namítá, že tyto stopy jsou výsledkem špatného zacházení, existuje zde vyvratitelná domněnka, že tomu tak opravdu bylo [...]. Důkazní břemeno se v takovém případě přesouvá na stát, aby soud přesvědčil, že se stěžovatelem špatně nezacházel.“⁶² Něco takového se ovšem z judikatury ESLP nepodává. Rozhodnutí ESLP předně důsledně specifikují, že řeč je o skutkové domněnce,⁶³ nikoli o vyvratitelné domněnce obecně, jak to činí Ústavní soud, což může implikovat (a v daném případě také implikuje), že se jedná o právní domněnku založenou na soudcovském dotváření práva. Zejména ovšem ESLP definuje důsledky dané procesní konstelace jako povinnost státu předložit věrohodné vysvětlení (*plausible explanation, explication plausible*) toho, jak ke škodě došlo,⁶⁴ a nikoli jako obrácení důkazního břemene *en bloc*. Jestliže ESLP v této souvislosti používá termín „důkazní břemeno“, konzistentně připouje, že jde o břemeno „poskytnout uspokojivé a přesvědčivé vysvětlení předložením důkazů o skutečnostech, které zpochybňují skutkový stav tvrzený obětí“.⁶⁵ Jedná se tedy o přirozenou odpovědnost za předložení protidůkazu, a nikoli nutnost důkazu opaku, jak předpokládá obrácení důkazního břemene.

Odpovědnost za předložení důkazu

To má své praktické důsledky. Odpovědnost za předložení důkazu může nabývat různé intenzity v závislosti na skutkových okolnostech. Tak jestliže se poškozený nachází v podmínkách odnětí svobody (což je většina situací, kterými se zabývá ESLP), blíží se vysvětlovací povinnost státu skutečně podmínkám obrácení důkazního břemene. Jestliže však kontrola státní moci nad poškozeným není úplná (např. v průběhu policejního zákroku, jehož důsledkem je zadržení poškozeného), nelze mít na protidůkaz přehnané nároky. Právě v tom zřejmě spočívají argumentační úskalí, se kterými se potýkal Ústavní soud ve věci „Vila Milada“.⁶⁶ Lze poukázat např. na následující formulaci: „Policie přitom podle Ústavního soudu [...] předmětné důkazní břemeno unesla a prokázala, že hájitelné tvrzení stěžovatelů neodpovídá skutečnosti [...]. Nebylo tak prokázáno, že by se policie uchýlila ke špatnému zacházení, které by dosahovalo potřebné minimální úrovně závažnosti [...]“ (bod 37). Ústavní soud tedy spojuje unesení důkazního břemene policií s tím, že protistrana nevyvrátila její tvrzení.

58 V kontextu důkazního břemene srov. P. Lavický, op. cit. sub 2, str. 234 a násl.

59 Např. rozsudek ESLP ze dne 27. 11. 2003 ve věci *Hénaf proti Francii*, č. 65436/01 (bod 36), nebo rozsudek ESLP ze dne 6. 11. 2014 ve věci *Dvořáček proti ČR*, č. 12927/13 (bod 110).

60 Např. nálezy ÚS ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. I. ÚS 1042/15 (bod 31). Obdobně např. nálezy ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 860/15 (bod 87), ze dne 2. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14 (body 51, 55), nebo usnesení ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. I. ÚS 3950/16 (bod 7). Přestože v judikatuře Ústavního soudu se primárně jedná o správněprávní záležitosti, není důvod, aby se v daném kontextu uplatňoval jiný standard dokazování než v obecné civilní pravomoci.

61 Např. rozsudek ESLP ze dne 28. 9. 2015 ve věci *Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09 (bod 83). A to v návaznosti na teorii „*indices graves, précis et concordants*“, která stojí v základu francouzské teorie skutkových domněnek (srov. v jiném kontextu sub 52).

62 Nález ÚS ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 1398/17, bod 23 (policejní zásah proti squatérům ve vile Milada).

63 Rozsudek ze dne 18. 1. 1978 ve věci *Irsko proti Spojenému království*, č. 5310/71 (bod 161) a řada následujících rozhodnutí (např. rozsudek ze dne 11. 7. 2006 ve věci *Jalloh proti Německu*, č. 54810/00, bod 67, rozsudek ze dne 1. 6. 2010 ve věci *Gäfgen proti Německu*, č. 22978/05, bod 92, nebo rozsudek ze dne 13. 12. 2012 ve věci *El-Masri proti Makedonii*, č. 39630/09, bod 151).

64 Např. rozsudek ze dne 4. 12. 1995 ve věci *Ribitsch proti Rakousku*, č. 18896/91 (bod 34).

65 Např. rozsudek ze dne 28. 9. 2015 ve věci *Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09 (bod 83), nebo rozsudek ze dne 27. 6. 2000 ve věci *Salman proti Turecku*, č. 21986/93 (bod 100).

66 Srov. sub 62.

To je poněkud matoucí přístup k důkaznímu břemenu – Ústavní soud ve skutečnosti nemá na mysli důkazní břemeno v právním slova smyslu, nýbrž již zmíněnou obecnou odpovědnost za vedení důkazu. **Policie tedy dostatečně zpochybnila hájitelné tvrzení protistrany a protistrana nebyla schopna reagovat dalším důkazem.**

Zohlednění (hmotněprávně posuzovaného) skutkového základu předmětu sporu

Rozhodnutí ve věci „Vila Milada“ si však nezaslouží pouze kritiku. Ústavní soud svou argumentaci uzavírá tím, že „svoboda každého jedince neznamena jen možnost činit vše, co považuje za dobré či správné, nýbrž také nést za svoje jednání odpovědnost. Pokud se [...] osoby, které do vily Milada protiprávně vnikly, vědomě připravovaly na střet s policisty [...], který zjevně očekávaly [...], je tato situace značně odlišná od případů, kdy se jednotlivci dostávají do moci policie např. po jeho zadržení či jiném omezení osobní svobody“ (bod 38). Tento závěr je správný a je klíčem k řešení celé diskutované problematiky. Jak totiž již bylo naznačeno, **podstatným faktorem pro hodnocení důkazů v důkazně náročných sporech je také odpovědnost stran ve vztahu k hmotněprávně posuzovanému skutkovému základu předmětu sporu, která se promítá do odpovědnosti za vedení důkazu** (konkrétního důkazního břemene).⁶⁷ Z toho je pak možné bez větších obtíží dovodit konzistentní teorii skutkových domněnek, resp. důkazu *prima facie*, které činí postup hodnocení důkazů podstatně předvídatelnější.

Závěr

Hodnocením důkazů dnes již není možné rozumět svého druhu volné pole působnosti pro soudce, v jehož rámci podléhá přezkumu nejvýše to, zda postup soudu prvního stupně lze uznat za procedurálně logický (nebo dokonce i jen v negativním pojetí: že ho není možné uznat za nelogický), nýbrž jde o myšlenkový proces, který je ovládán řadou subtilních pravidel, která je potřeba v rámci principu ochrany legitimních očekávání respektovat. Tato pravidla bude do budoucna nutné (na rozdíl od dosavadní praxe) nikoli potlačovat (argumentačně zastírat), nýbrž s nimi naopak aktivně judikaturně pracovat. Poměr hodnocení důkazů ke kategoriím důkazního břemene a míry důkazu je sice tradičně vyhraněný, avšak všechny tyto procesní instituty pojí jistá symbióza, a tedy i systém vazeb a vyvažování. Pokusil jsem se ukázat, že podstatnou vazbou tohoto typu je obecná odpovědnost za vedení důkazu, neboli tzv. konkrétní důkazní břemeno. Je nezbytné správně vnímat vztahy mezi těmito kategoriemi, tak aby v praxi nedocházelo k nedorozuměním, resp. k jejich účelové aplikaci.

Vytvoření odpovídající kazuistiky a systematiky těchto jevů je úkolem pro českou procesní teorii a potažmo také soudní praxi.⁶⁸ ❀

67 Ke konkrétnímu důkaznímu břemenu srov. např. P. Lavický, op. cit. sub 2, str. 63 a násl. Institut konkrétního důkazního břemene se – snad oproti očekávání – týká vlastního důkazního břemene pouze zprostředkovaně a místo toho přenáší obecná pravidla vedení důkazu ve druhém řádu do roviny hodnocení důkazů.

68 Článek byl autorem přednesen na konferenci XXVI. Karlovarské právnícké dny v červnu 2018.

inzerce

ZÁKONÍK PRÁCE, prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem 2019

(5777)

KOLEKTIV AUTORŮ

Tato publikace přináší čtenářům výklad nejen dosavadních pracovněprávních institutů s ohledem na aktuální soudní judikaturu, ale též veškerých legislativních změn v zákoníku práce a dalších souvisejících právních předpisech, k nimž došlo v uplynulém roce 2018, a to formou uceleného souboru téměř čtyř desítek aktualizovaných úplných znění právních předpisů opatřených komentáři vyjadřujícími právní názory a zkušenosti osvědčeného a částečně obměněného týmu autorů. Publikace mapuje právní stav k 1. 1. 2019.

1304 stran, vázaná, 979 Kč

CESTOVNÍ NÁHRADY podle zákoníku práce – praktický průvodce 2019

(5752)

Jaroslava PFEILEROVÁ

Publikace obsahuje komentář k sedmé části zákoníku práce, ve které jsou upraveny povinnosti zaměstnavatele k náhradám výdajů v souvislosti s výkonem práce. Jednotlivá zákonná ustanovení jsou čtenáři přiblížena také v příkladech a odpovědích na související dotazy. Čtenáři jsou upozorněni na nejčastější pochybení, která se v této oblasti vyskytují, možné sankce kontrolních orgánů a na související judikaturu.

192 stran, brožovaná, 309 Kč

EXEKUCE srážkami ze mzdy 2019

(5759)

JUDr. Jan BREBURDA

Nezbytná příručka v každé knihovně exekučního úřadu. Velmi přehledná, systematická, srozumitelným jazykem psaná publikace vymezuje provádění srážek ze mzdy přímo na základě ustanovení zákona, na základě uzavřené dohody o srážkách ze mzdy nebo na základě vedené exekuce srážkami ze mzdy. Obsahuje více než 100 podrobných příkladů, názorných schémata či přehledných tabulek.

520 stran, brožovaná, 439 Kč

anag@anag.cz | 585 757 411 | www.anag.cz

ANAG®

Zásada úspěchu – „novinky“ v rozhodování o nákladech řízení

V letech 2013 až 2017¹ přezkoumával Nejvyšší soud i rozhodnutí o nákladech řízení. To sice bylo na jednu stranu nežádoucí, zatěžovat vrcholnou soudní instanci rozhodováním o vedlejších, podružných otázkách,² na druhou stranu rozhodnutí z této doby mohou, podle mého názoru, blahodárně působit na soudní praxi. Bude-li ochotna je vstřebat. Následující článek má stručně informovat o přístupech, které jsou v některých rozhodnutích obsaženy, případně z nich mohou být vyvozeny, a okomentovat je. Někdy jde o skutečné novinky, jindy spíše o připomenutí toho, co se v praxi pomíjí. Pro zvědavějšího čtenáře je v poznámkách uvedeno i několik historických a komparativních zajímavostí.

JUDr. Zdeněk Pulkrábek,
Ph.D.,

je odborným asistentem
na Právnické fakultě
Západočeské univerzity a soudcem
Krajského soudu v Plzni.

Vesměs lze říci, že dále uvedená rozhodnutí rozvíjejí zásadu úspěchu, či přesněji zásadu odpovědnosti za výsledek řízení.³ Tato stěžejní zásada je výrazem základní myšlenky, že strana, která vedla řízení ze zpětného pohledu nedůvodně, musí protistraně nahradit náklady tím způsobené.⁴ Zavínění – ve vlastním, subjektivním smyslu – k tomu není třeba.⁵

Tak, jak je důležitá zásada úspěchu, jsou důležitá i následující rozhodnutí.

Soudcovská moderace (§ 150⁶)

Osobně považuji za nejdůležitější restriktivní přístup NS k aplikaci § 150, v praxi nižších soudů – pomíjejících někdy „metodologii nalézání práva“ – nadužívaného až zneužívaného. Tento předpis není určen k řešení typických, opakujících se situací,⁷ nýbrž k zohlednění mimořádných, zvláštního zřetele hodných okolností za účelem dosažení tzv. individuální spravedlnosti tam, kde by pravidla vedla k neakceptovatelným výsledkům.⁸ Typické okolnosti je třeba řešit podle obecných pravidel, ať už těch výslovně zakotvených, anebo dotvořených judikaturou.⁹

To především znamená, že „porovnání dopadu uložení povinnosti k náhradě nákladů řízení do majetkových sfér účastníků může mít z hlediska aplikace § 150 o. s. ř. vliv pouze tehdy, přistupují-li ke skutečnosti, že by jejich přiznání přivedlo jednomu účastníku větší újmu než účastníku druhému, okolnosti další“.¹⁰ Nepříznivá majetková situace poražené strany je typickou okolností, a kdyby sama o sobě měla mít význam pro rozhodování o nákladech, mohla by se náhradová pravidla rovnou zrušit.

Z toho, co bylo v úvodu řečeno o zavínění, by mělo dále plynout, že důvodem pro aplikaci § 150 není ani **pochybení třetí**

osoby, na něž strana spoléhala,¹¹ a podobně ani **pochybení soudu**, např. průtahy řízení,¹² ani **odlišnost právních názorů** jednotlivých soudních instancí,¹³ ani **změna judikatury**.¹⁴ Na vítěznou stranu nelze tyto okolnosti přenášet. Ano, nemá-li strana poražená na cizím pochybení podíl (což je třeba tehdy, když soud nesprávně rozhodne o nákladech řízení, aniž to strana, jíž je to ku prospěchu, navrhovala, a v důsledku toho je nutné vynaložit ještě náklady na odvolací řízení¹⁵), může se jí ná-

1 Na základě novely o. s. ř. provedené zákonem č. 404/2012 do účinnosti novely provedené zákonem č. 296/2017 Sb.

2 Jak nákladové otázky označuje ÚS, např. v nálezu ze dne 6. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 2904/16.

3 K. Svoboda, R. Šínová, K. Hamuláková a kol.: Civilní proces, Obecná část a sporné řízení, C. H. Beck, Praha 2014, str. 351.

4 Srov. M. Bydlinki: Kostenersatz im Zivilprozeß, Manz, Vídeň 1992, str. 59 a násl.; M. Bydlinki in H. W. Fasching, A. Konecny: Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Svazek 2/1, 3. vydání, Manz, Vídeň 2015, před § 40 a násl., marg. č. 7 („objektivní ručení za zásah“).

5 Tzv. procesní zavínění podle § 146 odst. 2 se v subjektivním smyslu většinou nechápe, a není tedy ničím jiným než způsobením („zapříčiněním“). Výslovně např. M. Bílý in K. Svoboda, P. Smolík, J. Levý, R. Šínová a kol.: Občanský soudní řád, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 617; J. Baricová in M. Števec, S. Ficová, J. Baricová, S. Mesiarčinová, J. Bajánková, M. Tomašovič a kol.: Civilní sporový poriadok, C. H. Beck, Bratislava 2016, str. 934. Proč musí být hlavním kritériem pro rozhodování o nákladech řízení objektivní, přesvědčivě vysvětluje M. Šťastný: Náklady v soudním řízení civilním, Praha 1930, str. 10 a násl.

6 Není-li dále uvedeno jinak, jde o paragrafy o. s. ř.

7 Srov. usnesení ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2860/2017.

8 Původně v roce 1950, kdy toto zmocnění soudu bylo do našeho civilního procesu zavedeno, sloužilo ovšem k prosazení spravedlnosti třídní (viz důvodovou zprávu k § 127 až 133 o. s. ř. z roku 1950 ve sněmovním tisku č. 510 pro období 1948 až 1952). Názorným příkladem je rozhodnutí sp. zn. Cz 222/58, v němž NS mj. zohlednil, že úspěšná žalobkyně byla vdovou po obchodníkovi, zatímco neúspěšná žalovaná dělnicí a její manžel „normovačem“, přičemž oba byli několikrát vyhodnoceni jako vzorní pracovníci na státních majetcích.

9 K problému individuální spravedlnosti a obecných pravidel viz F. Melzer: Metodologie nalézání práva, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2011, str. 221.

10 Usnesení ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2941/2013.

11 Tamtéž.

12 Např. usnesení ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 22 Cdo 3843/2014, nebo ze dne 9. 8. 2017, sp. zn. 32 Cdo 1210/2017.

13 Usnesení ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 704/2016.

14 O čemž svědčí např. rozhodování o nákladech při zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky. Srov. usnesení NS ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 402/2014 (R 98/2014).

15 I v tom se ukazuje být problém, že se u nás o nákladech řízení rozhoduje stále z moci úřední, aniž by byl soud vázán návrhy stran. To má zřejmě původ v uherském občanském soudním řádu z roku 1911 (viz § 424 odst. 1 a 3 in V. Krno: Občiansky súdny poriadok, Komenský, Bratislava 1926, str. 249). Podle rakouské tradice, tedy podle § 54 civilního řádu soudního z roku 1895 (dále jen „c. ř. s.“), má strana, která se domáhá náhrady nákladů, předložit jejich seznam.

hradová povinnost jevit jako nespravedlivá, avšak nespravedlnost je to nikoliv v poměru mezi ní a stranou vítěznou, nýbrž v poměru mezi ní a třetí osobou či státem.¹⁶

Opakovaně se uvádí, že jedním z hledisek při aplikaci § 150 mohou být **okolnosti, které vedly k uplatnění nároku**,¹⁷ což však neznamená, že by jim mohlo být i to, co lze přibližně označit jako **okolnosti vzniku hmotněprávního poměru**. Dokládá to rozhodnutí, v němž Nejvyšší soud uvedl, že z hlediska § 150 není významný „závěr o neplatnosti smlouvy mezi účastníky (v předmětném sporu pro nedostatek písemné formy), resp. skutečnost, jakou měrou se která strana smlouvy na neplatnosti smlouvy podílela“.¹⁸ Stejněho rodu je nevýznamnost „smrti blízké osoby, resp. náhrady škody v souvislosti s ní“.¹⁹ Na těchto okolnostech může záviset, zda nárok jedné strany proti druhé je důvodný, a mohou mít tedy význam pro rozhodnutí o věci samé. Nestačí-li podle hmotného práva k úspěchu strany anebo nedokáže-li strana veškeré rozhodné skutečnosti, nelze to dohánět rozhodnutím o nákladech řízení. [Nícméně, pokud by třeba smrt blízké osoby společně s dalšími okolnostmi vedla až k závěru, že náhradová povinnost poražené strany je krutá a uráží obyčejné lidské citění (srov. § 2 odst. 3 o. z.), soudcovská moderace by jistě odůvodněna byla.]

Výše uvedené dokládá, že **funkcí náhrady nákladů obecně není sankce**, přestože se to někdy uvádí.²⁰ Je pravda, že vedle kompenzace (reparace) je funkcí prevence v tom smyslu, že hrozba náhradové povinnosti má odrazovat od neuvážlivého vedení sporu (ať už žalobcem, nebo žalovaným).²¹ Z toho ale nelze obráceně dovozovat, že pokud strana prohrála, vedla spor neuvážlivě, tím zavinila vznik nákladů, a proto je třeba ji potrestat. Prohrála-li kvůli mylné informaci od třetí osoby nebo kvůli tomu, že jí zemřel klíčový svědek, kvůli změně judikatury, nebo vznikly-li náklady nesprávným postupem soudu, nelze straně zásadně nic vyčítat, a tudíž ani není důvod ji trestat.²² Podobně nemůže být náhrada nákladů ani sankcí za porušení hmotněprávní povinnosti.²³ Nejde jen o to, že k jeho sankcionování slouží některé instituty hmotného práva, ale hlavně o to, že chybí vazba mezi porušením hmotněprávní povinnosti a prohrou ve sporu. Nelze zaručit, že rozsudek bude v souladu s hmotněprávními poměry, takže prohrát může i strana, zejména kvůli důkazní nouzi, která byla v právu.

Vraťme se zpátky k § 150 a dodejme, že jeho aplikace by neměla obcházet ani jiná nákladová pravidla, než je pravidlo úspěchu zakotvené v § 142. Především nemá nahrazovat opomíjený § 143, který obrací náhradovou povinnost, jestliže poražený žalovaný **nezavdal příčinu k podání žaloby**.²⁴ Pokud tedy judikatura za okolnost významnou z hlediska § 150 označuje předprocesní chování stran, tj. výše zmíněné okolnosti uplatnění nároku, neměla by mezi ně patřit skutečnost, že neúspěšný žalovaný nezavinil podání žaloby. Nejde přitom o formalitu, o to, jakým ustanovením se rozhodnutí odůvodní, ale vůbec o obsah rozhodnutí. Jestliže žalovaný nezavdal příčinu k podání žaloby, leží příčina toho, že se řízení vedlo nedůvodně a že v něm vznikly náklady, na straně žalobce, a ten proto nejenže nemá mít vůči žalovanému právo na náhradu svých nákladů – k čemuž by vedla aplikace § 150 –, ale má navíc nahradit náklady žalovaného. Jde stále o základní myšlenku odpovědnosti za nedůvodné způsobení nákladů, uvedenou v úvodu.

ludicium duplex

Ust. § 150 soudy často aplikovaly v řízeních, kterým se říká **ludicium duplex**. Jde o **řízení, v nichž soud konstitutivním rozhodnutím, aniž by byl vázán návrhy, upravuje hmotněprávní poměr, přičemž řízení se musí účastnit všechny jeho subjekty, bez ohledu na to, zda na straně žalující nebo žalované (věcnou legitimaci tu nelze rozlišit na aktivní a pasivní)**. Patří sem zejména řízení o vypořádání spoluvlastnictví nebo SJM a o stanovení hranic pozemků; příbuzné je jim řízení nezbytné cesty. Soudy si v těchto řízeních zjednodušovaly rozhodování o nákladech aplikací § 150 a náhradu nákladů neukládaly žádné ze stran.

Tato řízení svou povahou **nejdou řízeními spornými**,²⁵ a to především proto, že o nich pojmově neplatí, že proti sobě stojí dvě strany, z nichž jedna musí vyhrát a druhá prohrát.²⁶ Proto je v nich použití zásady úspěchu problematické. Jestliže se např. tři spoluvlastníci přou o vypořádání spoluvlastnictví a soud rozhodne jinak, než kterýkoliv z nich navrhuje, úspěch a neúspěch zde není (úspěchem samozřejmě není pouhý fakt, že soud na základě žaloby spoluvlastnictví vypořádal) a náhradovou povinnost nelze uložit žádnému z nich. Rozhodnutí, že „žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení“, však nebude odůvodněno § 150, nýbrž prostě tím, že zde není úspěch a neúspěch, pročež nelze aplikovat § 142, a jiné kritérium chybí. Ostatně, jestliže nelze určit účastníka, kterému by mohla být přiznána náhrada, pak tu nemůže být ani účast-

16 C. ř. s. v § 51 odst. 2 umožňoval určité chyby soudu postihovat zvláštní náhradovou povinností státu, dnes však lze obecně uvažovat jediné v mezích zvláštního zákona o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Podobně i v Rakousku, kde c. ř. s. (ZPO) platí dodnes, avšak již bez uvedené povinnosti.

17 Např. rozsudek ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2811/2013 (R 24/2015).

18 Usnesení ze dne 9. 8. 2017, sp. zn. 32 Cdo 1210/2017.

19 Usnesení ÚS ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. III. ÚS 2041/17.

20 Např. A. Winterová, A. Macková a kol.: *Civilní právo procesní, Díl první: řízení nalézací*, 9. vydání, Leges, Praha 2018, str. 297. Naproti tomu např. rakouská monografická literatura takovou funkci neuvádí – srov. M. Bydlínský, op. cit. sub 4, str. 35 a násl.; P. Chvosta: *Prozesskostenrecht*, Manz, Vídeň 2001, str. 12 a násl.; G. E. Kodek: *Funktion und Dogmatik des Prozesskostensatzes aus österreichischen Sicht*, *Zeitschrift für Zivilprozess* č. 1/2015, str. 47 a násl. O tom, že funkce trestu se náhradové povinnosti přisuzovala v dálnější historii, P. Chvosta, str. 2 a násl.; G. E. Kodek, str. 30 a násl.

21 Srov. např. R. Zahradníková a kol.: *Civilní právo procesní*, 3. vydání, Aleš Čeněk, Plzeň 2018, str. 276.

22 Sankční povahu jednoznačně nemá ani separace nákladů (§ 147), pokud k ní stačí náhoda. Jednoznačně ji naopak má tzv. trest za svévolí obsažený dnes v bodech 347 a 428 návrhu věcného záměru c. ř. s. (<https://crs.justice.cz/>).

23 Jak se též uvádí v A. Winterová, A. Macková a kol., op. cit. sub 20.

24 Usnesení ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2860/2017; nebo ze dne 9. 8. 2017, sp. zn. 32 Cdo 1210/2017. Na Slovensku byl tento předpis tak „v praxi nevyužívaný“, že jej slovenský Civilní sporový poriadok z roku 2015 vypustil (viz *Návrh legislativního záměru rekonstrukce civilního práva procesního*, str. 78). Že však jde o předpis důležitý, ukazuje B. Dvořák: *Náhrada nákladů řízení neúspěšnému žalovanému*, *Právní fórum* č. 5/2010.

25 K povaze těchto řízení B. Dvořák in P. Lavický a kol.: *Občanský soudní řád (§ 1 až 250I), Řízení sporné, Praktický komentář*, Wolters Kluwer, Praha 2016, str. 722 a násl.; P. Lavický in P. Lavický a kol.: *Zákon o zvláštních řízeních soudních, Řízení nesporné, Praktický komentář*, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 10; M. Šlejharová: *Povaha řízení o zřízení práva nezbytné cesty, aneb jde skutečně o řízení sporné?* *Bulletin advokacie* č. 12/2018; A. Winterová: *Hmotné a procesní právo (nové aspekty)*, in A. Gerloch (ed.): *Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času*, Aleš Čeněk, Plzeň 2014, str. 362 a násl.; F. Zoulik: *Konstitutivní rozsudky, in Cesty práva. Výbor statí*, CEVRO, Wolters Kluwer, Praha 2013, str. 194 a násl.

26 K odlišení sporného a nesporného řízení viz P. Lavický in P. Lavický a kol., op. cit. sub 25 (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*), str. 1 a násl.

ník, kterému by – slovy § 150 – „soud mohl náhradu nepřiznat“.

Domnívám se však, že není namístě obětovat zásadu úspěchu paušálně. Často lze totiž i v těchto řízeních úspěch a neúspěch účastníků identifikovat,²⁷ a tudíž lze také říci, že někteří z nich nedůvodně způsobili náklady jiného. Jestliže se např. žalovaný brání zrušení a vypořádání spoluvlastnictví, a soud je přesto vypořádá, pak o úspěchu mluvit lze. Možná lze i říci, že „jestliže soud k návrhu žalobce zruší podílové spoluvlastnictví a vypořádá je způsobem, který žalobce navrhol, je při rozhodování o náhradě nákladů řízení třeba vyjít z toho, že žalobce měl procesní úspěch v plném rozsahu“.²⁸ Jednoznačně lze říci, že pokud je v řízení o vypořádání SJM spor o to, zda určitý předmět je součástí SJM, lze minimálně v tomto rozsahu hovořit o úspěchu a neúspěchu a není důvodu, aby náklady související s tímto sporem nepodléhaly § 142.²⁹

Snad lze uzavřít, že § 142 by se zde měl aplikovat přiměřeně.³⁰ Je možné, že jeho aplikace bude složitější, zejména při vypořádání SJM, ale to není důvodem pro rezignaci na uplatnění zásady úspěchu. V nákladovém právu by sice měla působit také zásada zjednodušení, která jakožto zvláštní vyjádření zásady procesní ekonomie vychází z toho, že nákladové otázky nejsou účelem řízení, a proto by při jejich řešení neměly vznikat další náklady a zdržení, avšak působit by měla v jiných směrech.³¹

Lze dodat, že v úvahu tu přichází i aplikace § 143 nebo § 146 odst. 2. Ustanovení budou použitelná především na situace, kdy jedna ze stran řekněme zanedbala komunikaci před zahájením řízení a nepředěla řízení, ačkoliv to bylo možné – řízení bylo zbytečné. „Při rozhodování o nákladech řízení podle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř. z hlediska chování žalovaného je významné nejen to, zda vyhověl žalobnímu požadavku, ale i skutečnost, zda mu nelze klást k tíži nedostatek součinnosti s dalšími účastníky řízení před podáním žaloby, jež byla důvodem pro soudní řešení věci.“³² Tak tomu může být zejména tehdy, když žalovaný před podáním žaloby nereaguje na návrhy žalobce k dohodě o zrušení a vypořádání. Obráceně, když žalobce podá zbrkle žalobu o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví, aniž předtím se žalovaným komunikoval, a pak s ohledem na souhlasný postoj žalovaného vezme

žalobu zpět, nebo soud jeho žalobě vyhověl, měl by nést náklady podle § 146 odst. 2 věty první nebo § 143.³³ Obecně tu jde stále o tutéž základní myšlenku uvedenou v úvodu, avšak je-li nedostatečná komunikace subjektivním zaviněním, lze říci, že tu působí jako silnější důvod.³⁴

Vedlejší řízení

Při rozhodování o nákladech řízení platí, že „vítěz bere vše“: má právo na náhradu nákladů celého řízení, včetně např. nákladů na odvolací řízení, v němž dočasně zvítězila protistrana (docílila zrušení rozsudku a vrácení věci). Jestliže však nějaké náklady vzniknou navíc a jejich vznik lze přičítat jen samotné vítězné straně, poražená strana by je hradit neměla.

Hovoří pro to i požadavek, aby nákladnost soudního procesu byla sociálně únosná,³⁵ což zde znamená, že poražený by neměl být náhradovou povinností zatížen neúměrně. Ostatně, jestliže k odůvodnění náhradové povinnosti není třeba protiprávnosti či zavinění, a stačí k němu neúspěch, kritérium k poraženému velmi přísné, měla by být náhradová povinnost omezena na ty náklady, „které jsou s vedením sporu nevyhnutelně spojeny“.³⁶

Těmto úvahám odpovídá jednak požadavek účelnosti nákladů v § 142, jednak tzv. separace (oddělení) nákladů podle § 147. Zatímco v prvním případě jde jen o nehrazení určitých nákladů, ve druhém případě jde o to, že hrazení určitých nákladů nezávisí na (celkovém) úspěchu, nýbrž na „zavinění či náhodě“, které lze přičítat jedné ze stran.

Nejasné je, jak naložit s náklady vedlejších řízení o procesních otázkách (tzv. mezipory), např. s náklady na řízení o místní příslušnosti. Nejvyšší soud si nyní těchto řízení, jež označuje jako „procesní apendixy“, všiml a dovodil, že „náklady vynaložené na neúspěšně vedené řízení o opravném prostředku proti nemeritornímu rozhodnutí nelze považovat za účelně vynaložené k uplatnění či bránění práva účastníka, který byl ve věci samé procesně úspěšným“.³⁷

Nejvyšší soud tyto náklady odmítl podříditi § 147 a podle všeho zůstává pouze u jejich neúčelnosti – strana úspěšná ve věci samé, ale neúspěšná ve vedlejším řízení, nemá právo na jejich náhradu, sama je však straně ve věci neúspěšné, ale ve vedlejším řízení úspěšné, hradit nemusí. Je otázkou, zda je to správné. Podstatou situace totiž podle mého názoru není neúčelnost, protože účelnost určitého nákladu je třeba posuzovat *ex ante*, tedy nikoli podle toho, zda náklad straně nakonec přinesl úspěch.³⁸ Podstatou situace je neúspěch ve vedlejším řízení, na což by se mělo reagovat spíše analogickou aplikací § 142, klade-li se důraz na neúspěch, nebo extenzivní (či také analogickou?) aplikací § 147,³⁹ klade-li se důraz na to, že náklady vznikly ve vedlejším řízení, tedy mimo „hlavní proud řízení“.⁴⁰

Další otázkou je, zda zvlášť posuzovat až náklady řízení o opravném prostředku proti procesnímu rozhodnutí, jak vyplývá z rozhodnutí NS, nebo již náklady předcházející, např. náklady na námítku nepřislušnosti, která se později ukáže jako nedůvodná. Výhodou druhého řešení by bylo odrazování stran od protahování sporu nedůvodnými procesními návrhy – lze mluvit o funkci usměrňování procesního chování.⁴¹ Na druhou stranu lze zřejmě říci, že strany, které v řízení, často i v prekluzivních lhůtách, musejí reagovat na aktuální, někdy i nepřehlednou situaci, by neměly nést nepříznivé následky toho,

27 Jinak F. Zoulík, op. cit. sub 25, str. 197.

28 Usnesení ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2860/2017.

29 Rozsudek NS ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 22 Cdo 3615/2017.

30 V Rakousku je podle § 78 odst. 2 zákona o nesporném řízení (Außerstreitgesetz) „zásadně rozhodující výsledek řízení, který jedna strana (nebo více) proti druhé dosáhla“. P. G. Mayr, R. Fucik: Verfahren außer Streitsachen, Facultas, Vídeň 2013, marg. č. 206.

31 M. Bydliški, op. cit. sub 4, str. 69; G. E. Kodek, op. cit. sub 20, str. 57 a násl.

32 Usnesení ze dne 13. 9. 2017, sp. zn. 22 Cdo 3588/2017.

33 Srov. usnesení ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 2860/2017.

34 Srov. M. Bydliški, op. cit. sub 4, str. 66.

35 K němu blíže G. E. Kodek, op. cit. sub 20, str. 55.

36 M. Bydliški, op. cit. sub 4, str. 66.

37 Usnesení ze dne 13. 9. 2017, sp. zn. 32 Cdo 3521/2017, navazující na usnesení ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 30 Cdo 628/2015.

38 Srov. W. H. Rechberger, D. Simotta: Zivilprozessrecht, 8. vydání, Manz, Vídeň 2010, marg. č. 429, pozn. č. 5; M. Šťastný, op. cit. sub 5, str. 13.

39 To bylo dřívějším řešením u nás a je současným řešením v Rakousku. Viz M. Šťastný, op. cit. sub 5, str. 59 a násl.; G. E. Kodek, op. cit. sub 20, str. 53 a násl.

40 Jak separaci charakterizuje M. Šťastný, op. cit. sub 5.

41 G. E. Kodek, op. cit. sub 20, str. 53.

že situaci neposoudí správně. Je-li tato úvaha správná a významná, pak je též správné, že NS odděluje až náklady na řízení o opravném prostředku proti procesnímu rozhodnutí.

Tarifní hodnota

V praxi se ještě úplně nevžil § 8 odst. 1 advokátního tarifu, podle nějž se za tarifní hodnotu považuje výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká. Proto měl NS příležitost vyslovit, že „při výpočtu mimosmluvní odměny za jednotlivé úkony právní služby je třeba vycházet z aktuální tarifní hodnoty tvořené výší předmětu řízení při započetí každého úkonu“.⁴²

Nejde samozřejmě jen o změnu předmětu řízení v průběhu jedné instance, ale i o změnu předmětu řízení mezi dvěma instancemi. Praktické je to zejména tehdy, když odvolání směřuje jen proti výroku o nákladech řízení. Pak tarifní hodnotou úkonu právní služby není hodnota věci samé – byť z toho advokáti i soudci často vycházejí –, ale výše nákladů, která je předmětem odvolacího řízení, protože jen nákladů se úkony v odvolacím řízení týkají.

Změna předmětu řízení

Změna předmětu řízení přináší ještě jeden problém, a to určení poměru úspěchu a neúspěchu.

Když se např. zcela neúspěšný žalobce odvolá jen v rozsahu poloviny nároku a v odvolacím řízení uspěje, je jeho celkový úspěch poloviční (na konci řízení se ukázalo, že před soudem prvního stupně postupoval z poloviny důvodně), zatímco úspěch v odvolacím řízení úplný (v odvolacím řízení postupoval zcela důvodně). Za řízení před soudem prvního stupně tudíž nemá právo na náhradu nákladů žádná strana (50 % – 50 % = 0), kdežto za řízení před soudem odvolacím má právo v plném rozsahu žalobce. Toto rozdílné posuzování v různých instancích činilo zřejmě problém zejména v komplikovanějších případech, kdy po odvolacím řízení následovalo znovu řízení před soudem prvního stupně, tentokrát již ohledně odvoláním omezeného předmětu řízení. Nesprávné bylo jednotné posuzování obou řízení před soudem prvního stupně, tedy dvou řízení s různým předmětem. „V případě, kdy je v jedné věci řízení před soudem prvního stupně více, musí být úspěch účastníka počítán pro každé řízení zvlášť. Pokud se totiž posuzuje úspěch účastníka ve dvou různých řízeních, musí být přihlédnuto k výši předmětu řízení v každém z těchto řízení a úspěch účastníka je dán tím, v jaké části předmětu těchto řízení účastník v konečném důsledku uspěl.“⁴³

Domnívám se, že pokud se tato logika domyslí do důsledku, musí se aplikovat i na změny předmětu řízení v jedné instanci.

Jestliže žalobce uplatnil 100 000 Kč a hned na začátku dlouhého řízení si uvědomil, že měl žalovat jen 30 000 Kč, žalobu vzal v rozdílu zpět, další řízení vedl jen pro 30 000 Kč a vyhrál, má snad hradit náklady žalovanému, protože – porovná-li se původně zažalovaná částka s vysouzenou – převážně prohrál? V takovémto rozhodnutí by se nijak neprojevilo, že žalobce většinu řízení postupoval zcela důvodně, zatímco žalovaný zcela nedůvodně, a že tedy náklady větší částečně nedůvodně působil nikoliv žalobce, nýbrž žalovaný.

Z hlediska zásady úspěchu nevidím rozdíl mezi rozdělením řízení na jednotlivé instance a rozdělením řízení na jednotlivé úseky ohraničené změnami předmětu řízení.⁴⁴ Neúspěch jen v určité části instance nevyjadřuje neúspěch v celé instanci. O nákladech řízení by sice mělo být rozhodováno na konci instance, avšak to nebrání tomu, aby pro každý úsek řízení byly úspěch a neúspěch, a stejně tak výše nákladů, posouzeny zvlášť. Myslím, že jediné tak může být důsledně provedena zásada úspěchu ve věci.⁴⁵

K možné námitce, že navržený přístup přináší více počítání, lze zopakovat, že zásada zjednodušení by neměla zásadu úspěchu popírat (viz výše). Je také možné, že počty jsou jednodušší než úvaha, zda je při posuzování úspěchu přiměřenější vycházet z původního, nebo z konečného předmětu řízení, resp. jak výše popsanou situaci spravedlivě vyřešit. Důležité každopádně je, že navržený přístup neznamená delší nebo složitější řízení o nákladech, ale jen o několik řádků delší odůvodnění rozhodnutí.⁴⁶

Závěrem

V úvodu bylo naznačeno, jak důležitá je zásada úspěchu. S nadsázkou lze říci, že představená rozhodnutí NS ukazují, že o zásadu úspěchu je třeba v každodenní praxi bojovat. Na vině jsou různé příčiny a mezi nimi nesprávně uchopovaná zásada zjednodušení či neustálé reminiscence na zavinění. Takové snahy nedoceňují hlubší zdůvodnění, které zásada úspěchu má.⁴⁷ ❀

42 Rozsudek ze dne 2. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5099/2017.

43 Rozsudek ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 33 Cdo 498/2014, a usnesení ze dne 30. 3. 2015, sp. zn. 33 Cdo 4193/2013, navazující na rozsudek ze dne 15. 5. 2014, sp. zn. 28 Cdo 4425/2013.

44 To je praxe rakouská – viz M. Bydlinski, op. cit. sub 4, str. 307 a násl.

45 Kdyby se však náklady právního zastoupení určovaly nikoliv podle advokátního tarifu za jednotlivé úkony, nýbrž paušálně za řízení v jednom stupni, navržené řešení by zřejmě nebylo proveditelné buď vůbec, nebo jen velmi složitě.

46 Určitou kompenzací této obtíže mohou být výhrady pozdějšího rozhodnutí o nákladech, navrhované v bodech 96 a 97 návrhu věcného záměru c. ř. s. (viz pozn. 22).

47 Kromě průběžně citované literatury viz též A. Balcarová: Náhrada nákladů řízení – ano, či ne? (připravuje se); J. Hurdík: Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti, Wolters Kluwer, Praha 2016.

**OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD,
ZVLÁŠTNÍ ŘÍZENÍ SOUDNÍ,
ROZHODČÍ ŘÍZENÍ**

- menší novely o. s. ř. a dalších předpisů
- soudní poplatky
- mediace
- kompletní soubor 20 zákonů, nařízení vlády a vyhlášek

Sagit více informací na www.osr.sagit.cz

Vliv typu soudního řízení na oceňování znalcem

V předkládaném článku si kladu otázku, zda typ soudního řízení (civilní řízení, trestní řízení, soudní řízení správní) má vliv na závěry znalce, resp. na postup znalce.

JUDr. Ing. Lukáš Křístek, MBA,

působí jako uznávaný znalec ve společnosti Moore Stephens ZNALEX.

Cena a hodnota – teorie a vzájemný vztah

Termíny „cena“ a „hodnota“ jsou základními termíny pro oceňování. Používají je různé právní předpisy a jsou také vykládány oceňovací teorií. Jaký je ale vztah mezi cenou a hodnotou? Jak se od sebe liší cena a hodnota? Na toto téma existují rozsáhlá pojednání v rámci zahraniční i české oceňovací literatury. Tato pojednání však jsou psána spíše „manažersky“ či pohledem „oceňovatele“, a nikoli pohledem právním. Pro pochopení pojmů pomohou Roučkovy komentáře k § 301 až 306 ABGB (Všeobecný zákoník občanský). V rámci občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., dále také jen „o. z.“) je problematika řešena v § 492. Také o. z. se zde inspiroval ABGB (§ 303 až 306).

Hodnota¹ je představována vztahem člověka k věci. „*Má-li něco vůbec být věcí, musí to mít hodnotu, a to majetkovou (vždyť věc jest něco, co slouží uspokojení lidských potřeb), proto neexistují věci bez hodnoty.*“² A hodnota neexistuje bez hodno-

titěle. **Hodnotitelem je konkrétní osoba, proto je hodnota subjektivní.** Termín „objektivní hodnota“ je protimluv. Správně je uvedeno v judikatuře, že „*znalec sděluje svůj subjektivní názor na věc*“.³ Vždyť znalec je oním hodnotitelem. **V případě oceňování proto znalec stanovuje v posudku hodnotu – subjektivní hodnotu.**⁴ Názor jednotlivce je vždy subjektivní. **Stanovení hodnoty je vždy subjektivní, protože hodnota je subjektivní.**

Cena je naproti tomu obvykle historický fakt.⁵ Cena nejčastěji vzniká smlouvou – akceptací oferty. Proto můžeme říci, že **cena je výsledkem vztahu člověka k člověku.** Zároveň však cena vyjadřuje směnný poměr mezi směňovanými statky (věcmi). Proto můžeme také říci, že **cena vyjadřuje vztah mezi dvěma věcmi.** „*Srovnáním hodnot různých věcí docházíme k hodnotě směnné, která nám tedy vyjadřuje ... relaci jedné věci k jiné věci (např. řekneme, že kráva má pětkrát větší hodnotu než tele) ... při cenění čili odhadování jde o relaci věci k té věci, jež jest obecným měřítkem (tedy k penězům), jinými slovy cenění (čili odhadování) jest úkon, jímž směnnou hodnotu věci vyjadřujeme v penězích, a takto vyjádřená hodnota směnná nazývá se cena.*“⁶

Cena se dohaduje na základě vztahu hodnot lidí k dané věci. Cena je jednorozměrná veličina. Cena může být z hlediska své výše nulová (dar), nepřiměřeně nízká (dumping), nízká, přiměřená či tržní či obvyklá, vysoká, až nepřiměřeně vysoká (lichva). Z hlediska stanovení ceny či vyjednávání o ceně může být cena tržní, administrativní či cena mezi osobami spřízněnými.⁷ Mohou existovat extrémní rozdíly mezi hodnotou věci pro určitého člověka a cenou věci. Jeden extrémní příklad se uvádí již od dob římského práva. Matka na smrtelné posteli daruje synovi drobnou minci. Cena mince je malá. Subjektivní hodnota mince pro syna je nezměrná.⁸ Problém ceny a hodnoty vystihl W. Buffet: „*Cena je to, co platíte, a hodnota je to, co dostáváte.*“⁹

Znalec stanovuje obvykle v posudku hodnotu – subjektivní hodnotu dle znalce. Soud v rámci řízení tento důkaz (znalecký posudek) hodnotí. Buď subjektivní názor znalce pro dané řízení zobjektivizuje, a podle posudku rozhodne, nebo ne.

Velmi stručné pojednání o metodách oceňování

O oceňovacích metodách pojednává v ČR mnoho knih,¹⁰ dostupná je i zahraniční literatura. V zásadě existují **tři skupiny oceňovacích metod, a to metody porovnávací, metody výnosové a metody majetkové.** Metody porovnávací jsou nejstarší. Už v Římě či v Řecku se odvíjela např. cena otroka od cen podobných otroků. Porovnává se porovnatelné, odchylky je třeba zohlednit.¹¹

Výnosovými metodami se oceňují nejvíce akcie a obchodní závody. Základem metody je odhad budoucích zisků, resp. budoucích získaných peněz, tedy budoucích výnosů. Odhadované budoucí výnosy se pomocí odůročitele (diskontní sazby) převádějí na současnou hodnotu. Mohou se tak oceňovat jen

1 Hodnota v širším pojetí neznamená jen hodnotu majetkovou. Hodnotou je např. krása. Hodnotím obraz slovy: „Tento obraz je krásný.“ V tomto článku dále budu pojmem „hodnota“ mít jen „majetkovou hodnotu“.

2 Rouček – komentář k § 303 – ABGB, str. 58 (díl druhý).

3 Sp. zn. 33 Odo 324/2005-254 – základní judikát znalecké činnosti.

4 Ve výjimečných případech znalec stanovuje cenu, za kterou je obchod uskutečněn. Jsou to případy, kdy se účastníci nesmějí odchýlit od peněžní částky zjištěné znalcem. Tak tomu bylo např. dle § 196a obch. zák., kdy osoby spřízněné si mohly prodat majetek právě za cenu stanovenou znalcem. Znalec zde nahrazoval trh. Vycházelo se z předpokladu, že osoby spřízněné jsou ve vztahu podřízenosti a nadřazenosti, a proto spolu nemohou tržně vyjednávat. Znalecké určení ceny je tedy po trhu druhou nejlepší možností. Dalším případem je dohoda stran ve smlouvě, že cenu určí znalec.

5 Existují výjimky, kdy se stanovuje budoucí cena, např. pro smlouvu o smlouvě budoucí.

6 Rouček – komentář k § 303 – ABGB, str. 59.

7 Lidé zabývající se marketingem dávají ceně přívlastky, které jsou pro naše pojednání nevýznamné, jako např. „zajímavá cena“, „překvapivá cena“, „tato cena není pro každého“ atd.

8 J. Kincl, V. Urfus, M. Skřeppek: Římské právo, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 1995, str. 84.

9 W. Buffet: Shareholder Letter 2008, citováno dle P. Zima: Oceňování podniku v právní praxi, C. H. Beck, Praha 2016, str. 57.

10 Asi nejpoužívanější je M. Mařík a kol.: Metody oceňování podniku, v současné době 4. vydání.

11 Podrobně viz L. Křístek: Oceňování metodou srovnávací, Bulletin advokacie č. 3/2009, str. 29 a následně.

statky, které vytvářejí zisky, nebo statky, u kterých lze do budoucna zisky předpokládat.

Majetkové metody oceňují majetek kus po kusu (*per partes*). Nejjednodušší metodou je ocenění majetku na principu historických (účetních) cen. Jinou metodou je nákladová metoda, která vyjadřuje, za jaké náklady je možné pořídit stejný nebo srovnatelný majetek. Teorie oceňování považuje porovnávací metodu za určující metodu, pokud ji lze smysluplně použít.

Cena, hodnota a trestní právo

Předchozí výklad se týkal civilního práva. V rámci občanského řízení neexistuje žádný paragraf, který by znalcům přikázal, jak mají oceňovat. Základním východiskem pro oceňování v civilním právu je § 492 o. z., proto použití oceňovací metody je v občanském řízení otázkou skutkovou, a nikoli otázkou právní. **V trestním právu je však situace jiná.**

V trestním řádu se pojmy „cena“ a „hodnota“ vyskytují poskrovnu, zmiňována je např. „bezecná věc“, „záruky v odpovídající hodnotě“ a „náhradní hodnota“ či „hodnota věci“.

Místo uvedených pojmů trestní řád operuje s pojmy „škoda“, „újma“ či „prospěch“. Znalec však obvykle nedostává za úkol stanovit či vyčíslit škodu, to je ostatně otázkou právní. Znalec by mohl stanovit majetkovou újmu, jeho úkolem však obvykle není ani to. Většinou má stanovit obvyklou cenu věci k určitému datu, přičemž soud z dokazování ví, jaká byla prodejní či kupní cena. Případně soud ví, že při krádeži nebyla cena žádána. Soud pak jednoduchým dopočtem zjistí majetkovou újmu.

Např. nemovitost byla prodána za 600 000 Kč. Dle znalce byla obvyklá cena nemovitosti 800 000 Kč. Soud dovodí majetkovou újmu ve výši 200 000 Kč. Je tedy na zadavateli (orgány činné v trestním řízení, advokát), jaký úkol znalci zadá. Oproti civilnímu právu má zadavatel více volnosti v zadání. To se týká i zadání znalecké otázky.

Judikatura požaduje při určení výše škody dodržování ust. § 137 tr. zákoníku (sp. zn. 7 Tdo 1531/2015): „*Jestliže je výše škody zjištěna v rozporu s ust. § 137 tr. zákoníku, pak výrok o náhradě škody, který je založen na takovém zjištění, spočívá na nesprávném hmotněprávním posouzení ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu.*“

Ust. § 137 tr. zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., dále „tr. zákoník“) zní: „*Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav. Přiměřeně se postupuje při stanovení výše škody na jiné majetkové hodnotě.*“

Ust. § 137 současného tr. zákoníku je shodné s § 89 odst. 12 bývalého trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.), proto je tento judikát platný i v současnosti: „*Rozhodujícím hlediskem, podle kterého ze tří kritérií obsažených v ust. § 89 odst. 12 tr. zák. bude stanovena výše škody způsobené trestným činem v případě poškození věci, je skutečnost, zda lze zjistit cenu, za kterou se věc, jež byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Posouzení této skutečnosti je závislé na konkrétním druhu a charakteru poškozené věci (případně její části) a na tom, zda existují takové překážky, které výrazně znesnadňují použití uvedeného kritéria nebo vzhledem k nimž není účelné, hospodárné ani výstiž-*

né stanovit škodu porovnáním ceny věci před poškozením a po něm.

Stanovení výše škody podle účelně vynaložených nákladů na uvedení poškozené věci do stavu před jejím poškozením tedy přichází v úvahu zejména tehdy, pokud je z okolností zřejmé, že výše způsobené škody je ve značném nepoměru k celkové ceně poškozené věci nebo jde o poškození části většího funkčního celku, které se neprojeví na jeho prodejní ceně (např. drobné poškození karoserie motorového vozidla, rozbití jeho oken či světlometů, poškození vstupních dveří domu, rozbití jeho oken apod.). Při tomto způsobu stanovení výše škody je třeba od nákladů vynaložených na opravu poškozené věci odečíst částku odpovídající zhodnocení věci oproti jejímu stavu před poškozením“ (stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. Tpjn 304/2005).

Znalec je danou judikaturou, jakožto i trestním zákonem, vázán v případě, že píše posudek v trestní věci. I zde přímo ze zákona vyplývá, že určující je metoda porovnávací.

Vliv typu řízení na výsledek znaleckého ocenění

Mějme tři rozdílné případy, kdy vždy:

- si služby znalce najímají soudy,
- soudy položí znalci stejnou znaleckou otázku z oboru oceňování,
- znalec obdrží totožný soudní spis (stejně informace a podklady pro ocenění).

Jeden rozdíl zde však je, jednou vypracovává znalec posudek v civilním řízení, podruhé v trestním řízení a potřetí v soudním řízení správním. Měl by být postup a závěry znalce ve všech třech případech stejný, protože mu byla vždy položena stejná znalecká otázka a protože měl i shodné podklady? Nebo by měly být závěry znalce rozdílné, protože se jedná o jiný typ řízení? **Měl by tedy být závěr, ke kterému znalec dospěl, závislý na typu řízení?**

Jakou roli hraje typ řízení při vypracování posudku? A hraje vůbec nějakou roli? Nacházíme se nyní v otázkách skutkových (vypracování posudku), nebo v otázkách právních (procesní právo, či dokonce také hmotné právo)? Pokud připustíme, že typ řízení má vliv na stanovení znaleckých závěrů, pak se mohou vyskytnout **tři možné varianty v adhezním řízení:**

- škoda v trestním řízení byla stanovena ve výši 25 000 Kč a tuto částku obdrží poškozený v rámci adhezního řízení,
- další variantou je, že škoda v trestním řízení byla stanovena ve výši 25 000 Kč, avšak poškozený v rámci adhezního řízení obdrží jen 20 000 Kč, poškozený tak obdrží méně, než byla stanovena škoda v trestním řízení,
- poslední variantou je, že škoda v trestním řízení byla stanovena ve výši 25 000 Kč, avšak poškozený obdrží 30 000 Kč, poškozený tak obdrží více, než byla stanovena škoda v trestním řízení.

Je výše popsaná situace možná? Pokud ano, je to důsledek právní problematiky, nebo odborné oceňovací problematiky? Odpověď dle mého názoru musíme hledat v oboru práva, a nikoli v oboru oceňování. Jedná se o otázky právní. Domnívám se, že **rozdílnost řízení zapříčiňuje v některých případech jiný výsledek znaleckého zkoumání při stejných východiscích.**

Vidím tři právní důvody pro rozdílná ocenění. Prvním důvodem je **rozdílnost zákonů.** Protože jsou rozdílné zákony, je k nim i **rozdílná judikatura,** což je druhý důvod. Třetím důvodem jsou pak **rozdílné zásady, na kterých je postaveno občanské a trestní řízení.**

Trestní zákon upravuje metody oceňování – viz výše § 137 tr. zákoníku. Civilní právo ponechává volbu metody na znalci. V rámci občanského práva ani správního práva podobný paragraf jako v trestním zákoně neexistuje. Existuje zákon o oceňování, který podrobně hovoří o oceňování i o metodách. Domnívám se však, že zákon o oceňování se až na výjimky nevztahuje na civilní ani trestní řízení.¹² Rozdílné zákony zavádějí příčinu k rozdílné judikatuře.

Rozdílná judikatura jen dále rozvíjí rozdílnost zákonů. Pokud by byly zákony totožné, byla by totožná i judikatura. Dobře to ilustruje rozsudek sp. zn. 3 Tdo 1483/2015, který uvádí, že „Výše škody stanovená na základě ust. § 137 tr. zákoníku zahrnuje i částku připadající na daň z přidané hodnoty, protože příslušnou věc je možné pořídit jen za cenu, která daň z přidané hodnoty zahrnuje.“¹³ Do výsledné výše škody lze zahrnout i částku odpovídající opotřebování věci, pokud je to s ohledem na povahu takové věci možné. Nicméně, pokud se jedná o adhezní výrok, tak v tomto daň z přidané hodnoty zahrnutá být neměla. V projednávané trestní věci předně nebylo zjišťováno, zda je poškozená společnost plátcem daně z přidané hodnoty a zda je v konkrétním případě oprávněna uplatňovat nárok na odpočet daně z přidané hodnoty na vstupu. Přitom pokud by poškozená společnost plátcem daně z přidané hodnoty byla, do náhrady škody v rámci adhezního výroku by již výše daně z přidané hodnoty zahrnutá být neměla. Jak vyplývá např. z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1952/2006, „je-li poškozený plátcem daně z přidané hodnoty, pak skutečnou škodou na jeho majetku je pouze částka vynaložená na uvedení věci do předešlého stavu bez daně z přidané hodnoty uhrazené plátcem na vstupu“. Podle znaleckého posudku by pak poškozená společnost měla nárok na náhradu škody ve výši 6 913,96 Kč, a nikoli ve výši 8 296 Kč.“

Judikát sám uvádí, že v rámci trestního řízení měla být škoda zvýšena o daň z přidané hodnoty, zatímco v rámci adhezního řízení za určitého předpokladu nikoli. Přičemž znalecká otázka by mohla znít v obou typech řízení stejně: Jaká vznikla majetková újma? Zde máme odpověď na otázku, zda poškozený může obdržet méně, než byla stanovena škoda v trestním řízení. Může, a to o výši DPH, či o jiné daně, protože v civilním řízení se vypočítává škoda pro konkrétního poškozeného, který také žaluje.

12 V § 1 zákona o oceňování (zákon č. 151/1997 Sb.) včetně poznámek č. 1 až 4 je uveden taxativní výčet použití zákona. V rámci trestního řízení však soudy využívají zákon o oceňování – viz sp. zn. 5 Tdo 22/2012-66, 5 Tdo 141/2012-22.

13 To ovšem nestanovujeme škodu (o kolik se zmenšil majetek poškozeného), ale stanovujeme prospěch (částku, o kterou se zvětšil majetek škůdce). Toto téma stojí za samostatný rozbor a překračuje již problémy řešené v tomto článku.

14 Opět poznamenávám, že to již nestanovujeme škodu poškozeného, ale prospěch škůdce.

15 Znalci často dostávají otázku, zda vznikla škoda. Škoda je pojem právní. Aby soud mohl konstatovat, že vznikla škoda, musí konstatovat, že vznikla majetková újma (od toho je zde znalec, aby soudy pomohl), dále musí soud konstatovat, že byla porušena právní povinnost (to znalci nepřísluší), a musí být prokázána příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem majetkové újmy (zde v některých případech může znalec pomoci).

16 Sp. zn. III. ÚS 3221/09: „Zásady kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní platí pro trestní řízení jako celek, avšak neuplatňují se ve všech stádiích trestního řízení a při všech procesních úkonech stejně intenzivně. Nejúplněji se prosazují v hlavním líčení, eventuálně ve veřejném zasedání soudu, v nichž se rozhoduje o nejdůležitějších meritorních otázkách trestního řízení, tj. o vině a o trestu. V těchto procesních formách lze vytvořit reálné předpoklady (procesní, organizační i faktické) pro široké a reálné uplatnění těchto zásad. Naproti tomu při provádění úkonů v přípravném řízení nelze zásady kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní vždy plně uplatnit, pokud by jimi byly popřeny jiné legitimní zájmy, zejména zájem státu na efektivitě trestního stíhání.“

17 Jedná se o konkurenční soukromé databáze cen stavebních prací.

18 Vycházíme z předpokladu, že se jedná o průměrné ceny. Jedná se o zjednodušený předpoklad pro osvětlení problému v tomto článku.

V trestním řízení se vypočítává škoda celková. Jak je vidět na judikátu, tedy včetně škody, kterou utrpěl stát na daních.

Příklad:

To si můžeme ukázat také na jednoduchém typovém příkladu, kdy pán ukradl láhev rumu a rum vypil. Obchod je plátcem DPH. V civilním řízení obchodu vznikla škoda ve výši ceny jedné láhve rumu bez daně z přidané hodnoty. (Můžeme se dohadovat, zda se mělo jednat o maloobchodní cenu bez DPH nebo velkoobchodní cenu bez DPH.) V trestním řízení vznikla celková škoda ve výši hodnoty jedné láhve rumu včetně daně z přidané hodnoty. Kdyby pán láhev koupil, zaplatil by cenu včetně všech daní. „Do celkové výše škody způsobené majetkovým trestným činem je třeba započítat i výši tzv. marže u maloobchodní ceny, protože jde o součást celkové prodejní ceny, za kterou se věc v určitém místě a čase prodává“¹⁴ (sp. zn. 4 Tdo 1415/2014).

Rozdílné zásady trestního a civilního práva

Tento bod považuji argumentačně za nejdůležitější. Rozeberu nejdříve základní zásadu, která je určující pro ocenění v rámci civilního práva a jaké má důsledky pro ocenění v civilním právu. Obdobně budu postupovat v rámci trestního práva.

Za základní zásadu civilního práva pokládám zásadu rovnosti! Pravda, týká se tzv. sporného řízení. V nesporném řízení může být situace odlišná z důvodu zásady ochrany slabší strany. V civilním řízení se neprokazuje nade vší pochybnost, matematicky řečeno, stačí více než 50% pravděpodobnost, aby soud rozhodl ve prospěch. Což v případě oceňování nejčastěji znamená, zda vznikla či nevznikla majetková újma,¹⁵ pokud ano, znalec má stanovit majetkovou újmu.

V trestním právu je situace jiná. Základní zásada trestního práva, která má vliv na ocenění, je zásada *in dubio pro reo* – v pochybnostech ve prospěch obžalovaného. V trestním řízení se zásada rovnosti neuplatňuje tak významně.¹⁶ Jak dále ukázu, případný poškozený právě kvůli zásadě *in dubio pro reo* není v rovném postavení s obžalovaným.

Jak promítnout výše uvedené zásady do ocenění?

Příklady oceňování v civilním řízení

První případ se týká stanovení cen stavebních prací. Znalci oceňují stavební práce obvykle na úrovni „směrných cen“ dle metodik ÚRS či RTS,¹⁷ to je zavedená praxe. Obě uvedené metodiky obsahují tisíce položek, částky jednotlivých položek se v obou metodikách liší. Znalec typově formuluje odpověď na otázku, za jakou peněžní částku by mohly být stavební práce provedeny, takto: „Dle metodiky ÚRS jsou stavební práce oceněny částkou x Kč.“ ÚRS i RTS stanovuje „směrné ceny“, které můžeme pro náš výklad ztotožnit s cenami průměrnými. Polovina stavebníků stavi za ceny nižší než ÚRS a polovina za ceny vyšší než ÚRS.¹⁸ V rámci civilního řízení proto můžeme cenu ÚRS ztotožnit s průměrnou cenou a případnou majetkovou újmu odvíjet od ceníku ÚRS. Nejedná se zde však o tržní hodnotu, protože metodika ÚRS či RTS není trhem.

Druhým případem je učebnicový příklad, ve kterém má znalec ocenit akcie společnosti. Bylo prokázáno, že továrna může vyrobit a prodat 12 až 16 tun výrobku za 1 rok. Jedná se

o cenotvorný údaj, tedy údaj, který má vliv na výsledek. Existuje totiž pochybnost o tom, zda továrna vyrobí a prodá spíše 12 nebo spíše 16 tun. Jak se má znalec v tomto případě zachovat v pochybnostech? V rámci možného intervalu hodnot by měl stanovit údaj uprostřed intervalu, případně postupovat variantně. Právě v tom se promítá ona rovnost jako zásada civilního práva, tedy promítá se průměrem či nejpravděpodobnějším odhadem. Obdobně, pokud bychom měli ocenit akcie, a víme, že rozmezí tržeb je 50 až 60 mil. Kč. Údaj o tržbách má vliv na výsledek, proto pro ocenění použijí průměr, tedy 55 mil. Kč, či nejpravděpodobnější hodnotu.¹⁹

Třetím příkladem je ocenění bytu. Má být oceněn byt a víme, že tři velmi obdobné byty byly prodány za částky 1,4 mil. Kč, 1,5 mil. Kč a 1,6 mil. Kč. V rámci civilního řízení ocením průměrem, částkou 1,5 mil. Kč. Opět tedy v tomto případě použijí průměr, když vycházím ze zásady rovnosti. V opodstatněném případě je rovněž možné volit krajní hodnotu se zdůvodněním, že kupující nebo prodávající dokázal svými schopnostmi (umění vyjednat a přesvědčovat) zvýšit či snížit cenu o 0,1 mil. Kč.

Řešením problému se ukázalo stanovení výsledku jako průměrné hodnoty z intervalu. Případně ve třetím příkladu hraniční hodnota, kdy se do ceny promítly i individuální schopnosti prodávajícího nebo kupujícího.

V civilním řízení by měl znalec ocenit průměrem či nejpravděpodobnější hodnotou, či variantně, pokud se neuplatní zásada ochrany slabší strany.

Příklady oceňování v trestním řízení

Použijí stejné příklady jako výše. Nejdříve opět **příklad s cenami stavebních prací.** Znalci oceňují stavební práce obvykle na úrovni „směrných cen“ dle metodik ÚRS či RTS,²⁰ to je zavedená praxe. Prvním promítnutím zásady *in dubio pro reo* je propočítat ceny stavebních prací pomocí obou soustav a použít výsledek ze soustavy, která je pro obžalovaného výhodnější. To je významné, pokud je předmětem zkoumání jen několik málo položek, u kterých se směrné ceny obou soustav významně liší. V daném případě obvykle znalec typově formuluje svou odpověď: „Dle metodiky ÚRS jsou stavební práce oceněny částkou x Kč.“ Ovšem ÚRS či RTS stanovuje „směrné ceny“, které nemůžeme ztožnit s krajními cenami intervalu. Polovina stavebníků by tedy měla stavět za ceny nižší než ÚRS a polovina za ceny vyšší. Není zde uplatněna právě zásada *in dubio pro reo*. Všichni stavebníci nemají vždy stejné ceny. Pokud má někdo právě málo zakázek, může dát ceny nižší. Pokud má hodně zakázek, dá ceny vyšší. Na výslednou cenu má vliv také vyjednávání odběratele či dodavatele. Kvalitní vyjednávač může do určité míry ovlivnit cenu.

Použitím cen ÚRS (či RTS) bez dalšího bychom tvrdili, že pokud dodavatel dodal stavební práce za ceny vyšší než ÚRS, pak za splnění dalších podmínek trestního práva poškodil odběratele. A dané platí i opačně. Pokud si odběratel vynutil ceny nižší (za splnění dalších podmínek trestního práva), poškodil dodavatele.

Proto pokud se skutečná cena stavebních prací neodchýlila o méně (více) než x % (10 %? 20 %? 30 %?) od směrných cen, pak se ceny nacházejí v obvyklém intervalu v rámci trestního řízení. A v souladu s § 12 odst. 2 tr. zákoníku postačí uplatnění jiné odpovědnosti. Až když ceny vybočují z intervalu, můžeme hovořit o možnosti trestního postihu. Trestní právo má totiž

nastupovat až v případech, kdy „nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu“ – § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Druhým případem je učebnicový příklad, ve kterém má znalec ocenit akcie společnosti, když víme, že rozmezí tržeb je 50 až 60 mil. Kč. Údaj o tržbách má vliv na výsledek, proto pro ocenění použijí hraniční údaj 50 mil. Kč nebo 60 mil. Kč v souladu se zásadou *in dubio pro reo*. Je i druhá možnost, a to stanovit ocenění variantně pro obě možnosti, takže výsledkem bude interval. Při alternativním výpočtu někdy může nastat technický problém, když variantní není pouze jeden cenotvorný údaj, ale takových variantních údajů je např. pět. Pokud je variantní jeden údaj, pak máme celkem 2¹ variant, tedy dvě varianty. Pokud je variantních údajů pět, pak máme 2⁵ variant, což (2 x 2 x 2 x 2 x 2) je 32 variant. To může při prezentaci závěrů činit značné potíže s přehledností a srozumitelností pro příjemce ocenění.

Třetím příkladem je ocenění bytu. Má být oceněn byt a víme, že 3 velmi obdobné byty byly prodány za částky 1,4 mil. Kč, 1,5 mil. Kč a 1,6 mil. Kč. V trestním řízení použijí krajní hodnoty intervalu (1,4 mil. až 1,6 mil. Kč). Obchody za částky 1,4 mil. Kč a 1,6 mil. Kč byly obchody souladné se zákonem. Otázkou tedy je, zda i nepatrné vybočení z intervalu je již trestně postizitelné. Pokud by škoda byla malá (malý rozdíl mezi krajní hodnotou a prodejní cenou oceňovaného bytu), pak je otázkou, zda nepoužít v souladu s § 12 odst. 2 tr. zákoníku „uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu“.

Dle mého názoru není možné, aby znalec v trestním řízení sdělil, že cena bytu má být 1,5 mil. Kč. Všechny obchody nad uvedenou částku by byly interpretovány jako obchody, které poškodily kupujícího (platil hodně). A obchody pod uvedenou částku by poškodily prodávajícího. Určitá odchylka od průměru nevykazuje ještě společenskou nebezpečnost – proto interval. Trestní právo by mělo postihovat jen extrémní případy, a nikoli většinu případů – zásada subsidiarity trestní represe.

V rámci trestního řízení by měl znalec ocenit intervalem či použít příslušnou zdůvodnitelnou krajní hodnotu intervalu.

Příklady oceňování v soudním řízení správním

V rámci správních řízení se určuje v daňových věcech cena obvyklá. Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 6 Afs 60/2014 konstatoval, že „[31] Ke zjišťování obvyklé ceny se Nejvyšší správní soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 11. 2. 2004, č. j. 7 A 72/2011-53 (č. 576/2005 Sb. NSS): „Není-li právní normou určen mechanismus určení ceny obvyklé, a k jejímu určení je povolán správní orgán, je třeba k určení ceny obvyklé přistupovat se zvláštním zřetelem a její vyšší určovat na základě objektivních kritérií a tak, aby závěry správního orgánu vedly ke spolehlivému úsudku a bylo možné způsob jejího určení a samotnou vyšší cenu obvyklé přezkoumat. [...] Zasahovat do výběru kritérií, či určovat, ke kterému z kritérií má správní orgán pro určení ceny obvyklé přihlížet, [Nejvyššímu správnímu soudu] nepřísluší a nechává výběr kritérií na správním orgánu, přičemž však opakuje, že tato kritéria musí vést ke spolehlivému a objektivnímu závěru.““ Ve své pozdější judikatuře Nejvyšší správní soud upřesnil, že „referenční cenu může správce daně určit, a zpravidla tomu

19 Průměrná hodnota a nejpravděpodobnější hodnota nám může dát rozdílný výsledek. Tato problematika již překračuje téma tohoto článku.

20 Jedná se o konkurenční soukromé databáze cen stavebních prací.

tak bude, porovnáním skutečně dosažených cen shodné nebo podobné komodity mezi reálně existujícími nezávislými subjekty. Může ji však určit, zejména pro neexistenci nebo nedostupnost dat o takových cenách, jen jako hypotetický odhad opřený o logickou a racionální úvahu a ekonomickou zkušenost. Referenční cena je v podstatě simulace ceny vytvořená na základě úvahy, jakou cenu by za situace shodné se situací spojených osob tyto osoby sjednaly, nebyly-li by spojené a měly-li by mezi sebou běžné obchodní vztahy. Pokud správce daně zjišťuje referenční cenu na základě údajů o skutečně dosažených cenách shodné nebo podobné komodity mezi reálně existujícími nezávislými subjekty, musí pečlivě zkoumat, do jaké míry byly tyto ceny dosaženy za stejných nebo obdobných podmínek, za nichž cenu sjednávaly spojené osoby, a pokud se tyto podmínky liší, provést příčinnou korekci referenční ceny. Důkazní břemeno správce daně se také týká zjištění situace, za které sjednávaly cenu spojené osoby. Pokud se tedy ohledně rozhodných aspektů projeví skutkové nejasnosti, musí správce daně vycházet z takových skutkových závěrů, které jsou v dané konkrétní skutkové konstelaci pro daňový subjekt nejvýhodnější. Rovněž pokud správce daně zjišťuje referenční cenu na základě údajů o skutečně dosažených cenách shodné nebo podobné komodity mezi reálně existujícími nezávislými subjekty, což zpravidla vede ke zjištění určitého intervalu takto dosažených konkrétních cen (např. cena za kus dodávaného výrobku 100 až 120 Kč), musí pro účely určení rozdílu mezi cenami vyjít z té ceny v rámci důkazně fixovaného intervalu, která je pro daňový subjekt nejvýhodnější (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2009, č. j. 8 Afs 80/2007-105, publ. pod č. 1852/2009 Sb. NSS).“ (Pozn. autora: Výše citovaný rozsudek 7 Afs 74/2010-81.)

Poslední judikatura z roku 2017 opět potvrzuje ocenění intervalem, viz sp. zn. 3 Afs 105/2017.

„[19] Referenční cena je tedy v podstatě simulace ceny vytvořená na základě úvahy, jakou cenu by za situace shodné se situací spojených osob tyto osoby sjednaly, nebyly-li by spojené a měly-li by mezi sebou běžné obchodní vztahy. Referenční cenu může správce daně určit porovnáním skutečně dosažených cen shodné nebo podobné komodity mezi reálně existujícími nezávislými subjekty nebo (zejména pro neexistenci nebo nedostupnost dat o takových cenách) jen jako hypotetický odhad opřený o logickou a racionální úvahu a ekonomickou zkušenost. Pro případ, že by nebylo možné referenční cenu stanovit ani tímto způsobem, použije se s ohledem na § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů cena zjištěná podle zvláštního právního předpisu, jímž je zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Afs 74/2010-81).

[22] ... Navíc, při určení referenční ceny by měl správce daně vyjít z určitého cenového intervalu, tedy srovnat transakci provedenou žalobcem s více než jednou transakcí mezi nezávislými osobami (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 31. 3. 2009, č. j. 8 Afs 80/2007-105, publ. pod č. 1852/2009 Sb. NSS).“

Přestože výše citované judikáty řeší především oblast obvyklých cen z hlediska daně z příjmů, jejich smysl a dopad je obecný (stanovení intervalu, a stanovení kritérií) pro účely způsobu stanovení ceny obvyklé. Z judikátů vyplývá, že **musí být stanovena kritéria, pomocí kterých se určuje referenční cena.**

Z judikátů také vyplývá, že **stanovená cena má být stanove-**

na intervalem, a v rámci intervalu se použije mezní údaj, který je pro daňový subjekt nejvýhodnější. Tedy podle situace buď horní, nebo dolní mez intervalu.

Logické a ekonomické důvody pro rozdílný přístup k ocenění

Vidím i logické a ekonomické důvody pro rozdílný přístup k ocenění. Ocenění porovnávací metodou je založeno na analogii. Jsme také svědky každodenního pohybu cen různých výrobků, akcií či surovin.

Analogie jako důvod pro ocenění intervalem

Důvodem pro ocenění intervalem je analogie. V trestním řízení máme prioritně ocenit metodou porovnávací. I v teoretických knihách o oceňování se upřednostňuje porovnávací metoda. Metoda porovnávací využívá právě analogii.

„Analogie představuje porovnání konkrétního s konkrétním. V analogii usuzujeme z řady shodných konkrétních znaků. ... Typickým případem analogie je oceňování nemovitostí metodou porovnávací, kdy porovnáme typově blízké nemovitosti, u kterých známe prodejní cenu, s oceňovanou nemovitostí. Od analogie musíme odlišit zákon totožnosti schematicky vyjádřený $A = A$.“²¹

Analogii definujeme společně s Kolmanem:

„Analogie je jen tehdy správná a plodná, když pozorované podobnosti nejsou náhodné, vnější, nýbrž zachycují podstatné stránky srovnávaných jevů. ... každá analogie je vždy neúplná, je vždy relativní, nedává nám absolutně jistých poznatků ani za předpokladu, že premisy, na nichž je založena, jsou zcela jisté. Je snadno pochopitelné, že analogie mezi jevy bude tím přesnější a plnější, čím (1) bude větší počet jejich shodných znaků, čím (2) menší bude počet znaků, v nichž se liší, a čím (3) hlubší bude celková znalost srovnávaných jevů.“²²

Důležité je, že analogie je vždy neúplná, nedává nám absolutně jisté poznatky. **Úsudek z analogie tedy není jistý, je jen pravděpodobný!** V případě ocenění bytu prostřednictvím prodejních cen jiných bytů je úsudek pravděpodobný, protože nevycházíme z prodeje totožných bytů, ale podobných bytů, které mají některé vlastnosti stejné a některé jiné.

Dále uvedeme Weinbergerovu definici: *„Analogie je úsudek od zvláštního k zvláštnímu. Z toho, že dvě věci nebo dva jevy se shodují v jistém počtu znaků, se usuzuje, že se shodují i v některých jiných znacích. ... Analogie je jen tehdy správná a plodná, když pozorované podobnosti nejsou náhodné, vnější, nýbrž zachycují podstatné stránky srovnávaných jevů. Znaky a, b, c, ..., ve kterých se jevy A1 a A2 shodují, musí být brány ne na základě povrchního srovnání, nýbrž na základě vnitřních spojitostí, které mezi jevy existují. Přitom je pochopitelné, že samo stanovení shody musí být přesné, jisté. Zároveň je nutno objasnit, jakými znaky se jevy A1 a A2 mezi sebou liší a co je specifického u každého z těchto jevů. To nám dává možnost stanovit meze dané analogie a uchrání nás před neoprávněným a chybným zobecněním. ... Je snadno pochopitelné, že analogie mezi jevy bude tím přesnější a plnější, čím (1) bude větší počet shodných znaků, čím (2) menší bude počet znaků, v nichž se liší, a čím (3) hlubší bude celková znalost srovnávaných jevů.“²³* I Weinberger upozorňuje, že v analogii se jevy liší.

Analogie není totožnost. Nedává nám absolutně jisté poznatky. A to je další důvod, proč by se ocenění v rámci trestního řízení mělo pohybovat v intervalu.

21 L. Křístek: Znalectví, Wolters Kluwer ČR, Praha 2013, str. 190.

22 A. Kolman: Logika, Praha 1947, str. 100-102.

23 O. Weinberger, O. Zich: Logika pro právníky, 3. vydání, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1964, str. 160.

Čím více se analogie blíží totožnosti, tím užší by měl být interval. Čím více se analogie v konkrétním případě vzdaluje od totožnosti, tím širší by měl být interval.

Znalec by měl ocenit na dolní (horní) mezi intervalu, podle toho, která mez je pro obviněného příznivější (*in dubio pro reo*). Případně ocenit intervalem. Výběr „meze“ je pak na zadavateli a jeho argumentech.

Pohyb cen jako důvod pro ocenění intervalem

Ceny nejsou stabilní, vykazují výkyvy. To můžeme pozorovat i u zboží, které je dlouhodobě stejné bez různých úprav, např. ceny ropy jakožto dlouhodobě stejného statku v čase výrazně kolísají. Výkyv cen se odborně nazývá „volatilita“. Daný problém pozoroval už Adam Smith.²⁴

„Když cena nějakého zboží není ani vyšší, ani nižší, než kolik podle přirozených měřítek stačí k zaplacení pozemkové renty, mzdy za práci a zisku z kapitálu vynaložených na pěstování, zpracování a dopravení zboží na trh, to, zač se zboží prodává, lze nazvat jeho přirozenou cenou.“

„Skutečná cena, za kterou se zboží zpravidla prodává, se nazývá jeho cenou tržní. Ta může být buď vyšší, nebo nižší, nebo přesně stejná jako jeho cena přirozená.“

„Je-li někdy zboží více, než vyžaduje účinná poptávka, musí být některá složka jeho ceny nižší, než je její přirozená výše. Jde-li přitom o rentu, vlastní zájem přiměje hned majitele půdy k tomu, aby přestali obdělávat část své půdy; a jde-li o mzdu nebo zisk, zájem přiměje v jednom případě dělníky, ve druhém jejich zaměstnavatele, aby tu nechali částečně nevyužitou práci nebo kapitál. Množství dodané na trh bude zkrátka opět jenom krýt účinnou poptávku. Všechny složky ceny zboží stoupnou na svou přirozenou výši a úhrnná cena na jeho cenu přirozenou.“

„Je-li zboží dodávaného na trh zase méně, než kolik vyžaduje účinná poptávka, některé složky jeho ceny musí stoupnout nad svou přirozenou výši. Je-li to renta, vlastní zájem přiměje samozřejmě všechny ostatní majitele půdy k tomu, aby vyhradili pro pěstování tohoto zboží více půdy, jestliže je to mzda nebo zisk, zájem přiměje záhy všechny ostatní dělníky a podnikatele k tomu, aby k výrobě a dodání tohoto zboží na trh vynaložili více práce a kapitálu. Zboží, jež se pak na trh dodá, bude brzy krýt rozhodující poptávku. Všechny složky ceny zboží klesnou zkrátka na svou přirozenou úroveň a úhrnná cena na jeho přirozenou cenu.“

„Přirozená cena je tedy jakousi střední cenou, k níž ceny všeho zboží neustále tíhnou. Různé nahodilé okolnosti je někdy udržují značně výše a jindy je zase stlačují o něco pod ní. Ale at už jim jakékoli překážky zabraňují ustálit se na tomto pevném a trvalém středu, neustále k němu směřují.“

Z citací z knihy vyplývá, že **nahodilé okolnosti mohou zapříčinit výkyv ceny**. Cena, která byla placena (tržní cena), může být vyšší nebo nižší než cena přirozená (cena obvyklá). Důvodem jsou výkyvy trhu, když cena přirozená (cena obvyklá) je cenou za určité období, např. i průměr za období či interval za dané období, zatímco cena tržní je cenou, která byla placena v jeden okamžik, jde tedy o cenu okamžitou. Okamžitá cena může být v rozporu s obvyklostí prodeje. Jsme např. svědky změny cen na burze během jednoho dne v řádu procent. To je další důvod pro ocenění intervalem v trestním právu.

Závěr

Znalec, až na výjimečné případy, stanovuje hodnotu majetku. Stanovení hodnoty je vždy subjektivní, protože hodnota je subjektivní kategorie a názor znalce je také vždy subjektivním názorem konkrétního člověka. V rámci soudního řízení se soud rozhoduje, zda v dané věci zobjektivizuje názor znalce v daném soudním případě a rozhodne v souladu se znaleckým závěrem či nikoli.

V civilním řízení nejsou metody oceňování upraveny a vymezeny. Jedná se o otázku skutkovou. Obdobně také ve správním řízení.

V § 137 tr. zákoníku trestní právo určuje znalci, jakou metodu má zvolit jako prioritní (metodu porovnávací), pokud to není možné či účelné, má znalec sdělit, jaké jsou účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci (metoda nákladová). Volba metody ocenění je v tomto případě otázkou právní.

Vlivem rozdílů v zákonech, judikatuře a zásadách civilního a trestního (i soudně správního) řízení mohou být při stejné znalecké otázce a stejných podkladech závěry znalce různé. V civilních věcech může být výsledkem průměr či střední hodnota intervalu ocenění nebo hodnota, která se nejčastěji vyskytuje (modus), případně variantní ocenění v závislosti na účelu ocenění. Pokud má např. znalec stanovit hodnotu nepeněžitěho vkladu, který je vkládán do akciové společnosti, musí být v závěru posudku uvedeno konkrétní číslo. Není možné vkládat do základního kapitálu a navyšovat základní kapitál o interval. Při fúzích také musí být stanoven výměnný poměr, a nikoli interval výměnného poměru.

V trestních věcech by znalec měl ocenit buď intervalem, či na spodní (horní) mezi intervalu, pokud podklady nejsou jednoznačné. Kritériem je právní zásada *in dubio pro reo*. Pokud důkazy ze spisu, které znalec použije, nejsou jisté, pak má znalec použít buď údaj výhodný pro obviněného, nebo má pracovat s intervalem. Nemá použít průměrnou hodnotu. Obdobně ve správním soudnictví.

Důvodem pro ocenění intervalem v trestním řízení je i samotná podstata trestního řízení, které má nastupovat až jako nejzazší řešení. Pokud cenu „za kterou se věc obvykle prodává“ ztotožníme s průměrnou prodejní cenou, pak polovina obchodů se uskuteční za cenu nižší než průměr a polovina obchodů za cenu vyšší než průměr. Každý obchod by pak byl potenciálně rizikový, protože kupujícímu či prodávajícímu by vždy při odchylce od průměru (jednoho čísla) vznikla majetková újma. **Trestní řízení však nemá řešit každý obchod. Mělo by trestat jen obchod, který vybočuje z normálu. Onen „normál“ by měl být stanoven intervalem. V soudním řízení správním (daňové záležitosti) je situace stejná.**

Logické a ekonomické důvody pro ocenění intervalem jsou tyto: **Základní oceňovací metodou je metoda porovnávací.** Porovnávací metoda je odrazem analogie. **Analogie však není jistá** (to by byla totožnost). **Proto musí existovat interval. Dalším důvodem je výkyv cen**, což můžeme dobře pozorovat u cen ropy či akcii.

V soudním řízení správním (daňové záležitosti) je již judikováno, že se oceňuje intervalem.

Závěrem lze tedy konstatovat, že různé typy řízení mají vliv na postup znalce při odpovědi na zadaný znalecký úkol, a tím i na výsledek. ❀

24 A. Smith: Pojednání o podstatě a původu bohatství národů, Liberální institut, Praha 2001, str. 51-53.

Právo s příchutí vína

víc než jen konference

30. – 31. března 2019 v Mikulově

Zajímáte se o...

§ stavby, vč. staveb na cizích pozemcích,

§ odpovědnost za škodu v občanském právu,

§ společné jmění manželů a jeho vypořádání,

§ dědictví (dědické tituly, nepominutelný dědic, odkaz),

§ svěřenský fond (po 5 letech účinnosti občanského zákoníku) ?

Pak na této akci nesmíte chybět!

Co zažijete v moravském sklípku?

degustaci vín z 6 moravských vinařství | cimbálovou muziku |
bohatý raut | živé hudební vystoupení

REGISTRUJTE SE JEŠTĚ DNES!

Místa se již plní, kapacita je omezena na 80 účastníků.

www.pravosprichutivina.cz | konference@akmihalik.cz | 739 313 415

Pořadatel akce je JUDr. Vojtěch Mihalík, advokát.

Dovolání podle německého práva

Spolkový soudní dvůr mezi zajišťováním právní jistoty a individuální spravedlností

Následující článek má za cíl v rámci diskuse k novému civilnímu procesu přiblížit úpravu našich sousedů a zaměřuje se na téma dovolání v německém právu a na úlohu Spolkového soudního dvora, který je nejvyšším soudem v civilních a trestních věcech v Německu.

Prof. Dr. Dr. h.c. Peter Gottwald

je emeritním profesorem Univerzity v Řezně, emeritním soudcem Vrchního zemského soudu v Bamberku a jedním z nejvýznamnějších evropských procesualistů.

Spolkový soudní dvůr byl zřízen po vzniku Spolkové republiky k 1. říjnu 1950 jako nástupce Říšského soudu (Reichsgericht). Jeho civilněprávní sektor tvoří 12 senátů; v souladu s pracovním vytížením je každý z těchto senátů obsazen 7 až 8 soudci. Senáty rozhodují v sestavě pěti soudců; to znamená, že senáty zasedají vždy v různém složení. Většina soudců řádných senátů je dále členy osmi speciálních senátů. **V současné době se ve Spolkovém soudním dvoře zabývá civilními věcmi 92 soudců.**

Soudci mají k dispozici 40 spolupracovníků,¹ jimiž jsou vysoce kvalifikovaní mladší soudci z jednotlivých spolkových zemí.

V civilních věcech jsou senáty rozděleny podle právních oborů. Výsledkem je, že každý senát sestává z vysoce specializovaných soudců,² a to pro právo duševního vlastnictví a průmyslová práva, právo korporací, pracovní právo, dědické právo, věcné právo, deliktovní právo, stavební právo, právo kupní smlouvy, právo insolvenční, právo patentové, bankovní právo a konečně právo rodinné.

Vedle toho existuje jeden speciální senát pro záležitosti zemědělského práva, který čítá tři soudce z povolání a dva zemědělce jako laické přísedící.³ Dále zde působí i pět speciálních senátů, které se zabývají otázkami právního povolání a kárnými věcmi advokátů, notářů, patentových zástupců, auditorů a daňových poradců. Konečně existuje senát věnující se problémům kartelového práva, jehož předsedou je předseda Spolkového soudního dvora, a Spolkový disciplinární soud, který má na starost otázky služebního práva spolkových soudců. V senátech, které se zabývají otázkami právního povolání, zasedají vedle soudců z povolání dva přísedící vždy z příslušné odborné oblasti.⁴

Kromě řádných senátů existuje ještě velký senát k řešení rozdílů v názorech jednotlivých senátů ohledně stejné právní otázky (§ 132 zákona o soudnictví, dále také jen „GVG“).⁵

Soudci Spolkového soudního dvora

Soudci Spolkového soudního dvora jsou kariérami soudci. Funkce soudce u tohoto soudu je typickým vyvrcholením soudcovské kariéry. **Soudci jsou voleni speciálním výborem a poté jmenováni spolkovým prezidentem.** Tento speciální výbor má 32 členů, z nichž 16 jsou ministři spravedlnosti jednotlivých spolkových zemí, druhá polovina je pak tvořena z vybraných poslanců německého parlamentu (Bundestag). Spolkový ministr spravedlnosti je předsedou tohoto výboru, nemá však hlasovací právo.⁶

Obecně platí, že každý německý právník (tj. absolvent právnické fakulty, který složil druhou státní zkoušku poté, co si odbyl praxi jako referendář – pozn. překl.) starší než 35 let může být zvolen spolkovým soudcem. V praxi tvoří převažující většinu kandidátů soudci z jednotlivých spolkových zemí. Příležitostně jsou voleni též ministerští úředníci ministerstva spravedlnosti nebo ve výjimečných případech i advokáti. Kandidáty, zpravidla ve věku mezi 40 a 50 lety, navrhuje ministři spravedlnosti spolkových zemí. Poté, co prezidiální rada Spolkového soudního dvora schválí kvalifikaci navržených kandidátů, jsou kandidáti voleni uvedeným volebním výborem. Kromě kvalifikace kandidátů je výbor povinen zohlednit stejnoměrné zastoupení jednotlivých spolkových zemí v poměru k počtu obyvatel. Každý nově zvolený soudce je přidělen k určitému senátu, u něhož slouží pravidelně přibližně 15 let, a to až do konce své služební kariéry. Z toho plyne, že členové těchto senátů jsou většinou skutečně vysoce kvalifikovanými experty ve svém oboru.

Za účelem vysoké právní kvality zpracování jednotlivých případů existuje u Spolkového soudního dvora tzv. speciální advokacie. Jde o 41 advokátů, kteří mají výlučné právo intervenovat

1 Přibližně 60 pro celý soud; srov. Der Bundesgerichtshof, Veröffentlichung des BGH auf der Website des Gerichts.

2 Úplný přehled činností je uveřejněn ve Spolkovém úředním listu (Bundesanzeiger) a na webových stránkách BGH.

3 § 2 odst. 2 zákona o soudním řízení ve věcech zemědělského práva z 21. 7. 1953 (Gesetz über das gerichtliche Verfahren in Landwirtschaftssachen von 21. 7. 1953, BGBl I 667).

4 Srov. § 106 odst. 2 BRAO (nařízení o spolkové advokacii); § 106 BNotO (nařízení o spolkovém notářství).

5 V praxi se soudci snaží vyhnout se svolání velkého senátu a spokojují se podle § 132 odst. 2 GVG (zákon o organizaci soudů) s neformálními rozhovory mezi dotčenými senáty, aby se na této úrovni dobrali určitého řešení; srov. BGH NJW 2002, 1207; Gross, Bomp, Die Grundsatzvorlage an die Großen Senate für Zivil- und Strafsachen, ZP 113 (2000), str. 467.

6 Zákon z 25. 8. 1950 (BGBl. I 368).

u **Spolkového soudního dvora** (§ 172 spolkového nařízení o advokacii – BRAO). Obdobně jako soudci jsou i advokáti voleni speciálním výborem na návrh jednotlivých zemských advokátních komor.⁷ Kandidáti musejí být obdobně jako soudci starší než 35 let a mít za sebou alespoň pět let advokátní praxe.

Pravomoc Spolkového soudního dvora

Spolkový soudní soud je v první řadě příslušný k rozhodování o **dovolání** (§ 543 a násl. německého civilního procesního řádu, dále také jen „ZPO“). Dále je mj. v jeho působnosti rozhodování o **stížnostech proti nepřipuštění dovolání** (§ 544 ZPO), o tzv. **skokových dovoláních** (*Sprungrevision*) podle §566 ZPO a **právních stížnostech** podle § 574 a násl. ZPO.

Dále rozhoduje o odvolání o neplatnosti v patentových věcech (§ 110 a násl. PatG), žalobách na náhradu škody způsobené průtahy v řízení před Spolkovým soudním dvorem (§ 201 odst. 1 věta druhá GVG) a s tím souvisejícími vedlejšími spory, jako jsou návrhy na osvobození od soudních poplatků (§ 117, 119 ZPO), rozhodnutí o příslušnosti mezi soudy (§ 36 odst. 3 ZPO), o obnově řízení (§ 233 a násl. ZPO) a stížnostech proti porušení práva na řádný proces podle § 321 a) ZPO⁸ a v obdobných případech.

Přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru

Civilní procesní řád z roku 1877 předvídal pro spory o vyšší hodnotě trojinstanční řízení. Dovolání bylo tak od počátku řádným opravným prostředkem. I v této době byla prvotním úkolem Říšského soudu péče o jednotu aplikační praxe. Avšak přesáhla-li hodnota sporu 1 500 říšských marek (což dnes odpovídá kupní síle 15 000 eur), mohla každá z procesních stran podat dovolání proti rozsudku odvolacího soudu. Rozdíl mezi rozsudkem prvoinstančního a odvolacího soudu nebyl a dosud není relevantní. Spory, které byly v první instanci projednávány před okresním soudem (Amtsgericht), nemohly dospět k Říšskému (dovolacímu) soudu. **Tento systém platil až do konce druhé světové války. Hodnota sporu, jako jedna z překážek či předpokladů přípustnosti dovolání, však byla několikrát zvýšena, aby byl Říšský soud chráněn před přílišným nápadem.**

Po druhé světové válce byl tento systém poněkud modifikován, jestliže pro spory s hodnotou přesahující 6 000 německých marek, která odpovídá dnešní hodnotě 12 000 eur, bylo dovolání přípustné bez jakéhokoliv omezení. U zanedbatelných hodnot sporů a v případě nemajetkoprávních sporů muselo být dovolání připuštěno Vrchním zemským soudem kvůli zásadnímu význa-

mu.⁹ V této době měl Spolkový soudní dvůr pět civilních senátů s 37 soudci. Systém vedl k totálnímu přetížení soudu. Již v roce 1968 měl proto Spolkový soudní dvůr deset senátů s 69 soudci.

V roce 1975 měl být dosavadní systém nahrazen obecným režimem založeným na zásadním připuštění dovolání za podmínky zásadního významu. Proti tomu se však zvedla velká vlna odporu, vycházející především z oblasti národního hospodářství. Proto byla zavedena úprava, která připouštěla dovolání za podmínky zásadního významu jen pro spory do hodnoty 40 000 DM, která byla později zvýšena na 60 000 DM, kterážto hodnota odpovídá dnešním 120 000 eur. Pro vyšší hodnoty sporů bylo dovolání přípustné bez jakéhokoliv omezení. Spolkový soudní dvůr však mohl v takovém případě dovolání odmítnout bez odůvodnění, a odmítnout tedy rozhodnutí ve věci samé, jestliže se zjistilo, že dovolání nemá naději na úspěch (viz tehdejší § 554 b ZPO).¹⁰ **Tato reforma znamenala zvýšení počtu podaných dovolání, což mělo za následek, že soud byl rozšířen na dnešní počet senátů a soudců.**

Právo na dovolání

Po bouřlivé právně-politické diskusi byl v roce 2001 zaveden **systém obecné přípustnosti dovolání, jenž byl doplněn stížností proti nepřipuštění dovolání odpovídající stížností proti rozhodnutí soudů druhé instance.**

Pro tuto reformu mluvily dva zásadní důvody. Především měl být vytvořen systém, v jehož rámci měl být přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru nakonec do určité míry regulován samotným soudem. Na druhé straně měla mít každá strana stejné právo na přístup k dovolacímu soudu nezávisle na hodnotě sporu. Dovolání na základě hodnoty sporu se tak stala historií. Od té doby je přístup k dovolací instanci poskytován jen na základě odůvodněného veřejného zájmu.¹¹ Současně panuje jednotna v tom, že dovolání nadále slouží též zájmu jednotlivce na správném rozhodnutí v konkrétním, individuálním případě.¹²

Připuštění odvolacím soudem

Podle § 543 odst. 1 č. 1 ZPO rozhoduje odvolací soud, a sice jak Vrchní zemský soud, tak Zemský soud ve svém konečném rozhodnutí výslovně o tom, zda dovolání připouští, či nikoliv. Možné je omezené připuštění jenom na samostatnou část celkového předmětu řízení.¹³ **V roce 2017 bylo podáno dovolání proti 639 rozhodnutím. Tento počet odpovídá méně než jedné polovině všech rozhodnutí, u nichž bylo dovolání povoleno.** Rozhodnutí o předběžném opatření nikdy nepodléhala dovolání (§ 542 odst. 2 ZPO). Spolkový soudní dvůr je připuštěním vázán (§ 543 odst. 2 věta druhá ZPO); může však dovolání odmítnout bez ústního jednání a bližšího odůvodnění, jestliže dospěl k názoru, že o připuštění bylo rozhodnuto omylem a dovolání nemá vyhlídku na úspěch [§ 552 a) ZPO].¹⁴

Od 1. 11. 2018 je možné dovolání bez zvláštního připuštění též proti hromadným určovacím rozhodnutím vrchních zemských soudů (§ 614 věta první ZPO). Odvolací rozsudky v majetkových sporech jsou vždy předběžně vykonatelné bez poskytnutí jistoty (§ 708 č. 10 ZPO); v případech jiných rozhodnutí odvolacích soudů musí věřitel poskytnout jistotu (§ 709 věta první ZPO). Vykonával-li rozhodnutí věřitel a toto rozhodnutí bylo v reviz-

7 Srov. § 164 a násl. BRAO.

8 Srov. usnesení BGH z 8. 2. 2011, sp. zn. VI ZR 323/09 – Juris.

9 Srov. Prütting: Die Zulassung der Revision, 1977, str. 377 a násl.

10 Srov. BVerfGE (Sbírka rozhodnutí Spolkového ústavního soudu), str. 54, 277 (plenární rozhodnutí = NJW 1981, str. 202).

11 Srov. P. Gottwald: Review appeal to the German Federal Supreme Court after the reform of 2001, in M. Ortells Ramos: Los recursos ante los tribunales supremos en Europa, Valencia 2008, str. 87.

12 Srov. R. Koch in Sanger: ZPO, 7. vydání, 2017, § 542, marg. č. 1; Ackermann, in Prütting, Gehrlein: ZPO, 10. vydání, 2018, § 542, marg. č. 2.

13 BGH MDR 2018, str. 977.

14 Srov. BGH (18. 11. 2009, IV ZR 36/09), VersR 2010, str. 645.

ním řízení zrušeno nebo změněno, musí věřitel nahradit jen to, co bylo zapláceno nebo plněno (§ 717 odst. 3 věta druhá ZPO).

Stížnost proti nepřipuštění dovolání

V zásadě se lze obávat toho, že odvolací soudy budou při posuzování přípustnosti dovolání příliš restriktivní. Odvolací soudy jsou totiž často přesvědčeny, že jejich rozhodnutí je to jediné správné, a proto je jeho přezkoumání zbytečné. Proto zákonodárce upravil stížnost proti nepřipuštění dovolání.

V případě, že odvolací soud sám dovolání nepřipustí, může každá strana jeho připuštění požadovat u Spolkového soudního dvora (§ 544 ZPO). V současné době, a to do konce roku 2019, musí hodnota sporu přesahovat 20 000 eur. Zákonodárce skryl toto pravidlo do § 26 č. 8 uvozovacího zákona k ZPO a opatřil je datem omezené platnosti, které musí být pokaždé prodlužováno, protože se parlament nebyl schopen dohodnout na jiném dlouhodobém řešení. Bez takového omezení hodnoty sporu by byl Spolkový soudní dvůr zaplaven stížnostmi proti nepřipuštění.¹⁵ Soudci Spolkového soudního dvora se proto dlouhodobě přimlouvají za to, aby byla minimální hodnota sporu zvýšena, a tuto úpravu integrovat jakožto dlouhodobé řešení do samotného ZPO.¹⁶ V roce 2017 bylo podáno obdobně jako v předchozích letech 3 486 stížností proti nepřipuštění, z nichž bylo dovolání připuštěno pouze ve 241 případech, což představuje 7 % z celkového počtu stížností. Stížnost proti nepřipuštění dovolání není vlastně opravným prostředkem ve věci samé; § 544 odst. 5 věta první ZPO přesto stanoví, že její podání suspenduje právní moc rozsudku. Ani úplné beznadějná stížnost nevyžaduje poplatek za zneužití.

Podle reformy z roku 2001 mohl odvolací soud vyloučit každé dovolání nebo právní stížnost tím, že zamítl odvolání podle § 522 odst. 2 ZPO jednomyslně bez ústního jednání svým usnesením. Předpokladem k tomu bylo, že odvolání nemělo naději na úspěch a věc neměla zásadní význam. Avšak zda tyto předpoklady byly splněny či nikoliv, o tom rozhodoval sám odvolací soud. Jeho rozhodnutí bylo konečné, protože podle § 522 odst. 3 ZPO v tehdejší znění takové rozhodnutí nemohlo být napadeno, i když bylo svévolné.¹⁷ Protože mnoho vrchních zemských soudů vyřizovalo převážnou část případů tímto způsobem, a to namísto rozsudku, jenž mohl být napadnutelný, byla tato úprava stále silněji kritizována.¹⁸ Novelou z října 2011 nebyla tato praxe sice odstraněna, byla však alespoň podstatným způsobem omezena, **neboť v současné době může být odvolání odmítnuto pouze usnesením soudu bez ústního jednání, jestliže nemá zřejmě naději na úspěch a neexistuje důvod dovolatele vyslechnout (§ 522 odst. 2 ZPO). Usnesení, kterým je odvolání odmítnuto, podléhá stejným opravným prostředkům jako rozsudek.**

Nyní mohou strany podat proti tomuto usnesení stížnost proti nepřipuštění, jestliže hodnota sporu přesahuje 20 000 eur. Tato změna vedla v roce 2012 okamžitě ke zvýšení pracovního zatížení Spolkového soudního dvora o cca 900 dodatečných stížností proti nepřipuštění.¹⁹ V roce 2017 to bylo 1 251 případů, z nichž bylo připuštěno pouze 37, tedy pouze 2,9 % všech stížností.

Skokové dovolání

Skokové dovolání proti rozsudku prvoinstančních soudů je podáváno jen zřídka. Předpokládá se totiž, že žalovaný s tím-

to opravným prostředkem souhlasil, a Spolkový soudní dvůr připouští skokové dovolání ze stejných důvodů jako dovolání v případě stížnosti proti nepřipuštění (§ 566 odst. 4 ZPO).²⁰

Právní stížnost (Rechtsbeschwerde)

Rozhodnutí odvolacích soudů vydávaná ve formě usnesení jsou předmětem opravného prostředku ve formě stížnosti, o které rozhoduje Spolkový soudní dvůr. Z působnosti ZPO směřují stížnosti zpravidla proti usnesením v oblasti exekucí²¹ a insolvenčního práva. Též usnesení odvolacího soudu, která odmítají dovolání bez ústního jednání, mohou být předmětem napadení stížností (§ 522 odst. 1 věta čtvrtá ZPO). Od podzimu 2009 se dodatečně zvyšuje počet stížností v rodinněprávních věcech a záležitostech nesporného řízení (§ 70 a násl. zákona o řízení ve věcech rodiny a nesporného soudnictví).²² Důvody pro připuštění stížnosti jsou do značné míry stejné jako v případě připuštění dovolání. Vzdor tomu existuje několik rozdílností.

Existují případy, v nichž je právní stížnost přípustná již ze zákona.²³ Avšak Spolkový soudní dvůr přezkoumává i v těchto případech, zda záležitost má zásadní význam (§ 574 odst. 2 ZPO). V případě, že Spolkový soudní dvůr tuto otázku zodpoví negativně, je právní stížnost odmítnuta jako nepřipustná (§ 577 odst. 1 ZPO).

Není-li právní stížnost přípustná ze zákona, může být podána jen tehdy, jestliže odvolací soud ji ve svém rozhodnutí výslovně připustil (§ 574 odst. 1 č. 2 ZPO). **Na rozdíl od dovolání proti rozsudkům neexistuje stížnost proti nepřipuštění právní stížnosti.**

Obdobná pravidla platí v rodinněprávních věcech a ve věcech nesporných, s jednou důležitou výjimkou: ve věcech opatrovnických, ve věcech nájemních a věcech rozhodnutí o zbavení svobody je právní stížnost možná, aniž by byla výslovně připuštěna.

15 Srov. H. Büttner: Berufung und Revision, Zivilprozessuale Rechtsmittel im Wandel, 2010, str. 21 a násl.

16 Srov. B. Bruckner, H. Guhling, E. Menges: Die Nichtzulassungsbeschwerde im Zivilsachen eine Dauerstelle, RDZ 2017, str. 200.

17 BGH (30. 3. 2011, IV ZB 31/09, marg. č. 5 a násl.) – Juris.

18 Srov. K.-O. Knops: Die Verkürzung des Rechtswegs durch § 222 odst. 2 ZPP 120 (2007), str. 403; A. Baumert: Beschränkung des Zugangs zum Revisionsgericht durch Zurückweisung der Berufung durch Beschluss, MDR, 2008, str. 954; Krüger: Unanfechtbarkeit des Beschlusses nach § 522, II ZPO, NJW 2008, 945; Reineel: Die unendliche Geschichte – § 522 II ZPO, ZRP 2009, str. 203; H. Büttner v pozn. 15, str. 23; St. Göcken, § 522 odst. 2 ZPO – Nichtgeeignet für den Rechtsexport, NJW – Aktuell 6/2011, str. 16; B. Rummelspacher: Bessere Kontrolle Zivilprozessualer Berufungsentscheidungen, ZRP 2010, str. 217.

19 Srov. Gottwald: Ein fast perfektes System – Zivilrechtsschutz in Deutschland, Festschrift für Krüger, 2017, str. 378, 380.

20 W. Nassall: Nichtzulassungsbeschwerde und Revision, 2018, marg. č. 360.

21 Srov. C. Meller-Hannich: Norm und Praxis im Zwangsvollstreckungsrecht – Bestanzaufnahme und Ausblick nach sieben Jahren Rechtsbeschwerde zum Bundesgerichtshof, DGVZ 2009, str. 69.

22 Pro věci rodinného práva nahradil zákon o rodině (FamFG) dovolání právní stížností; pro věci nesporného řízení zavedl zákon touto právní stížností opravný prostředek ke Spolkovému soudnímu dvoru.

23 Např. proti odmítnutí odvolání jako přípustnému (§ 522 odst. 4 ZPO), proti určitým rozhodnutím ve věcech rozhodčího řízení (§ 1062, § 1065 odst. 1 ZPO) nebo proti rozhodnutí v řízení o hromadné žalobě ve věcech kapitálového trhu (§ 15 odst. 1 zákona o hromadné žalobě ve věcech kapitálového trhu – KatMuG). Ust. § 7 insolvenčního nařízení (InsO) předvídal něco podobného, bylo však zrušeno zákonem z 21. 10. 2011.

Dovolání v patentových věcech

Proti rozhodnutím Spolkového patentového soudu ve věcech řízení o neplatnosti patentu je dovolání ke Spolkovému soudnímu dvoru přípustně bez omezení. Obdobně jako u normálního dovolání může dovolatel svůj opravný prostředek opírat o to, že napadené rozhodnutí porušilo spolkové (federální) právo a že důležité skutečnosti by ospravedlnily jiné rozhodnutí. Těmito dovoláními²⁴ (kterých existuje ročně zhruba 60 až 70) se dále nebudeme zabývat.

Řízení o předběžné otázce

V současné době se nemůže žádný soud první nebo druhé instance obrátit se na Spolkový soudní dvůr cestou řízení o předběžné otázce, aby tak nechal prověřit otázku spolkového (federálního) práva, která je pro jeho rozhodnutí relevantní. **Jediným případem, ve kterém konečné rozhodnutí závisí na Spolkovém soudním dvoru, a nikoliv na rozhodnutí odvolacího soudu, je případ rozhodování o soudní příslušnosti podle § 36 odst. 3 ZPO.**²⁵

Důležitý případ tohoto typu podle § 28 odst. 2 dřívějšího FGG (zákonu o nesporném řízení) byl odstraněn v roce 2009 zrušením tohoto zákona zákonem o řízení v rodinněprávních a nesporných věcech (FamFG).

Řízení o předběžné otázce nejsou v Německu populární, neboť se v každém případě projevila jako relativně neúčinná při ochraně individuálních práv.²⁶ Zároveň rozhodli ministři spravedlnosti spolkových zemí v roce 2004 o zrušení dovolání a jeho nahrazení řízením o předběžné otázce v případě rozdílnosti nebo zásadního významu. Tento návrh však vedl k odporu ze strany advokacie²⁷ a též Spolkovému soudnímu dvoru se příliš nezamlouval. Mohl by totiž vést k tomu, že by soudní dvůr nebyl schopen se starat o jednotu práva. Proto pro tento návrh nebyla nalezena další podpora.²⁸

24 Srov. F.-W. Engel: Berufungen an den Bundesgerichtshofs, Festschrift für Achim Krämer, 2009, str. 443.

25 B. Kapsa: Wege zur Sicherung einer einheitlichen Rechtsprechung, in 4. Zivilrechts-Symposium, Schriftenreihe der Bundesrechtsanwaltskammer, Bd. 16, 2008, str. 59, 70.

26 Srov. A. Willingmann: Rechtsentscheid – Geschichte, Dogmatik und Rechtspolitik eines Zivilprozessualen Vorlagemodells, 2000.

27 Srov. St. Weth: Die große Justizreform in Deutschland, ZJP 120 (2007), str. 135.

28 Srov. H. Roth: Wege zur Sicherung einer einheitlichen Rechtsprechung, 4. Zivilprozessrechts-Symposium, 2008, str. 79, 89.

29 Srov. H. Roth, v pozn. č. 28, str. 79, 89.

30 Pro účast úřadu pro finanční kontrolu („BaFin“) prostřednictvím § 8 odst. 2 č. 1 UKlaG však Hodžic: Das Zivilprozessuale Revisionsverfahren in Spanungsverhältnissen zwischen Dispositionsmaxime und Entscheidungsinteresse, 2018, str. 127 a násl.

31 R. Koch, in Saenger, ZPO, § 543, marg. č. 3.

32 Rosenberg, Schwab, Gottwald: Zivilprozessrecht, 18. vydání, 2018, § 149, marg. č. 6; Zöller/Heßler: ZPO, 32. vydání, 2018, § 574, marg. č. 16; R. Koch in Saenger, ZPO, § 574, marg. č. 15; R. Rackl: Das Rechtsmittelrecht nach dem FamFG, 2011, str. 242 a násl. Ten však může podat ústavní stížnost, jestliže soud, u něhož byla podána, zabráni jejímu připuštění, ačkoliv jde o zřejmý případ její přípustnosti (srov. BVerfG – zákon o Spolkovém ústavním soudu – 1. Kammer des 1. Senats (první komora prvního senátu), 8. 12. 2001, NJV 2011, 1276).

33 Zöller/Heßler, § 574, marg. č. 11, Lipp, in Münchener Kommentar zum ZPO, 5. vydání, 2017, § 574, marg. č. 9.

34 BGH z 12. 2. 2004, V ZR 247/03 NJW 2004, 1167; R. Koch, in Saenger, ZPO, § 543, marg. č. 41-46.

Dovolání ve veřejném zájmu

Na rozdíl od Francie neexistovala podle německého práva nikdy možnost dovolání nebo stížnosti, kterou by mohl podat Generální spolkový prokurátor ve veřejném zájmu. Jeho úřad nedisponuje žádným aparátem v civilních věcech.²⁹ V obecných civilněprávních věcech se nemohou řízení zúčastnit ani žádné další veřejné orgány.³⁰

Jediná výjimka existuje ve věcech kartelového práva. Podle § 90 a 90a zákona na ochranu hospodářské soutěže (GWB) se mohou jak Spolkový kartelový úřad, tak Evropská komise zúčastňovat na řízeních v těchto věcech a předkládat svá stanoviska.

Jinak jsou dovolání a stížnost v Německu opravným prostředkem konkrétních procesních stran. Spolkový soudní dvůr se bude případem zabývat jenom tehdy, jestliže dovolatel uplatňuje subjektivně negativní následky rozhodnutí, a proto požaduje u Spolkového soudního dvora, aby vada byla odstraněna a rozhodnutí změněno.³¹

Důvody přípustnosti dovolání

V důsledku reformy ZPO v roce 2001 rozlišujeme tři důvody, podle kterých Spolkový soudní dvůr přezkoumává podané dovolání:

1. zásadní význam právní věci,
2. potřeba soudcovského výkladu (práva), nebo
3. zajištění jednoty judikatury (§ 543 odst. 2 ZPO).

V případě, že z jednoho či více těchto důvodů je zapotřebí rozhodnutí Spolkového soudního dvora, musí odvolací soud nebo sám Spolkový soudní dvůr dovolání připustit (§ 543 odst. 1 ZPO).

Právní stížnost, která tento předpoklad splňuje, je přípustná (§ 574 odst. 1 č. 2 a odst. 3 ZPO; § 70 odst. 1 a 2 zákona o věcech rodiny a nesporného soudnictví). Stížnost proti nepřipustění dosud neexistuje.³² Dodatečně zná zákon, jak již bylo vysvětleno, výslovně některé případy, u nichž existuje právní stížnost ze zákona (§ 522 odst. 1 věta čtvrtá a § 1065 odst. 1 věta první ZPO). V těchto případech přezkoumává Spolkový soudní dvůr, zda právní stížnost splňuje obecné předpoklady zásadního významu (§ 574 odst. 2 ZPO). Nejednalo-li se o tento případ, je stížnost jako nepřipustná odmítnuta (§ 577 odst. 1 věta druhá ZPO).³³

Vzdor objektivní překážce k přístupu zůstává dovolání, resp. právní stížnost prostředkem na ochranu zájmů stran v jednotlivém případě, a proto musejí dovolání nebo právní stížnost být podány konkrétní stranou, která požaduje právě ve svém případě spravedlivé rozhodnutí. **Proto jsou dovolání a právní stížnost důvodné jen tehdy, jestliže tvrzená vada ovlivňuje konečný výsledek rozhodnutí,** a proto jsou dovolání v případě irelevantních vad odmítána jako nedůvodná (§ 561 ZPO). Ani v takovém případě Spolkový soudní dvůr nevyhoví stížnosti proti nepřipustnosti dovolání.³⁴ Totéž platí i pro právní stížnost, jednalo-li se o irelevantní vadu (§ 577 odst. 3 ZPO).

K jednotlivým důvodům dovolání

Zásadní právní význam

Případ zásadního právního významu identifikujeme, jestliže: **1.** existují názorové rozdíly ohledně správného výkladu

právní otázky v soudní judikatuře, nebo je otázka předmětem diskuse mezi judikaturou a naukou, anebo předmětem diskuse dotčených společenských skupin, a 2. sporný případ je vhodný k tomu, aby záležitost byla vyřešena způsobem, který odpovídá zájmu veřejnosti na konstantním vývoji a aplikaci práva.³⁵ Tento výklad musí být navíc relevantní pro neomezený počet případů. To se jednoznačně týká hromadných procesů. Podle § 614 věty druhé ZPO je rozhodnutí o určení v hromadném procesu vždy zásadního významu.

Dotváření práva (soudcovské právo)

Dotváření práva je vlastně součástí skutkové podstaty zásadního významu.³⁶ Aby šlo o rozvoj práva, musí případ nabízet možnost rozvoje základních myšlenek (právních vět) o hmotném nebo procesním právu, anebo možnost vyplňování mezer v existujícím právu. O to jde jen tehdy, jestliže dosud neexistují žádné právní věty či zásadní myšlenky ke zhodnocení typických nebo jiných okolností případu, který lze zobecnit.³⁷ Z tohoto důvodu musí dovolatel, stejně jako v případě zásadního významu, uvést další příklady nebo stanoviska, aby ukázal, že takový případ může přispět k tomu, aby se vyjasnily neřešené právní otázky.³⁸

Zajištění jednotné judikatury

V praxi je nejdůležitějším důvodem pro přípustnost dovolání nutnost sjednocování (jednoty) práva, resp. jednotné soudní praxe. Tato nutnost platí vždy v situacích, ve kterých existuje zásadní veřejný zájem na nápravě vadné aplikace práva. To může být případ, který má vztah k různým rozhodnutím zabývajícím se stejnou právní otázkou,³⁹ ale též případ, kdy relevantní vady ohrožují důvěru v justici jako takovou.⁴⁰

Není nutné, aby z toho plynuly rozdíly ve výsledku rozhodnutí; postačující je rozdíl ve formulaci konkrétních právních pravidel, která jsou používána k subsumpci skutečností daného případu.⁴¹ Postačuje rozdíl rozhodnutí soudů v civilních věcech na straně jedné a správních soudů či finančních soudů na straně druhé.⁴² Důvod k přípustnosti dovolání však nespočívá v tom, že soud nesprávně aplikoval právní větu v konkrétním případě.⁴³ Odchylná rozhodnutí vyšších zemských soudů, kde se soud nezabývá právním problémem, nepostačují k tomu, aby musela být zajišťována jednotka právního řádu.⁴⁴ Dostatečné k tomu nejsou ani odchylky ve vztahu k tzv. *obiter dicta* nebo s ohledem na právní věty.⁴⁵ Je-li rozsudek vydán bez jakýchkoliv důvodů (odůvodnění), představuje tato skutečnost sice absolutní důvod dovolání (§ 547 č. 6 ZPO), avšak přípustnost dovolání je dána jen tehdy, jestliže vada odůvodnění je relevantní pro obsah rozhodnutí.⁴⁶

Shrme-li tyto principy, může vzniknout dojem, že přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru je možný jen ve veřejném zájmu. Přesto v nauce existuje rozšířený názor, že stížnosti proti nepřipustnosti v zájmu spravedlnosti v konkrétním případě k nápravě nesprávných rozhodnutí jsou přípustné.⁴⁷ Jiní autoři jsou však toho názoru, že v novém systému se poskytuje přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru též proti rozhodnutím o odvolání zemských soudů a že se tak děje též primárně v zájmu stran.⁴⁸ Jeden advokát se u Spolkového soudního

dvora vyjádřil, že důvod k zajištění jednotné judikatury Spolkovému soudnímu dvoru dovoluje, aby přijal každé dovolání proti vadnému rozhodnutí odvolacího soudu, avšak že Spolkový soudní dvůr přitom má široké uvážení, zda tak skutečně učiní či nikoliv.⁴⁹

Závažné procesní vady

Zatímco všechny ostatní německé procesní řády stanoví výslovně, že závažné procesní vady ze strany odvolací instance otevírají přístup k dovolací instanci v zájmu dotčených stran,⁵⁰ není tomu tak v německém civilním procesním soudním řádu (ZPO). Mnou navržený důvod přípustnosti závažné procesní vady⁵¹ zákonodárce odmítl. Alespoň ze systematického hlediska to však lze považovat za chybu.⁵² A tak jenom ve zvláštních oblastech závažné hospodářské relevance, jako tomu je ve věcech kartelového práva (§ 74 odst. 4 GWB), ve věcech patentového práva (§ 100 odst. 3 PatG) a ve věcech ochranných známek (§ 83 odst. 3 MarkenG) lze podat právní stížnost bez připuštění, jestliže navrhovatel tvrdí závažné procesní vady, které odpovídají absolutnímu důvodu dovolání.⁵³ Pro většinu případů tak zákonodárce podcenil význam nápravy těchto vad ve veřejném zájmu s ohledem na obecnou důvěru v justici. Za to byl důrazně kritizován.

Soudní praxe

V prvních letech po reformě z roku 2001 praktikoval Spolkový soudní dvůr přísný výklad zákona, který však byl korigován Spolkovým ústavním soudem. Podle německého práva podle-

- 35 BGH (18. 11. 09, IV ZR 36/09), VersR 2010, 645; BGHZ 151, 221; Nassall v pozn. 20, marg. č. 613 a násl.
- 36 BGH (22. 10. 09, IX ZB 50/09), MDR 2010, 229; Nassall v pozn. č. 20, marg. č. 642 a násl.
- 37 BGH (18. 11. 09, IV ZR 36/09) marg. č. 7, VersR 2010, 645; BGHZ 154, 288, marg. č. 15; BGHZ 151, 221.
- 38 BGH (22. 10. 09, IX ZR 50/09), MDR 2010, 645; M.Gehrlein: Darlegung des Revisionszulassunggrundes der Rechtsvorbildung, VersR 2008, str. 1623.
- 39 BGHZ 151, 221 (marg. č. 8); Nassall v pozn. 20, marg. č. 646 a násl.
- 40 Srov. Krüger, in Münchener Kommentar zur ZPO, 5. vydání, 2016, § 543, marg. č. 12; Nassall v pozn. 20, marg. č. 658 a násl.
- 41 BGH NJW 2004, 1960, 1961; srov. W. Nassall: Zehn Jahre ZPO – Reform vor dem BGH, NJW 2012, 113, 114.
- 42 BGH HFR 2014, 174.
- 43 BGH FamRZ 2013, 1723.
- 44 BGH NJW 2014, 456.
- 45 Nassall v pozn. č. 20, marg. č. 654.
- 46 BGH MDR 2012, 868; k podrobnostem viz Nassall v pozn. 20, marg. č. 853 a násl.
- 47 Ackermann, in Prütting, Gehrlein: ZPO, 10. vydání, 2018, § 542, marg. č. 2.
- 48 R. Koch, in Saenger: ZPO, § 542, marg. č. 1.
- 49 W. Nassall, NJW 2012, 113, 115.
- 50 Ust. § 72 odst. 2 č. 3 ArbGG, § 160 odst. 2 č. 3 SGG, § 132 odst. 2 č. 3 VwGO a § 115 odst. 2 č. 3 FGO; srov. k tomu Nassall v pozn. 20, marg. č. 375, str. 724 a násl.
- 51 P. Gottwald: Empfehlen sich im Interesse eines effektiven Rechtsschutzes Maßnahmen zur Vereinfachung, Vereinheitlichung und Beschränkung der Rechtsmittel und Rechtsbehelfe des Zivilverfahrensrechts? Gutachten für den 61. deutschen Juristentag, 1996, A1, str. 75 a násl.
- 52 P. Gottwald: Systemfehler des neuen deutschen Rechtsmittel, Festschrift für Beys, Athény 2003, str. 447, 452 a násl.; Büttner v pozn. č. 15, str. 30 a násl.
- 53 Srov. B. Kapsa v pozn. č. 25, 59, 66; F. Seiler: Neue Rechtsprechung zur zulassungsfreien Rechtsbeschwerde in Patentsachen, GRUR 2011, str. 287.

hají všechna soudní rozhodnutí ústavní stížnosti ke Spolkovému ústavnímu soudu (čl. 93 odst. 1 č. 4a Základního zákona – GG – německé ústavy). Tento soud sice stále trval na tom, že podle Základního zákona neexistuje právo na opravný prostředek. Současně však zdůraznil: **jestliže procesní řád upravuje opravný prostředek, musí takový nástroj být efektivní. V souladu s principem právního státu nesmí být přístup k dovolání proto svévolně, tj. bez objektivních důvodů, omezován.**⁵⁴

Jestliže je garantováno dovolání jen ve veřejném zájmu, bylo by nutné odmítnout návrh na přípuštění, byla-li relevantní právní otázka rozhodnuta v době mezi podáním návrhu a soudním rozhodnutím, a sice zejména tehdy, jestliže soud rozhodl v konkrétním případě nesprávně, a dovolání by proto bylo bývalo úspěšné.⁵⁵ Z hlediska procesní strany by bylo přirozeně nespravedlivé, aby spor ztratila jen proto, že tatáž vada byla napravena v jiném případě. Spolkový soudní dvůr proto činí výjimku z požadavku nevyjasněné právní otázky, protože žadatel musí mít možnost se spolehnout na právní stav k okamžiku podání návrhu.⁵⁶

S ohledem na tyto judikáty a po dlouhé diskusi uvnitř soudu a nauky⁵⁷ rozšířil Spolkový soudní dvůr působnost použití třetího důvodu přípustnosti dovolání k zajištění jednotného výkladu a používá jej nyní jako určitý druh obecné klauzule.

Nutnost zajišťování jednotné judikatury je tak dána v případech:

1. **nebezpečí, že vada by se mohla opakovat,**
2. **porušení základních procesních práv, zejména práva na slyšení (čl. 103 odst. 1 Základního zákona),⁵⁸**
3. **svévolných rozhodnutí porušujících základní práva, a**
4. **absolutních důvodů dovolání.**

Absolutní důvody dovolání (viz § 547 č. 1 až 4 ZPO) budou proto posuzovány jako určitý druh porušení základního ústavního práva.⁵⁹

Zpočátku byla nová úprava kritizována, protože procesní chyby v odvolacím řízení by nedávaly navrhovateli právo na přípuštění dovolání, avšak taková pochybení by mohla být rele-

vantní pro rozhodnutí ohledně přípuštění dovolání z jiných důvodů (§ 551 odst. 2 č. 2b ZPO). Prostřednictvím širokého výkladu kritéria zvůle rozhodnutí je však problém do značné míry vyřešen, alespoň v případech, které v určité míře jsou pro strany důležité. Termín „zajištění jednotné judikatury“ je proto dnes vykládán tak, aby v případě porušení ústavních práv bylo zajištěno právo na přístup k soudu a právo na slyšení (řádný proces).⁶⁰ To platí nakonec pro nápravu zřejmých procesních a hmotněprávních pochybení v rozhodnutí odvolacího soudu. Spolkový soudní dvůr zdůraznil mnohokrát, že zřejmé omyly jako takové nejsou důvodem pro přípuštění dovolání,⁶¹ neboť taková pochybení se pravděpodobně nebudou hromadně opakovat. Avšak taková rozhodnutí jsou svévolná a neslučitelná s principem právního státu, jestliže se odvolací soud odklonil od konkrétního výkladu nebo aplikace právní normy do té míry, že jeho rozhodnutí je zcela nepřijatelné a v tomto smyslu je zřetelně svévolné.⁶² A tak v roce 2003 zvítězilo nové širší uspořádání práva dovolání. Alespoň od roku 2007 pak existoval „klid po bouři“.⁶³ Avšak ukazuje se, že vzhledem k používání neurčitých právních pojmů, jako např. „plně neakceptovatelný“ nebo „zřejmě svévolný“, má soud široké uvážení, zda rozhodne pro nebo proti odvolateli. Zároveň si stěžují advokáti, že musejí k odůvodnění stížnosti proti nepřipuštění dovolání vysvětlovat, že závažná procesní chyba má ústavněprávní dimenzi, a proto vedla k porušení základních práv.⁶⁴ To ovšem platí jen u dovolání proti konečnému rozsudku. V případě právní stížnosti může připustit správní stížnost pouze odvolací soud a tento soud je zpravidla sotva ochoten otevřít cestu ke korektuře vlastních procesních chyb.⁶⁵ Proto slouží právní stížnost ve výsledku méně než dovolání spravedlnosti v konkrétním případě.

Souhrnně lze tedy konstatovat:

Přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru je možný primárně ve veřejném zájmu. Dovolání a právní stížnost může však podat jednotlivá procesní strana jen ve vlastním zájmu kvůli odstranění individuální těžkosti. Nižší soud se nemůže dovolat Spolkového soudního dvora, aby docílil rozhodnutí o předběžné otázce ve sporných právních věcech, a ani Spolkový soudní dvůr není oprávněn vydávat obecné právní věty nezávisle na rozhodnutí v konkrétních případech. Občan, jenž se obrací na soud, jedná tedy současně jakožto určitý druh zprostředkovatele veřejného zájmu.⁶⁶

Nápad případů, pracovní zatížení

Zjednodušeně lze konstatovat, že soudci německého Spolkového soudního dvora zpracují za rok zhruba 6 000 civilních případů. Je ovšem obtížné tvrdit, že na každý rok připadá skutečně tolik případů, které vyžadují objektivně vylepšení nebo vyjasnění práva. Byla-li by práce Spolkového soudního dvora omezena skutečně jen na vlastní otázky veřejného zájmu, byl by nápad podstatně nižší a soud by byl zřetelně menší.⁶⁷ I zde se ukazuje, že systém dovolání slouží též zájmu jednotlivce. Po reformě z roku 2001 se nápad podstatně zvýšil. V letech 2010 a 2011 pak došlo k určitému poklesu a od té doby zůstal do určité míry konstantní a kolísá mezi 4 100 až 4 600 případy za rok.

V roce 2017 bylo podáno 639 přípuštěných dovolání a dále bylo podáno 3 486 stížností proti nepřipuštění dovolání. To před-

54 BVerfG NJW – RR 2008, 26; BVerfG (1 senát, 1. komora, 4. 11. 2009), NJW 2009, 572; BVerfG FamRZ 2010, 1235; BVerfG NJW 2011, 2276; BVerfG NJW 2012, 1715.

55 BGH (12. 3. 2003, IV ZR 27802), NJW 2003, 1609; kriticky k tomu K. Seiler, NJW 2003, 2290.

56 BGH (8. 9. 2004, V ZR 260/03), NJW 2005, 154; BGH (29. 6. 2010, X ZR 5109), NJW 2010, 2812; Zöller/Heßler: ZPO, § 544 marg. č. 12a; Scheuch, Lindner NJW 2005, 112.

57 Srov. W. Ball, H. Büttner: Die Reform der ZPO – eine Wirkungskontrolle, das neue Revisionsrecht, Verhandlungen des 65. deutschen Juristentages, 2004, sv. 1, A 69 a 89.

58 Srov. BGH (10. 2. 2011, VII ZR 155/09, marg. č. 4 a násled.) NJW – RR 2011, str. 526. Prekluze důkazu znalce kvůli opožděnému zaplacení další zálohy na náklady; BGH BauR 2010, 1792; srov. W. Nassall, NJW 2012, 113, 115.

59 BGHZ 172, 250; k tomu viz M. Gebauer: ZP 120 (2007), 507 (pokračování v řízení insolvenčním žalobcem, bez zastoupení prostřednictvím insolvenčního správce); BGH MDR 2017, 538 (marg. č. 4); srov. Nassall v pozn. č. 20, marg. č. 378, str. 766 a násled.

60 BGHZ 154; Zöller/Heßler: ZPO, § 543, marg. č. 15c; Nassall v pozn. č. 20, marg. č. 379.

61 BGH NJW 2003, 754; BGH NJW 2003, 831; BGHZ 154, str. 288.

62 BGHZ 154, 288, marg. č. 15.

63 J. Borkamm: Ruhe nach dem Sturm, die zivilprozessuale Zulassungsrevision, Festschrift für Achim Krámer, str. 29, 425.

64 Büttner v pozn. č. 15, str. 30.

65 Abramenko, in Prütting, Helms: FamFG, 4. vydání, 2018, § 70, marg. č. 5, 11.

66 B. Kapsa v pozn. č. 25, 59, 63.

67 Srov. G. Wagner: Ökonomische Analyse der Rechtsmittel, in Bork, Eger, Schäffer: Ökonomische Analyse des Verfahrensrechts, str. 8, 157, 185 a násled.

stavuje pro Spolkový soudní dvůr spolu s dalšími návrhy 5 876 případů. Z 3 486 stížností pro nepřipustění dovolání a návrhů na skokové dovolání připustil pouze 204 návrhů k dovolacímu řízení. To odpovídá úspěšnostní kvótě 5,85 %. Pouze 37 případů z toho bylo takového charakteru, že je odmítl podle § 522 ZPO, protože neměly naději na úspěch.

Jestliže se sečte všechno dohromady, bylo úkolem Spolkového soudního dvora v roce 2017 rozhodnout o 639 dovoláních, která odvolací soud připustil, a o 204 dovoláních, která připustil sám. V roce 2017 z případů připuštěných odvolacím soudem nebo přímo Spolkovým soudním dvorem bylo zhruba 77 % těch, které byly rozhodnuty ve prospěch dovolatele. Přibližně 6,3 % všech případů bylo odmítnuto bez ústního jednání, protože senát byl toho názoru, že případ vlastně neměl být připuštěn k dovolání [§ 552 a) odst. 1 ZPO]. **Přehledněme-li celý systém dovolání, je zřejmé, že v konečné instanci má moc rozhodnout o přezkoumání, a k tomu vybrat jednotlivé případy, sám Spolkový soudní dvůr.**⁶⁸

Zatímco počet dovolání a stížností proti nepřipustění dovolání je relativně zhruba stejný, počet právních stížností v roce 2010 podstatně stoupl. Tak tomu je hlavně proto, že v září 2009 vstoupil v účinnost zákon o řízení v rodinněprávních a nesporných věcech (FamFG). V rodinněprávních věcech a v záležitostech nesporného soudnictví předvídá zákon pouze právní stížnost ke Spolkovému soudnímu dvoru (§ 70 a násl. FamFG). Již v roce 2010 bylo podáno 1 920 takovýchto právních stížností. To znamenalo ve srovnání s předchozím rokem vzestup o 40 %. V roce 2017 bylo podáno 1 594 právních stížností a 11 jiných stížností. Z nich bylo v roce 2017 492 stížností v rodinněprávních záležitostech a 126 dalších případů. Avšak z toho bylo konečné rozhodnutí ve věci samé pouze ve 407 případech právních stížností; 248 právních stížností bylo nepřipustných a byly odmítnuty; 436 právních stížností bylo vzato zpět a byly vyřízeny jiným způsobem. Nakonec lze říci, že jako následek zvýšeného počtu právních stížností bylo v roce 2017 celkově zahájeno 5 876 řízení, což oproti předchozímu roku poprvé vedlo k poklesu o 9 %.

Dovolací řízení

Úkony v zájmu procesních stran

Zatímco přístup ke Spolkovému soudnímu dvoru ve veřejném zájmu je omezen, je konkrétní řízení určováno hlavně individuálními zájmy procesních stran.⁶⁹ Jen strany určují, zda podají dovolání, které návrhy učiní a které dovolací důvody uvedou, a zda existuje následné dovolání.

Dlouhou dobu mohl dovolatel vzít své dovolání zpět, a to do doby, než o něm Spolkový soudní dvůr rozhodl. Tímto způsobem mohl zabránit, aby pro něho nepřijemné zásadní rozhodnutí bylo po ústním jednání vydáno.⁷⁰ Tato možnost byla v roce 2014 vyloučena. Od té doby může být dovolání po zahájení ústního jednání vzato zpět pouze se souhlasem odpůrce dovolání (§ 565 odst. 2 ZPO). Ze stejného důvodu vydává Spolkový soudní dvůr po tomto okamžiku rozsudek o uznání jenom tehdy, jestliže to dovolatel výslovně požaduje (§ 555 odst. 3 ZPO).⁷¹

Strany mohou i ve stadiu dovolacího řízení uzavřít smír (§ 160 odst. 3 č. 1, § 278, 555 ZPO) nebo mohou prohlásit věc za vyřízenou [§ 91 a), 555 ZPO].

Rozsah dovolacího přezkumu

Přezkum hmotněprávní situace

Obecný přezkum Spolkového soudního dvora se neomezuje na otázky obecného veřejného zájmu, nýbrž se vztahuje též na zájmy konkrétních procesních stran. Spolkový soudní dvůr přezkoumává, zda se odvolací soud dopustil porušení práva, protože určitá právní norma byla či nebyla správně aplikována (§ 545 odst. 1, § 546 ZPO). Přitom však je vázán skutkovými zjištěními odvolacího soudu (§ 559 ZPO). Rozlišování mezi právní a skutkovou otázkou se provádí podle tzv. logické metody. V zájmu stran přezkoumává soud též další otázky, které vyžadují provádění důkazů. To odpovídá tzv. metodě účinnosti a výkonu. O praktický příklad aplikace se jedná, jestliže Spolkový soudní dvůr sám zjišťuje skutečnosti, které odpovídají obecné životní zkušenosti.⁷² Praktické možnosti určují též meze přezkumu výkladu jednotlivých smluv nebo jednostranných projevů vůle. V těchto případech je výklad předchozí soudní instance přezkoumáván na tom základě, zda byla řádně použita výkladová pravidla (viz § 133 a 157 BGB) a zda je výklad slučitelný se zjištěnými skutečnostmi nebo s obecnou životní zkušeností.⁷³ Z praktického hlediska je hranice mezi přezkumem a novou interpretací v zájmu stran nezřetelná a sotva může být přesně identifikována.⁷⁴ Pokud se v konkrétním případě rozhoduje podle hmotného práva podle spravedlnosti či slušnosti, zdráhá se Spolkový soudní dvůr takové hodnocení předchozí soudní instance korigovat.⁷⁵

Nadto může Spolkový soudní dvůr při svém rozhodování přihlížet jak u dovolání, tak u právní stížnosti k novému právu⁷⁶ a k novým nesporným skutečnostem,⁷⁷ aby přešel postoupení věci zpět k odvolacímu, resp. stížnostnímu soudu (§ 563 odst. 3, § 577 odst. 5 ZPO).

Rozsah přezkoumávání práva byl rozšířen zákonem, který novelizoval zákon o řízení v rodinných a nesporných věcech k 1. 9. 2009. **Tak může nyní Spolkový soudní dvůr přezkoumávat každé porušení německého práva včetně práva jednotlivých spolkových zemí. Správná aplikace zahraničního práva se ovšem naproti tomu podle převládajícího mínění nepřezkoumává.**⁷⁸

68 Srov. G. Wagner v pozn. č. 67, str. 157, 184.

69 H. Prütting, in: Wieczorek, Schütze: ZPO, 4. vydání, 2014, § 542, marg. č. 12.

70 Srov. Hodžić v pozn. č. 30, str. 39 a násl.

71 Srov. Winter: Revisionsrücknahme und Anerkennungsurteil in dritter Instanz, NJW 2014, 267; Hodžić v pozn. č. 30, str. 54 a násl.

72 Srov. Rosenberg, Schwab, Gottwald: Zivilprozessrecht, 18. vydání, 2018, § 143, marg. č. 12.

73 Srov. BGH (13. 1. 2009 XI ZR 66/08) marg. č. 25, MDR 2009, 298 (výklad rozhodčí doložky); BGH (2009) 3, VIII ZR 297/98, marg. č. 22 a násl., NJW 2000, 2508, 2509 (výměna jistiny); B. Schäffer: Die Revisibilität der Vertragsauslegung nach der ZPO – Reform, NJW 2007, 3463.

74 Srov. M. Uhl: Die Abgrenzung der Rechtssprechungsbefugnisse von Tatsachengerichten und Revisionsgerichten, 2010, str. 29 a násl., 159 a násl.

75 BGH (14. 10. 2009, XII ZR 146/08) marg. č. 19, FamRZ 2009, 1990.

76 Rosenberg, Schwab, Gottwald, § 143 marg. č. 9, 10.

77 Tamtéž, § 145, marg. č. 8-17.

78 BGHZ 198, 14; BGH NJW 2014, 1244 (marg. č. 14); k tomu H. Roth, NJW 2014, 1224; Jacobs, Frieling: ZP 2014, str. 137; Zöller/Heßler, § 545, marg. č. 8; Thomas, Putzo, Reichhold: ZPO, 39. vydání, 2018, § 545, marg. č. 8/9; Baumbach, Lauterbach, Hartmann: ZPO, 76. vydání, 2018, § 545, marg. č. 5; Ackermann, in: Prütting, Gehrlein: ZPO, 10. vydání, 2018, § 545, marg. č. 6; R. Koch, in: Saenger: ZPO, § 545, marg. č. 10 a násl.; Sturm, JZ 2011, str. 74; Schack: Internationales Zivilverfahrensrecht, 7. vydání, 2017, marg. č. 724; jinak však Hess, Hübner, NJW 2009, str. 3132; Eichel, IPRax 2009, 389; Geimer: Internationales Zivilprozessrecht, 7. vydání, 2015, marg. č. 2601.

Všeobecné obchodní podmínky se posuzují jako právní normy,⁷⁹ totéž platí pro stanovy společností nebo spolků.⁸⁰ Výklad všeobecných obchodních podmínek zahrnuje oprávnění k doplňujícímu výkladu smlouvy, protože ten je nezávislý na individuálních okolnostech jednotlivého případu.⁸¹

Dovolatel musí své dovolání sice odůvodnit, ale přezkum Spolkovým soudním dvorem ohledně materiálního práva není omezen důvody dovolání, jež strany uvádějí. Aby mohl Spolkový soudní dvůr správně aplikovat právo, nemohou strany hmotněprávní přezkum omezovat výslovnou redukcí svých dovolacích důvodů na porušení určitých právních norem. Stranám totiž nesvědčí tzv. vylučovací oprávnění.⁸²

Přezkum procesních vad

Vady řízení, kterých se dopustil odvolací soud, přezkoumává dovolací soud jedině tehdy, jestliže dovolatel ve svých důvodech (§ 151 odst. 3 č. 2 ZPO) nebo žalovaný v dovolacím řízení tyto vady výslovně svým následným dovoláním (§ 554 odst. 3 ZPO) vytýkal. Pokud tyto vady byly již vytýkány stížností o nepřipuštění dovolání, je dostačující, že dovolatel upozorní na své předchozí podání (§ 551 odst. 3 věta druhá ZPO). Pokud uplynula lhůta k odůvodnění dovolání, nemůže dovolatel vytýkat další procesní vady.⁸³ Existují pouze některé vady, které dovolací soud přezkoumává z úřední povinnosti. Ty se vztahují na správné použití zásadních procesních pravidel.⁸⁴

Vyplyne-li z přezkoumání stížnosti o nepřipustnosti dovolání, že odvolací soud porušil právo navrhovatele na řádný proces, může Spolkový soudní dvůr též již v tomto stadiu napadený rozsudek zrušit a případ vrátit přímo odvolacímu soudu (§ 544 odst. 7 ZPO).⁸⁵

Přezkoumání v zájmu stran

Jak již bylo zmíněno, Spolkový soudní dvůr rozhoduje konkrétní spor mezi stranami a není omezen ve vydávání obecných pravidel pro budoucí výklad práva (§ 563 odst. 3 ZPO).

Možnost následného dovolání funguje jen v zájmu žalovaného v dovolacím řízení (§ 54 ZPO). Dovolání musí mít právní nebo hospodářskou souvislost a nevyžaduje zvláštní připuštění.⁸⁶

Pokud má případ obecný význam, formuluje senát často formální právní věty před vlastním rozhodnutím; k tomu ov-

šem neexistuje žádný formální právní základ. Dodatečně obsahuje rozsudek zpravidla přesné vylíčení skutečností, které byly zjištěny ve druhé instanci.⁸⁷ Široký výklad procesních práv vede na straně jedné ke koncipování obecnějších směrnic, zároveň ale napomáhá dovolateli v jeho vlastním případě. Proto Spolkový soudní dvůr kritizoval tendenci některých odvolacích soudů, které přezkoumávaly skutková zjištění prvoinstančních soudů pouze z hlediska jejich významu, ale tyto skutečnosti samy nezjišťovaly.⁸⁸ Spolkový soudní dvůr rozhodl též, že odvolací soudy musejí v každém případě zohledňovat nové nesporné skutečnosti.⁸⁹

Rozhodnutí dovolacího soudu, resp. soudu stížnostního

Pokud je případ na základě bezvadně zjištěných skutečností zralý k rozhodnutí, vydá Spolkový soudní dvůr konečné rozhodnutí ve věci (§ 563 odst. 3, § 577 odst. 5 ZPO). Převážně však v důsledku odlišného právního posouzení chybějí plnohodnotná skutková zjištění. Spolkový soudní dvůr proto zruší napadené rozhodnutí a přikáže právní spor k novému projednání a rozhodnutí předchozí soudní instanci (§ 563 odst. 1, § 577 odst. 4 ZPO).

Závěr

Spolkový soudní dvůr v současné době rozhoduje kolem 6 000 případů za rok. Z nich je zhruba 120 rozsudků a usnesení vybráno k uveřejnění v úřední sbírce Spolkového soudního dvora. Tato rozhodnutí mají zásadní právní význam. Dalších 500 rozhodnutí má menší, ale přesto značný význam. Jsou proto shrnuta s právními větami do oficiální příručky Spolkového soudního dvora a uveřejňována zpravidla se svými právními větami v právnických časopisech. Konečně existuje značný počet rozhodnutí, která postrádají pro veřejnost jakoukoliv hodnotu.

Čtenář právního časopisu získává nikoliv zřídka z rozhodnutí Spolkového soudního dvora mylný dojem. Je tomu tak proto, že redakce krátí rozhodnutí na určité části, které mají pro veřejnost význam. Rozsudek často obsahuje velmi podrobné subsumce určitých skutečností nebo velmi rozsáhlá *obiter dicta* pro posouzení případu po vrácení věci dovolacímu soudu. Takovéto poznámky slouží primárně spravedlnosti v konkrétním případě. Z hlediska formálního rozhoduje Spolkový soudní dvůr vždy jen jedinečný případ. **Avšak v obecnosti jsou jeho právní věty a podstatné důvody jeho rozhodnutí respektovány všemi soudy první a druhé instance, i když v německém právu neexistuje vázanost precedenty.**⁹⁰

Suma sumárum je Spolkový soudní dvůr nejdůležitějším civilním soudem v Německu a němečtí kolegové jsou s jeho prací též do velké míry spokojeni. Vysoký počet případů, které rozhoduje, zajišťuje, že soud si udržuje správný vztah ke skutečnému, reálnému životu. Prakticky veškerý vývoj německého civilního práva spočívá na rozhodnutích Spolkového soudního dvora. Protože může rozhodovat o všech dovoláních a právních stížnostech pocházejících ze všech odvětví práva, vychází právní praxe celého civilního práva koneckonců z jeho rozhodnutí. **Chvályhodným způsobem plní proto dva úkoly, totiž rozvíjet právo a udržovat jeho jednotu, ale též se starat o spravedlnost v konkrétním případě.**⁹¹ ❀

79 BGH NJW 2005, 2919, 2921; BGHZ 114, 245; Zöller/Heßler, § 546, marg. č. 5; Ackermann in Prütting, Gehrlein: ZPO, 10. vydání, 2018, § 545, marg. č. 1.

80 BGHZ 113, 237; Wieczorek, Schütze, Prütting, § 546, marg. č. 24.

81 BGHZ 185, 166, marg. č. 20.

82 Rosenberg, Schwab, Gottwald, § 142, marg. č. 61.

83 R. Koch in Saenger: ZPO, § 551, marg. č. 11; Thomas, Putzo, Reichold, § 551, marg. č. 14.

84 R. Koch in Saenger: ZPO, § 551, marg. č. 11, § 557, marg. č. 12 a násl.

85 Srov. BGH (z 16. 10. 2007, VI ZR 229/06) VersR 2008, 221, marg. č. 5 a násl.

86 BGHZ 174, 244 (marg. č. 38 a násl.).

87 Srov. např. BHG z 14. 3. 2007, XII ZR 158/04, FamRZ 2007, 882.

88 BGHZ 160, 83.

89 BGHZ 161, 138.

90 Srov. Rosenberg, Schwab, Gottwald, § 150, marg. č. 10 a násl.

91 Rozšířený text přednášky, kterou autor prezentoval na Fóru Centra právní komparatistiky PF UK v Praze dne 25. 10. 2018. Překlad Luboš Tichý.

Trestání advokátů podle věcného záměru civilního řádu soudního

Věcný záměr nového civilního řádu soudního je na světě. Většina odborných debat se zaměřuje na témata, která na první pohled zavádějí největší změny oproti stávajícímu právnímu stavu. Diskusi rozpoutalo zejména nové pojetí dovolání jako řádného opravného prostředku a také značné rozšíření advokátního přímusu. Ke škodě věci jsou přitom opomíjeny další důležité instituty, mezi něž patří i změněná koncepce stávajících pořádkových opatření do podoby pořádkového trestu a trestu pro svévoli, které jsou už v návrhu výslovně vztahovány i na advokáty.

JUDr. Lukáš Duffek
je advokátem spolupracujícím
s advokátní kanceláří
ROWAN LEGAL v Praze.

Dosavadní právní úprava umožňuje v § 53 o. s. ř. uložení pořádkového opatření v podobě pořádkové pokuty až do výše 50 000 Kč. Zákon předpokládá uložení pokuty zejména v případech, kdy se účastník řízení, obecný zmocněnec nebo právní zástupce dopustí deliktního jednání v podobě narušování a ztěžování průběhu řízení, např. pokud se osoba nedostaví bez vážného důvodu k soudu nebo neuposlechne jeho příkazu, jakož i tomu, kdo ruší pořádek nebo učinil hrubé a urážlivé podání. Na advokáty a jejich vystupování před soudem jsou pak kladeny ještě mnohem vyšší požadavky, jelikož z povahy jejich činnosti je zřejmá vyšší míra erudice a je předpokládána vysoká míra profesionality. Z tohoto důvodu nelze advokátům promíjet chování, které by bylo možné akceptovat u účastníka řízení. Soud však musí v konkrétních případech zkoumat, zda nastalou skutečnost zapříčinil skutečně advokát, anebo je vina na straně jeho klienta (účastníka řízení), a zároveň musí být advokátovi dán prostor se ke vzniklé situaci vyjádřit. Uvedené principy přitom vyplývají i z judikatury Ústavního soudu.¹

Zamýšlená úprava vyjádřená ve věcném záměru jde však poněkud odlišnou cestou a namísto pořádkové pokuty bude nově možné uložit advokátovi hned dva typy trestů, a to trest pořádkový a trest pro svévoli. Tresty spočívají ve finanční sankci a možnost jejich uložení se vždy pojí s konkrétním proviněním advokáta, přičemž pořádkový trest bude možné uložit ve standardní výši až 50 000 Kč a trest pro svévoli dokonce ve výši až 100 000 Kč.

Dalším rozdílem, mimo zvýšení horní hranice sankce, je rozšíření skutkových podstat, kdy bude možné finanční postih uložit. Podle věcného záměru lze postihnout advokáta i za to, že učiní tzv. „rozvláčné“ podání. Zamýšlená úprava

zdůrazňuje nutnost předkládání exaktních podání k meritu věci, nicméně vyhodnocení situace bude záviset výlučně na subjektivním úsudku soudu. Obdobnou povahu má také uložení pořádkového trestu, dopustí-li se advokát opožděného přednesu nebo důkazního návrhu z hrubé nedbalosti.

Advokát se bude muset mít značně na pozoru a sledovat, jaké informace mu klient sděluje a kdy. Advokát je v praxi často konfrontován s tím, že mu klient předává informace po částech, ačkoliv ho advokát vybízí k jejich úplnému a včasnému sdělení. To je logicky dáno i tím, že klient mnohdy nedokáže rozlišit, co je pro řízení podstatnou informací a co nikoliv. K tomu pak přistupuje skutečnost, že hodnocení soudu ve vztahu k tomu, co bude mít v řízení za podstatné, se účastník i advokát často dozvědí až při jednání soudu a nezřídka bývají překvapeni oba. Posouzení rozumné míry toho, co je včasným a co už je pozdním přednesem, je tak vyložené v rukou soudu.

Ještě markantnější je situace při hodnocení již zmiňované „rozvláčnosti“, což je zjevně kategorie mimořádně subjektivní; zejména pak z pohledu osob, které do samotného procesu intervnují, což je v první řadě klient, poté advokát a nakonec soud. O významu určitých tvrzení, jejich popisu, míře detailu sdělení a uvedení informací v souvislostech budou mít uvedené subjekty zajisté rozdílné představy. Trestat účastníka řízení či jeho advokáta dle neuchopitelných kritérií není podle mého názoru namístě, a to už z toho důvodu, že faktickým trestem a následkem nekonceptního vystupování, rozvláčných a nedostatečných podání bez vyličení věcí v souvislostech je zpravidla neúspěch ve věci.

Konečně, institutem vyděleným z pořádkových opatření je trest pro svévoli. Trestem pro svévoli může být postížen advokát dovolacím soudem při svévolně podaném dovolání, které dle názoru dovolacího soudu zbytečně prodlužuje řízení. Možnost postihnout svévolné jednání je spojena s pojetím dovolání jako řádného opravného prostředku a cílem je zabránit nedůvodnému prodlužování řízení. I hodnocení toho, co je svévolné a co zbytečně protahuje řízení, je zřejmě přespříliš subjektivní, zejména pokud věcný záměr konstruuje institut dovolání jako řádný opravný prostředek, aplikuje povinné zastoupení advokátem a stavovské předpisy ukládají

¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. IV. ÚS 910/15.

advokátovi využít všech prostředků k tomu, aby hájil oprávněné zájmy klienta. Lze se tak domnívat, že počet dovolání z uvedených důvodů logicky naroste a posuzování svévolnosti podání se stane rutinní záležitostí. Jsme si skutečně jisti, že pokud v dovolání advokát přednese názor, že určitá věc má být posouzena a rozhodnuta odlišně (což je jeden z možných atributů přípustnosti dovolání za splnění dalších podmínek), než dosavadní praxe dovolacího soudu formuluje, nemůže být jeho názor považován za svévolný (a troufale), neboť dovolací soud bude přesvědčen o správnosti svého názoru dosud zastávaného v judikatuře?

**OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD,
ZVLÁŠTNÍ ŘÍZENÍ SOUDNÍ,
ROZHODČÍ ŘÍZENÍ**

- menší novely o. s. ř. a dalších předpisů
- soudní poplatky
- mediace
- kompletní soubor 20 zákonů, nařízení vlády a vyhlášek

Sagit více informací na www.osr.sagit.cz

Ve věcném záměru civilního řádu soudního lze sledovat posílení možnosti ingerence soudu do sporného řízení, posílení materiálního vedení řízení a rozšíření pravomoci při vedení řízení ve vztahu k účastníkům i k jejich zástupcům. V souladu s tím zamýšlený systém ukládání trestů pokrývá širší spektrum případů, které se mohou v průběhu řízení vyskytnout. Posílení pozice soudu vyplývá i ze zvýšení částky, jejíž úhradu bude nově možné uložit za soudem neakceptovatelné chování advokátů. Nemělo by se však zapomínat na to, že již samotná Česká advokátní komora má dobře propracovaná pravidla kárné odpovědnosti advokátů a na advokáty jsou ze strany Komory kladeny nemalé nároky. Advokáti jsou povinni vystupovat v souladu se stavovskými předpisy a etický kodex pak ukládá advokátům povinnost vystupovat čestně, poctivě a slušně a projevy advokáta v souvislosti s výkonem advokacie musí být věcné, střízlivé a nikoliv vědomě nepravdivé (etický kodex, čl. 4). Nenáležitě chování i přes uložení pořádkového trestu může založit kárnou odpovědnost advokáta. Advokátům navíc vzniká riziko množení žalob na náhradu škody ze strany neúspěšných klientů, kteří budou v uložení pořádkového trestu advokátovi spatřovat soudem potvrzené pochybení advokáta.

Nelze předjímat, nakolik budou v praxi prostředky k trestání advokátů využívány, nicméně advokáti by měli zbystrit, pokud jde o novou úpravu ukládání trestů, a být si vědomi zvýšeného rizika vystavení těmto sankcím. ❀

inzerce

§ CODEXIS®
ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM
Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

📖 stovky titulů

§ tisíce paragrafů

💬 desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Nejvyšší soud:

K principům rozhodování soudu o zrušení či omezení služebnosti z hlediska náhrady za její zrušení nebo omezení

1. Při zrušení služebnosti podle § 1299 odst. 2 o. z. k návrhu povinného lze náhradu za omezení či zrušení služebnosti výjimečně odepřít, bylo-li by její přiznání v rozporu s principy uvedenými v § 2 odst. 3 o. z.

2. Při aplikaci § 1299 odst. 2 o. z. je v zásadě použitelná i judikatura k § 151p odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb.

3. Při stanovení přiměřené náhrady za omezení či zrušení služebnosti je třeba vycházet z rozsahu majetkového prospěchu, kterého se zrušením služebnosti vlastníkovi zatížené nemovitosti dostává, jakož i z majetkových důsledků zániku služebnosti pro oprávněného. Je třeba zvážit nejen ocenění služebnosti, ale i okolnosti, za nichž služebnost vznikla, zda byla zřízena bezúplatně či za úhradu.

4. Úvahu odvolacího soudu o stanovení výše náhrady za zrušení nebo omezení služebnosti v dovolacím řízení by mohl dovolací soud zpochybnit jen v tom ohledu, zda se nejedná o úvahu zjevně nepřiměřenou.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2571/2018

K věci:

Soud prvního stupně zrušil věcné břemeno zřízené podle darovací smlouvy a smlouvy o zřízení věcného břemene č. j. V-1932/2004-738 ze dne 16. 8. 2004, s právními účinky vkladu práva ke dni 6. 9. 2004, spočívající v právu doživotního a bezplatného spoluužívání bytu v prvním patře domu č. p. 20 ve Skoronicích, sestávajícího z pokoje, ložnice, kuchyně, koupelny, a spoluužívání vchodu do domu, chodby, verandy, WC v přízemí, schodiště do 1. patra, sklepu a pozemku parc. č. 709/1, zahrada, parc. č. 709/2, zastavěná plocha a nádvoří, a parc. č. 703/5, ostatní plocha, vše v k. ú. Skoronice, včetně spoluužívání součástí a příslušenství – vedlejších staveb (průjezd, výminek o jedné místnosti, prádelna, příprava, chlívek, přístřešek), venkovních úprav (zejména zemní sklep) a trvalých porostů, a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil jen tak, že uložil žalobci povinnost zaplatit žalovanému částku 200 000 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku; jinak jej potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu v měnicí části podal žalobce dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť odvolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak. Soudy nižších stupňů měly celou věc posuzovat nejen z hlediska občanskoprávních předpisů, ale i z hlediska předpisů stavebněprávních. Byť věcné břemeno vzniklo na základě notářského zápisu dne 16. 8. 2004, mohly strany

realizovat svá práva a povinnosti až po výstavbě bytu oprávněným (tj. žalovaným). Práce měl oprávněný vykonat do 30. 6. 2004 a mělo dojít ke kolaudačnímu rozhodnutí, které by stanovilo, že lze byt užívat k bytovým účelům; k tomu však nedošlo pro nastalou změnu poměrů, jakož i pro neschopnost žalovaného financovat výstavbu domu (bytu) a ukončit kolaudaci. V této souvislosti poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 142/2012. Na základě uvedeného zpochybňuje žalobce možnost ocenění věcného břemene k nezkolaudovanému bytu. Má za to, že odpovídající by měla být částka 10 000 Kč, jak stanoví § 16b odst. 5 zák. č. 151/1997 Sb. Kdyby byl dovolací soud jiného názoru, pak nelze hodnotu podle znaleckého posudku použít ve formě nároku na náhradu za zrušení věcného břemene, protože tomu brání odklad výkonu práv a povinností. Žalobce nesouhlasí s tím, že není rozhodné, zda věcné břemeno bylo zřízeno bezplatně. Žalovaný po relativně krátkou dobu soužití s jeho dcerou do domu finančně téměř nic neinvestoval, nesplnil závazek k vybudování bytu. Žalovaný nikdy nerealizoval věcné břemeno; ani ho realizovat nemohl, protože neexistoval objekt, na který by bylo věcné břemeno vázáno. Žalovaný do nemovitosti téměř nic nevnesl, přesto je mu přisouzena náhrada za zrušení věcného břemene 200 000 Kč. Naopak žalobce a manželka žalovaného ho často ještě dotovali. O podrobnějších a komplexnějších skutečnostech mohli svědčit pouze částečně vyloučení žalobce a jeho dcera. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobce není povinen zaplatit žádnou náhradu za zaniklé věcné břemeno nebo je povinen zaplatit žalovanému částku 10 000 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

Z odůvodnění:**Dovolání není přípustné.**

Má-li být dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. proto, že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, jde o způsobilé vymezení přípustnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 o. s. ř. jen tehdy, je-li z dovolání patrné, od kterého svého řešení otázky hmotného či procesního práva se má – podle mínění dovolatele – dovolací soud odchýlit [k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013, nebo ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013 (obě dostupná na www.nsoud.cz)].

Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. či jeho části [k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013 (dostupné na www.nsoud.cz)]. K přípustnosti dovolání nepostačuje vymezení jednotlivých dovolacích námitek, aniž by společně s nimi byla vymezena otázka přípustnosti dovolání [k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)], neboť dovolací řízení nemá být bezbřehým přezkumem, v němž procesní aktivitu stran nahrazuje soud [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2402/2007, nebo ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1936/2015 (obě dostupná na www.nsoud.cz)]. Otázku přípustnosti dovolání není oprávněn vymezit sám dovolací soud, neboť tím by narušil zásady, na nichž spočívá dovolací řízení, zejména zásadu dispoziční a zásadu rovnosti účastníků řízení. Z judikatury Ústavního soudu se potom podává, že pokud občanský soudní řád vyžaduje a Nejvyšší soud posuzuje splnění zákonem stanovených formálních náležitostí dovolání, nejedná se o přepjatý formalismus, ale o zákonem stanovený postup [např. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1092/15 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)].

Uvedené potvrdilo i stanovisko Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>), týkající se problematiky přípustnosti dovolání, neboť i Ústavní soud požaduje, aby dovolatel v souladu se zákonem řádně vymezil otázku přípustnosti dovolání.

V posuzovaném případě není dovolání přípustné již z toho důvodu, že se dovolatel dovolává v zákoně neuvedeného důvodu přípustnosti dovolání, neboť shledává-li přípustnost v tom, že má být rozhodnuto jinak, než rozhodly soudy nižších stupňů, má zjevně na mysli, že má být rozhodnuto odlišně; tento důvod však významově neodpovídá žádnému z důvodů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. **Dovolatel se v dovolání omezil na výhrady vůči „ocenění věcného břemene“, v jejich souvislosti však nedokázal vymezit řádně otázku přípustnosti dovolání, jak požaduje judikatura dovolacího soudu i soudu Ústavního, pročež již z těchto důvodů je dovolání třeba odmítnout.**

Nad rámec uvedeného dovolací soud podotýká, že se náhradou za zrušení věcného břemene zabýval, přičemž rozhodnutí

odvolacího soudu bylo vydáno v intencích dosavadní judikatury.

Podle § 1299 odst. 2 o. z. při trvalé změně vyvolávající hrubý nepoměr mezi zatížením služebné věci a výhodou panujícího pozemku nebo oprávněné osoby se vlastník služebné věci může domáhat omezení nebo zrušení služebnosti za přiměřenou náhradu.

Při aplikaci § 1299 odst. 2 o. z. je v zásadě použitelná i judikatura, publikovaná k § 151p odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb. [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4153/2014 (dostupný na www.nsoud.cz)].

Ust. § 1299 odst. 2 o. z. předpokládá, že dojde-li na návrh povinného ze služebnosti k omezení nebo zrušení služebnosti, přizná soud oprávněnému ze služebnosti vůči povinnému ze služebnosti [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1292/2014 (uveřejněné pod č. C 14 258 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“)], náhradu za omezení či zrušení služebnosti; toliko výjimečně lze oprávněnému náhradu odepřít, bylo-li by její přiznání v rozporu s principy uvedenými v § 2 odst. 3 o. z. [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1330/2011 (uveřejněný pod č. C 10 341 v Souboru), rovněž J. Spáčil a kol.: Občanský zákoník III., Věcná práva (§ 976–1474), 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 1032].

Zákon neuvádí přesná hlediska pro stanovení přiměřené náhrady za omezení či zrušení služebnosti, náhrada se tak stanoví na základě úvahy soudu, která má zvážit veškeré relevantní okolnosti případu. Je třeba vycházet z rozsahu majetkového prospěchu, kterého se zrušením služebnosti vlastníkově zatížené nemovitosti dostává, jakož i z majetkových důsledků zániku služebnosti pro oprávněného [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3864/2014 (uveřejněný pod č. 69/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), či ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2284/98 (uveřejněný v časopise Soudní rozhledy č. 7/2000, str. 208)]. Je třeba zvážit nejen ocenění služebnosti, ale i okolnosti, za nichž služebnost vznikla, zda byla zřízena bezúplatně či za úhradu [k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2010, sp. zn. 22 Cdo 82/2008 (uveřejněný pod č. C 8 278-8 280 v Souboru)].

Jelikož zákon ponechává stanovení přiměřené náhrady za zrušení služebnosti na uvážení soudu rozhodujícího konkrétní případ, lze úvahu odvolacího soudu v dovolacím řízení přezkoumat jen v tom ohledu, zda se nejedná o úvahu zjevně nepřiměřenou [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 22 Cdo 1372/2016 (dostupné na www.nsoud.cz)].

V posuzovaném případě odvolací soud, vycházející z judikatury dovolacího soudu, dospěl k závěru, že žalovanému přísluší náhrada za zrušení služebnosti, která pro něj jakožto oprávněného představuje majetkovou hodnotu. Za základ pro rozhodnutí o výši ceny za zrušenou služebnost vzal odvolací soud částku 200 000 Kč, a to na základě revizního znaleckého posudku zpracovaného kvalifikovanými odborníky znaleckého ústavu STATIKUM, s. r. o., o jejichž odborných znalostech a zkušenostech neměl důvod pochybovat. Odvolací soud přihlédl k tomu, že žalovaný po dobu více než 10 let věcné břemeno nevyužívá z důvodů zhoršených vztahů mezi účastníky řízení, případně narušených vztahů mezi žalovaným a jeho

bývalou manželkou (dcerou žalobce), kdy se žalovaný z předmětného domu odstěhoval a svou bytovou potřebu uspokojuje jiným způsobem.

Dovolací soud přezkoumal úvahu odvolacího soudu, načež shledal, že stanovená náhrada při porovnání s příslušnou judikaturou dovolacího soudu není zjevně nepřiměřená. Odvolací soud správně za základ své úvahy stanovil obvyklou cenu služebnosti podle revizního znaleckého posudku, z něhož vyplynulo, že obvyklá cena služebnosti činí 200 000 Kč. Odvolací soud zohlednil rovněž i okolnosti případu, zejména zhoršené vztahy mezi účastníky, faktické nevyužívání žalovaným, který si bytovou potřebu zajišťuje jinak, rovněž přiměřeným způsobem přihlédl k tomu, že na náhradě nic nemění, že služebnost byla zřízena bezúplatně. Poukazem na to, že bezúplatné zřízení věcného břemene nemá pro stanovení náhrady za jeho zrušení význam, nevyjádřil odvolací soud nic jiného než závěr, že v daném případě tento způsob zřízení věcného břemene nebyl pro stanovení náhrady za jeho zrušení významný. V této souvislosti dovolací soud dodává, že věcné břemeno ve prospěch žalovaného sice bylo k předmětným nemovitostem zřízeno bezúplatně, ale až poté, kdy spoluvlastnický podíl na těchto nemovitostech žalovaný převedl na svou tehdejší manželku, která v jeho prospěch věcné břemeno zřídila. Samotné zřízení věcného břemene tedy sice bezúplatné bylo, ale předcházel mu právní úkon, na jehož základě žalovaný pozbyl majetkovou hodnotu spočívající ve spoluvlastnickém podílu na nemovitostech; od této skutečnosti nelze přitom v rámci komplexního zhodnocení případu odhlížet.

K závěru o zjevné nepřiměřenosti úvah odvolacího soudu nevedou ani jednotlivé žalobcovy výhrady.

Namítá-li žalobce, že odvolací soud nepřihlédl ke stavebněprávním předpisům (tedy normám svou povahou veřejnoprávním), není dovolacímu soudu zcela zřejmé, jak by se tato skutečnost měla projevit ve stanovení soukromoprávní náhrady za zrušení služebnosti, jestliže **existence kolaudačního povolení nemá na vznik služebnosti vliv**, jak potvrdil ve sporu mezi účastníky i dovolací soud (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, č. j. 22 Cdo 1472/2009-118); ostatně i sám žalobce tvrdí, že není pochyb o tom, že žalovanému platně vzniklo právo věcného břemene.

Jestliže pak žalobce tuto námitku spojuje s tím, že žalovaný neprovedl rekonstrukci prostorů v domě zatíženém služebností, čímž se snaží zpochybnit správnost výpočtu obvyklé ceny služebnosti, je třeba zdůraznit, že otázka správnosti stanovení obvyklé ceny věci k tomu povolaným soudním znalce není otázkou právní, ale skutkovou [viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 3035/2006 (uveřejněné pod č. C 5 211 v Souboru)], která dovolacímu přezkoumu nepodléhá (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř. *a contrario*). Nadto se odvolací soud oceněním služebnosti zabýval, nechal vyhotovit revizní znalecký posudek, jehož prostřednictvím obvyklou cenu služebnosti zjistil; v rámci dokazování přitom nevyplývalo, že by služebnost byla neocenitelná, takže nebylo možné vyjít z hodnoty služebnosti ve výši 10 000 Kč podle § 16b odst. 5 zák. č. 151/1997 Sb. Znalecký posudek ostatně vzal odvolací soud za základ své úvahy o výši náhrady za zrušení věcného břemene jako jednu, nikoliv však jedinou z okolností, které výši této náhrady spoluurčovaly.

Ani další dovolatelem uváděné okolnosti případu, a sice darování nemovitosti žalobcem žalovanému, převod uvedeného spoluvlastnického podílu žalovaným na manželku (dceru žalobce) za současného zřízení věcného břemene ve prospěch žalovaného coby oprávněného a následný převod nemovitosti dcerou žalobce zpět na žalobce, jakož i neprovedení rekonstrukce bytu žalovaným, nehovoří pro závěr o rozporu přiznání náhrady s dobrými mravy. Na uvedené okolnosti totiž není možné nahlížet izolovaně, nýbrž je třeba je poměřovat prizmatem autonomie vůle účastníků právního styku (darování spoluvlastnického podílu žalovanému, následně smluvní zřízení věcného břemene) a s dalšími okolnostmi za trvání manželství dcery žalobce a žalovaného (zejména potřeby vyřešit bytovou potřebu), jakož i okolnostmi, které se odehrály po jeho skončení, kdy žalobce žalovanému bránil ve výkonu služebnosti bytu, takže se musel domáhat soudní ochrany, a kdy špatné vztahy mezi účastníky opakovaně řešila přestupková komise. Okolnosti případu nenasvědčují tomu, že by jednání žalovaného bylo v rozporu se zásadami soukromého práva (zejména v rozporu s dobrými mravy), naopak žalovaný jednal s nimi v souladu, protože nebyly dány důvody pro nepřiznání náhrady za zrušení služebnosti či alespoň jejího snížení oproti závěrům odvolacího soudu.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal dovolání žalobce přípustným, podle § 243c odst. 1 o. s. ř. je odmítl.

Komentář:

Přestože v právních větvích publikovaného rozhodnutí se věnujeme pouze hmotněprávní problematice, **stěžejní je procesní část, která se týká náležitostí dovolání z pohledu zákonných požadavků na to, co má dovolání obsahovat, aby bylo způsobilé k věcnému přezkumu**. Zkušenosti několika posledních let jasně ukazují, že **nemalá část dovolatelů je neúspěšná již proto, že dovolání nesplňuje zejména dvě ze základních náležitostí, a to vymezení přípustnosti dovolání a vymezení důvodu dovolání**. Zejména v případě přípustnosti dovolání (§ 237 o. s. ř.) je naprosto zřejmé, že tuto část dovolání mnohá dovolání zjevně podceňují s přesvědčením, že

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

bude dostačující vymezení důvodu dovolání. I když je praxe některých senátů Nejvyššího soudu v jistém ohledu benevolentnější a připouští i implicitní vymezení přípustnosti v textu samotného dovolání, typicky v části, která se již týká důvodnosti dovolání, je žádoucí, aby přípustnost dovolání byla v dovolání zcela jasně vymezena z pohledu předpokladů odpovídajících § 237 o. s. ř.

Judikatura je v současné době již zcela ustálena v tom, že toliko odkaz na § 237 nebo jeho pouhá citace nemohou přípustnost dovolání založit; je tomu tak proto, že § 237 předpokládá čtyři typové situace zakládající možné vymezení přípustnosti dovolání a jejich souhrnné uvedení vylučuje přípustnost dovolání již proto, že tyto čtyři důvody současně vedle sebe nemohou obstát.¹ Velmi častým dovolacím důvodem je námitka, že „dovolací soud má rozhodnout jinak“, přičemž je z obsahu dovolání zjevné, že se tím požaduje, aby dovolací soud rozhodl jinak oproti odvolacímu soudu. Takový požadavek však neodpovídá žádnému ze zákonných důvodů přípustnosti dovolání, neboť předpoklad přípustnosti dovolání spočívající v tom, aby „dovolacím soudem vyřešená právní otázka byla posouzena jinak“, míří výhradně na případy, kdy se má sám dovolací soud odchýlit od názoru, který v minulosti v některém ze svých rozhodnutí přijal, dovolatel takový závěr podrobuje kritice a žádá, aby jej dovolací soud přehodnotil. Jestliže však dovolatel podrobuje kritice rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska jeho správnosti, v drtivé většině případů jde o posouzení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Ta však musí být v dovolání identifikována, aby byl uvedený důvod přípustnosti dovolání naplněn.

Jestliže není v dovolání obsaženo vymezení přípustnosti dovolání, nemůže věcné posouzení dovolání Nejvyšším soudem založit ani uvedení důvodů dovolání, tj. uvedení, jaké právní posouzení věci pokládá dovolatel za nesprávné a v čem tato nesprávnost spočívá. Posouzení důvodnosti dovolání totiž nastupuje až tehdy, je-li v dovolání obsaženo uvedení jeho přípustnosti. Jak vysvětluje i publikované rozhodnutí, pokud občanský soudní řád vyžaduje a Nejvyšší soud posuzuje splnění zákonem stanovených formálních náležitostí dovolání, nejedná se o přepjatý formalismus, ale o zákonem stanovený postup. Dovolací soud se totiž

nemá zabývat jakýmkoliv vyjádřením nesouhlasu dovolatele s rozhodnutím dovolacího soudu, ale tento nesouhlas musí být „kvalifikovaný“, tj. vedle uvedení důvodnosti také s vymezením přípustnosti dovolání. Pokud by totiž k věcnému přezkumu postačilo uvedení důvodů dovolání, stálo by to Nejvyšší soud do pozice přezkumné instance obdobné odvolacímu soudu.

Vedle řešení procesních otázek spojených s náležitostmi dovolání se pak rozhodnutí souhrnně věnuje – zejména v kontextu použití dosavadní judikatury k obč. zák. č. 40/1964 Sb. – i otázkám spojeným se zrušením či omezením služebnosti a náhradou, jež v takovém případě náleží oprávněnému ze služebnosti. Především navazuje na dosavadní judikaturu závěrem, že výjimečně lze zrušit (omezit) služebnost i bez náhrady. Tento názor razila judikatura již v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. s tím, že byt byla náhrada za zrušení (omezení) tehdejšího věcného břemene pravidlem, měly soudy široký úvahový prostor umožňující i – byt spíše výjimečně – zrušení (omezení) věcného břemene bez náhrady. Současná právní úprava koncepci zrušení nebo omezení služebnosti za náhradu obsahuje také, korektiv umožňující výjimečně náhradu odepřít je opřen o dobré mravy v režimu § 2 odst. 3 o. z.² To znamená, že i současná judikatura bude vycházet z toho, že při zrušení nebo omezení služebnosti náhrada přísluší, nicméně není vyloučeno, aby v konkrétním individuálním případě soud právě s odkazem na dobré mravy rozhodl, že ke zrušení nebo omezení může dojít bez náhrady. Vyloučeno pak zřejmě není ani zamítnutí žaloby na základě § 8 o. z.

Současně pak rozhodnutí obsahuje obecný závěr, že dosavadní rozhodovací praxe k § 151p odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb. je v zásadě použitelná i v poměrech nové právní úpravy. Požadavek na odpověď na použitelnost či nepoužitelnost dosavadní judikatury u jednotlivých institutů je tradičně velmi silný, a i když v řadě případů rozhodovací praxe obecnější závěr o použitelnosti dosavadní judikatury činí, obvykle tak činí s výhradou „v zásadě“. Je tomu tak proto, že lze velmi obtížně odhadovat dopředu plnou použitelnost dosavadní praxe i v institucích, které i v o. z. vypadají velmi podobně jako v obč. zák. č. 40/1964 Sb., nelze však přehlédnout výrazně odlišné zejména obecné principy a zásady obou právních úprav.³ Výslovně za použitelnou považuje rozhodnutí pak judikaturu, která specifikuje hlediska, k nimž mají soudy přihlížet, rozhodují-li o zrušení nebo omezení služebnosti za náhradu. Ruku v ruce s širokým úvahovým prostorem se pak rozhodnutí vymezuje i ve vztahu k přezkumu závěrů přijatých odvolacími soudy. Protože se § 1299 odst. 2 o. z. považuje za právní normu s relativně neurčitou hypotézou,⁴ která umožňuje soudům široký prostor pro úvahu, tyto limity respektuje judikatura dovolacího soudu i navazujícím závěrem, že úvahy soudů v daném ohledu může dovolací soud zpochybnit pouze tehdy, pokud by byly zjevně nepřiměřené.

✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva PF Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

1 Tím nejsou vyloučeny případy, kdy pro řešení jednotlivých právních otázek je přípustnost dovolání vymezena některými z variant obsažených v § 237 o. s. ř. a v dovolání jsou pak jednotlivé právní otázky spojeny s různými důvody přípustnosti dovolání. Přípustnost dovolání je však vyloučena tehdy, pokud dovolání obsahuje uvedení všech čtyř důvodů přípustnosti dovolání (typicky citací § 237) a pak žádá řešení jediné právní otázky.

2 Institut dobrých mravů ve smyslu § 2 odst. 3 o. z. není zcela totožný s pojetím, které obsahoval obč. zák. č. 40/1964 Sb. v § 3 odst. 1, byt zčásti se v soudní praxi aplikace dobrých mravů nepochybně překrývají.

3 Závěr o použitelnosti dosavadní judikatury učinila rozhodovací praxe Nejvyššího soudu např. u institutu povolení nezbytné cesty, zrušení a vypořádání spoluvlastnictví či v susedských právech v oblasti imisí, naproti tomu např. v rámci vypořádání společného jmění manželů se zatím kazuisticky vyjadřuje, která rozhodnutí (typově) budou v poměrech stávajícího vypořádání společného jmění použitelná.

4 K tomu srov. podrobně: M. Králík: Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku, Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti), 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání, Leges, Praha 2014, str. 67-96.

Ústavní soud:

K nesprávnému hodnocení podmínek pro nařízení předběžného opatření (společnost Uber B. V.)

Vyšel-li odvolací soud ze závěru, že činnost vykonávanou vedlejším účastníkem nelze považovat za taxislužbu z toho důvodu, že nespĺňuje zákonem stanovené podmínky podle § 21 a násl. zák. č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, a je proto nějakou „(jinou) službou v oblasti dopravy“, popřel tím vztah mezi hypotézou právní normy, stanovící podmínky pro uplatnění její dispozice, a dispozicí právní normy, jež stanovuje vlastní pravidlo chování. Takové obrácení vztahu mezi vymezením činnosti, na kterou se zákon o silniční dopravě vztahuje, resp. její právní kvalifikace (§ 1 odst. 1 ve spojení s § 2 odst. 1 a 9), a podmíněk, jak a kým má být taková činnost vykonávána (§ 21 a násl. cit. zákona), je projevem libovůle při výkonu veřejné moci, a proto porušením práva na soudní ochranu.

**Nález Ústavního soudu ze dne 5. 11. 2018,
sp. zn. III. ÚS 4072/17**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která se ústavní stížností podanou podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky domáhala zrušení napadeného rozhodnutí vrchního soudu, neboť byla toho názoru, že jím bylo porušeno její právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a dále, že jím byl porušen princip rovnosti podle čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny.

Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu Ústavní soud zjistil, že krajský soud k návrhu stěžovatelky (jako žalobkyně) nařídil podle § 102 odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), předběžné opatření, kterým uložil vedlejším účastníkovi (jako žalovanému) zdržet se provozování a zprostředkování taxislužby na území statutárního města. Krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatelka prokázala potřebu zatímtní úpravy poměrů účastníků, která měla plynout z toho, že by na její straně mohlo dojít ke vzniku škody velkého rozsahu a v rámci hospodářské soutěže by mohly být definitivně narušeny poměry na trhu taxislužby. Dále pak krajský soud konstatoval, že taxislužba je koncesovanou živností a její výkon podléhá právní regulaci, a nespĺňuje-li subjekt, který v tomto oboru podniká (chce podnikat), stanovené podmínky, což bylo osvědčeno, jde s největší pravděpodobností o nekalou soutěž.

K odvolání vedlejším účastníka vrchní soud ústavní stížností napadeným rozhodnutím usnesení krajského soudu změnil tak, že návrh stěžovatelky na nařízení předběžného opatření zamítl, neboť skutková tvrzení nesmí být v rozporu s navrhovaným petitem, jenž pak musí být v souladu s hmotným právem, tj. musí být vykonatelný. Stěžovatelka v návrhu tvrdila a předloženými listinami osvědčovala, že vedlejší účastník, ať již jako provozovatel, nebo zprostředkovatel, nespĺňuje pod-

mínky pro provozování či zprostředkování taxislužby, což je v rozporu s navrhovaným petitem, v němž se domáhá zdržet se provozování či zprostředkování taxislužby. Podle vrchního soudu lze činnost žalovaného označit za (jinou) „službu v oblasti dopravy“, zahrnující jak zprostředkování kontaktů mezi řidiči a potenciálními cestujícími, tak i samotnou přepravu, nikoliv však „taxislužbu“ či její zprostředkování, neboť nespĺňuje podmínky provozování taxislužby podle § 21, 21c a 21d zák. č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 111/1994 Sb.“). Navrhované předběžné opatření je „nevykonatelné“, protože spočívá v uložení povinnosti, která je vedlejším účastníkem nespĺnitelná.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítala, že vrchní soud blíže neodůvodnil, proč činnost vedlejším účastníka není možné označit za taxislužbu, a že jeho důvod pro zamítnutí návrhu je nelogický a iracionální. Poukázala na § 2 odst. 9 zák. č. 111/1994 Sb. s tím, že z materiálního hlediska činnost vedlejším účastníka naplňuje definici taxislužby, neboť zajišťuje osobní dopravu pro cizí potřeby vozidly určenými k přepravě nejvýše devíti osob, a zároveň nejde o spolujízdu. V této souvislosti stěžovatelka argumentovala tak, že podstatou dané činnosti je propojení zákazníka, který si přeje přepravit z bodu A do bodu B, s řidičem, který s vedlejším účastníkem přímo nebo zprostředkovaně spolupracuje, cenu určuje a inkasuje vedlejší účastník, který si její část ponechává a zbytek vyplácí řidiči, přičemž k propojení řidiče a zákazníka dochází prostřednictvím mobilní aplikace provozované vedlejším účastníkem. Princip této služby je zcela identický s principy, na kterých fungují „klasičtí“ provozovatelé a zprostředkovatelé taxislužby. Nespĺnění všech formálních podmínek provozování taxislužby nemůže bránit tomu, aby bylo možné označit služby vedlejším účastníka za taxislužbu, přičemž stejný názor dle stěžovatelky vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 10. 2017, č. j. 9 As 291/2016-136. Dále stěžovatelka upozornila, že vrchní soud opomněl, jaký je smysl a účel právní regulace taxislužby na území města, tj. ochrana práv a zdraví cestujících, předcházení nekalým praktikám ta-

xislužeb, registrace vozidel a řidičů, proškolení znalostí řidičů apod., a že právě takovou službu zajišťuje i vedlejší účastník. Současně poukázala na závěry, k nimž dospěl i Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. C-434/15.

Ústavní soud konstatoval, že bez ohledu na to, že **názor vrchního soudu není věcně správný, jeho pochybení spočívá především v tom, že své rozhodnutí srozumitelně, přesvědčivě, racionálně a logicky neodůvodnil a nevypořádal se s relevantními tvrzeními stěžovatelky a návrhem jako celkem, čímž založil jeho nepřezkoumatelnost.** Dle stěžovatelky jde o projev svévole, neboť ačkoliv rozhodnutí v dané věci bylo i veřejností netrpělivě očekáváno, vrchní soud vydal usnesení, jemuž nikdo nerozumí a které „alibisticky“ neřeší podstatu daného problému. Dle stěžovatelky nelze odložit řešení případu až na řízení ve věci samé, neboť by tím došlo k podpoření strategie vedlejšího účastníka, který se porušováním či obcházením platných předpisů snaží získat významný tržní podíl, trh takto destabilizovat a změnit, a získat tím pozici pro příznivější legislativu.

Ústavní soud přezkoumal napadené rozhodnutí z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, které v ústavní stížnosti stěžovatelka namítala, a dospěl k závěru, že **ústavní stížnost je důvodná.**

Ústavní soud poukázal na to, že v napadeném usnesení **vrchní soud dovodil, že činnost vedlejšího účastníka nelze považovat za taxislužbu, protože nespňuje zákonem stanovené podmínky (§ 21 a násl. zák. č. 111/1994 Sb.); má proto jít o nějakou „jinou“ službu v oblasti dopravy.** Dle názoru Ústavního soudu je však třeba rozlišovat mezi otázkou, zda ta která činnost spadá do působnosti uvedeného zákona, resp. jaká je její právní kvalifikace (§ 1 odst. 1 ve spojení s § 2 odst. 1 a 9 cit. zákona), a mezi podmínkami výkonu takové činnosti, přičemž od výsledku posouzení první otázky se – zcela logicky – odvíjí posouzení otázky druhé, tj. zda vůbec a případně jaké předpoklady musí osoba poskytující určitou službu splňovat a jaké povinnosti přitom musí plnit; z pohledu teorie práva jde o standardní rozlišování mezi hypotézou právní normy, která stanovuje podmínky, za nichž nastane dispozice (vymezení pojmu doprava a forem, kterými se provozuje), a dispozicí právní normy, která stanovuje vlastní pravidlo chování (pravidla pro provozování taxislužby).

Ústavní soud konstatoval, že **v daném případě šlo konkrétně o posouzení, zda činnost vykonávanou vedlejším účastníkem lze kvalifikovat jako taxislužbu podle § 2 odst. 9 zák. č. 111/1994 Sb., a tedy zda případně tato služba podléhá právní regulaci podle § 21 a násl. zák. č. 111/1994 Sb.,** nikoliv o posouzení, zda lze za taxislužbu (jako činnost) považovat něco, co nespňuje podmínky pro poskytování taxislužby stanovené zákonem o silniční dopravě. V úsudku vrchního soudu o této činnosti shledal Ústavní soud pochybení vedoucí k porušení dále uvedených základních práv stěžovatelky. Obdobně by takovým pochybením bylo např. označení určité činnosti – jejímž výsledkem by byla objektivně „stavba“ – za „jinou stavební činnost“, nikoliv však za „stavbu“ podle předpisů veřejného stavebního práva, protože stavebník nezískal veškeré povolení správní akty (např. územní rozhodnutí či stavební povolení) nebo nesplnil jinou svou veřejnoprávní povinnost (např. nepředložil příslušnou dokumentaci nebo nezaplátil správní poplatek), z čehož by bylo dovozeno, že výše uvedené zákonné povinnosti nemá.

Ústavní soud uvedl příklad abdukce podle známého anglického rčení o něčem, co se projevuje jako kachna, tak ji také zpravidla bude (*If it looks like a duck, swims like a duck, and quacks like a duck, then it probably is a duck*).

Vyvodili-li vrchní soud ze skutečností, že vedlejší účastník nespňuje zákonem stanovené podmínky pro výkon taxislužby, že jeho činnost nemůže být považována za konkurenci s taxislužbou (a nedostal svému poslání ochrany základních práv stěžovatelky), je jeho úvaha podle Ústavního soudu očividně vadná, a tudíž nemohou obstát ani z ní vycházející závěry, že mezi skutkovými tvrzeními, jež jsou v návrhu na nařízení předběžného opatření obsažena, a jeho petitem existuje rozpor, a dále, že předběžným opatřením by byla vedlejšímu účastníkovi uložena nespílnitelná povinnost (a příslušné rozhodnutí by tak nebylo možné vykonat).

Ústavní soud poukázal na to, že dle konstantní judikatury Ústavního soudu proces interpretace a aplikace tzv. podústavního práva, zde § 102 odst. 1 o. s. ř., bývá stížen „kvalifikovanou vadou“ zpravidla tehdy, jestliže obecné soudy nezohlední správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska spravedlivého procesu – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu práva, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinárnímu) chápání dotčených právních institutů [nález ze dne 25. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471), dostupný na <http://nalus.usoud.cz>, stejně jako další rozhodnutí zde citovaná].

Pochybení, jehož se vrchní soud dopustil, považoval Ústavní soud za projev „libovůle“ při výkonu veřejné moci (zde v soudním rozhodování). Jednak stojí ve zjevném rozporu s pravidly logického myšlení (v daném případě postupů abdukce, vztahů mezi premisou a závěrem), resp. odporuje obecně akceptovanému chápání daného právního institutu, jednak ve svých důsledcích klade na dotčeného účastníka neadekvátní (neoprávněné) požadavky ohledně postupu, kterým se může domáhat (byť třeba jen dočasné) ochrany svých základních práv soudní cestou (zde včetně práva podnikat podle čl. 26 odst. 1 a 2 Listiny, a to v podmínkách, kdy veřejná moc dohlíží na dodržování pravidel hospodářské soutěže), což lze i prostřednictvím napadení rozhodnutí o předběžném opatření [srov. již nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 1998, sp. zn. II. ÚS 221/98 (N 158/16 SbNU 171)]. To ve svém důsledku, uvedl Ústavní soud, zakládá porušení ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4 a čl. 2 odst. 2 Listiny.

Ústavní soud dodal, že v dalším řízení bude nezbytné, aby vrchní soud znovu přezkoumal odvoláním napadené usnesení krajského soudu a s ohledem na obsah odvolání podaného vedlejším účastníkem se zabýval zejména otázkou, zda stěžovatelka prokázala nutnost zatímní úpravy poměrů účastníků řízení a zda s ohledem na skutečnosti, které osvědčila, lze činnost vedlejšího účastníka kvalifikovat jako taxislužbu podle § 2 odst. 9 zák. č. 111/1994 Sb., eventuálně zda vedlejší účastník nespňuje podmínky jejího výkonu podle § 21 a násl. zák. č. 111/1994 Sb., a zda proto jednání vedlejšího účastníka nese znaky nekalé soutěže.

Ústavní soud uzavřel, že s ohledem na zásadu minimalizace zásahu do pravomoci jiných orgánů veřejné moci nijak nepředjímá výsledek daného řízení, tj. věcné posouzení výše uvedených otázek (včetně toho, zda je jedna ze služeb regulována příliš mnoho a druhá naopak příliš málo a zda a vůči komu zde stát dostal své povinnosti ochrany svobody podnikání a ochrany hospodářské soutěže, jaké mají být stanoveny podmínky s ohledem na zvláštnosti sdílené služby atd.), a ani to, zda existuje nějaký jiný důvod, pro který je třeba návrh na nařízení předběžného opatření zamítnout (otázka jeho odůvodnění podle § 169 odst. 2 o. s. ř. zde předestřena nebyla). Nicméně jestliže vrchní soud žádný takový důvod nezjistí a bude se zabývat otázkou právní kvalifikace dané činnosti, pak závěry, k nimž v tomto bodě dospěje, není ani nemůže být předjímáno rozhodnutí ve věci samé. Argumentuje-li vedlejší účastník tím, že důvod pro naříze-

ní předběžného opatření již pominul, a tudíž by bylo třeba je zrušit, Ústavní soud připomněl, že odvolací soud má podle § 220a odst. 1 o. s. ř. za povinnost zabývat se tím, zda by byly dány důvody pro zrušení předběžného opatření, i když to pozbylo účinků, zaniklo nebo bylo zrušeno podle § 77 odst. 2 o. s. ř.

S ohledem na výše uvedené důvody Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, vyslovil, že napadeným rozhodnutím vrchního soudu došlo k porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatelky podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4, čl. 2 odst. 2 a čl. 26 odst. 1 a 2 Listiny, a toto rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) cit. zákona zrušil.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D., asistentka soudce Ústavního soudu.

Ústavní soud Zahumny III. ÚS 4072/17

Nejvyšší správní soud:

Zastavení soudního řízení správního pro nezaplacení soudního poplatku a ujednání o odměně advokáta

Pokud byla podána kasační stížnost proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, nemůže krajský soud zastavit řízení podle § 9 odst. 1 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, pro nezaplacení soudního poplatku.

Nebude-li kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhověno, krajský soud znovu vyzve poplatníka k uhrazení soudního poplatku ve lhůtě, kterou stanoví.

Výše a vznik nároku na odměnu je primárně otázkou smluvní volnosti advokáta a klienta.

Přípustné je i ujednání, že v případě neúspěchu ve věci nebude klient advokátovi hradit nic, v případě úspěchu pak tzv. přísudek.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2018, č. j. 8 As 198/2018-17

K věci:

Rektor žalované dne 22. 1. 2018 potvrdil své rozhodnutí ze dne 21. 9. 2017 a neprominul žalobkyni popla-

tek spojený se studiem, a to poplatek za delší studium. Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalobu u Městského soudu v Praze a zároveň požádala o osvobození od soudních poplatků.

K dotazu městského soudu žalobkyně sdělila, že nemá prostředky k úhradám souvisejícím s činností advokátky. Proto

byla s ohledem na její majetkovou situaci sjednána úhrada za činnost advokátky ve výši přisudku.

Městský soud v Praze zamítl usnesením ze dne 3. 7. 2018, č. j. 9 A 86/2018-43, žádost o osvobození od soudních poplatků. Uvedl, že tzv. přisudek představuje náhradu nákladů řízení stanovenou po skončení soudního řízení, které musí neúspěšný účastník soudního řízení uhradit úspěšnému účastníkovi. Přisudek je příjmem klienta, nikoliv advokáta. Vzhledem k tomu, že v dané věci není řízení skončeno a nelze dopředu odhadnout úspěch účastníků ve věci, považoval městský soud vysvětlení žalobkyně o úhradě jejího právního zastoupení ve výši přisudku za nedostatečné. Nebude-li ve věci úspěšná, nemůže své právní zastoupení hradit ve výši přisudku. Není tak zřejmé, jak bude odměna hrazena, pokud by ve sporu úspěšná nebyla. Žalobkyně po dobu soudního řízení zároveň může hradit stanovený poplatek za delší studium ve splátkách. To znamená, že v době probíhajícího soudního řízení může být ve výhodě jak s platbou pravomocně stanoveného poplatku za delší studium, tak dle její smlouvy s advokátkou v tom, že prozatím nehradí službu právního zastoupení. Tyto obě skutečnosti mohou tvrzenou finanční situaci žalobkyně značně ulehčit.

Žalobkyně sice doložila své životní náklady, avšak příjmy doložila jen zčásti, a to ve výši výživného ze strany otce a z pracovní činnosti. Podíl matky na výživném však nedoložila, ani k tomuto povinnému zdroji příjmů nic neuvodila. Soud proto pro neúplnost tvrzení a nedostatečné doložení finanční situace žalobkyně nenabyl přesvědčení, že jsou dány důvody pro osvobození od soudních poplatků, a žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

Proti usnesení městského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost. Dle jejího názoru je zcela obvyklé, že si advokát s klientem ujedná odměnu ve výši přisudku za právní zastoupení. Tím na sebe advokát bere riziko, že v případě neúspěchu ve sporu mu odměna nebude uhrazena, nebo naopak v případě úspěchu může získat více, než kolik by činila jeho standardní odměna. Takový způsob určení odměny advokáta usnadňuje přístup k soudu i sociálně slabším. V případě neúspěchu by stěžovatelka nemusela za náklady právního zastoupení uhradit nic.

Městský soud opřel odůvodnění napadeného usnesení i o úvahu, že si stěžovatelka mohla s žalovanou domluvit splátkový kalendář. Není však jisté, zda a v jakém rozsahu by žalovaná vyšla stěžovatelce vstříc. Splátkový kalendář však nemá pro stěžovatelku význam, jelikož není schopna hradit byť i část poplatku za delší studium (rozdíl mezi pravidelnými příjmy a výdaji je 1 727 Kč). Dle internetových stránek žalované je pro dohodu o splátkovém kalendáři nutné uznat dluh, což stěžovatelka nemůže učinit s ohledem na to, že rozporuje oprávnění stanovit poplatek za studium i jeho výši.

Městský soud dále porušil zásadu rovnosti zbrání, jestliže umožnil žalované vyjádřit se k podané žádosti o osvobození od soudních poplatků, aniž by ji přeposlal stěžovatelce.

Stěžovatelka uvedla, že do zdrojů příjmů nezahrnula příjmy od své matky, neboť ta je v obdobné majetkové situaci a žádné výživné jí není schopna hradit. Pokud tuto skutečnost městský soud považoval za důležitou, měl ji k dolože-

ni vyzvat, jak to učinil dokonce dvakrát v případě nákladů právního zastoupení.

Stěžovatelka navrhla, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek. Městský soud ji totiž vyzval k zaplacení soudního poplatku. Pokud by nebyl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek, městský soud by pro nezaplacení soudního poplatku řízení zastavil a podaná kasační stížnost by postrádala smysl.

Nejvyšší správní soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Předpoklady pro osvobození od soudních poplatků soudem zakotvuje § 36 odst. 3 s. ř. s., který stanoví, že „*účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*“

Nejvyšší správní soud nesouhlasil s názorem městského soudu, že v případě tzv. přisudku by stěžovatelka musela hradit své právní zástupkyni náklady za její služby, pokud by v projednávané věci nebyla úspěšná. Výše a vznik nároku na odměnu je primárně otázkou smluvní volnosti advokáta a klienta. Stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že ujednání o hrazení nákladů řízení formou přisudku mezi advokátem a klientem, pokud se výslovně nedohodnou jinak, znamená, že v případě neúspěchu ve věci klient zástupci nehradí nic. Podle soudu jde o jistý přípustný druh odměny dle výsledku sporu. Na tento druh možného sjednání smluvní odměny pamatuje i komentář k zákonu o advokacii (D. Kovářová: Zákon o advokacii a stavovské předpisy: komentář, Wolters Kluwer, Praha 2017): „*Někdy klient navrhuje advokátovi, aby pro něj pracoval zdarma a odměnu si posléze nárokoval na protistraně, popř. aby si ji strhl z částky, kterou advokát pro klienta vybojuje. Tento způsob smluvní odměny je v zásadě možný, není však příliš výhodný pro advokáta, neboť závisí na řadě skutečností a okolností, na počátku právní pomoci neznámých.*“

Lze dodat, že Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 33 Cdo 4495/2014, dovodil, že advokát může poskytovat své služby i zdarma. K tomuto závěru dospěl na základě § 22 odst. 1 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii: „*Advokacie se vykonává zpravidla za odměnu; od klienta lze žádat přiměřenou zálohu.*“ V tomto rozsudku uvedl, že „*zákon o advokacii ponechává v tomto směru prostor pro autonomii vůle smluvních stran. Tomu nasvědčuje znění jeho ust. § 22, v němž je v souvislosti s výkonem advokacie za odměnu užitou pojmu ‚zpravidla‘. Zákon o advokacii tedy předpokládá, že právní službu lze poskytnout také bezúplatně. [...] Pakliže by měl zákonodárce úmysl takto vůli advokáta omezit, jistě by to v zákoně o advokacii uvedl (slovy vyjádřil), přinejmenším by v ust. § 22 zákona o advokacii nepoužil pojmu ‚zpravidla‘, nýbrž by specifikoval výjimku (výjimky) z pravidla.*“ Výše zmíněný komentář k zákonu o advokacii zároveň uvádí, že druhy odměny lze libovolně kombinovat. Není tedy v rozporu se zákonem, aby si stěžovatelka sjednala druh odměny formou

přísudku pro případ úspěchu ve sporu ve spojení s případným výkonem advokacie zdarma, pokud ve sporu úspěšná nebude. Pokud advokátka v řízení potvrdila, že pro případ neúspěchu ve věci nebude po stěžovatelce nic požadovat, není důvod jí nevěřit. Závěr městského soudu, že stěžovatelka neprokázala, z čeho by hradila případné náklady na zastoupení pro případ neúspěchu ve věci, tak není správný.

Městský soud uvedl, že si stěžovatelka mohla se žalovanou dohodnout hrazení dlužné částky za delší studium ve splátkách. Stěžovatelka však poplatek za delší studium do svých nákladů, kterými prokazovala špatnou finanční situaci, nezahrnula, jak plyne z rekapitulace v úvodu tohoto rozsudku. Nejvyšší správní soud přiznává, že pokud by nemožnost hradit soudní poplatek byla způsobena nutností uhradit pravomocně stanovený poplatek za delší studium, byla by to relevantní úvaha. Stěžovatelka však nedostatek finančních prostředků dovozovala z jiných okolností. Nejvyšší správní soud se na tomto místě nemůže vyjádřit k tomu, zda stěžovatelka na základě tvrzených výdajů a příjmů dosahuje na dobrodiní, kterým je osvobození od soudních poplatků, jelikož k tomu se nejdříve musí vyjádřit městský soud porovnáním právě výdajů a příjmů, což prozatím nečinil, jelikož žádost zamítl z jiných důvodů.

Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelkou, že městský soud, když už zaslal žalované i žádost o osvobození od soudních poplatků, ta se k ní vyjádřila a městský soud z tohoto vyjádření v napadeném usnesení vycházel, měl toto vyjádření zaslat zpět stěžovatelce k dalšímu vyjádření. Stěžovatelka tak neměla možnost reagovat na tvrzení, kterými žalovaná rozporovala oprávněnost žádosti o osvobození od soudních poplatků. Tímto byla porušena zásada rovnosti účastníků řízení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2008, č. j. 1 As 18/2008-68, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2002, sp. zn. IV. ÚS 140/02, č. 79/2002 Sb. ÚS).

Poslední úvaha, na jejímž základě městský soud zamítl žádost, byla ta, že stěžovatelka neuvedla příjmy své matky, která k ní má taktéž vyživovací povinnost. Městský soud vyzval stěžovatelku, aby vyplnila formulář o majetkových a výdělkových poměrech. Nejvyšší správní soud ověřil, že v tomto formuláři se nenachází žádná výzva na sdělení „potenciálních pohledávek, na které má žadatel nárok“ nebo obdobný požadavek, ze kterého by plynula povinnost uvést možné příjmy, které by žadatel mohl standardně využívat, ale nečiní tak z jakéhokoliv důvodu. Do tohoto formuláře má žadatel uvést všechny příjmy a výdaje, nikoliv pak neexistující příjmy. Není v lidských silách předjímat všechny úvahy rozhodujícího soudu a jeho ještě nevyřčenou argumentaci rozporovat. Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelkou, že pokud této informaci přikládal městský soud takovou důležitost, měl ji vyzvat k jejímu doplnění.

S ohledem na shora uvedené dospěl k závěru, že **napadené usnesení je nezákonné, protože všechny tři úvahy, které městský soud považoval za rozhodné pro posouzení věci, dle Nejvyššího správního soudu posoudil nesprávně.**

Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, jelikož o kasační stížnosti rozhodl přednostně, a zejména z toho důvodu, že

by to bylo nadbytečné. Stěžovatelka odůvodnila návrh tak, že pro svou nemajetnost nebude moci zaplatit soudní poplatek, k jehož úhradě ji městský soud vyzval. Po uplynutí soudem stanovené lhůty k jeho zaplacení pak městský soud zastaví řízení, čímž by se stala projednávaná kasační stížnost bezpředmětnou.

Ust. § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích ve znění do 29. 9. 2017 upravovalo postup soudu v případě neuhrazení soudního poplatku následovně: „*Nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.*“ Tato úprava znamenala, že v případě, kdy poplatník uhradil soudní poplatek i po lhůtě k tomu dané výzvou soudu, soud nemohl řízení zastavit, popř. musel zrušit usnesení o zastavení řízení, pokud poplatek byl uhrazen alespoň ve stejný den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o zastavení řízení.

Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 19. 11. 2008, č. j. 1 As 75/2008-77, s odkazem na předchozí judikaturu kasačního soudu uvedl, že „*kasační stížnost proti rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudního poplatku je přitom ochranou účastníka před důsledky nezaplacení soudního poplatku v případě, kdy požádal o osvobození od poplatku a rozhodnutí o této žádosti považuje za nezákonné. Krajský soud nesmí v takovém případě zastavit řízení o žalobě, dokud Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti nerozhodne (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 12. 5. 2005, č. j. 2 Afs 132/2004-91, publikovaný pod č. 608/2005 Sb. NSS). Z tohoto důvodu je však nutné považovat výzvu krajského soudu k zaplacení soudního poplatku spojenou s hrozbou zastavení řízení o žalobě, obsaženou v usnesení č. j. 30 Ca 57/2007-26, za zkonsumovanou podáním kasační stížnosti žalobci. Jinými slovy, tím, že žalobci podali kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudního poplatku, nebyli povinni zaplatit soudní poplatek ve stanovené lhůtě a krajský soud nemohl na základě předmětné výzvy řízení o žalobě zastavit, neboť tato výzva se stala neúčinnou. V souladu s § 36 odst. 1 s. ř. s. je soud povinen poskytnout účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu. V projednávaném případě tak bylo povinností krajského soudu vyzvat žalobce po doručení rozhodnutí o kasační stížnosti opětovně k zaplacení soudního poplatku, určit jim k tomu přiměřenou lhůtu a poučit je o následcích nezaplacení.*“

Dle tohoto rozsudku tak krajský soud nemohl zastavit řízení ani po marném uplynutí lhůty k uhrazení soudního poplatku při podání kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, a zároveň v případě zamítnutí této kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem musel krajský soud znovu vyzvat poplatníka k uhrazení soudního poplatku a stanovit mu k tomu lhůtu.

Novela zákona o soudních poplatcích č. 296/2017 Sb. s účinností ke dni 30. 9. 2017 změnila § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích následovně: „*Nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň*

15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.“ Dle nyní platné a účinné právní úpravy soud řízení zastaví a později zaplacený soudní poplatek pouze vrátí poplatníkovi. Na již vydané usnesení o zastavení řízení nemá pozdější zaplacení soudního poplatku vliv. Shodně nemá vliv na povinnost zastavit řízení ani to, pokud je soudní poplatek zaplacen sice ještě před vydáním usnesení o zastavení řízení, ale již po uplynutí stanovené lhůty.

Jak ve znění zákona o soudních poplatcích před nabytím účinnosti novely č. 296/2017 Sb., tak i po jejím nabytí dochází k zastavení řízení úkonem soudu, a to vydáním usnesení o zastavení řízení dle § 47 písm. c) s. ř. s. Ani dle nového znění zákona o soudních poplatcích nenastává zastavení řízení přímo ze zákona uplynutím lhůty k úhradě soudního poplatku, jako tomu bylo např. v daňovém řízení, kde ze zákona došlo k zastavení nalézacího řízení týkajícího se pohledávek, které nejsou pohledávkami za majetkovou podstatou, ukončením přezkumného jednání v insolvenčním řízení (§ 243 odst. 2 zák. č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2017). Jediné, co se danou novelou zákona o soudních poplatcích změnilo ve vztahu k zastavení řízení, bylo, že se **nově již nepřihlíží k poplatku uhrazenému po lhůtě. K ukončení řízení je však stále nutné, aby soud o zastavení řízení rozhodl.**

Není proto důvod i po uvedené novele zákona o soudních poplatcích nepostupovat podle shora uvedené judikatury. Opačný výklad by žalobcům velmi znesnadňoval jejich postavení, neboť by v případě neúspěšnosti jejich kasační stížnosti již nemohli soudní poplatek uhradit ani dodatečně. Jednalo by se tedy o výklad výrazně znesnadňující jejich přístup k soudní ochraně. Pro změnu přístupu v této otázce proto neshledává Nejvyšší správní soud důvod. **Podáním kasační stížnosti proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků dochází i nadále k tomu, že pokud krajský soud určil v souladu s § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích žalobci lhůtu k zaplacení soudního poplatku, je tato lhůta podáním kasační stížnosti konzumována. I pokud je kasační stížnost neúspěšná, je krajský soud po doručení rozhodnutí Nejvyšší**

ho správního soudu povinen určit žalobci novou lhůtu pro zaplacení soudního poplatku.

Jak již bylo uvedeno, městský soud tedy nemohl a nyní ani nemůže řízení o žalobě zastavit, dokud nedá stěžovatelce možnost uhradit soudní poplatek v nové lhůtě znovu. Z toho důvodu tak nebylo nutné rozhodovat o návrhu na přiznání odkladného účinku.

Komentář:

Soudní praxe obecně uznává, že požadavek na zaplacení soudního poplatku za řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí, které nepřiznává účastníkovi osvobození od soudního poplatku, je zpravidla jak v rozporu s právem na přístup k soudu, tak vede ke zbytečnému zatěžování a neefektivitě soudního systému (náleží Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 4032/16). Z toho vychází i závěr zastávaný v civilním soudním řízení při podání dovolání, že se neplatí soudní poplatek z dovolání proti rozhodnutí, jímž odvolací soud (případně ve spojení s rozhodnutím soudu prvního stupně) nepřiznal dovolateli zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1031/2014, jež bylo uveřejněno pod č. 73/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Komentované rozhodnutí se vztahuje již k § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích ve znění účinném od 30. 9. 2017.

Podle § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích po novele provedené zákonem č. 296/2017 Sb. platí, že nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížností zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.

Soudní praxe – jak se i podává z odůvodnění komentovaného rozhodnutí – **před uvedenou novelou běžně tolerovala, že účastník, který neuhradil soudní poplatek ve lhůtě, která mu byla stanovena výzvou soudu, mohl tento soudní poplatek uhradit dodatečně** (tedy třeba až v odvolací lhůtě proti usnesení o zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku – pro oblast civilního soudního řízení např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2016, sp. zn. 29 Cdo 38/2015, podle kterého zaplatí-li žalobce soudní poplatek za řízení před soudem prvního stupně až poté, kdy uplynula lhůta k podání odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, avšak dříve, než odvolací soud rozhodne o jeho včasné odvolání proti usnesení o zastavení řízení, odvolací soud usnesení o zastavení řízení změní tak, že se řízení nezastavuje, neboť důvod pro zastavení řízení v důsledku zaplacení soudního poplatku odpadl). **Tento postup již po novele možný nebude.**

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva PF Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

PRONÁJEM KANCELÁŘE PRO PRÁVNÍ SLUŽBY U VÁCLAVSKÉHO NÁMĚSTÍ V PRAZE

Nabízíme k dlouhodobému pronájmu **nově zkolaudovaný NP** v osobním vlastnictví o celkové rozloze 30m² v Praze 2 na Vinohradské třídě. 3. patro secesního domu (bez výtahu). Dva oddělené prostory s kuchyňským koutem, umývárnou, WC a elektrickým vytápěním. Budova je situována na frekventovaném místě nedaleko přestupních stanic metra „Muzeum“, „Náměstí Míru“ a tramvajových zastávek. Parkování v placených zónách. **Pronájem 10 000 Kč/měs.**, elektřina a voda na nájemce + kauce. Nutno vidět!

Nabídky na e-mail: VIN36@centrum.cz
sjednání prohlídek na tel.: **602 380 993**
(správce objektu p. Strnad)

Evropský soud pro lidská práva:

K prohlídkám a zabavování dokumentů v advokátních kancelářích

Prohlídky a zabavování dokumentů v advokátních kancelářích představují zásah do profesního tajemství.

Rozsudek ESLP ze dne 24. 7. 2008, stížnost č. 18603/03 ve věci *André a další v. Francie*

Shrnutí:

Případ se týkal prohlídky advokátní kanceláře daňovými orgány. Účelem prohlídky byla snaha získat důkazy týkající se obchodní společnosti, která byla klientem advokátní kanceláře a která byla podezřelá z daňových úniků. Stěžovateli byli Marc André, advokát praktikující v Marseille, a advokátní kancelář André, André a partneři.

Prohlídku prováděli čtyři daňoví úředníci za účasti pana André (prvního stěžovatele), předsedy Advokátní komory v Marseille a policisty. Prvnímu stěžovateli byla předána kopie povolení k prohlídce vydaná soudem prvního stupně. V rámci prohlídky byla zabavena řada dokumentů, včetně ručně psaných poznámek a dokumentu obsahujícího poznámku ručně psanou prvním stěžovatelem. Předseda advokátní komory zdůraznil, že se jednalo o osobní dokumenty advokáta, které jsou chráněny profesním tajemstvím, a tudíž nemohou být zabaveny. O průběhu prohlídky byla vypracována zpráva společně se seznamem všech šedesáti šesti zabavených dokumentů, kterou všichni zúčastnění podepsali. Přítomný stěžovatel, který převzal kopie zprávy z prohlídky a zabavených dokumentů, vyslovil výhrady k průběhu prohlídky a učinil řadu námitek, které byly zaznamenány do zprávy o prohlídce. Stěžovatelé následně podali dovolání, ve kterém namítali nezákonnost prohlídky a zabavení dokumentů, a dále s odkazem na profesní tajemství poukázali na skutečnost, že dokumenty, které klient předal svému advokátovi, včetně korespondence mezi advokátem a jeho klientem, nemohou být zabaveny, pokud účelem prohlídky není získat důkazy o účasti advokáta na trestném činu. Stěžovatelé dále namítali, že povolení k prohlídce neobsahovalo výslovnou zmínku o tom, že přítomnost předsedy advokátní komory nebo jeho zástupce během prohlídky byla povinná.

Kasační soud zamítl jejich dovolání. Kasační soud v odůvodnění mimo jiné uvedl, že povolení k prohlídce nemuselo stanovovat nezbytná opatření tak, aby nedošlo k porušení profesního tajemství, jelikož jakékoliv porušení profesního tajemství lze prověřit v rámci přezkumu zákonnosti prohlídky. Kasační soud dále konstatoval, že profesní tajemství advokátů není překážkou pro to, aby v jejich advokátních kancelářích byla na základě povolení soudu provedena prohlídka a zabave-

ny jejich dokumenty, pokud soud shledal, že žádající orgán státní správy předložil dostatečné informace zakládající důvodné podezření ze spáchání trestného činu uvedeného v povolení k prohlídce.

Předmět stížnosti před ESLP:

Stěžovatelé především namítali, že zásahem orgánů státní správy došlo k porušení profesního tajemství. Dále si stěžovali na nedostatek účinných opravných prostředků. Dle jejich mínění dovolání nebylo účinným opravným prostředkem, jehož prostřednictvím mohli napadnout zákonnost prohlídky a zabavení dokumentů v jejich kanceláři, které představovaly zásah do jejich práva na respektování obydlí. Stěžovali si na porušení čl. 6 odst. 1 a 3c), čl. 8 a 13 Úmluvy.

Rozhodnutí ESLP:

Pojem „domov“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy se vztahuje také na kanceláře, včetně advokátních kanceláří (*Niemietz v. Německo*, § 30; *Roemen a Schmit v. Lucembursko*, § 64). Ačkoliv byly prohlídka a zabavení dokumentů v souladu se zákonem a sledovaly legitimní cíl, kterým byla prevence trestné činnosti, nebyly proporcionální ve vztahu ke sledovanému cíli. Prohlídka a zabavování dokumentů v advokátních kancelářích nepochybně představují zásah do profesního tajemství, které je jádrem vztahu důvěry mezi advokátem a jeho klientem a které souvisí s právem klienta neusvědčit se (*J. B. v. Švýcarsko*, § 64; *Funke v. Francie*, § 44). Za tohoto předpokladu, pokud vnitrostátní právo umožňuje prohlídky prostor advokátních kanceláří, tyto musí být nutně provázeny zvláštními zárukami, a dále je nutné, aby tato opatření byla upravena přísným normativním rámcem. Úmluva nezakazuje ukládání určitých povinností advokátům ve vztahu k jejich klientům, zejména v případě, kdy existuje důvodné podezření z účasti advokáta na trestném činu, nebo v souvislosti s potíráním určitých praktik. Je však nezbytné, aby ukládání takových povinností bylo striktně upraveno zákonem, vzhledem k tomu, že advokáti jako prostředníci mezi stranami ve sporu a soudy zastávají důležité postavení při výkonu spravedlnosti.

V daném případě byly dány zvláštní procesní záruky, vzhledem k tomu, že prohlídka byla provedena za účasti předsedy advokátní komory, jejímiž členy byli dotčení advokáti. Účast předsedy advokátní komory a jeho připomínky ohledně dů-

věrnosti zabavených dokumentů byly zmíněny v následné zprávě. Avšak nejenže soudce, který povolil prohlídku, nebyl přítomen, ale ani přítomnost předsedy advokátní komory a jeho námítky nezabránily úředníkům, kteří prohlídku prováděli, v tom, aby prohlédli veškeré dokumenty nacházející se v kanceláři a zabavili je. Pokud se jedná o zabavení advokátem ručně psaných poznámek, tyto byly osobními dokumenty advokáta, a tudíž podléhaly profesnímu tajemství, jak uváděl předseda advokátní komory. Navíc daňovým inspektorům a policistům byly na základě široce formulovaného povolení k prohlídce uděleny rozsáhlé pravomoci. Prohlídka byla totiž nařízena v místech, kde se pravděpodobně mohou nacházet dokumenty a jiné zdroje informací vztahující se k předpokládanému daňovému podvodu, zejména v advokátní kanceláři.

V kontextu daňové kontroly podnikatelské činnosti klienta stěžovatelů se daňový inspektorát zaměřil na stěžovatele pouze z důvodu, že bylo pro něj jinak obtížné provést nezbytnou kontrolu a získat dokumenty, které by mohly potvrdit podezření, že klient stěžovatelů spáchal daňový podvod, a to přestože stěžovatelé nebyli nikdy obžalováni nebo podezíráni ze spáchání trestného činu nebo z účasti na trestném činu podvodu

spáchaném jejich klientem. Prohlídka, jejímž účelem bylo získat důkazy proti podezřelé obchodní společnosti, byla provedena v advokátní kanceláři pouze z důvodu, že podezřelá obchodní společnost byla klientem stěžovatelů.

Jednomyslným rozhodnutím došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

Co se týče dostupných prostředků nápravy, ty nespĺňovaly požadavky Úmluvy, a došlo tak k porušení práva na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Soud se dále nezabýval stížností na porušení čl. 13 Úmluvy, jelikož ust. čl. 6 odst. 1 Úmluvy představuje *lex specialis* ve vztahu k čl. 13 Úmluvy, a „absorbuje“ tak záruky v tomto ustanovení obsažené (*Brualla Gómez de la Torre v. Španělsko*, § 41; *Kudła v. Polsko [GC]*, § 146).

Panu André byla přiznána nepeněžitá náhrada škody ve výši 5 000 eur a oběma stěžovatelům náhrada nákladů ve výši 10 000 eur.

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ
GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

Glosa:

K rozsudku NS ve věci aktivní věcné legitimace k podání návrhu na soudní omezení či zrušení služebnosti

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 155/2018

I. Východisko a vymezení právní otázky

Dne 27. 3. 2018 vydal Nejvyšší soud ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 155/2018 rozsudek, který řeší otázku aktivní věcné legitimace k podání návrhu na soudní omezení či zrušení služebnosti při trvalé změně vyvolávající hrubý nepoměr mezi oprávněným a povinným ze služebnosti (§ 1299 odst. 2 o. z.). (*Tento rozsudek BA publikoval v č. 5/2018, str. 47-49 – pozn. red.*)

Dle uvedeného ustanovení „*při trvalé změně vyvolávající hrubý nepoměr mezi zatížením služebné věci a výhodou panujícího pozemku nebo oprávněné osoby se vlastník služebné věci může domáhat omezení nebo zrušení služebnosti za přiměřenou náhradu*“. Soud řešil otázku, zda má aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby vedle vlastníka služebné věci i oprávněný ze služebnosti.

II. Skutkový stav, rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího

Z rozhodnutí soudu prvního stupně vyplývá, že ve prospěch oprávněné bylo za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. zřízeno úplatné věcné břemeno¹ doživotního užívání bytu nacházejícího se v 1. patře rodinného domu. Vztahy mezi vlastníkem domu a oprávněnou ze služebnosti byly zpočátku bezproblémové, posléze však v důsledku změny v chování stran začalo docházet ke konfliktům, které dosáhly značné intenzity, jež musela řešit i policie. Současný zdravotní stav oprávněné neumožňoval zajistit např. vytápění domu, nebylo pro ni také vhodné bydlení s nutností překonávat strmé schody. Strany se přely o rozsah a užívání věcného břemene. Konflikty vedly ke zhoršení zdravotního stavu oprávněné; ta se nakonec přestěhovala do domova s pečovatelskou službou.

Soud prvního stupně na návrh oprávněné zrušil věcné břemeno za náhradu. Byť znění § 1299 odst. 2 přiznává aktivní věcnou legitimaci pouze vlastníkově služebné věci, je dle soudu namístě přiznat tuto legitimaci i oprávněnému z věcného břemene.

Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu na zrušení věcného břemene zamítl. Argumentoval, že oprávněný žádat omezení či zrušení služebnosti dle § 1299

¹ V terminologii o. z. služebnost.

odst. 2 zákonodárce výslovně přiznal pouze vlastníku služební věci, přičemž není možné přiznat aktivní legitimaci i osobě oprávněné ze služebnosti, neboť vůle zákonodárce byla zřetelně vyjádřena.

III. Rozhodnutí Nejvyššího soudu

Oprávněná podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jímž se domáhala zodpovězení otázky, zda je k podání žaloby na zrušení služebnosti pro změnu poměrů aktivně věcně legitimován i oprávněný ze služebnosti. Tato otázka nebyla v rozhodovací praxi NS v poměrech o. z. dosud řešena.

Dovolací soud dospěl k závěru, že v daném případě je **namísto upřednostnit aplikaci argumentu a simili (před argumentem a contrario), tedy připustit, že aktivní legitimaci k podání návrhu na zrušení služebnosti má vedle vlastníka zatížené věci též oprávněný ze služebnosti.**

IV. Kritické hodnocení

S rozhodnutím dovolacího soudu, jakož i s podanou argumentací lze plně souhlasit. Vzhledem k tomu, že hodnocení Nejvyššího soudu je věcně správné a vyčerpávající, omezujeme se pouze na přiblížení hlavních argumentů a doplnění několika poznámek.

Soud v první řadě poukázal na změnu právní úpravy ve srovnání se stavem do 31. 12. 2013. Již za účinnosti předchozí úpravy (§ 151p odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb.) Nejvyšší soud stejnou otázku vyřešil tak, že aktivní legitimaci přiznal nejen vlastníkovu služebné nemovitosti, nýbrž i osobě z věcného břemene oprávněné. Avšak je třeba zdůraznit, že § 151p odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb. neměl výslovnou úpravu aktivní věcné legitimace. Rozdílný text § 1299 odst. 2 o. z. přiznávající aktivní věcnou legitimaci výslovně jen vlastníku služebné věci znamená, že předchozí judikaturní závěry ohledně připuštění aktivní legitimace oprávněného z věcného břemene nelze bez dalšího použít.

Pro řešení problému aktivní legitimace oprávněného ze služebnosti se dovolací soud zabýval otázkou, **zda lze ve formulaci § 1299 odst. 2 spatřovat mezeru v zákoně a zda se jedná o mezeru zákonodárcem vědomě chtěnou;** toto zjištění je základním předpokladem pro zodpovězení otázky, zda by bylo možné přistoupit k tzv. **soudcovskému dotvoření práva.**

Soud při svých úvahách vyšel ze stanoviska odborné literatury, která formuluje dotváření práva jako aplikaci práva, která se neopírá o doslovný výklad právního předpisu. Jde tak o aplikaci, která buď přesahuje rámec nejširšího možného jazykového významu příslušného ustanovení právního předpisu, nebo která je dokonce v rozporu s jazykově jednoznačnou dikcí právního předpisu. Základní legitimační důvody, které hovoří ve prospěch dotváření práva, jsou princip účelnosti, princip bezrozpornosti právního řádu, který úzce souvisí s principem rovnosti, resp. formální spravedlnosti.

Mezera v zákoně se podává 1) ze skutečnosti, že zákon výslovně přiznává aktivní legitimaci jen vlastníkovu služebné věci, a 2) že pro nepřipuštění této možnosti i ve prospěch oprávněného ze služebnosti není žádný zjevný racionální důvod, což by působilo hodnotový rozpor v právu.

Zatímco absence výslovné úpravy je očividná, vyžaduje potřeba této možnosti i ve vztahu k oprávněnému ze služebnosti podrobnější odůvodnění.

Pokud oprávněný ze služebnosti nehodlá již více užívat své právo (např. pro zásadní neshody s povinným ze služebnosti, pro pozbytí důvodů, které vedly ke zřízení služebnosti, apod.), může mít i on sám legitimní zájem na jeho zrušení. Obecně sice lze spíše předpokládat souhlas vlastníka služebné věci se zrušením služebnosti, neboť takový postup je k jeho prospěchu (jeho věc bude zbavena právní závady, což bude zpravidla znamenat zvýšení její hodnoty). Mohou však nastat situace, kdy vlastník služebné věci nemusí se zrušením služebnosti souhlasit, např. tehdy, když mezi stranami nebude shoda na podmínkách zrušení, typicky na náhradě za zrušení služebnosti.

Rozumná je úvaha soudu, že není-li dohoda stran možná, nelze po oprávněném vždy požadovat, aby služebnost vykonával i nadále, případně se omezil na její nevykonávání (při dalším trvání práva). Takový postup např. neřeší vyřádkování původní investice spojené se vznikem služebnosti např. v podobě kapitalizované úhrady za zřízení služebnosti, případně náklady na obstarání si náhradního plnění např. při znemožňování výkonu práva služebnosti ze strany povinné osoby. Také **případné promlčení** služebnosti při jejím (zpravidla desetiletém) nevykonávání (§ 618 ve spojení s § 631 až § 633 větou první) se jeví jako **řešení nedostačující.** Rovněž nelze vždy uvažovat o jednostranném vzdání se práva, neboť i vlastník služebné věci může mít legitimní zájem na tom, aby zřízená služebnost nadále trvala (např. má úplatnou povahu apod.).²

Dovolací soud nabízí úvahu, dle níž posuzovaný případ spadá do okruhu **situací, se kterými právo spojuje možnost strany, aby se nějakým způsobem domáhala ochrany,** což o. z. upravuje zejména v oblasti obligačního práva v podobě např. odstoupení od smlouvy s následným vypořádáním, práva na náhradu škody nebo práva vypovědět smlouvu. Snad ještě podstatnější je obecná možnost domáhat se zrušení nebo změny závazku v případě změny okolností (§ 1764 a násl.). Úprava služebnosti s takovou situací výslovně nepočítá, byť zájmy stran jsou obdobné jako u obligačních vztahů; není proto zjevný důvod, proč by v těchto případech neměly být chráněny, jestliže jim právní úprava poskytuje ochranu v obligačních vztazích. Nic tak nenasvědčuje záměru zákonodárce vyloučit oprávněnou osobu z možnosti domáhat se zrušení služebnosti. To, že zákon hovoří o aktivní legitimaci pouze vlastníka služebné věci, je spíše založeno na myšlence, že hrubý nepoměr v neprospěch oprávněného lze jednoduše vyřešit tím, že věc nebude užívat. Jak však bylo uvedeno výše, existují případy, kdy takový postup není k ochraně legi-

² Lze kvitovat s povděkem, že dovolací soud výslovně připouští možnost jednostranného vzdání se limitovaného věcného práva; to je zásadní odchylka od judikatury k obč. zák. č. 40/1964 Sb., kdy Nejvyšší soud tuto možnost odmítl. Soud též správně naznačuje – byť zatím jen v obecné rovině – , že pro hodnocení, zda jednostranné vzdání se práva mohlo způsobit zamýšlené následky, jsou rozhodující též majetkové zájmy vlastníka zatížené věci. Tam, kde se vzdání práva projeví ve vlastníkově majetkové sféře jen pozitivně (tedy pouze odpadne zatížení jeho věci), není důvod, proč by měl vlastník s takovým jednáním oprávněného vyslovovat souhlas.

timních zájmů oprávněného ze služebnosti, které jsou jinak zákonem v obdobných případech chráněny, dostačující. Jde tedy o mezeru v zákoně.

Dále soud hodnotí okolnosti, které mohou mít vliv na posouzení takové **mezery jako vědomé**, což by soudcovské dotváření práva v konkrétním případě vylučovalo. Připomíná, že pro takový závěr v daném případě nesvědčí důvodová zpráva k § 1299 až 1302 o. z., která je zpravidla zásadním zdrojem informací o úmyslu tzv. historického zákonodárce. Ani textace § 1299 odst. 2 o. z. neobsahuje formulaci umožňující výklad, že smyslem úpravy bylo vyloučit právo domáhat se zrušení služebnosti oprávněným (v právní normě není obsaženo žádné slovo, zejména příslovce „jen“, „pouze“, „toliko“, „výlučně“, které by zdůrazňovalo, že oprávněným k podání návrhu je výlučně povinný ze služebnosti). Nejsou-li tedy dány důvody, pro které měla být možnost dotváření práva vyloučena, nelze ani dospět k závěru o aplikaci argumentu *a contrario*. Naopak spíše je namístě použití argumentu *per analogiam*.

Dovolací soud správně poukazuje též na to, že **legislativní technika inkriminovaného ustanovení není nijak výjimečná**. Zákon totiž obsahuje řadu pravidel, která na první pohled působí jako výjimka z obecného – opačného – principu, neboť jsou doslovně formulována pouze pro určité (omezené) případy. Často se však jedná pouze o nevhodné vyjádření, neboť takto formulovaným pravidlem zákonodárce nemá v úmyslu stanovit výjimku z obecného – opačného – principu, nýbrž naopak obecný princip pouze potvrdit („znázornit na příkladu“). Poukazuje se na § 1259 o. z. týkající se výslovně pouze práva služebnosti (jde o ochranu služebnosti proti zásahům třetích osob), ačkoli dle smyslu a účelu musí toto pravidlo dopadat i na případy všech ostatních limitovaných věcných práv.

Absenci výslovné právní úpravy možnosti osoby oprávněné ze služebnosti navrhnout zrušení služebnosti rozumí dovolací soud tak, že v typických případech není výslovné zakotvení této možnosti nezbytné, protože v případě zájmu oprávněného na zrušení služebnosti dojde zpravidla k dohodě s povinným a ingerence soudu v takovém případě není nutná. Lze doplnit, že v absolutní většině případů ani není taková dohoda potřebná, neboť oprávněný může hájit své zájmy pouhým nevykonáváním služebnosti. Jak však bylo uvedeno výše, zákonodárce přehlédl, že výjimečně existují i případy, kdy tyto možnosti nejsou dostačující.

Dovolací soud tedy vychází z existence mezery v zákoně a z toho, že nejde o mezeru vědomou. Tuto mezeru uzavírá analogickým použitím § 1299 odst. 2 o. z. S odkazem na princip rovnosti poukazuje na to, že neexistuje rozumný důvod pro to, aby nebylo se situací vlastníka a oprávněného ze služebnosti nakládáno shodně. Vzhledem k tomu, že se jedná o obdobné skutkové podstaty, mělo by pro ně platit shodné pravidlo. To platí tím spíše, když se domáhá zrušení práva, z něž mu – obecně nahlíženo – plyne prospěch, oprávněný ze služebnosti. **Za jakých konkrétních podmínek, a zda vůbec ke zrušení služebnosti dojde, je předmětem soudního posouzení v řízení o zrušení služebnosti.** Úprava § 1299 odst. 2 počítá s právem na přiměřenou ná-

hradu za zrušenou služebnost, což přesně vystihuje podstatu změny poměrů, v důsledku které vzniká hrubý nepoměr. Přiměřenost též umožňuje posoudit, jak se smluvní strany na vzniklé situaci podílely, přihlédnout ke všem významným skutečnostem v dané věci a promítnout tyto okolnosti do úvahy soudu o výši přiměřené náhrady, případně do závěru, že podmínky pro náhradu při zrušení služebnosti dány nejsou.

Konečně soud doplnil, že **připuštění aktivní legitimace oprávněného ze služebnosti se nemůže negativně promítnout ani do pozice třetích osob – např. těch, které mají na služebnosti věci svá (věcná) práva.**

Argumentaci Nejvyššího soudu lze doplnit o úvahu, zda by daný problém nemohl být řešen prostřednictvím institutu změny okolností (§ 1764 a násl.). Toto ustanovení by totiž bylo možné aplikovat na základě § 11. Jde jistě o ustanovení o změně, resp. zániku závazku, které lze přiměřeně použít i na změnu nebo zánik jiných soukromých práv a povinností. Současně je § 1299 odst. 2 speciální úpravou právních následků změny okolností pro případ služebnosti. Bylo by tedy z tohoto hlediska možné, aby se oprávnění vlastníka řídilo § 1299 odst. 2, zatímco postavení oprávněného by upravoval § 1764 a násl. ve spojení s § 11. Avšak Nejvyšším soudem správně zdůrazněná typovost totožnost zájmů vlastníka a oprávněného skutečně hovoří spíše pro aplikaci stejných pravidel na oba případy. Toho lze dosáhnout právě použitím § 1299 odst. 2 i na postavení oprávněného ze služebnosti.

Lze uzavřít, že použitá argumentace je velmi přiléhavá a bere v úvahu prakticky všechny zásadní aspekty, které vstupují do hry. Z formálního hlediska lze soud pochválit za kritickou práci s relevantní literaturou a v případě nesouhlasu s dílčími dogmatickými závěry za přesvědčivé vysvětlení svého odlišného mínění. Uvedený rozsudek může sloužit jako vhodný příklad názoru, že **odůvodnění je nutnou a důležitou částí každého soudního rozhodnutí, zejména pak rozhodnutí vysokých soudů.**

✦ Rozhodnutí okomentovali doc. JUDr. PETR TÉGL, Ph.D.,

a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáti a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

Sledujte ČAK na Twitteru:
www.twitter.com/CAK_cz

**Jan Dědič, Jana Guričová,
Josef Kříž, Jan Lasák, Jakub
Porod:**

Zákon o státním podniku. Komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2018,
228 stran, 685 Kč.

Na trhu odborné literatury je od září 2018 k dostání komentář k zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku, od autorského kolektivu složeného z Jana Dědiče, Jany Guričové, Jana Lasáka, Josefa Kříže a Jakuba Poroda.

Ač početně není státních podniků mnoho,¹ jejich význam je značný, což je dáno zejména jejich předním postavením v národním hospodářství² a četností právních vztahů, do nichž vstupují. Důležitost státních podniků v ekonomice je důvodem, proč by komentář neměl ujít pozornosti odborné veřejnosti.

Komentář k zákonu o státním podniku zaplnil citelnou mezeru na trhu odborné literatury. V poslední době žádná monografie či komentář věnovaný zákonu o státním podniku s výjimkou publikace *Zákon o státním podniku v praxi* od Jaroslava Muroně z roku 2017³ nevyšel. Za poslední významnější monografii zabývající se mj. i právní regulací státního podniku lze označit monografii *Hospodaření s majetkem státu* od Stanislava Plívy, jejíž druhé vydání vyšlo v roce 2004.⁴ Komentář tak lze označit bez nadsázky za první komentář fundovaně se zabývající státním podnikem po zásadní novele zákona o státním podniku účinné od roku 2017.⁵ Tím se ale přínos komentáře nevyčerpává. Velkým kladem komentáře je, že autoři průběžně srovnávají právní úpravu státního podniku s úpravou obchodních korporací, zejména akciové společnosti, a vyhodnocují, která zákonná pravidla či judikaturní závěry jsou použitelné pro státní podnik a která nikoli. Autoři čtenářům přibližují velmi přehledně, čtivě a dostatečně argumentačně podložené dílčí otázky související s právní úpravou státního podniku jako právnické osoby *sui generis* (např. institut práva hospodařit s majetkem státu).

Autoři při interpretaci zákonných ustanovení otvírají řadu závažných otázek, o nichž se dosud v doktríně nediskutovalo, anebo jen okrajově. Ke dvěma z nich

bych ráda připojila odlišný názor, a tím přispěla k rozproudení odborné rozpravy, protože mám za to, že má smysl ji vést.

První otázkou, u níž bych se ráda zastavila, je **povaha státního podniku**. Autoři se přiklánějí k závěru, že státní podnik je spíše právnickou osobou veřejného práva (str. 2 a 13 až 15), a z toho např. dovozují, že státní podnik může vytvářet jen orgány zákonem předvídané (str. 3 a 79). **Otázku, zda je státní podnik právnickou osobou veřejného či soukromého práva, by bylo vhodné podrobit hlubší odborné diskusi.** Autoři svůj závěr ve prospěch veřejné povahy státního podniku opírají především o nález Ústavního soudu ve věci *Letiště Praha, s. p.*, v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že Letiště Praha, s. p., je veřejnou institucí ve smyslu zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.⁶ Soudím, že nelze činit rovnítko mezi právnickou osobou veřejného práva a veřejnou institucí ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, protože podle soudů může být veřejnou institucí ve smyslu tohoto zákona i akciová společnost, o jejíž soukromoprávní povaze bez ohledu na povahu jejího zakladatele není v doktríně, judikatuře a praxi žádných pochyb.⁷ Autoři pro závěr o veřejnoprávní povaze státního podniku argumentují i znaky právnické osoby veřejného práva vymezenými Karlem Beranem (str. 12).⁸ Připouští ovšem, že tyto znaky se u státního podniku prosadí jen omezeně (tamtéž). K tomu je nutno dodat, že Karel Beran nepovažuje podle mého soudu státní podnik

za právnickou osobu veřejného práva.⁹

Vyřešení povahy státního podniku je klíčové s ohledem na § 20 odst. 2 o. z., z něhož plyne, že ustanovení o právnických osobách v občanském zákoníku lze použít pouze tehdy, neodporují-li povaze právnické osoby veřejného práva. Byl-li by státní podnik právnickou osobou soukromého práva, bylo by nezbytné aplikovat všechna obecná ustanovení o právnických osobách, ledaže by zákon o státním podniku stanovil jinak. Jestliže budeme považovat státní podnik jako autoři komentáře za právnickou osobu veřejného práva, pak můžeme některá ustanovení občanského zákoníku o právnických osobách nepoužít, aniž je daná otázka výslovně upravena zákonem o státním podniku, s odůvodněním, že použití konkrétního pravidla je vyloučeno povahou státního podniku jako právnické osoby veřejného práva. **Vyřešení této otázky je tak zcela klíčové pro vymezení zákonných ustanovení regulujících právní režim státního podniku. Otázku povahy státního podni-**

- Podle závěrečné zprávy o hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu nominačního zákona (sněmovní tisk 220, 8. období) existovalo k 31. 12. 2014 v České republice 42 státních podniků.
- Např. Česká pošta, s. p., se pravidelně umísťuje mezi předními českými podnikateli v žebříčcích vytvářených podle obrátu, zisku či počtu zaměstnanců (srov. www.czechtop100.cz).
- J. Muroň: *Zákon o státním podniku v praxi*, Grada, Praha 2017.
- S. Plíva: *Hospodaření s majetkem státu*, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2004.
- Zákon č. 253/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 260/06, *Letiště Praha, s. p.*
- Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. I. ÚS 330/12, *Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost*, usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 8. 2014, sp. zn. III. ÚS 1705/13, *Brněnské komunikace, a. s.*, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 3. 2016, č. j. 2 As 155/2015-84, *ČEZ, a. s.*, a nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1146/16, *ČEZ, a. s.* Lze doplnit, že Karel Beran považuje akciovou společnost za soukromoprávní subjekt i tehdy, pokud akciová společnost vznikla na základě zákona veřejnoprávním aktem. Tak tomu je v případě společnosti *České dráhy, a. s.* K. Beran: *Právnické osoby veřejného práva*, Linde Praha, Praha 2006, str. 36.
- K. Beran, op. cit. sub 7, str. 33 a násl.
- Karel Beran se sice přímo státními podniky nezabývá, zkoumá však obecně veřejné podniky, které definuje i prostřednictvím hospodářské činnosti. Veřejné podniky jsou tak dle mého názoru pojmem nadřazeným státnímu podniku. Vzhledem k tomu, že Karel Beran dospívá k závěru, že veřejné podniky nejsou právnickou osobou veřejného práva, lze uzavřít, že jim nemohou být ani státní podniky. K. Beran, op. cit. sub 7, str. 47-51.

ku považují za dosud nezavřenou. Velmi vítám, že ji autoři komentáře otevřeli. Sama se však příkláním k názoru, že státní podnik je právnickou osobou soukromého práva, protože u něj neshledávám dostatečné zastoupení znaků vymezujících podle doktríny právnickou osobu veřejného práva. Rozhodujícím podle mého soudu je účel existence státního podniku, kterým je podnikání, tedy činnost soukromoprávní.

Druhou otázkou, které bych ráda krátce věnovala pozornost, je otázka, **zda ředitel státního podniku je z titulu své funkce zaměstnancem státního podniku.** K tomuto závěru se kloní praxe. Plédují pro něj i autoři komentáře (str. 3 a 83). O správnosti tohoto závěru mám pochybnosti. Neshledávám věcný rozdíl mezi funkcí člena statutárního orgánu obchodní korporace a člena statutárního orgánu státního podniku. V zásadě není ani rozdíl v zákonné regulaci, pokud jde o otázku tzv. souběhu funkcí, tj. otázku, zda člen statutárního orgánu může být zároveň zaměstnancem dané právnické osoby. Relevantní zákony totiž nic výslovně nestanoví o tom, zda člen statutárního orgánu může být z titulu své funkce zaměstnan-

cem, či nikoli. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani poznámka pod čarou č. 8 v zákoně o státním podniku, která v návaznosti na § 12 odst. 2 zák. o státním podniku, obsahujícím pravidlo o jmenování a odvolávání ředitele ministrem, odkazuje na § 33 odst. 3 zák. práce.

Ust. § 33 odst. 3 zák. práce stanoví dva případy, kdy pracovní poměr vzniká jmenováním na vedoucí pracovní místo. Do první skupiny spadají ty případy, kdy požadavek jmenování na vedoucí místo stanoví zvláštní zákon.¹⁰ Do druhé skupiny patří ty případy, které jsou taxativně v § 33 odst. 3 zák. práce vyjmenovány pod písm. a) až g). V rámci druhé skupiny je zmíněn státní podnik v souvislosti se jmenováním vedoucího organizačního útvaru státního podniku [písm. c)], kterého do funkce podle odst. 4 písm. c) jmenuje ředitel státního podniku. Ostatní uvedené případy žádnou souvislost se státním podnikem, tím méně s jeho ředitelem, nemají.

Je tak nutné se ptát, zda ředitel státního podniku nepatří do první skupiny a zda tedy zvláštní zákon, konkrétně zákon o státním podniku, nestanoví, že funkce ředitele je vedoucím místem ve smyslu zákoníku práce. Podle mého soudu tento závěr ze zákona o státním podniku neplyne. V § 12 odst. 2 zák. o státním podniku je pouze stanoveno, že ředitele jmenuje a odvolává ministr. Toliko v poznámce pod čarou č. 8 je uveden odkaz na § 33 odst. 3 zák. práce. Poznámka pod čarou ale nemá normativní význam, a proto nelze dospět k jinému závěru, než že zákon o státním podniku nestanoví, že ředitel je zaměstnancem státního podniku.¹¹ Judikatura dospěla k závěru, že i když si člen statutárního orgánu obchodní korporace s obchodní korporací sjedná, že se jejich vztah řídí zákoníkem práce, jde stále o vztah obchodněprávní, nikoli vztah pracovněprávní.¹² Neshledávám žádné relevantní důvody pro to, aby závěr u ředitele státního podniku byl při stejné zákonné regulaci jiný.¹³ Na tomto závěru nemůže nic změnit ani díkce § 364 odst. 3 písm. d) zák. práce. Podle tohoto přechodného ustanovení pracovní poměry založené podle dosavadních právních předpisů volbou nebo jmenováním se považují za pracovní poměry založené pracovní smlouvou; tento závěr se neprosadí podle písm. d) v případě pracovního poměru ředitele státního podniku. Z to-

hoto ustanovení by bylo možné dovodit, že zákonodárce měl za to, že ředitel státního podniku je zaměstnancem státního podniku. Ředitel státního podniku je ale především statutárním orgánem státního podniku. Při absenci výslovné zákonné úpravy nelze podle mého názoru dojít u věcně shodných případů (statutární orgán státního podniku a statutární orgán obchodní korporace) k odlišným závěrům a u prvního dovodit, že je zaměstnancem, a u druhého, že jím z titulu své funkce být nemůže.¹⁴

Za velmi přínosnou považují snahu autorů utřídit právní jednání, k nimž je ze zákona nebo na základě zákona ze statutu nezbytný souhlas státu jako zakladatele, a právní následky spojené s jeho absencí. Kladně hodnotím, že autoři plédují pro výklad, který je co nejvíce vstřícný ke třetím osobám, a tedy k bezpečnosti právního styku. Autoři jsou toho názoru, že v případech, kdy zákonodárce výslovně nestanoví následek absence zákonem nebo na základě zákona požadovaného souhlasu, nebude takovým následkem neplatnost, a to ani neplatnost relativní (str. 175 a násl.). Jejich hlavní argument spočívá v tom, že pro velmi významné transakce zákon stanoví při absenci souhlasu zakladatele jako důsledek toliko relativní neplatnost, a proto absence souhlasu v méně závažných případech nemůže vést ke stejným, nebo dokonce přísnějším důsledkům.

Vydání tohoto komentáře osobně velmi vítám a vřele jej doporučuji k přečtení všem, kteří se o právní úpravu státního podniku zajímají. Doporučuji tuto knihu nejen pozornosti soudců, advokátů, ostatních praktikujících právníků a akademiků, nýbrž i zákonodárci, který by po jejím přečtení mohl zvážit zlepšení zákona o státním podniku po věcné i legislativní stránce, případně se rozhodnout, že je na čase opustit u státního podniku institut práva hospodařit s majetkem státu, či dokonce zrušit formu státního podniku jako zvláštní právnické osoby. V tomto směru se ztotožňuji s autory, kteří v preambuli komentáře vyjadřují pochybnost o smyslu plnosti právní regulace státního podniku jako zvláštní právnické osoby (str. XIV).

✦ JUDr. KATEŘINA EICHLEROVÁ, Ph.D.,
odborná asistentka na Katedře obchodního
práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

10 Srov. první větu § 33 odst. 3 zák. práce, která zní: „Jmenováním na vedoucí pracovní místo se zakládá pracovní poměr v případech stanovených zvláštním právním předpisem [...]“

11 Srov. nálezh Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98 (N 173/16 SbNU 259), podle něhož poznámky pod čarou nemají normativní význam a nejsou ani závaznými pravidly pro interpretaci zákonného textu.

12 Velký senát Nejvyššího soudu dospěl v rozsudku ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 4831/2017, k závěru, že „se člen statutárního orgánu obchodní korporace a tato obchodní korporace mohou odchýlit od pravidla vyjádřeného v § 66 odst. 2 větě první obč. zák. (podle kterého se jejich vztah řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě) i tak, že si pro svůj vztah ujednají režim zákoníku práce. Takové ujednání však z jejich vztahu (jde-li o výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu) neučiní vztah pracovněprávní; i nadále půjde o vztah obchodněprávní, který se řídí obchodním zákoníkem a dále – v důsledku smluvního ujednání – těmi (v úvahu přicházejícími) ustanoveními zákoníku práce, jejichž použití nebrání kogentní právní normy upravující (především) postavení člena statutárního orgánu obchodní korporace a jeho vztah s obchodní korporací.“

13 I když o vztahu mezi ním a státním podnikem nelze uvažovat jako o vztahu obchodněprávním, nýbrž jako o vztahu občanskoprávním.

14 Stranou ponechávám otázku, zda by se mohl prosadit při výslovném zákonném zakotvení, že ředitel státního podniku je jeho zaměstnancem, opačný závěr pro členy statutárních orgánů obchodních korporací, ledaže bychom argumentovali zvláštní povahou státního podniku jakožto právnické osoby veřejného práva, což mi ale nepřijde příliš přesvědčivé.

Ivo Telec:

Právo přírodního léčitelství

Leges, Praha 2018, 356 stran, 480 Kč.

Přírodní léčitelství patří již mnoho let k často diskutovaným a mnohdy mimořádně kontroverzním tématům a všichni z vlastní zkušenosti víme, že má jak svoje skalní zastánce, tak i stejně zarputilé odpůrce. Jde o téma procházející napříč řadou vědních i dalších disciplín a své místo má nutně také v oblasti práva, kde se dotýká nemalé části jeho oborů. Recenzovaná kniha je v naší produkci první, která usiluje o komplexní shrnutí této problematiky, a to s ohledem na téma leckdy i s přihlédnutím k extralegálním hlediskům.

Jejím východiskem je připomenutí, že přírodní léčitelství je fenoménem multidisciplinárním, čímž je mj. dáno, že může mít, vedle nesporných výhod, také následky neblahé (např. jen proto, že přitahuje lidi bezohledné, nešťastné, ba i duševně choré), což vyvolává potřebu zabývat se jím komplexně.

Důvod existence přírodního léčitelství v nejobecnější rovině je spatřován v tom, že „nemocného... zajímá možnost uzdravení“, aniž je pro něj obvykle podstatné jak, a je na něm, kterou z nabízených metod zvolí.

Pokud jde o základy právní regulace přírodního léčitelství, shledává je autor jak v právu soukromém, občanském zákoníku, tak veřejném, především živnostenském zákoně, uplatňují se zde však i předpisy daňové a vyloučena není ani trestněprávní odpovědnost. Současně s tím rozvíjí úvahy o souvislostech léčitelství s náboženstvím, právně filozofické úvahy o právu brát se o vlastní štěstí a oprávněnosti léčitelství jakožto práva na svobodu vyznávat ideologii.

V návaznosti na to je analyzována problematika plurality v medicíně, kde je výchozí tezí poznatek, že péče o zdraví je mnohovrstevnou záležitostí, a nevylučuje tedy ani nemedicínské metody a postupy, s opětovným akcentem, že je na každém z lidí, které z nich si zvolí, s čímž souvisí i ústavně garantovaná svoboda bádání a hlásání jeho výsledků.

Práce dále vypočítává hlediska, která ovlivňují právo komplementární a alternativní medicíny a jsou určující pro to,

do jaké míry je společnost ochotna ji akceptovat, tolerovat a připustit, nebo ji naopak odmítá. Současně je upozorněno na to, že existují i faktory, které nelze empiricky ověřit a racionálně vysvětlit, o které se léčitelství opírá, stejně však na druhé straně podvody, bludy a výmysly, které podporují nedůvěru a odmítání léčitelství.

Obsáhle jsou následně analyzovány obecně filozofické, historické, náboženské a jiné důvody, které jsou rozhodné pro to, že je přírodní léčitelství přijímáno nebo naopak odmítáno.

Z pohledu právního nazírání se jeví být důležitý požadavek výkonu činnosti s péčí řádného odborníka ve smyslu § 2643, resp. § 2645 občanského zákoníku. Na tomto základě se odvíjejí úvahy o tom, kde končí možnost přírodního léčitelství, anebo se naopak pro něj otevírá prostor. V této souvislosti je poukazováno na to, že jde o značně komplikovanou otázku, právě proto, že neexistuje úprava léčitelství, takže odpověď na ni je třeba hledat nejen v právu občanském, ale též v předpisech práva správního, aniž bychom na ni přitom dostali spolehlivou, jednoznačnou odpověď.

O tom, jak je celá materie složitá, svědčí připomenutí souvislostí s ochranou tzv. skupinových práv, např. odrůdových práv nebo nemateriálního kulturního dědictví, která mohou s léčitelstvím úzce souviset, a fakt, že jinak může být nahlížena problematika v Evropě a ve světovém kontextu.

Počínaje čtvrtou kapitolou přechází autor k meritum tématu, tj. právní regulaci přírodního léčitelství. Nejprve jsou zkoumány jeho aspekty z pohledu živnostenského práva a v této souvislosti je připomenuto, že může zahrnovat pestrou a nesouvisající škálu činností podléhajících různě intenzivnímu dohledu státu, jak z hlediska povolení, tak vlastního výkonu.

Postupně je pak rozebráno postavení homeopatie, distribuce léčivých přípravků, soukromoprávní postavení léčitelů, právní ochrana zákazníků, včetně kontroly a regulace reklamy. Na to navazují úvahy a analýzy postupů léčitelů ve světle práva. Jádrem těchto postupů je z pohledu civilního práva příkazní smlouva, předmětem jejíhož plnění není hmotný výsledek, ale určitý stav příkazce, tj. klienta. Tyto postupy jsou značně specifické, právě s ohledem na to, že je mnohdy nelze určit optikou konvenčního zdravotnictví.

Může se to zdát paradoxní, nicméně autor přesvědčivě prokazuje, že zdravotnické právo jen dílčím způsobem reguluje metody léčeni. Existují sice tzv. profesní standardy, problém je však v tom, že jejich určení se neděje toliko podle pravidel lékařské vědy, ale světové vědy, a pak je obtížné určit, které metody se ještě pohybují v jejich hranicích. U přírodního léčitelství hraje přitom důležitou roli to, co je nazýváno dobrou zkušeností vznikající na základě dlouhodobého užívání, které se získává a potvrzuje empirií, ale současně i značně obtížně definovatelné osobní schopnosti lidí, které jsou označovány jako umění svého druhu.

V samostatné kapitole jsou řešeny otázky související s plněním závazků přírodním léčitelem podle občanského zákoníku a specifika dokazování v této oblasti. Dále se práce zabývá stále otevřenou otázkou certifikace léčitelství, byť, jak je dovozováno, nejedná se o nepřekonatelnou překážku, protože by její řešení bylo možné nalézt i na půdě stávajících standardů.

Originální jsou úvahy o duchovní léčbě jakožto náboženském úkonu. Ty jsou postupně prezentovány na pozadí problematiky plurality medicíny, svobody myšlení a náboženského vyznání, právního statutu církvi, bezpečnosti léčby i dalších aspektů.

Zvláštní pozornost je věnována nelékařské homeopatii, a to zejména na podkladě analýzy správních soudů.

Speciálně z pohledu praxe se jeví být přínosná pasáž věnovaná nekalým praktikám péče o zdraví z pohledu občanského zákoníku, zákona o ochraně spotřebitele, reklamy a nekalé soutěže.

Ve shrnujícím závěru se autor vrací k úvahám o potřebě právní regulace léčitelsví a sleduje důvody, proč by se tak mělo stát, i ty, pro které všechny stávající pokusy nebyly úspěšné.

Recenzovaná monografie není jednoduchým čtením, mj. i proto, že její téma je, jak zmíněno, mnohovrstevné, v němž se prolínají části právní a rovněž mimoprávní, které spolu neoddělitelně souvisejí. Pozornému čtenáři však právě proto dávají návody k postupům v praxi, která může být velmi pestrá. Lze se tedy jen těšit na další dva tituly, které na související témata autor pro nakladatelství Leges připravuje.

❖ doc. JUDr. PAVEL MATES, CSc.,
advokát v Praze, působí na Vysoké škole
finanční a správní Praha a na FSE UJEP
v Ústí nad Labem

Markéta Selucká, Svatava Veverková a kol.:

Obchodní podmínky ve vztazích B2C

Leges, Praha 2018, 184 stran,
350 Kč.

Před několika lety jsem se podílel na sepsání knížky o obchodních podmínkách, obchodních zvyklostech a vykládacích pravidlech. Byla to publikace orientovaná na tato pravidla obecně. Dnešní dílo prezentované nakladatelstvím Leges je pak směřováno na obchodní podmínky ve vztazích podnikatelů a spotřebitelů.

- 1 R Hučková: Koncepční otázky nové právní úpravy rozhodcovského konání v slovenských podmínkách, in J. Suchoža, J. Husár (eds.): Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2014, str. 501-505.
- 2 K. Chovancová: Rozhodcovské doložky v spotřebitelských smlouvách/Európske variácie, in J. Suchoža, J. Husár (eds.): Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací, Univerzita P. J. Šafárika, Košice, 2014, str. 506-524.

Markéta Selucká, Svatava Veverková a kolektiv

Obchodní podmínky ve vztazích B2C

Leges

Leges, Praha 2018, 184 stran, 350 Kč.

Obchodní podmínky ve vztazích B2C je kniha, která se zabývá právní úpravou obchodních podmínek vztahů mezi podnikateli a spotřebiteli. Kniha je rozdělena do dvou částí: první část se zabývá obecní úpravou obchodních podmínek a druhá část se zabývá specifickou úpravou obchodních podmínek vztahů mezi podnikateli a spotřebiteli. Kniha je určena pro právníky, advokáty, podnikatele a spotřebitele. Kniha je dostupná v elektronické podobě a v tištěné podobě. Cena tištěné knihy je 350 Kč, cena elektronické knihy je 290 Kč. Kniha je dostupná v elektronické podobě a v tištěné podobě. Cena tištěné knihy je 350 Kč, cena elektronické knihy je 290 Kč. Kniha je určena pro právníky, advokáty, podnikatele a spotřebitele. Kniha je dostupná v elektronické podobě a v tištěné podobě. Cena tištěné knihy je 350 Kč, cena elektronické knihy je 290 Kč.

Autorský kolektiv tvoří M. Selucká, S. Veverková, I. Mlýnková, M. Ambrožová a R. Peša. Z členů kolektivu je nejznámější M. Selucká, která je autorkou, spoluautorkou, řešitelkou a spoluřešitelkou řady monografií a mezinárodních i tuzemských výzkumných projektů. Spolu se S. Veverkovou působí na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Autorská dvojice M. Selucká a S. Veverková zpracovala první a druhou kapitolu díla. Ostatní autoři se podíleli na kapitolách třetí až páté.

Recenzovaná práce se postupně věnuje ochraně spotřebitele, východiskům právní úpravy obchodních podmínek, přípustným i překvapivým ujednáním v obchodních podmínkách. Dále pojednává o procesních prostředcích ochrany spotřebitele.

Publikace není zaměřena jen na analýzu postavení spotřebitele jakožto slabší smluvní strany, ale rovněž na právní postavení podnikatele, tedy toho, který zpravidla obsah smluvních podmínek určuje. Kvalifikovaný podnikatel se přitom snaží vytvořit vyvážené obchodní podmínky, u kterých nehrozí, že by mohly být posléze soudem charakterizovány jako nicotné, resp. že se k nim nebude přihlížet, protože by event. byly nevyvážené konstruované ve prospěch podnikatele.

V současném pojetí podnikatele bylo přitom upuštěno od formálního hlediska (veřejnoprávního oprávnění) k provozování podnikatelské činnosti, ale vychází se z hlediska fakticity, tzn., že pokud některá osoba realizuje určité činnosti za dosažením zisku, považuje se za podnikatele.

Předkládaná publikace by měla být mj. pro spotřebitele a podnikatele návodem, na co v obchodních podmínkách zaměřit svou pozornost. Seznámit se s obsahem obchodních podmínek předložených podnikatelem před uzavřením smlouvy by mělo být pro spotřebitele naprostou samozřejmostí.

V ekonomickém styku může dojít k situacím, kdy je zřejmé, že pozdější vývoj může ovlivnit podmínky, za kterých došlo k uzavření smlouvy, dochází tedy i k ujednáním o tom, že v daných situacích lze měnit smlouvu či obchodní podmínky. To jsou ujednání, kterým je třeba věnovat zvláštní pozornost.

V případech jednostranné změny obchodních podmínek je pak třeba posoudit použití příslušných ustanovení chránících spotřebitele.

Naše právní úprava se přitom podle mého názoru snaží spotřebitele chránit více, než jak nám určují nadnárodní standardy. Takové případy však je třeba individuálně zvažovat. Jinak nám „ochrana“ může ztěžovat žádoucí realizaci práva.

Při vyšší „ochraně“ se můžeme dostat do situace, kdy nemůžeme používat běžné instituty. Příkladem může být mímosoudní rozhodování sporů.

Společné problémy bylo pak možné ve spotřebitelských sporech najít v ČR i SR. Rozhodčí řízení nebylo přitom pro spotřebitelské spory takové, do kterého by nebylo třeba více ingerovat. Speciální úpravy na ochranu spotřebitelů byly pak do určité míry proti smyslu rozhodčího řízení jako řízení probíhajícího jen s limitovanými zásahy státních institucí.

Šlo o to, najít taková právní řešení, která by ochránila spotřebitele (aniž bychom spotřebitele považovali za osoby bez vlastního běžného uvažování) a přitom narušovala zásady rozhodčího řízení.¹

Jevilo se, že by obecná úprava rozhodčího řízení a úprava spotřebitelských sporů měla být oddělená.

K obdobným závěrům dospěla i K. Chovancová, která zkoumala úpravu daných otázek v Rakousku, Německu a v Anglii. Konstatovala, že možným a praktickým řešením je přijetí zvláštní právní úpravy úsporné spotřebitelské arbitráže. Její součástí by bylo použití pravidel vybraných stálých rozhodčích soudů, podle kterých by se rozhodovaly jen spory se spotřebiteli.² To, že k takové úpravě dojde, předvídal i R. Huč-

ková. Předpokládala, že spotřebitelské spory budou rozhodovat jen speciální stálé rozhodčí soudy.³ To již našlo vyjádření v právní úpravě SR.

Poslední změna právní úpravy však přinesla v ČR takové řešení, že spotřebitelské spory nelze již v ČR v rozhodčím řízení projednávat a rozhodovat vůbec.

Závěrem mohu říci, že podle mého mínění se vydáním této kvalitní a užitečné publikace naplní záměr autorů a přispěje se ke kultivaci podnikatelského prostředí. Dílo se totiž úspěšně snaží nabídnout vyvážený pohled na práva a povinnosti podnikatelů i spotřebitelů ve smluvních vztazích. Lze oprávněně očekávat, že tato práce se dočká dalších rozšířených vydání.

✿ prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.,
pedagog na VSFS Praha a rozhodce
Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

³ R. Hučková: Rozhodcovské konanie, UPJŠ, Košice 2013; K ochraně spotřebitele v SR viz R. Hučková: Nové mechanizmy uplatňovania práv spotrebiteľov, *Studia iuridica Cassoviensia* č. 1/2016, str. 36-45. K ochraně spotřebitele v ČR a SR viz T. Horáček, R. Hučková: Implementace směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů v České a Slovenské republice, in J. Suchoza, J. Husár (eds.): *Právo, obchod, ekonomika V.*, sborník vědeckých prací, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2015, str. 156-166.

Markéta Selucká, Eva Dobrovolná, Vlastimil Vitoul, Silvie Štěpánová:

Vlastnictví bytu

Wolters Kluwer ČR, Praha 2018,
164 stran, 370 Kč.

Nakladatelství Wolters Kluwer vydalo v březnu roku 2018 právní monografii *Vlastnictví bytu* napsanou kolektivem autorů, a to doc. JUDr. Markétou Seluckou, Ph.D., JUDr. Evou Dobrovolnou, Ph.D., LL.M., Mgr. Vlastimilem Vitoulem a Mgr. Silvií Štěpánovou. Tato monografie se zaměřuje na jeden z tradičních soukromoprávních institutů sloužících k uspokojování bytové potřeby, kterým je bezesporu vlastnictví bytu či domu.

Publikace se dělí na šest kapitol a její rozsah 164 stran se na první pohled může jevit jako nedostatečný, přesto pu-

blikace obsahuje odpověď na kdekou otázku týkající se vlastnictví bytu a jeho dvojkoľejnosti, která je umožněna, tedy vlastnictví bytu dle již zrušeného zákona o vlastnictví bytů a dle občanského zákoníku. Jak však sami autoři zmiňují v úvodu samotné publikace: „*Předkládaná publikace se snaží na mnohé otázky odpovědět, nicméně vzhledem k neexistenci ustálené judikatury je třeba brát prezentované názory autorů jakožto příspěvky do diskuse nad aplikací ustanovení občanského zákoníku.*“ Kniha je zpracována s ohledem na ustálenou judikaturu odrážející předchozí právní úpravu, tedy zejména zákon o vlastnictví bytů. Použitelnost této judikatury v době účinnosti občanského zákoníku je však stále nejistá a otevřená, jak podotýkají také samotní autoři.

Název první kapitoly „*Obecné otázky bytového spoluvlastnictví*“ zcela jasně vystihuje její obsah spočívající v rozboru nejdůležitějších právních institutů a pojmů v oblasti bytového spoluvlastnictví, který umožňuje čtenáři následnou orientaci v celé problematice.

Druhá kapitola krásně navazuje na kapitolu první a poměrně podrobně rozebírá „*Vznik bytového spoluvlastnictví a vlastnické režimy jednotky*“, a to již od samotné výstavby. Dále se zabývá vznikem bytového spoluvlastnictví rozhodnutím soudu nejen v případech zrušení a oddělení spoluvlastnictví, ale také v řízeních o zrušení či zúžení společného jmění manželů. V této kapito-

le nebylo samozřejmě opomenuto ani nabytí vlastnického práva přechodem a převodem jednotky.

Třetí kapitola rozebírá *práva a povinnosti vlastníka jednotky*, a to zejména ve vztahu k ostatním vlastníkům bytů a jiným osobám. Čtenáři se zde dozvědí důležité informace o dispozičním právu, držbě či o právu užíváním a požíváním, ale také o tom, jak se bránit, dojde-li k neoprávněným zásahům do vlastnického práva.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na *správu domu a pozemku*. V této kapitole je kladen důraz zejména na správu vykonávanou společenstvem vlastníků, okrajově je zde rozebrána také správa domu a pozemku bez společenství vlastníků.

Pátá kapitola pojednává poměrně stručně o *zániku bytového spoluvlastnictví*. Nejprve se tato kapitola věnuje zániku spoluvlastnictví obecně a následně rozebírá zvláštní způsoby zániku spoluvlastnictví, a to dohodou o přeměně bytového spoluvlastnictví v podílové spoluvlastnictví či ve společné jmění, prohlášením jediného vlastníka jednotek nebo zánikem práva stavby.

Šestá kapitola poskytuje základní *přehled informací o družstevním bydlení* od vzniku členství v bytovém družstvu, přes převod a přechod družstevního podílu až po zánik členství.

Kniha není jen pouhou příručkou, ale místy poměrně podrobným komentářem dotčených ustanovení. Je nutné ocenit příklady z praxe a vzor stanov společenství vlastníků jednotek, který je velmi dobrým základem pro jejich tvorbu v praxi. Kolektiv autorů se tak podařilo vytvořit velice přehlednou, systematickou a čtivou publikaci, která si najde široký okruh čtenářů a určitě poslouží všem, tedy laikům i právním odborníkům, aby se v problematice vlastnictví bytu zorientovali a byli schopni řešit mnohé problémy, které mohou v praxi nastat.

✿ Mgr. JANA MLÝNKOVÁ,
advokátní koncipientka, doktorandka
na Katedře občanského práva Právnické
fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 11/2018

JUDr. Tomáš Pobijak:

Výsluch svedka v civilnom sporovom konaní, III. časť

Autor se v článku pokouší o komplexní zpracování institutu výsluchu svědka v civilním sporném řízení. Motivací autora k napsání článku byl zájem o prohloubení odborné diskuse ohledně tohoto důležitého a poměrně často využívaného důkazního prostředku. Autor při zpracování dané problematiky vycházel nejen z civilněprávních poznatků, ale i z materie trestního procesního práva ohledně výsluchu svědka, která je použitelná i v civilním řízení, a také z psychologických poznatků vážících se k této problematice.

JUDr. Ľudmila Elbert, PhD.:

Žaloba Európskej komisie o nesplnenie povinnosti Slovenskej republiky – konanie o zamietnutí, zrušení alebo odvolaní víza

V květnu 2018 rozhodla Evropská komise o tom, že podá proti Slovensku ža-

lobu pro porušení závazku zajistit možnost soudní ochrany v případě odvolání příslušníka třetí země proti rozhodnutí státního orgánu o zamítnutí, zrušení nebo odvolání víza jako povolení k pobytu na území členského státu EU. Příspěvek se zabývá aplikovatelnou právní úpravou Slovenské republiky v této oblasti. Při srovnání s polskou a českou právní úpravou, vůči níž má Komise stejné výhrady, je možné konstatovat, že závazky vyplývající pro tento stát jako členský stát EU nejsou dostatečně splněny a výhrady Komise jsou oprávněné.

doc. JUDr. Martina Jánošíková,
Ph.D.:

Advokát a zastupovanie jednotlivca v konaní pred Súdnyim dvorom Európskej únie

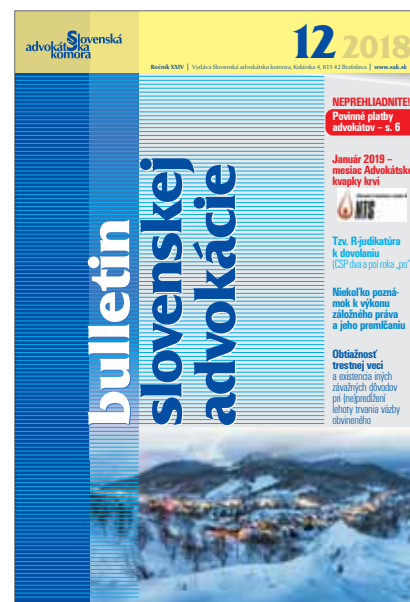
V řízení před Soudním dvorem EU mají aktivní legitimaci i jednotlivci. Soudní dvůr EU však nevystupuje jako ochránce jednotlivce vůči členskému státu, jak je tomu v případě Evropského soudu pro lidská práva, ale chrání jednotlivce před orgány Evropské unie. Především v souvislosti se žalobou na neplatnost aktu Unie se vedou diskuse, které poukazují na potřebu rozšířit možnosti jednotlivce napadat právní akty Unie. Pro jednotlivce platí princip povinného právního zastoupení v řízení před Soudním dvorem EU. Soudní dvůr v judikatuře rozpracoval požadavek nestrannosti a nezávislosti advokáta vůči klientovi, což předpokládá neexistenci pracovníprávního vztahu mezi advokátem a klientem a dostatečné oddělení advokáta od právnické osoby, kterou zastupuje.

č. 12/2018

JUDr. Marek Valachovič, PhD.
JUDr. Mgr. Marek Perdík:

Niekoľko poznámok k výkonu záložného práva a jeho premlčaniu I. časť

Autoři se v článku zabývají problematikou výkonu zástavního práva a jeho promlčením ve vztahu k nemovitostem. Reagují přitom na články, které byly k to-

muto tématu publikovány v Bulletinu slovenskej advokácie v číslech 10/2016 a 6/2018. V první části článku se autoři věnují předchozí právní úpravě zástavního práva, která platila na slovenském území do 31. 12. 2002, a porovnávají ji s právní úpravou platnou v České republice. Na podkladě vícera rozhodnutí nejvyšších soudních autorit autoři prezentují názor, že i ochrana spotřebitelů má své limity a návrat k výkonu zástavního práva založeném na existenci exekučního titulu příznávajícího zabezpečenou pohledávku by nebyl vhodný.

JUDr. Ján Neszméry:

Obtiažnosť trestnej veci a existencia iných závažných dôvodov pri (ne)predĺžení lehoty trvania väzby obvineného

Předkládaný článek má za cíl přinést ucelený pohled na problematiku zákoných předpokladů možnosti prodloužení trvání vazby. Autor analyzuje klíčové pojmy „obtížnost věci“ a „jiné závažné důvody“, jejichž existence je nezbytná pro prodloužení lhůty trvání vazby obviněného. Autor mimo jiné vychází z ustálené slovenské a české judikatury, které předmětnou problematiku rozebírají. Článek zároveň analyzuje dopad nečinnosti orgánů činných v trestním řízení na opodstatněnost setrvání obviněného ve vazbě.

SUBSTITUCE V ŘÍZENÍCH JINAK A SNAD I LÉPE

Zřejmě poslední kapkou, kterou pomyslný pohár přetekl, byl přípis soudkyně okresního soudu, která se na ČAK obrátila s dotazem, jestli je uvedený postup možný. Ve dvou případech se totiž k jednání, které nařídila, nedostavil za žalovaného advokát, který v obou případech založil plnou moc. Dostavili se jeho substituti, z nichž jeden uvedl, že je zaměstnán u zmíněného advokáta na dohodu o provedení práce a je studentem 4. ročníku právnické fakulty. Druhý sice dle svého tvrzení byl alespoň zaměstnancem, nikoliv však koncipientem, neboť mu dle jeho doznání k dokonalosti chyběla promoce.

Kromě toho, že v uvedených věcech nebyly advokáti, který byl jinak ve věci úspěšný, přiznány účtované náklady řízení, se paní soudkyně dotazovala, zda je něco podobného v souladu s advokátní etikou. Věc se dostala na pořad jednání představenstva ČAK, které nezávisle na tom, jaký názor ve věci měla kontrolní rada, dospělo k závěru, že **podobné jednání žádoucí skutečně není**, a na jednání 14. 5. 2018 rozhodlo o změně usnesení představenstva ČAK č. 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, ve znění pozdějších předpisů. Výsledkem pak je změna čl. 9 odst. 1 zmíněného usnesení, který nově zní tak, že **advokát nesmí ustanovit jiného svého zaměstnance svým zástupcem k poskytnutí právní služby, který spočívá v účasti při úkonu správního nebo jiného orgánu nebo v účasti na jednání před soudem nebo jiným orgánem.**

Usnesení bylo publikováno ve Věstníku ČAK částka 2 pod č. 4 a rozesláno 25. 9. 2018. Jinými slovy, již po delší dobu je platné a účinné. Předpokládám, že pro ty, kdož jsou adresáty uvedené právní normy, není třeba ji nějak složitě vysvětlovat. Jednoznačně z ní vyplývá, že **advokát může zaměstnávat, koho chce, ale k soudu může za sebe jako substituta vyslat pouze jiného advokáta anebo advokátního koncipienta.** A stejně, pokud jde o správní nebo trestní řízení.

Pro úplnost je třeba zmínit, že v úvodu použitý příráměr o přeplněném poháru vycházel z faktu, že už dříve se hovořilo, minimálně kuloárně, o pochybné praxi, spočívající ve vysílání osob v rozličném stadiu právní nekvalifikovanosti k soudním jednáním.

Zmíněný zákaz ve smyslu čl. 9 odst. 2 usnesení nebrání advokátovi, aby poslal zaměstnance libovolného vzdělání či nevzdělání, aby provedl tzv. lustrum, tedy výpis nebo opis obsahu soudního či jiného spisu. Jakož i k provedení jiných obdobných úkonů. A *vice versa*, jiný zaměstnanec advokáta než koncipient je vyloučen z jakýchkoliv procesně relevantních aktivit, tedy ze zastupování při jednání jakéhokoliv orgánu, tedy včetně policejního výslechu, řízení před správním orgánem atd.

Pro ještě lepší pochopení a snad i příznivější přijetí nového nařízení třeba dodat, že **advokacie, která se ostře vymezuje vůči všem formám poskytování právních služeb subjekty, které nejsou advokáty, asi nemohla současně tolerovat stav, kdy formálně právní službu poskytuje advokát, ale fakticky osoba, která má k právníku rozličně daleko.** Lze předpokládat, že pro naprosto drtivou většinu advokátů tato úprava nemá žádný faktický dopad, protože tímto způsobem advokacii neprovozují, a ti zbylí snad uznají, že posílat k soudnímu jednání studenta právnické fakulty či kohokoliv podobného opravdu seriózní není.

♣ JUDr. TOMÁŠ SOKOL, místopředseda ČAK

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát ve smlouvě o depozitu nepravdivě potvrdí převzetí listiny.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 19. 4. 2018, sp. zn. K 6/2018

Kárně obviněný Mgr. M. G., advokát, se **dopustil kárného provinění tím,**

že ačkoliv v čl. V. odst. 1 smlouvy o depozitu datované dne 8. srpna 2017, kterou uzavřel jako schovatel s manželi A. B. a C. B. jako složiteli a s E. F. jako příjemcem, učinil prohlášení, dle něhož při uzavření této smlouvy přebírá do své úschovy jedno vyhotovení originálu kupní smlouvy spolu s návrhem na vklad do katastru nemovitostí podepsaným účastníky, tyto listiny do své advokátní úschovy nikdy nepřevzal,

tedy

- při výkonu advokacie nejednal svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost plnit převzaté závazky,

čímž porušil

- ust. § 16 odst. 2 zákona o advokacii,
- ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 2 etického kodexu.

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 10 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit podle ust. § 33a odst. 2 zák. o advokacii České advokátní komoře náhradu nákladů kárného řízení ve výši 8 000 Kč.

Uložená pokuta a náhrada nákladů kárného řízení jsou splatné do 15 dnů od právní moci tohoto kárného rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Odůvodnění:

1. Předseda Kontrolní rady České advokátní komory jako kárný žalobce (dále „kárný žalobce“) podal dne 25. 1. 2018, na základě stížnosti ze dne 10. 9. 2017, na kárně obviněného kárnou žalobu č. j. 794/2017 pro jednání uvedené ve výroku tohoto rozhodnutí a dále pro jednání vymezené následovně: „*ačkoliv se v článku V. odst. 1 téže smlouvy zavázal podat návrh na vklad k příslušnému katastrálnímu úřadu do 3 pracovních dnů poté, co na jeho účet úschov bude připsána částka 580 000 Kč, poté co tato podmínka byla splněna dne*

16. 8. 2017, návrh na vklad k příslušnému katastrálnímu úřadu nikdy nepodal“, v němž kárný žalobce spatřoval porušení § 16 odst. 1, 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění (dále „zákon o advokacii“), a dále § 17 zák. o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 2 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), (dále „etický kodex“).

2. Na základě výzvy pověřeného zástupce vedoucího Kontrolního oddělení České advokátní komory ze dne 11. 9. 2017 se kárně obviněný písemně vyjádřil dne 21. 9. 2017.

3. K projednání věci bylo předsedou kárného senátu nařízeno ústní jednání na termín 19. 4. 2018.

4. Kárný senát provedl při ústním jednání tyto důkazy:

- stížnost ze dne 10. 9. 2017 (č. 1. 2),
- smlouvu o depozitu ze dne 8. 8. 2017 (č. 1. 3/A),
- vyjádření kárně obviněného ze dne 21. 9. 2017 (č. 1. 6-8),
- dohodu o rezervaci ze dne 12. 7. 2017 (č. 1. 9/A),
- kupní smlouvu (nepodepsanou) (č. 1. 9/B),
- e-mail kárně obviněného ze dne 17. 7. 2017 (č. 1. 9/D),
- informaci o účtech (č. 1. 9/E),
- čestné prohlášení ze dne 21. 9. 2017 (č. 1. 9/F),
- výpis z matriky (č. 1. 1, 10-11),
- výpis z matriky ze dne 19. 4. 2018 (č. 1. 12-13).

5. Na základě provedeného dokazování kárný senát dospěl k následujícím skutkovým zjištěním.

6. Z výpisu z matriky České advokátní komory ze dne 19. 4. 2018 vyplývá, že kárně obviněný je advokátem zapsaným v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou a že mu zatím nikdy nebylo uloženo kárné opatření.

7. V podané stížnosti složitelů ze dne 10. 9. 2017 je namítáno, že kárně obviněný porušil smlouvu o depozitu uzavřenou mezi stěžovateli a kárně obviněným dne 8. 8. 2017 („Smlouva“) tím, že po složení peněz na depozitní účet do tří pracovních dnů nepodal návrh na vklad do katastru nemovitostí, aniž stěžovatele o této skutečnosti informoval, čímž způsobil, že do katastru nemovitostí byl zapsán jiný kupující jako vlastník.

8. Z obsahu Smlouvy vyplývá, že podle jejího čl. V. odst. 1 kárně obviněný jako schovatel potvrzuje, že přebírá do své úschovy jedno vyhotovení originálu kupní smlouvy s podepsaným návrhem na vklad do katastru nemovitostí, a zavazuje se podat návrh na vklad do katastru nemovitostí do tří pracovních dnů poté, co bude do advokátní úschovy schovatele uhrazena kupní cena ve výši 580 000 Kč.

9. Ve svém písemném vyjádření k podané stížnosti ze dne 21. 9. 2017 kárně obviněný uvedl, že k žádosti jednatele realitní kanceláře, se kterým dlouhodobě spolupracoval, vyhotovil návrh kupní smlouvy na převod nemovitostí se stěžovateli jako kupujícími a dále návrh Smlouvy. S ohledem na nastalou situaci časové naléhavosti a dlouhodobou bezproblémovou spolupráci s jednatelem následně kárně obviněný Smlouvu podepsal, aniž by však zároveň převzal do svého držení jedno vyhotovení kupní smlouvy s ověřenými podpisy stran, a aniž by zároveň vyhotovil návrh na vklad do katastru nemovitostí, který by s podpisy účastníků řízení převzal rovněž do své úschovy.

10. Kárně obviněný ve svém písemném vyjádření uvedl a dále zopakoval ve svém vyjádření při ústním jednání, že uznává

své pochybení, že postupoval v rozporu s čl. V odst. 1 Smlouvy, když ve skutečnosti nepřevzal podepsanou dokumentaci, jak se zavázal podle Smlouvy. Pokud jde o nepodání návrhu na vklad do katastru nemovitostí, kárně obviněný uvedl, že tento návrh nepodal z důvodu, že již nemohl být úspěšně podán, neboť v daném čase již byl na katastr nemovitostí ve stejné věci podán jiný, dřívější návrh. Kárně obviněný nad svým jednáním vyslovil lítost a celou záležitost považuje pro sebe za nepříjemné ponaučení do budoucna.

11. Z čestného prohlášení jednatele realitní kanceláře ze dne 21. 9. 2017 vyplývá, že z jeho strany ve spolupráci s kárně obviněným byla činěna aktivní snaha nastalou nepříznivou situaci řešit tak, aby se stěžovatelé stali nabyvateli předmětných pozemků.

12. Podle čl. 16 odst. 2 zák. o advokacii: „Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.“

13. Podle čl. 17 zák. o advokacii: „Advokát postupuje při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis.“

14. Podle čl. 4 odst. 2 etického kodexu: „Advokát je povinen plnit převzaté závazky. Závazek nebo ručení za cizí závazek smí převzít jen tehdy, je-li si jist jeho splněním.“

15. Na základě provedeného dokazování a zejména vyjádření kárně obviněného, ve kterém kárně obviněný potvrdil zjištění kárného senátu a uznal své pochybení, dospěl kárný senát ke zjištění, že skutek, pro který byla kárná žaloba podána, se stal, byl spáchán kárně obviněným a zakládá kárné provinění jako závažné porušení povinností advokáta ve smyslu § 32 odst. 2 zák. o advokacii, to však pouze v rozsahu výše popsaného nepřevzetí předmětné dokumentace kárně obviněným do jeho držení v rozporu s čl. V odst. 1 Smlouvy.

16. Pokud jde o další část skutku vymezeného v kárné žalobě, tj. že kárně obviněný v posuzovaném případě nikdy nepodal návrh na vklad vlastnického práva ve prospěch stěžovatelů, dospěl kárný senát sice ke zjištění, že se tento skutek stal, nezakládá však kárné provinění ve smyslu § 32 odst. 2 zák. o advokacii. Za dané situace, kdy již na katastr nemovitostí byl podán jiný návrh na vklad vlastnického práva pro třetí osobu, by následné podání návrhu na vklad vlastnického práva ve prospěch stěžovatelů postrádalo potřebné věcné opodstatnění.

17. Kárný senát neshledal dostatečné důvody pro upuštění od uložení kárného opatření. S ohledem na zjištěné skutečnosti považuje kárný senát porušení povinností kárně obviněným za závažnější než „méně závažné“ porušení, které by umožňovalo postup podle § 32 odst. 5 zák. o advokacii.

18. Při úvaze o druhu kárného opatření kárný senát zohlednil osobní a majetkové poměry kárně obviněného, jak byly doloženy ve vedeném řízení. Kárný senát rovněž zohlednil dosavadní bezúhonnost kárně obviněného a také jeho chování v průběhu řízení, když je zřejmé, že kárně obviněný svého provinění lituje. Kárný senát dále považuje za pravděpodobné, že se kárně obviněný ze svého pochybení poučil a že se ho již napříště nedopustí. Z uvedených důvodů tedy kárný senát přistoupil k uložení pokuty při samé dolní hranici její sazby.

19. Protože kárný senát vyslovil, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, zavázal ho současně podle ust. § 33a odst. 2 zák. o advokacii k náhradě nákladů kárného řízení jednorázovou částkou ve výši 8 000 Kč, stanovenou stavovským předpisem, usnesením představenstva ČAK č. 2/1999 Věstníku, ve znění pozdějších předpisů.

20. S ohledem na skutečnost, že při ústním jednání dne 19. 4. 2018 se vzdali svého práva na odvolání proti tomuto rozhodnutí jak kárný žalobce, tak kárně obviněný, je odůvodnění písemného vyhotovení rozhodnutí kárného senátu předkládáno pouze ve stručné podobě.

✿ JUDr. JAN SYKA, Oddělení pro věci kárné ČAK

od 2014
RECENZOVANÝ
ČASOPIS

držitel prestižního ocenění
Právnický časopis ČR 2018
jakož i 2014, 2015, 2016

Rok 2018: ve znamení ataků proti advokátní mlčenlivosti

Vážené kolegyně, vážení kolegové, Unie obhájců má díky laskavosti Bulletinu advokacie vymezený tento prostor, aby mohla seznamovat advokátní obec s děním okolo ní a s činností, které se v dobrém úmyslu dopouští. Tento prostor lze zaplnit obsahem vysoce odborným či širšími úvahami nad funkčností trestního procesu, vztahy mezi procesními stranami, soudci, soudkyněmi, legislativou atd. Je toho jistě dost, o čem se vedou mezi „trestaři“, ale nejenom mezi nimi, diskuse v průběhu roku.

Počátek každého roku je obdobím logicky tak trochu bilančním ve vztahu k tomu, co se v uplynulém roce událo, a zároveň obdobím očekávání, co přinese rok další. Pokusím se věnovat alespoň několika událostem, které rezonovaly v komunitě (nejen obhájců) vloni, a zároveň se dopustím několika úvah o tom, co lze očekávat letos.

V loňském roce rozvibrovala dění řada událostí. Pokud bych měl vybrat jednu, která nepochybně vybočila, byl to **případ odebrání a lustrace spisu advokáta státní zástupkyní přímo v jednacím síni před zraky soudce**. Tento těžko uvěřitelný exces se stal i námětem pro již tradiční PF Unie obhájců. Vůči postupu státní zástupkyně se ohradila jak Unie obhájců, tak ČAK. Dle dostupných informací byl tento bezprecedentní postup řešen výtkou nadřízené. Unie obhájců ani ČAK nemůže takový způsob „vyřízení věci“ považovat za dostatečný.

Primárně se totiž jedná o stále stejnou věc, a tou je zápas o ochranu zákonné mlčenlivosti advokáta a o ochranu důvěrného vztahu advokáta a jeho klienta. Je nepochybné, že obdobné postupy mají jediný cíl, a tím je postupná eroze tohoto pilíře spravedlivého procesu. Je skutečně na hlubší úvahu, zda státní zástupkyně jednala pouze excesivně v dané situaci či zda její postup byl důsledkem postupného naleptávání historicky nedotknutelné důvěrnosti informací mezi obhájcem a klientem.

Vzpomeňme, kolika útokům právě proti advokátní mlčenlivosti a důvěrnosti čelila advokacie v uplynulém roce. Hned zjara musela advokacie vést **tvrdý boj proti novele daňového řádu z dílny Pirátů, prolamující advokátní mlčenlivost**. Díky mimořádnému nasazení ČAK a prezidenta Unie obhájců Tomáše Sokola se podařilo tuto bitvu vyhrát a advokátní mlčenlivost ochránit. Hned vzápětí však došlo k dalšímu útoku směřujícímu ke stejnému cíli, a tím byl **návrh novely trestního zákona v podobě nového trestného činu „maření spravedlnosti“**. Opět byly advokacie a Unie obhájců nuceny čelit návrhu ve svém důsledku vedoucímu k hrozbě účelové kriminalizace advokátů, či alespoň hrozbě účelového porizování odposlechů a sledo-

vání advokátů. I tuto bitvu se podařilo ustát, i když se šrámy, ale všichni kritici nové skutkové podstaty „maření spravedlnosti“ (mezi které patřím i já), vězte, že se jedná o složitě vydiskutovaný kompromis, který zamezil alespoň tomu největšímu barbarství, které předpokládal původní návrh.

Zcela neutichly ani **snahy o využití komunikace advokáta či obhájce a jeho klienta v rámci trestního procesu**. Po masivní kritice těchto praktik v roce 2017 sice došlo k určitému útlumu, ale jak je patrné z několika běžících případů, stále dochází k pokusům o penetraci důvěrné komunikace obhájce a obviněného. V tomto roce tak lze očekávat další a další pokusy o naleptání advokátní mlčenlivosti, ať již formou nových legislativních návrhů schovávajících se za evropskou legislativu AML, či dílčími útoky v konkrétních kauzách. Je třeba si stále připomínat to podstatné, že **ochrana důvěrné komunikace advokáta a klienta není a nikdy nebyla privilegiem advokáta, ale nástrojem vyjadřujícím ústavu a mezinárodními smlouvami garantované právo na právní pomoc a spravedlivý proces**. Nechť je tato mantra stále a opakovaně všem legislativním novátorům připomínána.

Když si pokládáme otázku, proč vlastně eroze léta respektovaných principů advokátní mlčenlivosti v poslední době bují, je složitě najít jednu odpověď. Jednou z možných se jeví **směrování společnosti, nejen v rámci České republiky, ale obecně v rámci euroatlantického prostoru jako celku, k politice vše-**

obecné transparentnosti. Heroldi této pravdy vycházejí z teze, že vše, co není dostatečně transparentní, tak nějak „zavání“ nějakou lumpárnou. Není to pouze advokátní mlčenlivost, která čelí soustavnému tlaku. Podobně můžeme jmenovat celou řadu dalších, dříve nedotknutelných hájemství, ať již je to mlčenlivost daňových poradců, obchodní tajemství, ochrana novinářských zdrojů a v poslední době lze zaznamenat i prvotní ataky lékařského tajemství. Jediné, co prozatím doufám, že drží, je zpovědní tajemství, ale možná mám jen málo informací.

Jednou z výzev a priorit pro rok 2019, kdy mimochodem Unie obhájců oslaví své páté narozeniny, bude tedy zcela nepochybně ochrana důvěrného vztahu advokáta a jeho klienta. Mohu slíbit, že členové Unie obhájců, kteří pracují v komisích pro přípravu nového trestního řádu, neuhnou z dosavadních zákonných limitů ochrany důvěrnosti a naopak budou tvrdě prosazovat posílení zákonných garancí ochrany mlčenlivosti advokáta.

Přeji všem kolegyním a kolegům, advokátkám, advokátům, obhájekyním a obhájcům úspěšný rok 2019. Věřím, že Unie obhájců svojí pětiletou činností prokázala, že je tu proto, aby chránila v obecné rovině principy spravedlivého procesu, základní práva, svobody a jejich uplatňování bez ohledu na to, komu jsou upírána. V této činnosti bude s neutuchající energií pokračovat i v roce 2019.

✿ Mgr. LUKÁŠ TROJAN, viceprezident Unie obhájců ČR

VÝHODNÉ PODMÍNKY POJIŠTĚNÍ PRO ADVOKÁTY PŘI VÝKONU ADVOKÁTNÍ PRAXE I V OBLASTI SOUKROMÉ

Společnost WI-ASS ČR, s. r. o., je pojišťovacím makléřem a hrđým partnerem České advokátní komory v oblasti pojištění. Specializujeme se zejména na pojištění profesní odpovědnosti advokátů a dalších právnických profesí. Uvědomujeme si vřak, jak důležitý je pro každého z vás čas, a tedy komplexnost námi nabízených služeb. Velmi rádi proto nyní připomínáme, že jsme připraveni převzít péči o pojištění ve všech oblastech vašeho působení a života. Níže si dovolueme zrekapitulovat některé z oblastí, které se nezbytně nemusí vztahovat jen k výkonu vaří profese, ve kterých vám můžeme být nápomocni a nabídnout pojištění za velmi výhodných podmínek. Takové výhody mohou členové ČAK čerpat např. u těchto pojistných produktů:

POJIŠTĚNÍ VOZIDEL

Pro advokáty jsme vyjednali s renomovanými pojiřiteli komplexní autopojiřtění vozidel s možností aplikace významných slev a výhodných pojistných podmínek. Pojiřtění může, dle vašeho výběru, zahrnovat následující pojistné krytí:

- Povinné ručení – pojiřtění odpovědnosti z provozu vozidla
- Havarijní pojiřtění – havárie, odcizení, živelní škody, vandalismus
- Doplnková připojiřtění:
 - Pojiřtění skel
 - Pojiřtění úrazu přepravovaných osob
 - Pojiřtění zavazadel
 - Pojiřtění nákladů na náhradní vozidlo
 - Poškození vozidla zvířetem
 - Připojiřtění asistenčních služeb
 - Pojiřtění pořizovací ceny vozidla „GAP“

Pojiřtění je určeno pro všechny druhy vozidel (nová vozidla včetně vozidel pořizovaných na leasing; pro vozidla po skončení leasingu i pro starří vozy).

POJIŠTĚNÍ MAJETKU ADVOKÁTNÍCH KANCELÁŘÍ A KANCELÁŘÍ INSOLVENČNÍCH SPRÁVCŮ Z ŘAD ADVOKÁTŮ

Pro pojiřtění majetku kanceláři je možné využít exkluzivně vyjednaných podmínek rámcové pojistné smlouvy sjednané u Generali pojiřtěny, a. s. Pojiřtění se pak může vztahovat nejen na majetek samotné advokátní kanceláři, ale i na majetek třetích osob, který je pro provoz kanceláři využíván. Dále můžeme, v případě zájmu, zajistit pro insolvenční správce z řad advokátů pojiřtění movitého a nemovitého majetku dlužníků a majetku společností v insolvenční.

POJIŠTĚNÍ SOUKROMÉHO MAJETKU A ODPOVĚDNOSTI

Velmi rádi se postaráme i o pojiřtění vašeho soukromého majetku a odpovědnosti vyplývající z vlastnictví a občanského života. Pro vaří rodinný dům, byt, ostatní stavby včetně bazěnů a oplocení, rekreační objekty, domácnosti a další nabídneme vřdy optimální pojistnou ochranu za výhodných cenových podmínek s nadstandardním rozsahem pojistného krytí.

POJIŠTĚNÍ PŘERUŠENÍ PROVOZU Z DŮVODU PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI A POŽÁRU

Advokáti mohou rovněž využívat dojednaných podmínek s Generali pojiřtěny, a. s., pro eliminaci rizik souvisejících s přerušěním provozu kanceláři z důvodu pracovní neschopnosti a požáru, a to opět za velmi výhodných sazeb a podmínek. Tento pojistný produkt poskytuje pojistnou ochranu v nepříjemných situacích, kdy je znemožněn výkon činnosti. Pojistná ochrana pak poskytuje krytí:

- uřlého zisku (kterého by pojiřtěný dosáhl, kdyby k přerušění provozu nedošlo),
- stálých nákladů (které musí pojiřtěný vynakládat i po dobu přerušění provozu).

DALŠÍ MIMOŘÁDNĚ VÝHODNÉ PRODUKTY, KTERÉ MŮŽETE SJEDNAT NAŠÍM PROSTŘEDNICTVÍM:

- Cestovní pojiřtění
- Životní a úrazové pojiřtění
- Doplnkové penzijní spořění

V případě zájmu provedeme audit vašich pojistných smluv a navrhneme optimální pojistné řešení. Jsme připraveni smlouvy nejen vyjednat, ale aktivně je i spravovat a aktualizovat. Samozřejmostí je pak i rychlá a profesionální likvidace případných škod.

Jsme stabilním a dlouholetým partnerem ČAK, který jedná vřdy ve vašem zájmu. Od roku 2011 jsme součástí skupiny RENOMIA GROUP, největřího pojiřtěovacího makléři v České republice. Díky tomuto členství pak disponujeme specialisty opravdu ve všech oblastech pojiřtění a souvisejících služeb (např. nově i finanční poradenství v oblasti úvěřů a investic).

✿ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR

WI-ASS ČR
pojiřtěvací makléř

Velmi rádi vám poskytneme veřkeré potřebné detailněří informace. V případě vašeho zájmu prosím kontaktuje specialisty na našich pobočkách:

Pobočka Praha, Florentinu, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha			Pobočka Olomouc, Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc	
Zdeněk Chovanec	Mgr. Martina Ludwig	Ing. Stanislav Pažout	Ivo Drábek	Libor Karný
+420 274 812 921	+420 222 390 870	+420 221 421 733	+420 585 225 324	+420 585 230 256
+420 605 298 336	+420 739 524 298	+420 734 166 829	+420 736 628 108	+420 730 522 520
chovanec@wiass.cz	ludwig@wiass.cz	pazout@wiass.cz	drabek@wiass.cz	karny@wiass.cz

Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2018

Advokátní zkoušky se v I. pololetí 2018 konaly ve třech zkušebních termínech, a to v měsících leden-únor, březen-duben a květen-červen.

V těchto zkušebních termínech se **písemné části** advokátních zkoušek podrobilo **345 uchazečů** o vykonání advokátní zkoušky, **ústní části** advokátních zkoušek **396**. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že 51 uchazečů skládalo opravnou zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu leden-únor 2018 uspělo z celkového počtu 131 uchazečů 96 uchazečů, z toho 16 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 73 %. Neuspělo 35 uchazečů, což činí 27 %. U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu březen-duben 2018 uspělo z celkového počtu 140 uchazečů 113 uchazečů, z toho 26 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 81 %. Neúspěšnost se rovná 19 %, neuspělo 27 uchazečů. Ve zkušebním termínu advokátních zkoušek květen-červen 2018 uspělo z celkového počtu 125 uchazečů 97 uchazečů, z toho 22 s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 78 %. Neuspělo 28 uchazečů, což činí 22 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech 30 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 40 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 44 uchazečů z oboru trestní právo, 37 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 45 uchazečů z oboru obchodní právo.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu leden-únor 2018 prospěli výtečně:

Mgr. VOJTĚCH BLAŽEK	Praha
Mgr. ANDREA GABRIELOVÁ	Praha
Mgr. Bc. MICHAL HORA	Praha
Mgr. JAN NÝVLT, Dis.	Praha
Mgr. IVANA PECHÁČKOVÁ	Praha
Mgr. PETRA PĚCHOVÁ	Praha
Mgr. JAN RAŠÍN	Praha
Mgr. ŠTĚPÁNKA ŠTELČIGOVÁ	Praha
JUDr. Ing. PETR ŠTILLIP	Praha
Mgr. MARTINA TESAŘOVÁ	Praha
Mgr. MICHAELA TRÁVNÍKOVÁ	Praha
Mgr. IVO TROJAN	Praha
Mgr. KLÁRA TVRDÁ	Praha
Mgr. PETR VRBKA	Praha
Mgr. ROSTISLAV VROBEL	Praha
JUDr. GABRIELA WAGNEROVÁ	Praha

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu březen-duben 2018 prospěli výtečně:

Mgr. GABRIELA BOROVIČKOVÁ	Praha
Mgr. PETR CIBĚNA	Brno
Mgr. MAXIM HIRSCH, LL.M.	Praha
JUDr. MARTIN HOSTINSKÝ	Praha
Mgr. et Mgr. MARTIN JIROUŠ	Praha
Mgr. MARCELA KLEINBAUEROVÁ	Praha
Mgr. LUKÁŠ KLUCKÝ	Praha
Mgr. VERONIKA KORNELOVÁ	Brno
JUDr. ALENA KOTKOVÁ	Praha
JUDr. KLÁRA KUBÁŇOVÁ, B.A.	Praha
Mgr. SANDRA MARTINKOVÁ	Brno
Mgr. DAVID NOVOTNÝ	Praha
JUDr. KLÁRA OBROVÁ	Praha
Mgr. GABRIELA PÍKOVÁ	Praha
Mgr. PETR PRACHAŘ	Brno
Mgr. TEREZA PROCHÁZKOVÁ	Praha

Mgr. ALEŠ RICHTER, LL.M.	Praha
JUDr. FILIP RŮZHA	Praha
JUDr. JAN STRNAD	Praha
Mgr. MARTIN SZTEFEK	Praha
Mgr. DAVID ŠIMEK	Praha
Mgr. PAVLÍNA TRUXOVÁ	Praha
JUDr. PETR VEČEŘA	Brno
Mgr. KAROLÍNA VOJÁČKOVÁ	Brno
Mgr. Bc. VLADIMÍR VOLNÝ	Praha
JUDr. PAVEL ZUSKA	Praha

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu květen-červen 2018 prospěli výtečně:

Mgr. DAVID HLAVÁČEK	Praha
Mgr. DANA HOKROVÁ	Praha
JUDr. JAN CHVOJKA	Praha
Mgr. Ing. ELIŠKA KADLČKOVÁ	Praha
Mgr. LUCIE KACHRAMANOVÁ	Brno
Mgr. JIŘÍ KÚRA	Praha
Mgr. RICHARD MALINIÁK	Praha
Mgr. VOJTĚCH MLYNÁŘ	Praha
Mgr. MARTINA MORÁVKOVÁ	Praha
Mgr. JANA NOVOTNÁ	Brno
Mgr. JAKUB OLIVA	Praha
Mgr. PAVEL OŽĐAN	Praha
Mgr. Bc. VERONIKA POLÁKOVÁ	Brno
Mgr. EMIL POUL	Praha
Mgr. LUDMILA RAJCHMANOVÁ	Brno
Mgr. ONDŘEJ REISER	Praha
Mgr. NATALIE SHEETYOVÁ	Brno
JUDr. MICHAL STLOUKAL	Brno
Mgr. KRISTÝNA ŠTROBLOVÁ	Praha
Mgr. PETR ŠUPAL	Praha
Mgr. PETR VOHNICKÝ	Praha
Mgr. TOMÁŠ ZACH	Praha

Zkoušky způsobilosti se v I. pololetí 2018 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v termínu květen/červen. Přihlásila se jedna uchazečka, která zkoušku úspěšně složila.

Advokátní zkoušky se ve II. pololetí 2018 konaly ve třech zkušebních termínech, a to v měsících srpen-září, září-říjen a listopad-prosinec.

V těchto zkušebních termínech se **pisemné části** advokátních zkoušek podrobilo **378 uchazečů** o vykonání advokátní zkoušky, **ústní části** advokátních zkoušek **395**. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že 17 uchazečů skládalo opravnou zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu srpen-září 2018 uspělo z celkového počtu 144 uchazečů 111 uchazečů, z toho 19 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 77 %. Neuspělo 33 uchazečů, což činí 23 %. U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu září-říjen 2018 uspělo z celkového počtu 91 uchazečů 71 uchazečů, z toho 19 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 78 %. Neúspěšnost se rovná 22 %, neuspělo 20 uchazečů. Ve zkušebním termínu advokátních zkoušek listopad-prosinec 2018 uspělo z celkového počtu 160 uchazečů 115 uchazečů, z toho 23 s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 72 %. Neuspělo 45 uchazečů, což činí 28 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech 33 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 34 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 42 uchazečů z oboru trestní právo, 33 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 38 uchazečů z oboru obchodní právo.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu srpen-září 2018 prospěli výtečně:

Mgr. JAN BRAUNER	Brno
Mgr. ANDRZEJ CZECZOTKA	Brno
Mgr. MARTINA DVOŘÁKOVÁ	Praha
Mgr. IVANA HÁKOVÁ	Praha
Mgr. DAVID HEYDUK	Brno
Mgr. OLGA HRIVNÁKOVÁ	Praha
JUDr. JINDŘICH JAŠEK	Brno
Mgr. MILAN JELÍNEK	Praha
Mgr. JAN KALINA	Praha
Mgr. JAN KLETENSKÝ	Praha
Mgr. SANDRA KRÁLÍKOVÁ	Brno
Mgr. JIŘÍ LEMBERGER	Praha
Mgr. IVANA LOBOTKOVÁ	Praha
Mgr. VERONIKA LUPINSKÁ	Brno
Mgr. et Mgr. FILIP MURÁR	Praha
Mgr. ELIŠKA PODLISOVÁ	Praha
Mgr. Bc. JAN TOMÍŠEK	Brno
Mgr. PAVEL ZAHRADNÍČEK	Praha
Mgr. TOMÁŠ ZWINGER	Praha

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu září-říjen 2018 prospěli výtečně:

Mgr. JAN BUNGANIČ	Praha
Mgr. et Mgr. LUKÁŠ DULÍČEK	Praha
Mgr. JAKUB GROMAN	Brno
JUDr. TEREZA JEDLIČKOVÁ	Praha
Mgr. VOJTĚCH JIRÁNEK	Praha
Mgr. FILIP KRÍŽ	Brno
JUDr. RADOSLAV LUKOVIČ	Praha
Mgr. JAKUB MÁLEK	Praha
Mgr. TEREZA MIMROVÁ	Praha
Mgr. ALŽBĚTA NEMEŠKALOVÁ ROSINOVÁ	Brno
Mgr. MILAN PALÁSEK	Brno
Mgr. MONIKA PŘÍKAZSKÁ	Brno
Mgr. VENDULA RŮŽKOVÁ	Brno
Mgr. Ing. TEREZA ŘEHOŘOVÁ	Praha
JUDr. MARTIN SLOBODNÍK	Praha

Mgr. IVO SMRŽ	Praha
Mgr. ALŽBĚTA ŠEVELOVÁ	Brno
Mgr. KAMILA ŠTRBÍKOVÁ	Brno
Mgr. PETR ZEMÁNEK	Brno

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu listopad-prosinec 2018 prospěli výtečně:

Mgr. VOJTĚCH ČERNÝ	Praha
Mgr. MAGDALENA DUDOVOVÁ	Praha
Mgr. VOJTĚCH GRUNDMAN	Praha
Mgr. LUCIE GRUNDOVÁ	Brno
Mgr. VERONIKA HAMERNÍKOVÁ	Brno
Mgr. VÍT HAVRDA	Praha
Mgr. MARTIN HEINZEL	Praha
Mgr. JAN HLUBUČEK	Praha
Mgr. MICHAL KASTL	Praha
Mgr. PETRA LEVOROVÁ	Praha
Mgr. ONDŘEJ MATĚCHA	Praha
Mgr. JORIKA NĚMCOVÁ	Praha
Mgr. PATRIK NOVÁK	Praha
JUDr. BARBORA NOVOTNÁ	Praha
JUDr. MARTINA POHANKOVÁ	Praha
Mgr. ROBIN SEDLÁČEK	Brno
JUDr. PETR SCHMIER	Praha
Mgr. SLAVOMÍR SLÁVIK	Praha
Mgr. VLADIMÍR SOUKUP	Praha
Mgr. BARBORA VONDOVÁ	Praha
Mgr. ANDREA VRBKOVÁ	Praha
Mgr. SIMONA WOLFOVÁ	Praha
Mgr. VÍT ŽIŽKA	Praha

Ke zkouškám způsobilosti se ve II. pololetí 2018 nepřihlásil žádný kandidát. **Uznávací zkoušky** se v roce 2018 konaly pouze v jednom zkušebním termínu, a to v červnu. Ke zkoušce se dostavilo 6 uchazečů. Všichni uznávací zkoušku úspěšně složili.

✿ Odbor výchovy a vzdělávání ČAK

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují

Odbor mezinárodních vztahů ČAK opět přináší pravidelnou rubriku, věnovanou aktuálním informacím z jednotlivých mezinárodních organizací, ve kterých má ČAK své zástupce, kteří jsou členy výborů, účastní se plenárních zasedání a výročních konferencí a dalších odborných jednání či seminářů.

Zástupci ČAK v těchto mezinárodních organizacích zastávají různé funkce, jež potvrzují prestiž, kterou si ČAK za léta svých aktivit v zahraničí vydobyla. Na následujících stránkách vám tak nabízíme soubor zpráv těchto zástupců o aktuální činnosti příslušných mezinárodních organizací.

CCBE (Council of European Bars and Law Societies)

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
vedoucí české delegace při CCBE

Podrobná zpráva o dění v Radě evropských advokátních komor (CCBE) byla naposledy publikována v Bulletinu advokacie č. 9/2016 a rekapitulovala události let 2015-2016. V roce 2017 přinášel Bulletin advokacie pravidelně informace z činnosti CCBE, tato zpráva se proto soustředí na události roku 2018.

Okolnost, že o CCBE je v Bulletinu advokacie souborná informace podávána s odstupem času, zdaleka neznamená, že by čeští advokáti neměli zajištěn přístup k informacím. Na webových stránkách Komory www.cak.cz se ustálilo pravidelné vydávání české verze elektronického měsíčníku Newsletter, dalším informačním zdrojem je pak rovněž elektronický Newsletter sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy ČAK. Volně dostupné jsou též důležité dokumenty a publikace včetně např. výročních zpráv o činnosti CCBE za jednotlivé kalendářní roky počínaje rokem 2013 (dostupné na webových stránkách CCBE www.ccbe.eu).

Pro českou advokacii byl uplynulý rok 2018 rokem jedinečným. Poprvé v histo-

rii CCBE stanul v čele český advokát. Lze bez nadsázky konstatovat, že Antonín Mokřý patří k prezidentům CCBE, kteří se zapluli do její historie zlatým písmem, a k těm, kdož si získali zaslouženou úctu a respekt ve všech národních delegacích. S přehledem a noblesou vedl CCBE ve složitém období řešení důsledků referenda o brexitu pro evropskou a britskou advokacii i pro samotnou CCBE, a to včetně důsledků organizačních a rozpočtových. Prezidentství Antonína Mokřého završilo čtyřletou etapu, v níž jako člen představenstva CCBE zviditelňoval evropskou i českou advokacii v orgánech Evropské unie a na celé řadě mezinárodních fór, na nichž vytrvale a zasvěceně hájil tradiční advokátské hodnoty na jedné straně, a podílel se na vnosu nových technologií na druhé straně. Nemělo by být zapomenuto, že takto získané kontakty se nepřerušují završením funkčního období, ale zůstávají jako významná deviza pro českou advokacii zachovány.

Představenstvo CCBE tvořili kromě Antonína Mokřého první místopředseda José de Freitas, druhý místopředseda Ranko Pelicarić a třetí místopředsedkyně Margarete Gräfin von Galen, na plenárním zasedání v Lille při volbě třetího místopředsedy byl zvolen jediný kandidát James MacGuill. Předsedou CCBE pro rok 2019 byl v rámci neformální tradiční rotace zvolen José de Freitas.

Česká delegace vedená Stanislavem Balíkem je od 1. 1. 2019 s návratem Antonína Mokřého opět v plném, šestičlenném počtu, dalšími členy jsou předseda ČAK Vladimír Jirousek, Eva Indruchová, Petr Čáp a Jiří Novák ml. Česká advokacie má zastoupení i v řadě výborů CCBE, Stanislav Balík je od ledna 2017 předsedou výboru PECO, Jiří Novák ml. je od roku

2018 předsedou výboru pro IT, v dalších výborech jsou činní vesměs členové sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy ČAK Martin Maisner, Kamil Blažek, Petr Čáp, Eva Indruchová, Martina Doležalová, Lenka Vojířová, Alžběta Recová a Miroslav Krutina. Česká delegace využívá podpory stálého zastoupení České advokátní komory v Bruselu, jež v r. 2018 oslavilo 10. výročí svého založení (více viz BA č. 7-8/2018, str. 88-102).

Postavení české delegace v rámci CCBE v roce 2018 posílilo. Vyplynulo to i z časté názorové shody delegace s členy představenstva CCBE, což otevírá i díky vynikajícím kolegiálním vztahům s José de Freitasem i všemi místopředsedy základ pro další dobrou spolupráci. Na obdobné bázi je možné stavět i spolupráci mezi stálým zastoupením ČAK v Bruselu a odborem mezinárodních vztahů ČAK na jedné, a kanceláří CCBE na druhé straně. Na této situaci má významný podíl nejen Eva Indruchová, vedoucí Odboru mezinárodních vztahů a vedoucí stálého zastoupení ČAK v Bruselu, a stálá zástupkyně v Bruselu Alžběta Recová, ale celý tým Odboru mezinárodních vztahů ČAK.

Česká delegace získala prestiž a vešla v hlubší povědomí jako aktivní delegace i díky několika hlasováním, týkajícím se např. financování Nadace evropských advokátů a rozpočtu CCBE, při nichž ve spolupráci vesměs s delegacemi s menším počtem hlasů zabránila přijetí pro CCBE i českou advokacii nepříznivých rozhodnutí, pro něž nebyla navrhovatelé získána potřebná kvalifikovaná většina. Na zasedáních CCBE se česká delegace pravidelně aktivně vyjadřuje k diskutovaným tématům, její názor je brán vážně v potaz i při kuloárních jednáních.

V uplynulém roce proběhla dvě **plenární zasedání** CCBE, a to v souvislosti s předsednictvím Antonina Mokrého dne 18. 5. 2018 v Praze, a podruhé 29. 11. 2018 v Lille. Souvisle s plenárním zasedáním v Lille byla konána dne 30. 11. 2018 konference *Umělá inteligence, lidská spravedlnost*.

Zasedání stálého výboru se pak konala 8. 2. 2018 u příležitosti Prezidentské konference ve Vídni, dne 23. 3. 2018 ve spojení s oslavami 100. výročí litevské advokacie ve Vilniusu, a ve dnech 29. 6. 2018, 14. 9. 2018 a 19. 10. 2018 v Bruselu. Obzvláště pražské plenární zasedání bylo i díky výborné spoluorganizaci ze strany ČAK kladně hodnoceno.

Jedním z hlavních témat roku 2018 byl zákonitě **brexit**.

„Brexit má zásadní vliv na budoucnost CCBE, protože delegace Spojeného království poté, co brexit bude završen, již nebude zastupovat advokátní komory z členského státu EU. Jelikož delegace Spojeného království byla a je velmi aktivní součástí CCBE, znamenalo by to jistě ztrátu, pokud by CCBE měla pokračovat bez jejího přispění. CCBE je organizací se strukturami, respektujícími též plné členství delegací ze států, činných paralelně s Evropskou unií a jejími partnery, jako jsou Švýcarsko a členové EHP, srovnatelné s plným členstvím delegací z těch zemí, které tvoří její vnitřní okruh,“ uvedla koncem roku 2017 zvolená místopředsedkyně CCBE Margarete von Galen. K tomuto cíli přes různé peripetie a složitá jednání skupiny pro brexit na jedné a britské delegace na druhé straně bylo nakonec dojednáno, že britská delegace vstoupí do roku 2019 jako řádný člen CCBE, včetně zaplacení celoroční

ho příspěvku na činnost CCBE. Podmínky brexitu na poli advokacie nejsou plně v rukách CCBE, česká delegace však při všech jednáních zastává názor, že kolegialita má přednost před konkurencí.

V rámci CCBE bylo zvažováno, zda není třeba zřídit Výbor pro právní stát, který by se zaměřil na otázky ohrožení principu právního státu v členských státech EU, např. v případě **ohrožení nezávislosti justice** v Polsku, Maďarsku či Rumunsku. Česká delegace k založení tohoto výboru zaujala zdrženlivý postoj a přiklonila se k názoru, že tyto otázky je třeba řešit na stálých výborech či plenárních zasedáních na základě podkladů, zpracovaných zpravodaji *ad hoc*. K situaci v Polsku vydal 10. 7. 2018 za všeobecného souhlasu národních delegací prezident CCBE Antonín Mokrý stanovisko na podporu nezávislosti polské justice.

Během roku 2018 byla projednána a přijata celá **řada stanovisek a dokumentů CCBE**. Na jejich přípravě se podíleli v rámci činnosti výborů i členové české delegace. Podrobněji o těchto stanoviscích se lze dočíst ve shora citovaném Newsletteru CCBE.

Obvyklým tématem zasedání CCBE je činnost a financování **Nadace evropských advokátů**. V té by mělo v roce 2019 dojít ke změně složení jejich orgánů.

I v roce 2018 uspořádala CCBE **Evropský den advokátů**, který se konal 25. 10. 2018 spolu s **Dnem evropské justice**. Téma bylo: *Proč na advokátech záleží: obrana ochránců právního státu*.

Cena lidských práv pro rok 2018 byla udělena polskému advokátovi Mikolaji Pietrzakovi. Česká delegace v disku-

si vzpomněla úmrtí Dagmar Burešové, jež byla kandidátkou na udělení této ceny v roce 2017, a znovu se pokusila prosadit návrh, aby cena byla udělována nejen advokátům aktuálně praktikujícím, ale též osobnostem, jež na poli ochrany lidských práv byly aktivní v minulosti.

V Praze se konalo dne 17. 5. 2018 i jedno ze **zasedání výboru PECO**. Jedním z bodů programu byla diskuse o otázce geografického záběru výboru PECO. Ten se posouvá ze střední Evropy do jihovýchodní a východní Evropy. V rámci debaty bylo zdůrazněno, že spolupráci lze rozvíjet pouze s těmi advokáty ze země zájmu výboru PECO, které o ni skutečně a reálně projeví zájem.

Z nejbližších **připravovaných akcí** pořádaných CCBE je možné zmínit plánované zasedání stálého výboru ve Vídni dne 28. 2. 2019, jež bude konáno v souvislosti se 47. evropskou prezidentskou konferencí, a předpokládaná zasedání výborů CCBE v souvisejících dnech.

Lze uzavřít, že předložená zpráva si neklade a ani nemůže klást za cíl pojednat o všech aktivitách CCBE. Je potěšující, že česká advokacie je v CCBE respektována jak díky úspěšnému působení Antonína Mokrého ve funkci prezidenta CCBE, tak díky práci celé české delegace a zejména kvalitním materiálům, připravovaným odborem mezinárodních vztahů ČAK a stálým zastoupením ČAK v Bruselu. Publikací Newsletteru na webových stránkách ČAK je zajištěna pravidelná informovanost českých advokátů o dění v CCBE, o činnosti CCBE jsou podávány zprávy představenstvu ČAK, praktická spolupráce ČAK s CCBE probíhá na každodenní bázi.

ABA (American Bar Association) a IBA (International Bar Association)

JUDr. Antonín Mokrý, vedoucí sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy a prezident CCBE v roce 2018

Jako prezident CCBE jsem obdržel pozvání k účasti na výročních konferencích významných advokátních organizací, jmenovitě American Bar Association (ABA), která měla výroční kongres v Chicagu ve dnech 2.-7. srpna 2018, a International Bar Association (IBA) ve dnech 23.-25. května 2018 s místem výročního kongresu v norském Oslu.

ABA

V průběhu výročního kongresu ABA bylo uspořádáno několik fór, jednání specializovaných sekcí, panelů, přednášek a společenských

akcí, a zahraniční účastníci tak dostali příležitost setkat se jak s místní komunitou právníků, tak s řadou významných praktikujících zástupců právnických profesí na národní úrovni. Jako obvykle ABA vyznamenala mnoho advokátů a soudců, kteří zasvětili svou profesní kariéru působení v oblasti lidských práv, práci *pro bono* nebo politickým otázkám zaměřeným na ochranu základních svobod a posilování právního státu. Nejvýznamnější ocenění – medaile ABA – bylo letos uděleno uznávanému advokátovi, aktivistovi v oblasti sociální spravedlnosti, zakladateli a výkonnému řediteli Iniciativy rovné spravedlnost, Bryanovi Stevensonovi.

Své místo měla na programu i **diskuse o počátku a původu hnutí „Me Too“ a „Time’s Up“**, která poukázala na dopad na zaměstnance napříč všemi obory. Byla rozebrána podstata tohoto dopadu v rozmanitých oblastech a diskuse se zaměřila také na budoucí vývoj. Do debaty bylo včleněno taktéž několik zkušeností obětí sexuálního obtěžování a jejich zasažení do právního kontextu, dále jak advokátní profese vstupuje do popředí s nabídkou bezplatné pomoci těmto obětem. Hovořilo se také o federálním soudnictví USA a jeho vyhodnocování etických kodexů a postupů pro vyšetřování nevhodného chování na pracovišti, a jak zaměstnavatelé (z pohledu právních předpisů) mohou umožnit do budoucna ochranu svých zaměstnanců a svých společností ve světle problematiky „Me Too“.

Panel **„Kybernetická bezpečnost – varování: společnost, kterou zachráníte, může být ta vaše“** byl další specializovanou sekcí. Kyberkriminalita se rapidně stává pravděpodobně největší hrozbou, které čelí všechny společnosti, včetně advokátních kanceláří. Se zvyšujícím se objemem útoků, jejich důmyslností a každoročními náklady dosahujícími miliard amerických dolarů je nezbytné zajistit dostatečnou ochranu. Živá debata byla zaměřena na otázky související s technologiemi, hlavními právními požadavky na ochranu dat a odhalování porušování zákonů, včetně vytyčení nezbytných kroků, které by měly být učiněny již nyní, ke snížení rizik a předcházení kyberútokům.

V rámci „kulatého stolu“ jsem přispěl několika intervencemi a komentáři z pohledu evropské advokátní profese. Z pěti bloků k diskusi jsem shledal nejvíce aktuálními témata **„Přeshraniční etika“**, **„Umělá inteligence a její dopad na výkon advokacie“** a **„Korporátní společenská odpovědnost a dodavatelské řetězce“**. V rámci prvního bloku jsem informoval zúčastněné o zkušenostech s přeshraniční etickými principy v Evropě, získaných také prostřednictvím spolupráce mezi advokátními komorami v rámci směrnic upravujících volný pohyb advokátů, a rovněž jsem poukázal na hlavní dokumenty CCBE, které byly v tomto ohledu publikovány. Dále byla předmětem zájmu problematika brexitu a dále též etiky podnikových právníků. Cílem bylo zjistit, jaký status mají

zahraniční advokáti v různých jurisdikcích a jak se řeší disciplinární záležitosti těchto advokátů na pozadí místních etických pravidel. Během diskuse v bloku „Umělá inteligence“ jsem popsal jak činnost výboru pro budoucnost advokátních služeb a advokátní profese a podskupiny CCBE pro online platformy, tak hlavní předmět práce výboru pro IT a pracovní podskupiny pro sledování (Surveillance Sub-Group).

Mimo oficiální jednání bylo možné často zaslechnout, že se Americká advokátní komora v současné době snaží vyřešit několik problémů. Vedoucí představitelé se pokoušejí přijít na to, proč se členy komory v současné době stává méně advokátů než během předchozích desetiletí a jak napravit tento klesající trend. Důvodů stojících za klesajícím počtem členů je několik, ale většinou sdíleným názorem některých expertů je, že pokles počtu nových členů odráží širší problém mezi profesními organizacemi v USA, jelikož méně profesionálů se stává jejich členy v důsledku generačních posunů a technologického pokroku.

Velká recese proměnila pohled spotřebitelů na to, jaké právní služby by jim měly být poskytovány a v jaké cenové relaci, a také advokáti a advokátní kanceláře nyní více přemýšlejí o každém utraceném dolaru a jeho protihodnotě. Inovace v oblasti technologií rovněž umožnily odborníkům přístup k novým, pravděpodobně jednodušším způsobům navazování kontaktů a získávání vzdělávacích materiálů, z čehož oboje bylo kdysi zprostředkováváno profesními komorami. Tyto typy služeb a zdrojů tudíž nejsou tak cenné jako kdysi pro jejich aktuální širokou dostupnost. Je také patrné, že mladší advokáti projevují více zájmu o aktivity ve svém osobním životě nežli o členství v komorách a o aktivity s tím spojené.

Kromě toho existuje velké množství právnických spolků a zájmových organizací, které jsou specifické a atraktivnější pro určitý segment advokátů ať už z pohledu genderového, etnického, druhu odborné specializace, náboženství, sexuální orientace, či povahy advokátovy klientely. Členské základny v těchto speciálních organizacích naopak v poslední době narůstají, zatímco paradoxně zájem o členství v zastřešujících profesních organizacích s širokou multispektrální orientací klesá.

IBA

Na výročním kongresu IBA v říjnu 2018 v Římě

se sešli vedoucí představitelé advokátních komor a další významní zástupci advokátních komor z 50 zemí světa, přijeli také význační řečníci z akademické a politické obce. Na pořadu jednání byla témata úzce spojená se současnými evropskými otázkami, jako je problematika právního státu (Polsko, Maďarsko), brexit, role advokátních komor při prosazování trhu s právními službami, nové trendy ve vzdělávání advokátů a také vliv přijímání právně nezávazných předpisů – doporučení („soft law“) a jejich další přeměna na závazné předpisy („hard law“).

Úvodní řeč prezidenta Mezinárodní advokátní komory (IBA) JUDr. Martina Šolce byla spíše politického zaměření nežli úvodem do nadcházejících diskusí. Martin Šolc zdůraznil významnou roli IBA v podpoře prosazování zájmů advokátních komor na celosvětové úrovni, když IBA plní úlohu globální platformy umožňující diskusi, výzkum a aktivní jednání. Zmínil také propojení IBA s mezinárodními organizacemi, jako je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) nebo Skupina 20 (G20). IBA jako organizace také umožňuje úzké spojení mezi advokátními firmami a kancelářemi po celém světě, a tedy vzájemnou informovanost o trendech v poskytování právních služeb. Některé advokátní komory bohužel nenavazují s advokátními kancelářemi ve svých vlastních zemích úspěšnou spolupráci; komory by však měly úspěšně kooperovat nejen s advokátními kancelářemi ve vlastních zemích, ale i mezinárodními a globálními advokátními kancelářemi a firmami. Tato spolupráce v současnosti nefunguje příliš dobře. IBA jako partner advokátních komor je „tvůrkyní doporučení“ („soft law“) a k tomu potřebuje spolupracovat s advokátními komorami, které jsou aktivní. Martin Šolc poukázal na charakter IBA jako „společného podniku“ a částečně i „důvěrníka“, resp. ochránce“) v rámci advokátní profese na světové úrovni.

Jedním z hlavních témat shromáždění bylo téma **„Právní stát terčem útoků: analýza situace v Polsku, Maďarsku, Zam-**

hii a Venezuele“. V rámci panelu vystoupili zajímaví řečníci; jako první se ujal slova profesor **Zoltán Fleck** (Maďarsko) působící na univerzitě v Budapešti, jenž ve svém příspěvku hovořil o zhoršení situace v souvislosti s demokratickým vývojem v různých postkomunistických zemích střední a východní Evropy, se snahou vysledovat příčiny současných výzev, kterým je právní stát v těchto zemích vystaven. Zaměřil se především na Maďarsko a zdůraznil, že tato země bývala dříve zemí s „mírnou diktaturou“, někdy také nazývanou „gulášový komunismus“, který stále vyvolává ve společnosti velkou nostalgii po minulých socialistických časech. Dokonce ani před komunistickým režimem nemělo Maďarsko silnou demokratickou tradici ani citění demokratických principů ve společnosti. Kritice podrobil současnou vládnoucí politickou stranu FIDESZ, která se pustila do výjimečného projektu, jenž čítá přijetí více než 200 zákonů, vypracování a přijetí nové ústavy a téměř 2 000 novel stávajících právních předpisů. Nová ústava je široce kritizována Benátskou komisí, Radou Evropy, Evropským parlamentem a Spojenými státy za vložení příliš velkého podílu moci do rukou vládnoucí straně, za omezení dohledu Ústavního soudu nad novou ústavou a za odstranění demokratického principu brzd a protivah v různých oblastech, včetně soudnictví, dohledu nad volbami a médii.

Další řečník, **Fernando Palaez-Pier** (bývalý venezuelský prezident IBA) informoval o situaci ve Venezuele. Přednesl, že právní stát v jeho rodné zemi již neexistuje. Zkorumpovaná vláda je ovládaná narkobarony. 82% míra zdržení se hlasování v parlamentních volbách měla za následek, že 19 latinsko-amerických zemí odmítlo uznání výsledku voleb v jeho zemi. Upozornil na fakt, že také v některých dalších latinskoamerických zemích je právní stát ohrožen a Mexiko zmínil jako stát, kde existuje velká pravděpodobnost vzestupu populistických stran.

Hanna Suchocka, bývalá předsedkyně vlády a bývalá ministryně spravedlnosti v Polsku a profesorka ústavního práva ve Varšavě, uvedla, že žila 25 let v pevném přesvědčení, že je v polské společnosti právní stát hluboce zakořeněn – nyní zjišťuje, že se možná jednalo o iluzi. Připomněla historický kontext a základy, na kterých bylo demokratické zřízení v Polsku stavěno, a historické dopady moci tří zemí na vývoj v Polsku – Pruska, Ruska a Rakouska. Konstatovala, že to může být jeden z důvodů, proč je i v dnešní době polská společnost rozdělena, jelikož vývoj demokracie je chápán rozdílně v různých částech Polska – jinak ve východní a jinak v západní části. Hanna Suchocka detailně popsala příklady z polské ústavy, v nichž by mohl spočívat problém současných diskutabilních reforem. Jako hlavní příklad uvedla článek 1 polské ústavy, který stanoví,

že „stát je založen na principech právního státu a sociální spravedlnosti“. Toto spojení může v praxi působit obtiže. Dle jejího názoru je sociální spravedlnost jedním z atributů právního státu, nikoli něco dodatečného nebo na něm nezávislého. Ústavní soud byl ve svých počátcích silnou a velmi vzešenou institucí v rámci polského státního systému, náhlé změny v ústavním právu však přinesly úpadek a destrukci ústavních záruk – vkládáním velmi širokých pravomocí ohledně fungování soudnictví do rukou ministerstvu spravedlnosti.

Další diskuse byly např. věnovány roli advokátních komor při podpoře trhu s právními službami, kde zazněly obavy ohledně ekonomické nejistoty, vzestupu využívání robotických systémů, škrty a omezení ve financování některých právních služeb z veřejných zdrojů a další momenty ohrožující růst trh v oblasti právních služeb.

V závěru konference IBA v Oslu se taktéž interně diskutovalo o udržitelnosti práce IBA v oblasti tvorby tzv. „soft law“. Většina členů zapojených do diskuse byla nakloněna pokračování v tvorbě doporučení a vodítek pro členy IBA, jednotlivce a komory, která se týkají otázek významných pro činnost advokátů, jelikož tato práce přispívá k zasazování se o právní stát v zemích, které jsou členy IBA, zvláště pak v těch částech světa, kde taková potřeba aktuálně existuje.

IBA (International Bar Association)

JUDr. Dagmar Dubecká,
národní zástupkyně v IBA

V roce 2018 vznikala v rámci IBA celá řada zajímavých projektů. Formát této zprávy neumožňuje, abych popsala všechny probíhající projekty, ba ani jejich větší-

nu. Pokusím se proto pro ilustraci vybrat tři z nich.

V průběhu výroční konference IBA, která se uskutečnila v říjnu 2018 v Římě, **vyhlásil prezident IBA Martin Šolc projekt, jehož cílem je vysvětlit laické veřejnosti význam konceptu vlády práva** (či ve středoevropském prostoru známějšího příbuzného konceptu právního státu). Nedostatek povědomí o tom, proč by měl běžný občan usilovat o vládu práva, vede podle názoru IBA k tomu, že populističtí politici pravidla vlády práva stále častěji porušují a koncept postupně eroduje. Projekt by měl fungovat jako dlouhodobý a jeho součástí by měla být řada dílčích iniciativ.

První takovou iniciativou je **vysvětlovací kampaň**, opírající se o osm zhruba minutových videí spojených mottem

kampaně: „Pečuj o vládu práva a ona bude pečovat o tebe“ („Look after the rule of law and it will look after you“). Videá se zabývají jednotlivými pilíři vlády práva, jako například nezávislostí justice a advokacie, absencí korupce a diskriminace či právem na spravedlivý proces; jsou volně dostupná na webové stránce IBA www.ibanet.org. Videá budou šířena v různých zemích a různých jazykových mutacích. Bude se tak dít nejen prostřednictvím sociálních sítí, umístěním videí na webové stránky institucí a neziskových organizací, ale i prostřednictvím přednášek a diskusí. Iniciativy se ujala řada advokátů, advokátních kanceláří i advokátních komor; každý ze jmenovaných má svůj vlastní plán, jak videá nejlépe použít. Ačkoliv jde o projekt navržený, realizova-

ný a financovaný výlučně IBA, získal podporu řady institucí, např. Evropské komise, i významných korporací, např. předního globálního právního vydavatelství LexisNexis. Videá jsou dostupná jak na webových stránkách IBA, tak na webových stránkách ČAK.

Bezprostředně před římskou konferencí byla publikována **Minimální pravidla kybernetické bezpečnosti pro advokáty**. Jejich základní myšlenkou je sdělení, že zatímco advokáti si osvojili a v zásadě dodržují pravidla zacházení s klientskými listinami, nemají příliš povědomí o základních bezpečnostních pravidlech při práci s e-maily a dalšími nástroji veřejného kybernetického prostoru. To, že taková minimální pravidla nedodrží významná část samostatně praktikujících advokátů nebo advokátů v malých firmách, není překvapením. Avšak pravidla často poru-

šují i advokáti pracující ve velmi sofistikovaných kancelářích vynakládajících miliony na ochranu firemních sítí; k takovému porušení často dochází v době, kdy advokát vyjde z kanceláře a vyřizuje klientskou agendu na mobilních zařízeních, někdy dokonce na nezabezpečených veřejných wifi sítích. Komory pak často této problematice příliš nerozumějí a (až do prvního skandálu se zneužitím důvěrných klientských informací) a ani se jí příliš nezobývají. IBA chtěla vytvořit první verzi praktického návodu, jak neporušovat etiku v kyberprostoru; tento návod hodlá v budoucnu aktualizovat a vylepšovat.

Třetím příkladem projektu, který IBA realizovala v loňském roce, je **vydání Pravidel IBA při provádění právního auditu**. Ačkoliv v každé zemi platí odlišné právní předpisy, používají advokátní kanceláře a advokáti na celém světě

obdobný postup při provádění předtranzakčních právních prověrek či auditů (legal due diligence). Více než 60stránkový dokument se zabývá jednotlivými typy právních prověrek, formulací předmětu a rozsahu prověrky, sestavením vhodného týmu. Dotýká se i zdánlivě okrajových oblastí práce při prověrkách, jakými jsou např. nakládání s osobními údaji nebo dodržování mezinárodních sankcí.

V průběhu 2018 byla v rámci IBA uspořádána celá řada konferencí, které tradičně jejich účastníkům přináší nejen přehled o aktuálních novinkách v té které oblasti práva, ale poskytují i skvělou platformu pro vytváření kontaktů s advokáty z jiných zemí, výměnu informací a zkušeností. I v letošním roce se chystá mnoho takových konferencí – jejich seznam lze najít na stránkách IBA.

UIA (Union Internationale des Avocats)

JUDr. Martin Maisner, PhD, MCI Arb.,
národní zástupce v UIA

Česká advokátní komora je kolektivním členem Union Internationale des Avocats (UIA). Představenstvem ČAK jsem byl pověřen zastupovat ČAK v rámci této organizace a jmenován tzv. národním zástupcem. S touto funkcí je zároveň spojeno i členství v řídicím výboru (zasedání 4x do roka).

UIA je druhá největší mezinárodní právní asociace (hned po IBA) a je jednak výrazně globální a také výrazně multilingvní. V UIA převažují francofonní země a země, kde se mluví románskými jazyky, a je zcela obvyklé, že na francouzsky položený dotaz odpovídá jiný delegát anglicky, španělsky nebo portugalsky, přičemž se zdaleka ne vše překládá. Jednání i setkání jsou

tedy dost náročná zejména na schopnost komunikace (či alespoň porozumění) ve více jazycích.

Na UIA je velmi dobře vidět, že je to organizace globální. Z celkového počtu účastníků jakékoliv akce je zpravidla více než 30 % ze střední, západní a severní Afriky, současný prezident je z Burkiny Faso. Některé problémy jsou tudíž akcentovány více než jiné, které se zdají aktuálnější pro evropské advokáty. Nicméně akce IBA jsou na tom zpravidla stejně.

Česká účast je zatím opravdu jen minimální. V ČR nejsou v nějakém rozumném počtu registrováni individuální členové, takže není ani z čeho formovat národní výbor; čeští advokáti, kteří osobně mají mezinárodní ambice, dávají přednost IBA. ČR navíc s ohledem na tento stav a samozřejmě i na rozpočtové požadavky má problém plnit některé povinnosti, které vyplývají např. z členství v řídicím výboru – např. národní zástupce má povinnost se zúčastnit nejméně dvou ze čtyř jednání řídicího výboru v rámci každého roku. S ohledem na globální povahu organizace je nejméně polovina zasedání mimo Evropu.

UIA má i řadu orgánů – kromě valného shromáždění je zde řídicí výbor, mezinárodní senát prezidentů komor, shromáždění kolektivních členů, a řa-

da kolektivních sekcí, včetně sekcí zabývajících se rozhodčím řízením, sportovním právem, digitální problematikou apod.

V roce 2018 jsem se jako zástupce zúčastnil výročního kongresu v Portu, v roce 2019 se kromě kongresu v Lichtenštejnsku zúčastním ještě jednoho zasedání řídicího výboru.

UIA by mohla fungovat jako levnější a uchopitelnější varianta mezinárodní organizace (místo IBA) pro advokáty, kteří mají mezinárodní ambice ať už v oblasti vzdělávání, kontaktů, nebo již přímo spolupráce. Zejména odborné sekce disponují rozsáhlými informacemi a organizují řadu vzdělávacích marketingových akcí. Výroční konference obnáší cca 600-800 delegátů místo 5 až 6 tisíc jako je tomu u IBA, což je výrazně efektivnější. ČAK proto plánuje dát UIA větší publicitu mezi advokáty, informace, eventuálně zorganizovat nějakou smysluplnou distribuci propagačních materiálů advokátům. Z centrály UIA je možné získat propagační materiál nebo alespoň podklady pro vlastní tisk, nicméně z důvodů ekonomických je možné k tomu přistoupit až po zjištění reálného zájmu ze strany advokátů.

FBE (Federation des Barreaux d'Europe)

JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M.,
národní zástupkyně v FBE

Evropská federace advokátních komor (FBE) je nezisková organizace, která sdružuje advokátní komory členských států Rady Evropy. Popud k jejímu vzniku daly zejména francouzské advokátní komory a další významné evropské advokátní komory, které v r. 1986 založily Konferenci ústředních advokátních komor, jejímž nástupcem se v r. 1992 stala FBE. Jejími členy jsou regionální nebo národní advokátní komory, individuální členství však neexistuje. Stávajícím prezidentem FBE je italský advokát Michele Lucherini.

V současné době FBE sdružuje cca 250 advokátních komor, reprezentují-

cích přibližně 800 000 advokátů. FBE sídlí ve Štrasburku. Cílem FBE je spojovat advokátní komory členských států Rady Evropy a vytvářet v tomto rámci společné struktury, komunikovat a spolupracovat v euroregionu advokátní profese s Radou Evropy a mezinárodními advokátními organizacemi. Dalším cílem je zastupování profese advokáta u evropských institucí, zejména u Rady Evropy a jejich orgánů. Proto FBE vytváří stálé vazby mezi komorami členských států Rady Evropy a pořádá pravidelně jejich setkání.

Výroční kongres FBE se uskuteční pro tento rok v Barceloně ve dnech 30. května až 1. června 2019.

AIJA (Association Internationale des Jeunes Avocats)

JUDr. Eva Ropková, LL.M.,
národní zástupkyně v AIJA

ze zbytku. Nad rámec odborného programu jsou nabízeny další možnosti, jak získat nové znalosti či dovednosti. Účastníci se tak mohou přihlásit například na individuální koučink nebo tréninky zaměřené na soft skills. Tématy odborných seminářů a konferencí jsou otázky nanejvýš aktuální, které právníky osloví bez ohledu na jurisdikci, ve které pracují.

Je mezinárodní. AIJA má dnes přes 4 000 členů pocházejících z 90 zemí světa a přes 60 kolektivních členství, včetně advokátních komor. Internacionální pestrost se projevuje i v zastoupení různých národností v samosprávných orgánech asociace. Funkční období prezidenta AIJA je jeden rok. Současným prezidentem je Xavier Costa, španělský advokát v Barceloně. Na výročním kongresu 2019 jej vystřídá Paola Fudakowska, advokátka se sídlem v Ženevě. Přestože AIJA má dva oficiální jazyky – angličtinu a francouzštinu, hlavním jednacím jazykem, ve kterém probíhají akce a který ovládají všichni členové AIJA, je jazyk anglický. Akce AIJA se konají po celém světě. Praha byla naposledy hostitelskou destinací v roce 2014 (výroční kongres) a v roce 2017 (odborný seminář).

Je aktivní. Jednou z prioritních zájmů AIJA je ochrana lidských práv. Pravidelnou součástí konferencí je speciální blok s názvem „Hlas profese“, který se pokaždé zabývá aktuálním a zajímavým tématem právě z této oblasti (jako příklad z poslední doby lze jmenovat témata jako například fake

news, ženy v právu a inovace, nástroje obhájců lidských práv v různých regionech). AIJA se aktivně vyjadřuje k zásahům do lidských práv – zejména do práv právníků vykonávat svou profesi svobodně, práva každého na právní zastoupení, práva na spravedlivý proces a do principů právního státu. Touto agendou byl pověřen speciální výbor. V rámci registrace na jednotlivé akce mohou účastníci dobrovolně přispět na projekty ochrany lidských práv, které AIJA uskutečňuje, či se zúčastnit tradičního běhu pro lidská práva, který je již neodmyslitelnou součástí každého výročního kongresu a půlročních konferencí.

Je spolupracující. AIJA je v kontaktu a spolupracuje s mnoha mezinárodními organizacemi, jako je například CCBE, UIA, IBA, EYBA, ABA nebo například Evropské sdružení studentů práva ELSA. Prezidenti AIJA jsou často zváni na fóra těchto organizací. V uplynulém roce AIJA spolupracovala se CCBE na dotazníku ohledně budoucnosti právnícké profese, jehož výsledky Xavier Costa prezentoval na listopadové konferenci CCBE v Lille.

Je společenská. Na jakékoliv AIJA akci se nikdy necítí sám ani úplný nováček. Všudypřítomná přátelskost je neodmyslitelným fenoménem AIJA. Kromě hledání a budování nových pracovních kontaktů se zahraničními kolegy je AIJA také místem setkávání starých dobrých přátel a členům se po dosažení věkového limitu toto inspirativní právnícké společenství zpravi-

dla velmi bolestně opouští. K usnadnění networkingu přispívá i společenský doprovodný program na každé akci. AIJA pamatuje i na budoucí generaci svých členů – studenty práv. Pro ně je od roku 2016 na začátku každého roku vypisována soutěž o nejlepší esej na dané téma. Vítěz získá bezplatné členství v AIJA na tři roky a účast na výroční konferenci zdarma. Od roku 2007 AIJA poskytuje zájemcům také stipendia pro účast na akcích pořádaných nebo spolupořádaných AIJA.

Je demokratická. Každý člen má možnost se aktivně zapojit do práce 20 komisí AIJA se zaměřením na různá právní odvětví. Rovněž se může zapojit do odborného programu a vystoupit jako řečník nebo organizátor semináře či konference. Členové AIJA mají možnost vystoupit se svými názory a návrhy a jsou v tom podporováni.

V roce 2017 se podařilo uskutečnit výroční kongres v dalekém Japonsku, a zřetelně tak deklarovat zájem o širší spolupráci s právníky z Asie.

V roce 2018 se výroční kongres konal v Bruselu. K jeho průběhu, tak jako i k předchozím výročním kongresům, byl publikován článek v Bulletinu advokacie (č. 11/2018). Za zmínku stojí jistě to, že zde hlasování na členské schůzi AIJA proběhlo historicky poprvé elektronicky. Díky tomu se ho mohli účastnit i členové, kteří na kongresu nebyli přítomni.

Do roku 2017 AIJA kromě zhruba 20 seminářů ročně pořádala na přelomu srpna a září výroční kongres a v květnu a listopadu každého roku pak půlroční konferenci, a to na různá odborná témata. Od roku 2018 počínaje již uskutečněnou konferencí v Dubrovniku každá podzimní půlroční konfe-

rence bude věnována výlučně otázce rozvoje právnických dovedností pro vedení týmu a při kariéřním postupu.

Příští výroční kongres se bude konat od 3. do 7. září 2019 v Římě na téma udržitelného rozvoje a práva. V roce 2020 AIJA plánuje kongres uspořádat v Riu de Janeiro.

Z nejbližších akcí stojí jistě za pozornost seminář ve švýcarském St. Anton nebo půlroční konference v Hongkongu od 22. do 25. 5. 2019.

Bližší informace o členství a jeho podmínkách, činnosti asociace i podrobnosti o akcích naleznete na webové stránce www.aija.org, případně se lze obrátit na současnou národní zástupkyni AIJA pro Českou republiku JUDr. Evu Ropkovou, LL.M.

ECBA (European Criminal Bar Association)

Mgr. Miroslav Krutina,
člen rady ECBA

Evropská trestní advokátní komora (The European Criminal Bar Association, ECBA) je organizace spolkového typu, která sdružuje advokáty vykonávající obhajobu v trestních věcech z více než 40 evropských států. Cílem ECBA je podporovat advokátní stav v Evropě, svobodný výkon povolání obhájce a mimo jiné se zaměřuje též na prosazování vysokých procesních standardů, práva na spravedlivý proces, procesní záruky pro osoby účastnící se trestního řízení.

ECBA prostřednictvím svých konferencí, výborů, pracovních skupin a médií, včetně internetových stránek www.ecba.org, vytváří odborné fórum pro podporu vývoje evropské legisla-

tivy, a to zejména s ohledem na práva evropských občanů na spravedlivý proces v praxi. ECBA hájí tyto zájmy na půdě orgánů EU, zejména na půdě Evropské komise a Evropského parlamentu. Jedním z praktických nástrojů, které poskytuje ECBA odborné veřejnosti, je např. **Příručka k evropskému zatýkácímu rozkazu** (ECBA Handbook on the EAW).

ECBA pořádá odborné konference dvakrát ročně (jaro, podzim). V roce 2018 se jarní konference uskutečnila v Oslu a soustředila se zejména na aktuální otázky týkající se vyšetřovací vazby, náhrad za nezákonné trestní stíhání a rovněž na srovnání standardů jednotlivých evropských zemí v této problematice. Během konference byly prezentovány připravované aktivity ECBA, např. iniciativa pro Roadmap 2020, kterou by se do evropské legislativy uvedl druhý balík procesních zásad. Na této konferenci došlo k volbě nového vedení ECBA, nově zvoleným prezidentem je francouzský advokát z Paříže Vincent Asselineau. Zástupce ČAK (Miroslav Krutina) byl znovuzvolen do rady ECBA.

Podzimní konference ECBA se konala v Nice, kterou spoluorganizoval nový prezident ECBA a zástupce ČAK, a hlavními tématy konference byl te-

rorismus, extradice a evropský zatýkácí rozkaz.

Nejen obě proběhlé konference a rovněž celkové fungování ECBA v roce 2018 bylo do značné míry ovlivněno probíhajícím brexitem Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, který vyvolává řadu otázek ve vztahu spolupráce ve věcech trestních, uznání a výkonu soudních rozhodnutí a např. při výkonu evropského zatýkácího rozkazu v případě tzv. tvrdého brexitu.

Členství v ECBA, které je zpoplatněno, je otevřeno individuálním členům i kolektivním členům (národním komorám a organizacím sdružujícím advokáty na bázi specializace). Zájemci z řad advokátů o členství v ECBA automaticky získávají členství také v podsektci ECBA s názvem EFCL (European Fraud and Compliance Lawyers). Více informací lze nalézt na internetových stránkách ECBA www.ecba.org, nebo na stránkách EFCL www.efcl.eu.

Konference o efektivnosti justičních systémů ve Vídni

Evropská komise a rakouské předsednictví Rady Evropské unie uspořádaly ve dnech 29. a 30. 11. 2018 ve Vídni konferenci zaměřenou na efektivnost justičních systémů. Hlavním cílem konference bylo zdůraznit nezávislost soudnictví, zásadní principy pro prosazování hodnot, na nichž je EU založena, základní principy pro provádění a dodržování práva EU, pro vzájemnou důvěru mezi členskými státy a pro příznivé prostředí pro investice, a zejména pak se zaměřit na aktuální otázky související s kvalitou a efektivitou soudních systémů v Evropské unii a jejich členských státech.

Po úvodních projevech eurokomisařky pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví **Věry Jourové** a rakouského federálního ministra pro ústavní záležitosti, reformy a justici **Dr. Josefa Mosera** dále vystoupili v úvodním odborném panelu prezident Soudního dvora EU **Koen Lenaerts** a **Kees Sterk**, prezident Evropské sítě Rad pro soudnictví (ENCJ), **Georg Stawa**, prezident CEPEJ, či **Daria Goldstein**, právní poradkyně Světové banky (World Bank) při EU.

Jako jeden z hlavních řečníků úvodního odborného panelu vystoupil dále **JUDr. Antonín Mokřý** (na snímku), člen představenstva ČAK a tehdejší prezident Rady evropských advokátních komor (CCBE). (*Úplný obsah projevu JUDr. Mokřého lze nalézt v původním anglickém znění na www.bulletin-advokacie.cz ve stejnojmenném článku.*) Ve svém příspěvku se soustředil na relevanci a dopady aktuálních nedostatků principů právního státu na občany, obchod a zahraniční investice a poukázal na některé konkrétní případy spojené s nedostatky nezávislosti justice a „podkopávání“ principu rovného zacházení, jež dopadají na samotný růst národních ekonomik ve státech, v nichž došlo k některým legislativním změnám ohrožujícím principy nezávislosti soudnictví či jiným nedostatkům v ochraně právního státu. Opětovně také vyzvedl nezbytnost zachovávání zásadních standardů nezávislé advokátní profese při poskytování právních služeb, k nimž patří důsledné prosazování zejména následujících zásad:

- regulace přístupu k profesi advokáta musí být zaštiťována profesní odbornou organizací;
- regulace a kárný dozor nad advokáty musí být organizovány nezávisle na státních orgánech;

- klienti musí mít přístup k advokátovi v každé fázi jejich interakce s justicí a přístup k advokátovi jim nemůže být nikdy odepřen;
- advokát nemůže být vyloučen z případu třetími stranami (jinými, než je klient);
- vztah mezi klientem a advokátem a jejich komunikace jsou nedotknutelné;
- advokátovi musí být umožněno posoudit, zda byly procesní záruky ve vztahu ke klientovi respektovány;
- advokát nesmí být spojován s chováním svých klientů a s jejich činy;
- žádné změny právních předpisů týkající se advokátní profesní samosprávy nesmí být prováděny bez konzultace s nezávislou advokátní profesní organizací.

Ostatní řečníci tohoto odborného panelu se ve svých projevech zabývali dalšími vůdčími kritérii, která je třeba posoudit za účelem dosažení spravedlnosti; hovořilo se o dostupnosti spravedlnosti, přiměřených zdrojích, o přiměřené odborné přípravě soudců a soudních úředníků, či o efektivních nástrojích pro posuzování činnosti.

Druhý odborný panel byl na konferenci

sestaven z dalších významných osobností, vystoupil zde **Colin Tyre**, soudce Nejvyššího soudu ve Skotsku, **JUDr. Tomáš Borec**, předseda Slovenské advokátní komory, **Ana-Maria Udruste**, zakladatelka a vedoucí advokátka kanceláře Digital and Tech Law@Darian DRS, a **Clementina Barbaro**, tajemnice pracovní skupiny pro efektivitu justice Rady Evropy (CEPEJ), a mnozí další. Projevy panelistů se zaměřovaly na vývoj informačních a komunikačních technologií v soudnictví, které přispívají k zajištění přístupu k soudnímu řízení online, čímž se zvyšuje transparentnost soudních systémů a přispívá se také k soudržnosti judikatury. Diskuse se také dotkly tzv. umělé inteligence (AI – Artificial Intelligence) a oblastí, kde se AI aktivně využívá, např. pokročilé vyhledávače judikatury či online řešení právních sporů.

Mnozí soudci vystupující v diskusi byli však poněkud skeptičtější, co se používání nástrojů AI v soudnictví týče, a varovali např., že zpracování soudních rozhodnutí do strukturované počítačové databáze může představovat určitá rizika, která budou vyžadovat zavedení odpovídajících záruk.

✿ Mgr. LENKA VOJÍŘOVÁ,
právníčka Odboru mezinárodních
vztahů ČAK

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

od 11. února 2019 do 24. června 2019

Právnícká angličtina pro pokročilé

Pololetní kurz. 13 lekcí vždy v pondělí 14-15.30 hod.
Lektorka: Mgr. Vladimíra Kvasničková, právnička a vysokoškolská pedagožka (PF UK v Praze)

ve čtvrtek 21. února 2019

Bytové vlastnictví v katastrální praxi (prakticky a v souvislostech)

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, LL.M., ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu

v úterý 26. února 2019

Trestné činy v rodině

Workshop pořádaný ČAK, Unii obhájců a Unii rodinných advokátů.

Lektoři: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a prezidentka Unie rodinných advokátů
JUDr. Václav Vlk, advokát a člen prezidia Unie obhájců ČR
JUDr. Libor Vávra, předseda Městského soudu v Praze
JUDr. Jan Sváček, soudce Vrchního soudu v Praze
JUDr. Libuše Kantůrková, předsedkyně Spolku rodinněprávních a opatrovnických soudců
Mgr. Kryštof Janek, advokát a člen prezidia Unie rodinných advokátů

ve čtvrtek 7. března 2019

Nové typy řízení v oblasti věcných práv I.

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

v úterý 12. března 2019

Aktuální rozhodování v kárné praxi advokátů, nové druhy kárných opatření

Lektoři: JUDr. Irena Schejbalová, advokátka, ředitelka pobočky ČAK v Brně, místopředsedkyně Kontrolní rady ČAK
JUDr. Jan Skřípský, Ph.D., advokát, místopředseda kárné komise ČAK

ve čtvrtek 21. března 2019

Zdravotnické právo – poskytovatelé, pacienti a spory o úhradu ze zdravotního pojištění

Lektor: JUDr. Ondřej Dostál, Ph.D., LL.M., právník dlouhodobě se zabývající teorií i praxí zdravotnického práva

ve čtvrtek 28. března 2019

Povinnosti advokátů dle novelizované AML úpravy

Lektorka: Mgr. Petra Vrábliková, vedoucí Kárného oddělení ČAK

ve čtvrtek 4. dubna 2019

Exekuce po četných novelách

Lektorka: JUDr. Martina Kasíková, místopředsedkyně Krajského soudu v Praze

ve čtvrtek 11. dubna 2019

Odčinění nemajetkové újmy – odpovědnost poskytovatelů zdravotních služeb, odpovědnost provozovatelů dopravních prostředků, dokazování, nároky sekundárních obětí, tvrzení a dokazování

Lektor: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen Legislativní rady vlády ČR

ve čtvrtek 25. dubna 2019

Výživné – započitatelné dávky, OSVČ, zaměstnanci, online nástroje

Lektorka: Ing. Veronika Mindlová, daňový poradce se zaměřením na finanční a daňové poradenství, se specializací na rodinné právo

ve čtvrtek 16. května 2019

Věci péče soudu o nezletilé pohledem soudce Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 23. května 2019

Právní jednání v novém občanském právu (prakticky k existenci, platnosti, účinnosti a výkladu)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 6. června 2019

Jak s nadhledem zvládat změny v pracovním a osobním životě advokáta

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

ve čtvrtek 13. června 2019

GDPR rok poté – dopady, implementační zkušenosti a praktické postupy v advokacii

Lektor: JUDr. Ing. Jindřich Kalíšek, Ph.D., CIPP/E, advokát a pověřenec pro ochranu osobních údajů, člen Sekce ČAK pro IT právo a ochranu osobních údajů

ve čtvrtek 20. června 2019

Nové typy řízení v oblasti věcných práv II.

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve čtvrtek 21. února 2019

Promlčení práva

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 7. března 2019

Advokát jako právní zástupce zaměstnavatele nebo zaměstnance (nejčastější pracovní spory řešené soudy a role advokáta v nich)

Lektor: JUDr. Martin Mikyska, advokát, soudní znalec pro obor ekonomika, odvětví mzdy, se zvláštní specializací na náhrady za ztrátu na výděleku při úrazech a nemocech z povolání

ve středu 13. března 2019

Vybrané otázky vzájemných vztahů mezi manželi a mezi rodiči a dětmi

Lektorka: Mgr. Lic. et Mgr. Ingrid Kovářová Kochová, Ph.D., soudkyně Okresního soudu v Olomouci, vyučující na Katedře církevních dějin a církevního práva CMTF Univerzity Palackého v Olomouci

ve čtvrtek 21. března 2019

Odpovědnost státu za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci v nejnovější judikatuře Nejvyššího soudu ČR (s výjimkou nepřiměřené délky/průtahů v soudních a správních řízeních)

Lektor: JUDr. Pavel Simon, předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 4. dubna 2019

Postoupení pohledávky a jiné změny v osobě dlužníka či věřitele

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve středu 10. dubna 2019

GDPR v advokacii, praktické zkušenosti a vhodné postupy

Lektor: JUDr. Ing. Jindřich Kalíšek, Ph.D., CIPP/E, advokát se zaměřením na právo IP/IT a ochrany osobních údajů, člen autorského kolektivu metodiky ČAK k GDPR

ve středu 22. května 2019

Přiměřené odčinění nemajetkové újmy na zdraví, uplatnění a vyčíslení nároků, nároky sekundárních obětí

Lektor: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen Legislativní rady vlády ČR

ve středu 24. dubna 2019

Náhrada újmy a škody v důsledku protahovaných řízení soudních a správních v nejnovější judikatuře NS ČR

Lektor: JUDr. Pavel Simon, předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 27. června 2019

Kupní smlouva

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Východní Čechy na Krajském soudu v Hradci Králové

ve čtvrtek 14. března 2019

Aktuální pracovněprávní judikatura 2017/2018

Lektorka: Mgr. Marie Janšová, advokátka a partnerka advokátní kanceláře Legalitě

Výjezdní zasedání pro advokáty pořádané regionem Západní Čechy na Modravě

pátek 5. dubna až neděle 7. dubna 2019

„Advokátní Klostermannka 2019“

Lektoři: JUDr. Tomáš Sokol a JUDr. Radim Miketa, členové představenstva ČAK;
JUDr. Petr Vojtek a JUDr. Hana Tichá, soudci Nejvyššího soudu ČR;
Mgr. Pavel Rataj, viceprezident Asociace manželských, předmanželských a rodinných poradců

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišin.

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na seminář:**Novela insolvenčního zákona z pohledu ministerstva, soudců, správců a advokátů**

Přednášejí: JUDr. Jeroným Tejc, náměstek ministra spravedlnosti

David Jakub Hošek, koordinátor insolvenční legislativy, Ministerstvo spravedlnosti ČR

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., místopředseda Krajského soudu v Českých Budějovicích

JUDr. Michal Žižlavský, člen představenstva České advokátní komory a předseda Sekce pro insolvenční právo

Mgr. Adam Sigmund, člen rady ASIS a Sekce pro insolvenční právo České advokátní komory

Datum konání: 12. března 2019 od 9 do 15 hodin

Místo konání: Justiční areál Na Mičánkách, dražební sál, 28. pluku 1533/29b, Praha 10

Účastnický poplatek za seminář: 1 590 Kč členové ASIS, 2 790 Kč ostatní účastníci (cena je včetně DPH a občerstvení)

Přihlašujte se e-mailem na seminare@asis.cz nebo na www.asis.cz.

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

zve na 2. ročník Olomouckého diskusního fóra, tentokrát na téma

ČINNOST STÁTNÍHO ZÁSTUPCE V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Debatní setkání se uskuteční 11. dubna 2019 od 14 hodin v rotundě Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Hlavní přednášející:

JUDr. Pavel Zeman, nejvyšší státní zástupce

doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., advokát, PF UK v Praze

JUDr. Libor Vávra, předseda Městského soudu v Praze

Přihlášky zasílejte na e-mail: filip.scerba@upol.cz

Česká advokátní komora zve na seminář

ADVOKÁTNÍ MLČENLIVOST A DAŇOVÉ SOUVISLOSTI

Kdy: úterý 16. dubna 2019 od 9 do 12 hodin

Kde: palác Dunaj, Praha 1, Národní 10 (vchod z Voršilské ul. č. 14)

Přednášející:

JUDr. Vladimír JIROUSEK, předseda ČAK

JUDr. Tomáš SOKOL, místopředseda ČAK

JUDr. Monika NOVOTNÁ, členka představenstva ČAK

Mgr. Jiří KOBZA, poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Ing. Tomáš GOLÁŇ, senátor, Senát Parlamentu ČR

Mgr. Karel ŠIMEK, ředitel odboru daňové legislativy MF ČR

a další představitelé odborné veřejnosti (zástupce Komory daňových poradců, představitel CCBE apod.)

Seminář je ZDARMA, přihlášky a další informace na www.cak.cz

v levém menu nazvaném Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Odklony v trestním řízení a dohoda o vině a trestu

Dne 7. prosince 2018 se v Justičním areálu Na Míčánkách v Praze 10 konal seminář „Odklony v trestním řízení a dohoda o vině a trestu“, pořádaný Českou advokátní komorou, Nejvyšším státním zastupitelstvím, Nejvyšším soudem a Justiční akademií.

Seminář zahájil **místopředseda ČAK JUDr. Tomáš Sokol**. Jak zdůraznil úvodem, smyslem semináře je vést debatu mezi obhájci, státními zástupci a soudci o používání odklonů v trestním řízení a dohody o vině a trestu, a zvýšit tak jejich užívání v praxi, a to jak ve prospěch klientů, tak ve prospěch společnosti. Podle Sokola existuje jasný celospolečenský zájem na tom, aby byly odklony v trestním řízení více používány.

Jako druhý vystoupil **nejvyšší státní zástupce JUDr. Pavel Zeman**, podle něhož je snaha o vyšší používání odklonů v praxi dobrou zprávou pro celou justici i společnost, neboť se tak ušetří čas i peníze nutné na standardní soudní líčení, a snížit by se mohla i přeplněnost věznic.

Jak se podle Zemanových slov ukázalo, základním problémem, který je třeba vyřešit pro větší používání odklonů, je otázka komunikace obviněného, jeho advokáta a státního zástupce. Proto byla ve spolupráci s ČAK vypracována základní pravidla pro tuto komunikaci v dokumentu nazvaném Memorandum o součinnosti.

Toto Memorandum bylo během semináře podepsáno představiteli ČAK a Nejvyššího státního zastupitelství. (*Text Memoranda o součinnosti najdete v Aktualitách na str. 11-12, text Tomáše Sokola rozebírající jeho přípravu na str. 9-10.*)

Jako třetí vystoupil **předseda Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.** Ten zdůraznil, že základem umožňujícím určitou činnost je sice legislativa, ale aby se odklony začaly více používat, je zapotřebí změnit myšlení lidí, především pak názor, že tím hlavním a základním trestem pro pachatele je odnětí svobody.

Jak upozornil, „odklonem svého druhu“ je i v České republice hojně používaný trestní příkaz, ale v některých případech by bylo vhodné užít jiný typ odklonu, a také vylepšit používání alternativních trestů, např. těch peněžitých.

Dohody o vině a trestu se v praxi zatím nejvíce užívají u trestných činů v dopravě. Podle Šámala ale u nás chybí psychologické programy pro provinilé řidiče, o jejichž zavedení se snaží jednat s Ministerstvem dopravy.

Šámal zmínil i lepší slovenskou právní úpravu dohody o vině a trestu, takže na Slovensku je takovýchto dohod

uzavřeno na pět tisíc ročně. Podle jeho názoru by do budoucna měla být dohoda o vině a trestu použitelná i u nás pro zvlášť závažné zločiny, včetně vraždy, ale především pak pro hospodářské trestné činy. Po vzoru Slovenska bychom podle Šámala měli také zavést jen uznání viny.

Vzhledem k náročnosti uzavírání dohody o vině a trestu Šámal navrhuje zvýšit do budoucna pro obhájce, který se na takové dohodě podílí, tarifní odměnu.

Další řečník, státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství JUDr. Tomáš Palovský, uvedl ve svém vystoupení zajímavá čísla. V ČR se počet případů řešení odklony pohybuje podle okresů od tří do dvaceti procent, v Rakousku je to 30 procent, na Slovensku 19 procent, přičemž dominuje dohoda o vině a trestu, v Polsku je to dokonce až 50 procent, ovšem s tím, že polské soudy nemají k dispozici trestní příkaz.

Podle zajímavé hypotézy dr. Palovského je důvodem nízkých českých čísel to, že u nás společnost vnímá odklon jako uniknutí trestu; není tu politický požadavek, aby se přečiny vyřizovaly odklonem.

Podle náměstka Městského státního zastupitelství v Praze Mgr. Vladimíra Hakla by odklony mohly mít v praxi velký význam; velmi vhodné je podle něj využití podmíněného zastavení trestního stíhání u trestných činů v dopravě, kdy se jedná o exces z řádného života pachatele.

Doslova „útokem do vlastních řad“ se pak zdá Heklův návrh, aby státní zástupci v obžalobě vždy museli vysvětlit, proč se případ nevyřešil odklonem.

Další diskuse přímo z pléna se účastnili zkušení praktici z celé republiky – soudci, advokáti i státní zástupci. Doufejme tedy, že celý seminář se stal začátkem té nejdůležitější změny – abychom odkázali na slova předsedy Nejvyššího soudu – totiž změny myšlení.

✿ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✿ Foto: Mgr. BARBORA PETRÁČKOVÁ

SRDEČNĚ VÁS ZVEME NA

Insolvenční Kongres 2019

POD ZÁŠTITOU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Termín: 25. 4. 2019

Místo: Clarion Congress Hotel Prague

Připraveno je pro vás 24 přednášek a diskuzních panelů ve 3 sálech na téma aktuální novely Insolvenčního zákona. Přednášet a diskutovat budou zástupci Nejvyššího a krajských soudů, Parlamentu ČR, České advokátní komory, Ministerstva spravedlnosti, insolvenčních správců a Exekutorské komory, například:

- Mgr. Marek Benda, předseda Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny
- Ing. Lukáš Wagenknecht, senátor, člen Mandátového a imunitního výboru Senátu ČR
- JUDr. Michal Žižlavský, člen představenstva České advokátní komory
- JUDr. Jiří Grygar, Ph.D., místopředseda Krajského soudu v Praze
- Mgr. Rostislav Krhut, místopředseda Krajského soudu v Ostravě
- JUDr. Eva Vodičková, soudkyně Krajského soudu v Plzni
- JUDr. Vladimír Plášil, prezident Exekutorské komory

Registrace a další informace na www.ikongres.cz

Neváhejte s registrací, počet míst je omezen. Akreditace obsahuje občerstvení a oběd, tištěné doprovodné materiály a možnost pokládat online dotazy přednášejícím do diskuzních panelů.

Ukončení registrace: 12. 4. 2019

Zvýhodněná cena pro advokáty: 4 480 Kč bez DPH

www.ikongres.cz

Galavečer Právníka roku 2018: robot v přímém přenosu

HNED DVĚ NOVINKY PŘINESL LETOŠNÍ, JIŽ 14. SLAVNOSTNÍ GALAVEČER PRÁVNÍKA ROKU, KTERÝ SE KONAL 1. ÚNORA 2019 V PRAŽSKÉM TOP HOTELU: ROBOTA V ROLI „POMOCNÉHO MODERÁTORA“ A PŘÍMÝ PŘENOS VEČERA NA WEBU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY.

Ti, na které se nedostaly vstupenky (byly rozebrány za rekordní 3 minuty a 40 sekund! od spuštění prvního online rezervačního systému v historii soutěže), tak měli letos poprvé možnost sledovat galavečer z klidu domova, ale i odkudkoliv jinud. A nejen to! Ti, kterým „utekl“ i přímý přenos, mohou zhlédnout na webu Komory kdykoliv jeho **videozáznam** (stačí kliknout v pravém menu na puntík „Videozpravodajství ČAK“).

Druhou letošní novinkou byl polský, ale česky hovořící **humanoidní robot Pepper**, který se hned v úvodu pokusil převzít od loňských a předloňských osvědčených **moderátorů Aleše Hámy a Jakuba Wehrenberga** moderování galavečera. Dlužno říci, že zatím se projevila jasná převaha lidské inteligence nad umělou, když se robot nechal rychle přemluvit jak k dělbě práce (a spokojil se s pouhým gratulováním vítězům), tak k „dělbě“ honoráře, který zcela přenechal lidským moderátorům.

K obvyklým **sedmi odborným a třem speciálním kategoriím** (Pro bono, Talent roku a Právníká síň slávy) byla letos teprve potřetí v historii udělena **zvláštní cena svatého Yva za přínos advokacii**, kterou si odnesl **JUDr. Antonín Fürst starší**.

Podruhé byla udělena **Cena Václava Mandáka** za nejlepší článek roku 2018 publikovaný v Bulletinu advokacie, kterou získal **prof. Jiří Jelínek**. (podrobnosti najdete v Aktualitách na str. 8).

A teprve poprvé pak byla letos udělena **Cena EPRAVA.CZ za nejčtenější článek na jejich portálu**. Získal ji **Mgr. Jakub Hafner**, advokátní koncipient AK Toman, Devátý a partneři za článek „Předkupní právo spoluvlastníků ve světle novely občanského zákoníku“.

Kromě vítězů Právníka roku se ale mohli v první letošní únorový den radovat i ti, kteří na galavečeru vůbec nebyli. Hned dvě advokátní kanceláře – **Havel and Partners** a **AK ŽIŽLAVSKÝ** – totiž věnovaly **každá šek na sto tisíc korun pro potřebné**, kteří si sami pomoci nemohou.

Těm, kteří si v návalu práce nenajdou 1 hodinu a 41 minut na zhlédnutí celého videozáznamu galavečera, doporučujeme „nalistovat“ si alespoň jeho 12. minutu a 53. vteřinu a pobavit se u **skvělé parodie známé písničky Karla Černocho a Filipa Brabce „Chtěl bych být víc než přítel tvůj“**, kterou společně brilantně „vyšvihli“ Aleš Háma se synem Mikulášem (na snímku výše).

V krátkých volných chvílkách je také možné postupně probrat **fotogalerii z galavečera**, která je již tradičně k dispozici na webových stránkách Právníka roku na adrese **www.pravnikroku.cz**.

A nyní již to nejdůležitější:

Cenu svatého Yva za rok 2018 obdrželi:

◀ **V oboru OBČANSKÉ PRÁVO (hmotné, procesní) Mgr. JAN ZÁRUBA, zakladatel netrestního odboru Nejvyššího státního zastupitelství, který se během dvaceti let odborné práce významně zasadil zejména metodicky o výkon netrestní působnosti celé soustavy státního zastupitelství.**

Této problematice se věnuje nepřetržitě od roku 1999, nejprve v roli náměstka Nejvyššího státního zastupitelství, později jako ředitel odboru veřejné žaloby v netrestních věcech. Je autorem prvního komentáře k zákonu o státním zastupitelství, dlouhá léta působil v Legislativní radě vlády, přednáší a hojně odborně publikuje.

▶ **Ve druhém vyhlášeném oboru TRESTNÍ PRÁVO (hmotné, procesní) převzal cenu JUDr. FRANTIŠEK PÚRY, Ph.D., soudce, předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu.**

Soudcem je od počátku své profesní dráhy a na Nejvyšším soudu působí již ne-

uvěřitelných pětadvacet let. Stejně dlouho se věnuje trestnímu právu, které výrazně ovlivňuje a rozvíjí nejen z pozice soudce, ale i jako přednášející a autor mnoha odborných publikací a článků. Čtyři bílá písmena jeho příjmení na hřbetu šedých „beckovských“ komentářů provázejí již několikátou generaci právníků a jsou synonymem pro autoritu v trestním právu. Úspěšně popírá stereotyp uzavřeného, přísného trestního soudce. *Jeho další článek „Zákaz nucení k sebeobviňování“, jehož spoluautorem je doc. Pavel Mates, přineseme v BA č. 3.*

právníkroku²⁰¹⁸

▶ **V kategorii FINANČNÍ PRÁVO zvítězila JUDr. Mgr. PETRA NOVÁKOVÁ, Ph.D., pražská advokátka, která se specializuje na oblast daní, dotací a správní právo.**

Při úspěšné obraně práv daňových poplatníků dokázala uspět v důležitých precedenčních daňových sporech u Nejvyššího správního soudu, v poslední době např. v kauzách Veletrhy Brno či Chemitrans. Od roku 2006 se podílí na tvorbě české legislativy v Legislativní radě vlády. Je uznávanou členkou řady významných odborných grémií. Již třikrát byla v minulosti zvolena Komorou daňových poradců „Daňovou hvězdou roku“.

▶ **Vítězkou čtvrté kategorie – SPRÁVNÍ PRÁVO – se stala JUDr. DANIELA ŠUSTROVÁ, LL.M., ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu.**

I když svou profesní dráhu zahájila v advokacii, v roce 1996 se nechala, na tehdejší dobu netypicky, zlákat státní správou, konkrétně Katastrálním úřadem. Nemovitostnímu právu se věnuje i v publikační a lektorské činnosti. Ve svých přednáškách na rozličných fórech skvěle propojuje bohaté praktické zkušenosti s teorií, coby lektorka popularizuje novinky katastru a jeho všelike aplikace zástupcům všech právnických profesí. Jsme velmi rádi, že spolupracuje i s Bulletinem advokacie; její zatím poslední článek pro BA, „Geometrický plán jako neoddělitelná součást listiny a katastr nemovitostí“, který napsala společně s kolegou Ing. Bc. Jaroslavem Holým, najdete na str. 18-21.

◀ Následovala kategorie **PRÁVO INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ**, ve které skleněnou plastiku sv. Yva z dílny akademické malířky JUDr. Květy Slavíkové a uměleckého skláře Aleše Ložinského převzal pražský advokát JUDr. **TOMÁŠ NIELSEN**, erudovaný odborník v oblasti ochrany dat, IT a internetového i telekomunikačního práva.

Je spoluautorem opakovaně vydávaného komentáře k zákonu o elektronických komunikacích a pracoval na několika klíčových obchodních projektech IT průmyslu v ČR. Ocenění získal rovněž za své mnohaleté lektorské působení na ČVUT, Právnické fakultě UK v Praze a v mnoha dalších vzdělávacích programech – například v projektu iCollege pro začínající internetové podnikatele.

▶ Ve vzápětí vyhlášené kategorii **PRACOVNÍ PRÁVO** si ocenění odnesl doc. JUDr. **PETR HŮRKA, Ph.D.**, náměstek pro legislativu Ministerstva práce a sociálních věcí, který se pracovnímu právu, a to jak v oblasti le-

gislativy, tak i v aplikaci tohoto práva do praxe věnuje od roku 1995.

Od roku 2000 se podílí na tvorbě pracovníprávních předpisů, zejména pak zákoníku práce a na jeho novelizacích, a to na různých postech Ministerstva práce a sociálních věcí. Je autorem více než stovky odborných příspěvků a rozhodcem v kolektivních pracovníprávních sporech, přednáší rovněž na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení na Právnické fakultě v Praze.

právnickroků 2018

◀ Vítěz poslední, sedmé odborné kategorie – **OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA, PRÁVO ÚSTAVNÍ**, si poprvé v historii soutěže svoji cenu odvezl domů za naše hranice, i když za hranice velmi blízké, jen za řeku Moravu. Stal se jím totiž soudce Ústavního soudu Slovenské republiky doc. JUDr. **LADISLAV OROSZ**.

Je symbolické, že se tak stalo krátce poté, co jsme si připomněli sto let od vzniku tehdy společného státu, Československa. Docent Ladislav Orosz jako právník působil v mnoha sférách slovenského veřejného života. Byl poslancem, akademikem, advokátem a nyní je soudcem Ústavního soudu. Všude byl ale člověkem s vysokou mírou společenské odpovědnosti a nejednou se stal odvážným hlasitým obráncem hodnot právního státu, jenž se nebál vystoupit i proti zneužívání moci nejvyššími státními představiteli v dobách a v situacích, kdy mnozí kolem mlčeli. Tak se projevil i v poslední době jako soudce zpravodaj ve věci tzv. „Mečiarových amnestií“. Působení docenta Orosze má navíc rozhodně přesah i do České republiky, ať už v oblasti publikační, či přednáškové.

▶ Cenu v první ze tří tradičních speciálních kategorií, v kategorii **PRO BONO**, jež je určena těm, kteří bezplatně poskytují právní pomoc potřebným, letos získal pražský advokát Mgr. **ROBERT PLICKA**, který dlouhé roky bezplatně zastupuje spolky na ochranu zvířat i fyzické osoby, které se na něj obracejí se žádostí o právní pomoc týraným zvířatům, poněkud pejskům.

Zapomenout nesmíme ani na několik vloni objevených nelegálních množiren psů, z nichž se stalo velké mediální téma a v nichž Robert Plicka a jeho kancelář pomáhali s podáváním trestních oznámení a s dalšími právními úkony. Společně se svojí paní také vloni založili spolek „Hlas zvířat“ a on tímto „hlasem zvířat“ skutečně je, protože se snaží bránit právními nástroji ty, kteří neumí sice mluvit, ale přesto jsou nejlepšími přáteli člověka.

◀ **ZVLÁŠTNÍ CENU SVATÉHO YVA ZA PŘÍNOS ADVOKACII**, která se za rok 2018 udělovala teprve potřetí v historii, převzal JUDr. ANTONÍN FÜRST starší, advokát se čtyřicetiletou praxí, který většinu této doby věnoval i práci pro svou stavovskou komoru.

Osmadvacet let je zkušebním komisařem mladých adeptů na výkon profese advokáta, stejnou dobu věnoval práci v Kontrolní radě a ponejvíce přímo v roli kárného žalobce, který hlídá kolegy, aby ctili zákon a etický kodex. Patnáct let již přednáší trestní právo pro koncipienty a za to získal neformální titul jednoho z nejoblíbenějších lektorů. Jako advokát se doktor Fürst nejvíce specializoval na trestní právo a zastupoval v mnoha významných hospodářsko-trestních kauzách. A přestože nyní ze zdravotních důvodů svou advokátní praxi v rodném Českém Krumlově, kam se vrátil po mnoha letech prožitých v Praze, utlumuje, chce se i nadále spolupodílet na rozvoji systému dalšího vzdělávání České advokátní komory.

◀ **Třetí, sice speciální, ale jinak každoroční kategorií Právníka roku, je TALENT ROKU.** Tato kategorie je určena mladým právníkům do 33 let věku, kteří musí pro soutěž vy-

pracovat autentickou písemnou odbornou či literární práci s justiční tematikou.

Odborná porota obdržela k posouzení rekordních 25 prací, ze kterých vybrala jako každý rok tři nejlepší. A že to letos bylo opravdu těžké! Autoři prvních tří nejlepších prací si ale pak kromě gratulací odnášejí i šeky na zajímavé částky. První cenu ve výši 100 000 Kč věnuje Česká advokátní komora, cenu druhou a třetí ve výši 50 tisíc a 25 tisíc korun věnují dohromady Notářská komora ČR, Soudcovská unie ČR, Exekutorská komora ČR a Unie podnikových právníků ČR.

Je již tradicí, že oznamovat všechny tři vítěze v této kategorii vždy přichází aktuální ministr či ministryně spravedlnosti, který rovněž již tradičně poskytuje soutěži svoji záštitu; letos se této role ujal Jan Kněžínek.

▶ **Talentem roku 2018 se stal asistent soudce Vrchního soudu v Praze JUDr. JAN MULÁK, Ph.D.,** který kromě plastiky svatého Yva obdržel z rukou předsedy ČAK JUDr. Vladimíra Jirouska šek na 100 tisíc korun. Jeho vítěznou práci „Zásada kontradiktornosti v trestním řízení – evropské souvislosti a české reflexe“ přineseme v BA číslo tři.

◀ **Druhé místo v kategorii Talent roku obsadila advokátka z Prahy Mgr. KATEŘINA ŠVEŘEPOVÁ,** která převzala z rukou prezidentky Soudcovské unie Mgr. Daniely Zemanové a prezidenta Notářské komory ČR JUDr. Radima Neubauera šek na 50 tisíc korun. Její práci nazvanou „Fenomén hromadné žaloby jako projev proměny vnímání role práva v moderní společnosti“ najdou čtenáři BA v č. 4/2019.

◀ **Třetí místo v kategorii Talent roku a šek na 25 tisíc korun z rukou prezidentky Unie podnikových právníků JUDr. Marie Brejchové a prezidenta Exekutorské komory JUDr. Vladimíra Plášíla získal čerstvý advokát z Prahy JUDr. JAN SIVÁK.** Jeho práci „Zákonné bezpráví a nadzákonné právo v 21. století“ přineseme mimořádně až v čísle šest, protože květnové číslo BA bude celé věnováno insolvenčnímu právu.

Tyto tři šeky ale nebyly jediné, které byly v průběhu galavečera předány. Další dva šeky, vždy na sto tisíc korun, předaly na charitativní účely dvě známé pražské advokátní kanceláře.

První šek předali Ivaně Růžičkové z Konta Bariéry Nadace Charty 77 společně s AK ŽIŽLAVSKÝ JUDr. Michal Žižlavský (na snímku vpravo) a Mgr. Adam Sigmund. Jejich peníze pomohou získat robotickou ruku mladému chlapci, který přišel kvůli rakovině o paži, a zlepšit tak významně kvalitu jeho života.

právníkroku 2018

Druhý šek od největší české advokátní kanceláře Havel & Partners převzala z rukou partnera kanceláře Mgr. Roberta Nešpůrka paní Michaela Stachová, ředitelka nadace Krása pomoci, která se věnuje seniorům. Jak vysvětlila, získané peníze pomohou zaplatit domácí péči o jejich klienty, aby mohli co nejdéle zůstat v domácím prostředí.

OFICIÁLNÍ PROGRAM GALAVEČERA VYVRCHOLIL VSTUPEM DOCENTA PETRA PITHARTA DO PRÁVNICKÉ SÍNĚ SLÁVY (PODROBNOSTI NAJDETE NA STR. 6 A 7).

K následujícímu rautovému občerstvení a zábavě si každý mohl vybrat hudební doprovod podle svého vkusu.

Milovníci lidovky se mohli uchýlit do sálu Touch of India, kde hrála brněnská cimbálová muzika Ponava.

Milovníci klasické hudby i tance jistě zamířili do restaurace Praha na BORIS BAND COMBINATION, jazzové seskupení vedené Borisem Urbánkem (u kláves).

Ti, jejichž srdce bije v latinskoamerickém rytmu, neomylně zamířili do Kongresového sálu II. na skupinu Son Caliente, tvořenou převážně kubánskými muzikanty.

◀ Jak je vidět na snímku, opravdu řada z nich se pak s nadšením zúčastnila výuky latiskoamerických tanců, vedené profesionálními tanečnicí a instruktory ze školy Ruben-Dance.

▶ Nejvíce lidí ale samozřejmě přilákal do Top Congress Hall koncert hvězdy večera – hudební skupiny Monkey Business s Matějem Ruppertem a Terezou Černochovou, i když na rozdíl od předchozích let se věnovali spíše poslechu než tanci.

◀ Ten „opravdový tanec“ tak nastal až po půlnoci, na videodiskotéce Oldy Burdy...

NA SHLEDANOU ZA ROK, NA „PŮLJUBILEJNÍM“ 15. GALAVEČERU PRÁVNÍKA ROKU!

Aby se vyhlášení soutěže mohlo vůbec uskutečnit, je třeba nakonec poslat velký dík všem partnerům Právníka roku 2018. ČAK děkuje zejména: Pojišťovacímu makléři WI-ASS, Generali pojišťovně, pojišťovacímu makléři Renomia, oděvní firmě Blázek Praha, Atlasu Consulting – výrobci právního informačního systému Codexis advokacie, Hodinářství Bechyně, UniCredit Bank, společnosti 24 safe, vydavatelství Wolters Kluwer a informačnímu systému pro advokacii Praetor, poskytovateli produktů, služeb a řešení v oblasti tisku dokumentů a jejich zpracování Konica Minolta, Produkční agentuře Roy Billing, Reklamní a komunikační agentuře Impax, De'Longhi Praha a Vinným sklepům Valtice.

❖ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ, PhDr. IVA CHALOUPOKOVÁ, PhDr. DAGMAR KOUTSKÁ

❖ Foto: MIA GEBAUER, JAKUB STADLER

Randovy medaile

V závěru loňského roku, tedy ještě předtím, než vstoupil do Právnické síně slávy, obdržel doc. JUDr. Petr Pithart, dr. h. c., rovněž stříbrnou Randovu medaili. Čestné medaile Antonína rytíře Randy za rok 2018, které od roku 1991 uděluje každoročně Prezidium Jednoty českých právníků významným českým i zahraničním právníkům jako výraz uznání zásluh na rozvoji právní vědy, právní praxe, organizování právního života v zemi a upevňování přátelských vztahů byly předány z rukou předsedy JČP JUDr. Pavla Rychetského i dalším laureátům.

Bronzovou medaili obdrželi:

- JUDr. Tomáš Lichovník, soudce ÚS ČR (na snímku zcela vpravo),
- doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., advokát a vysokoškolský pedagog (na snímku druhý zleva),
- JUDr. Petr Vojtěk, předseda senátu NS ČR (na snímku třetí zprava),
- Mgr. Daniela Zemanová, prezidentka Soudcovské unie ČR (na snímku uprostřed).

Stříbrnou medaili obdrželi:

- JUDr. Pavel Blanický, advokát, bývalý šéfredaktor BA (na snímku druhý zprava),
- a shora zmíněný doc. JUDr. Petr Pithart, dr. h. c. (na snímku třetí levo).

JUDr. Pavel Rychetský předal dále čestné uznání JUDr. Antonínu Mokrému st., dlouholetému předsedovi Pražského sdružení JČP, který loni oslavil významné životní jubileum, jako výraz uznání jeho zásluh o šíření právní kultury a za činnost v JČP (na snímku zcela vlevo).

❖ Red., ❖ Foto: JČP

Z čítanky o právu

Jako odborný úkol pro začínající letošní rok (někuli jako novoroční předsevzetí) jsem si stanovil, že se budu dále a důkladněji zabývat vztahem mezi beletrií a právem. Pohnula mne k tomu i publikace „*Hnutí Právo a literatura koncem 20. a na počátku 21. století*“ (napsala Markéta Klusoňová, v roce 2015 vydala Masarykova univerzita v ediční řadě ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA). Autorka v ní systematicky zjišťuje, zda a jak se v rozhodnutích českého Ústavního soudu, Nejvyššího soudu i Nejvyššího správního soudu uplatňují citace z krásné literatury a jak pomáhají hodnotově ukotvit a podpořit právní argumentaci. Ze stejného hlediska Markéta Klusoňová hodnotí i rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie a všimá si stanovisek generálních prokurátorů.

Citováni bývají zejména velikáni světové literatury jako Balzac, Goethe, Shakespeare, Dickens, Camus, Kafka, Čapek a např. i Heller a jeho „Hlava 22“. Markéta Klusoňová zároveň zjišťuje, že soudci našeho Ústavního soudu jdou ve svých odlišných stanoviscích ještě dál a poukazují tam i na detektivní romány či pohádku o princezně Koloběžce I.

Někdy se nejedná o citaci v obvyklém slova smyslu a postačí jen zmínka o určitém literárním fenoménu. Tak předmětem právního sporu byla obecní vyhláška, která stanovila povinnost poskytovat přístup k vodě pro účely hašení požáru. Obec svoji vyhlášku formulovala na základě předpisu téhož ministerstva, které pak vyhlášku napadlo. Sporná záležitost se dostala pod spisovou značku Pl. ÚS 25/06 až k Ústavnímu soudu, podle něhož příslušné ministerstvo „*vytváří situaci, jež ukazuje, že absurdní svět románů Franze Kafky či Georga Orwella, divadelních her Samuela Becketta a Eugena Ionesca nemusí být a není toliko fikcí, nýbrž začas-té je i životní realitou*“.

Jsem přesvědčen, že při bádání o beletrii a právu se dá postupovat i v opačném gardu – lze zjišťovat, jak se díla krásné literatury dotýkají právní problematiky a k jakým různým účelům se dají takové poznatky použít. Sama Markéta Klusoňová na str. 76 svého spisu uvádí, že bývalý soudce Ústavního soudu a významný právní teoretik Pavel Holländer byl příznivcem propojování práva a umění ve výuce i v odborném psaní. Souhlasím a dodávám, že k takovému použití se hodí literární díla nejrůznějších žánrů, nejen ta vznešená a vhodná v ústavním či nejvyšším soudnictví. Někdy ukázky z krásné literatury ani nemusí přímo poukazovat na „svět paragrafů“, a přece podníti úvahy o právu. Přesvědčila mne o tom knížka *Jirka postrach rodiny* (napsala R. Cromptonová, přeložila J. Emmerová a v roce 1969 vydalo v Praze nakladatelství Mladá fronta). Ten svazek jsem kdysi daroval potomkům pod stromček a nedávno v něm znovu listoval. Na str. 84 mne zaujal následující text:

Pan Monkton Graham byl literát. Pravidelně přispíval do výchovné rubriky časopisu „List našich maminek“. Podepisoval

se „Petřikova maminka“ a celá stránka se vždycky točila kolem Petra. „Petřikova maminka“ psala, jak ošetřovala Petra při spalničkách a při černém kašli, jak mu obstarávala oblečení, jak pěstuje jeho charakter (ačkoli Petr byl od přírody anděl), jak pro něho pořádá dětská odpoledne, jaký má Petr režim dne, jak se učí a co dělá o prázdninách, jak ho mateřsky moudře vede k nesobeckosti a laskavému jednání, a taky co roztomilého kdy Petřík udělal nebo řekl. Petr se zkrátka stal kultem. Všichni ho uctívali. Maminky psaly „Petrově mamince“ prostřednictvím časopisu, aby jim poradila, jak vychovávat Johna, Henryho, Jima nebo Grace.

Pan Monkton Graham začal uvažovat, že zahájí seriál o holčičce Joan. Maminky mu posílaly květiny a fotografie svých Johnů a Jimů. Někdo dokonce Petrovi poslal koloběžku. Pan Monkton Graham poděkoval kulatým dětským písmem.

Práce pana Monktona Grahama nebyla zpočátku namáhavá. Stačilo si přečíst odstavec jakékoli příručky o výchově dětí, rozšířit ho, „opetřikovat“ a nasadit nepřirozeně laskavý tón „Petřikovy maminky“, který mu vynášel pravidelných šest liber týdně...

Nedovedu dnes posoudit, zda pan Monkton Graham klamal jen tím, že předstíral existenci Petřika a jeho maminky, a že jeho psaní bylo finančně výnosné, jen pokud šlo o zmíněných šest liber týdně a příležitostně darovanou koloběžku. Říkal jsem si, že žurnalista Graham možná jen používal „Petřika i jeho maminku“ jako literární fikci, prostřednictvím které doporučoval nezaujatě určité oblečení či prázdninové povyražení a poskytoval další rady do života. Nedalo se ovšem vyloučit, že pan Graham a novináři jemu podobní byli již tehdy předchůdci současných „youtuberů“ či „influencerů“, což bývá překládáno jako „protlačovatelé“. Takoví jedinci se totiž v nemalé míře věnují reklamnímu působení nebo jsou „ambasatory značek“ a více či méně skrytě propagují značkové oblečení, obuv, čokoládu, počítače, hry, a dokonce prý i plastické operace. Zjišťoval to průzkum, který se nedávno uskutečnil na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy a týkal se dětí ve věku devět až patnáct let. Ty v průzkumu uvedly, že reklamu rády nemají. Devět z deseti dotázaných však nedovedlo samo rozeznat, že jsou jim nabízeny výrobky a služby.

I lidé dospělí podléhají vlivu těch, kteří jim na sociálních sítích poskytují „přátelská doporučení“ k nákupním i jiným rozhodnutím. Někdy jsou takové rady upřímně míněné, byť ne vždy odborně opodstatněné. Jindy „zvěstují dobro“ jedinci, kteří byli pro podobnou činnost najati reklamními agenturami. Pro ně se používá označení „black messenger“.

Uvažuji o tom, že bych knížku „*Jirka postrach rodiny*“ předal další generaci potomků a doprovodil ji poučením o někdy sporném působení youtuberů a jim podobných tvůrců mínění. Jen se obávám, že pak uslyším: „Dědo, ty jsi jako ten pan spisovatel Graham.“

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

A ZA TREST VÁM HOSPODIN DARUJE ADVOKÁTY!

Víte, že ...

- francouzský prezident Charles de Gaulle měl mezi předky advokáty? Praděd v otcovské linii Jean Baptiste-Philippe de Gaulle (1756-1832), sám syn prokurátora Jean-Baptiste de Gaulla (1720-1797), byl advokátem při pařížském Parlamentu, což byl v té době soudní orgán. Praděd z matčiny strany Henri Dellannoy (1806-1870) byl advokátem a též bâtonniérem čili předsedou Advokátní komory v Lille. Tento předek byl v Lille též radním. Rodokmen Charlese de Gaulla je k dispozici mimo jiné v jeho rodném domě v Lille.

- Nejvyšší soud judikoval v roce 1929 právní otázku nedostatku plné moci v advokátském sporu? Podle jeho rozhodnutí ze dne 14. 2. 1929, č. j. Rv I 2030/27, „v advokátském sporu nutno k nedostatku plné moci hleděti v každém stadiu řízení. Lhůta, advokátu k předložení plné moci udělená, je neprodlužitelná. Nedodrží-li se, jest řízení jako zmatečné zrušiti.“ Nejvyšší soud zrušil rozsudky nižších instancí a odmítl žalobu, kterou advokát podal jménem žalobkyně A. Boučkové, která se však následně v dotazníku předloženém k udělení práva chudých

podepsala Marie Boučková. Advokát byl sice vyzván, aby doložil řádnou plnou moc, ale včas ji nestihl doložit, poněvadž jeho klientka měla být po dobu čtrnáctidenní lhůty v Sarajevu. Soudy nižších instancí přesto jednaly dále, i když žalobkyně, ač povinně musela být, „nebyla v řízení zastoupena“, což vedlo k tomu, že řízení bylo „počínajíc žalobou, zmatečné dle § 477 c. ř. s.“.

- advokáti byli od 60. let 19. století aktivní při zakládání a organizování hasičských jednot? Jmenovitě se jednalo o jindřichohradeckého advokáta Václava Naxeru, Vojtěcha Fotra z Turnova, Jana Figara z Chrudimi, Josefa Illnera z Bučovic, Romualda Dubového z Opavy. O dobrých vztazích dobrovolných hasičů a advokacie svědčí mimo jiné i inzerát v časopise Česká advokacie z r. 1929, v němž se vyhláší konkurs na místo tajemníka České zemské hasičské jednoty v Praze. Jednou z podmínek přihlášky byla „nejméně jednorozční koncipientská praxe“.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Obsah ročníku 2018

název..... č./str. BA

Úvodník

Vladimír Jirousek: Co nás čeká a zřejmě nemine	1-2/3
Tomáš Sokol: Co nám hrozí a co nás (snad) mine	3/3
Radim Miketa: Advokát – věčný student	4/3
Michal Žížlavský: Čas dluhů očima sluhů	5/3
Martin Maisner: Slušnost, nebo zbabělost?	6/3
Vladimír Jirousek: Rok 2004: 8 000 Kč = rok 2018: 10 600 Kč	7-8/3
Martin Maisner: Rehabilitujeme rozhodčí řízení	9/3
Antonín Mokřý: Stoleté výročí 1918-2018 a další osmičkové roky	10/3
Lenka Vidovičová: Ženská stopa	11/3
Radim Miketa: Adventní pozastavení nad vzděláváním	12/3

Aktuality

Velká reforma poradních orgánů ČAK Petr Toman.....	1-2/4
13. galavečer Právníka roku představil vítěze Dagmar Koutská.....	1-2/6
Tomáš Gřivna prvním laureátem Ceny Václava Mandáka Hana Rýdlová.....	1-2/8
Aktuálně v právu Hana Rýdlová.....	1-2/10, 3/10, 4/12, 5/16, 6/12, 7-8/12, 9/10, 10/12
Představenstvo jednalo o dvou aktuálních novelách Petr Toman.....	3/4
Pozor! Nové daňové povinnosti pro advokáty ve sdružení Monika Novotná.....	3/6
Výzva českým advokátům: zapojte se do projektu Evropští advokáti na Lesbu.....	3/8
Advokát je advokát – i jako insolvenční správce Michal Žížlavský.....	4/4
Oslavme stoleté výročí! Vladimír Jirousek.....	4/7
Poskytování dlouhotrvajících služeb z pohledu zákona o dani z přidané hodnoty Monika Novotná.....	4/8
Rychlé zprávy z představenstva – nový komunikační kanál ČAK Red.....	4/9
Konec nedorozumění při poskytování právních služeb ve věznicích dak.....	4/10
Stručné zprávy z představenstva Robert Němec.....	5/4
Společné česko-slovenské oslavy výročí icha.....	5/7
14. ročník celostátní soutěže Právník roku 2018 vyhlášen.....	5/14, 6/10, 7-8/11, 9/8
Předseda ČAK podal podnět k zahájení kárného řízení se soudcem v kauze Zadeh Iva Chaloupková.....	6/4
Konference v Brně rozvířila debatu o rekodifikaci civilního procesu Hana Rýdlová.....	6/7
Bezplatná právní pomoc a hromadné žaloby Robert Němec.....	7-8/4
Nový systém fungování bezplatné právní pomoci představila ČAK na tiskové konferenci Red.....	7-8/6
Program oslav 100 let české a slovenské advokacie Red.....	7-8/9
Linka právní pomoci pomáhá už 13 let Hana Rýdlová.....	9/4
Opakujeme výzvu: Přihlaste se do seznamu advokátů poskytujících bezplatnou právní pomoc Irena Schejbalová.....	9/6
Pište a můžete být Talentem roku! Red.....	9/6
Regulace odměn advokátů Michal Žížlavský.....	10/4
Čeští a slovenští advokáti oslavili 100 let moderní advokacie Hana Rýdlová.....	10/6
Začínající advokát a jeho náročný ekonomický start Radim Miketa.....	10/8
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném.....	10/9, 11/10, 12/14
Prohlášení USZ a ČAK k zásahům do profesní mlčenlivosti v Polsku.....	10/12
Krátké zprávy z představenstva Robert Němec.....	11/4
Právník roku 2018 – zase v Praze a v gala icha.....	11/6
Prohlášení Jednoty českých právníků.....	11/14
Upozornění – poplatek z přírůstku vkladů k 31. prosinci.....	11/14
Právní služby online a další vzdělávání advokátů Petr Toman.....	12/4
Další vzdělávání advokátů na startu Radim Miketa.....	12/6
Výzva advokátní veřejnosti: Diskutujme o podobě poskytování právních služeb online Martin Maisner.....	12/8
Mým mottem je cimrmanovské „Táhni a srústej!“ Rozhovor s novým předsedou Nejvyššího správního soudu JUDr. Michalem Mazancem Ivana Cihlářová, Hana Rýdlová.....	12/10
Vstupenky na galavečer Právníka roku 2018 zcela rozebrány: Je systém spravedlivý? icha.....	12/12

Rozhovory

Stálý rozhodčí soud znamená stabilitu procesních postupů. Rozhovor s předsedkyní Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR Marií Karfíkovou Alexander J. Bělohávek.....	9/11
Chceme se vyrovnat všem mezinárodním evropským soudům. Rozhovor s předsedou Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Vitem Horáčkem Alexander J. Bělohávek.....	9/14

Alena Tibitanzlová: Nutná obhajoba právnické osoby – ano, či ne? – 2. část	7-8/20
Luboš Tichý: Neuspokojivé řešení smluvní odpovědnosti za škodu v o. z. (plaidoyer za předvídatelnost škody)	3/20
Luboš Tichý: Brexit a některé jeho následky	7-8/39
Tomáš Troup, Adam Rakovský: Zápočet v předvečer insolvence ve světle odpůrčího práva – I. díl	10/34
Tomáš Troup, Adam Rakovský: Zápočet v předvečer insolvence ve světle odpůrčího práva – II. díl	11/31
Radka Vacová: Problematika placení výživného dětem – splatnost výživného	6/34
Radka Vacová: Jednorázová úhrada výživného pro dítě	7-8/60
Lukáš Valúšek: K výkladu § 14a rozpočtových pravidel při přeměně příjemce dotace rozdělením odštěpením	11/37
Alena Winterová, Petr Lavický, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák, Zdeněk Pulkrábek: Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie	1-2/11

Z judikatury

NS: K odměně člena statutárního orgánu	1-2/54
NS: K předpokladům rozhodování a procesním postupům soudu v řízení o stanovení hranic pozemků	3/47
NS: Pravidlo tří let a vypořádání obchodního podílu v řízení o vypořádání SJM	4/43
NS: Nároky z porušeného předkupního práva podle občanského zákoníku z roku 1964 a jejich právní režim po účinnosti o. z.	5/47
NS: K právnímu režimu vypořádání SJM	7-8/64
NS: K právnímu režimu vad spočívajících v neschopnosti vodícího psa disponovat vlastnostmi stanovenými právními předpisy ve vztahu k osobám se zdravotním postižením	10/46
NS: Důkazní břemeno při uplatnění nároku na vydání věci	11/44
NS: Vypořádání společného jmění manželů k věci tvořící součást společného jmění, platně prodané za trvání manželství	12/46
ÚS: K otázce splnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání	1-2/55
ÚS: K právu poškozeného na bezplatnou právní pomoc v trestním řízení a spravedlivé odměně advokáta	3/51
ÚS: Ke konceptu „nepoměrných obtíží“ určení hodnoty sporu pro rozhodnutí o výši přiznaných nákladů řízení podle advokátního tarifu	4/48
ÚS: Rozsudek musí vyhlásit i Nejvyšší soud	5/49
ÚS: K otázce vymezení splnění předpokladů přípustnosti dovolání	5/52
ÚS: Ke zjišťování názoru dítěte v případě sporu rodičů ohledně volby základní školy dítěte nastupujícího povinnou školní docházkou	6/51
ÚS: K rozhodování o zabrání věci podle trestního řádu	7-8/70
ÚS: K principu subsidiarity trestní represe	9/51
ÚS: K nákladům řízení	9/55
ÚS: K nároku na náhradní vozidlo po rozhodnutí pojišťovny o totální škodě	10/49
ÚS: Odpovědnost advokáta, který žádá po klientovi, aby soudu předložil vědomě nepravdivé či zavádějící důkazy	11/48
ÚS: Očkovací povinnost a participační práva dítěte ve sporu rodičů o jeho očkování	12/49
NSS: Stavení běhu lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení při podání žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení před správním soudem	1-2/58
NSS: Nevypořádání se s vyjádřením osoby zúčastněné na soudním řízení správním jako vážná vada řízení	3/53
NSS: K pravomoci k projednání a rozhodnutí sporu o určení práv k dobývacímu prostoru	4/52
NSS: Postup katastrálního úřadu při zápisu poznámky do katastru nemovitostí	5/55
NSS: Změna společného příjmení v době trvání manželství	6/53
NSS: Orientační dechová zkouška jako důkaz v řízení o přestupku	7-8/74
NSS: Rozsah zastoupení ustanoveným advokátem v soudním řízení správním	10/52
NSS: K odůvodnění správních a soudních rozhodnutí	11/54
NSS: Diskriminace spotřebitele jako zájemce o nájem bytu	12/54
KS v Ostravě: Zástavní právo zřizované v daňovém řízení	11/56
SD EU: K otázkám souvisejícím se změnou pohlaví	1-2/61
SD EU: K výkladu pojmu manžel nebo manželka	3/57
SD EU: K definici pojmu „pracovní doba“	4/56
SD EU: K činnosti UberPopu	5/58
SD EU: K otázkám odpovědnosti za zpracování údajů návštěvníků Facebooku	7-8/79
SD EU: K nároku na náhradu za významné zpoždění letu	7-8/80
SD EU: Brexit a výkon evropského zatýkacího rozkazu	9/57
SD EU: K autorským právům autorů fotografií a jejich umístění na webech	9/58
SD EU: K uplatnění systému sociálního zabezpečení na vyslaného pracovníka	10/55
SD EU: K čerpání placené dovolené za dobu rodičovské dovolené	11/61
SD EU: K finanční náhradě dědicům za nevyčerpanou dovolenou zemřelých	12/57
SD EU: K otázkám nároku na placenou dovolenou	12/58
ESLP: Ke smluvnímu vzdání se práva	1-2/62
ESLP: K otázce uznání a ochraně sňatků osob stejného pohlaví	3/58
ESLP: Uznání a výkon soudního rozhodnutí vydaného v nepřítomnosti podle nařízení Brusel I	4/57
ESLP: K procesním zárukám odsouzeného	5/59
ESLP: K nepřípustnosti obhajovat se v trestním řízení osobně	6/57
ESLP: K soudnímu řízení o náhradě škody pro průtahy	7-8/81
ESLP: K řízení o popření otcovství	9/59
ESLP: K zásahům do profesního tajemství	10/56
ESLP: K otázkám důvěrné komunikace	11/62
ESLP: K odposlechům komunikace mezi advokátem a klientem	12/59
Glosa: K rozsudku Nejvyššího soudu ve věci následků smlouvy uzavřené oběma manželi, jednal-li jeden z nich v duševní poruše	6/59
Glosa: K rozsudku NS ve věci spoluzpůsobení škody poškozeným	7-8/83
Glosa: K rozsudku NS ve věci plnění dlužníka dřívějšímu věřiteli předtím, než mu bylo oznámeno nebo prokázáno postoupení pohledávky	10/57
Glosa: K rozsudku NS ve věci užívání družstevního bytu v důsledku neplatného převodu družstevního podílu	11/63
Glosa: K rozsudku NS ve věci postavení svědků a jejich způsobilosti při pořizování prosté allografní závěti	12/61

Konference k aktuálním otázkám českého a slovenského práva a advokacie Hana Rýdlová	10/66
15. konference o dějinách advokacie Ivana Cihlářová	10/68
Memorandum o vzájemné spolupráci a podpoře přijaté ČAK a SAK	10/70
Sobotní česko-slovenské (ne)soupeření ve sportu i kultuře Hana Rýdlová	10/71

Z české advokacie

Advokacie na sinusoidě osmičkových let Stanislav Balík	1-2/71
Zákonodárce se nesmí chovat jako dřevorubec aneb náleží Ústavního soudu zrušující některá ustanovení zákona o evidenci tržeb Hana Erbošová	1-2/72
Jmenování advokáta hmotněprávním opatrovníkem v civilním řízení soudním Milan Hoke	1-2/73
Postup při řešení škodních událostí advokátů Zdeněk Turek	1-2/74
Z kárné praxe Jan Syka	1-2/75, 3/69, 4/69, 6/68, 7-8/96, 9/75, 11/72, 12/73
Unie obhájců se představuje Lukáš Trojan	1-2/77
Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2017	1-2/78
Z jednání představenstva ČAK icha	1-2/80
Advokáti – pouťovní poslanci Národního shromáždění republiky Československé Stanislav Balík	3/67
Nové personální obsazení sekcí a výborů ČAK	3/71
Unie rodinných advokátů Daniela Kovářová	3/75
Opouštějí nás i advokacie Daniela Kovářová	3/76
Odešli do nebeské síně	3/76, 6/73, 9/71, 12/73
K zápisům absolventů zahraničních vysokých škol do seznamu advokátních koncipientů Radim Miketa	4/67
Podání vysvětlení – nástroj (ne)spravedlivého trestního procesu? Filip Seifert	4/68
Advokacie ve zlomovém období roku 1938 Stanislav Balík	5/67
Nepřiměřeně nízká smluvní odměna advokáta jako kárné provinění Lukáš Slanina, Vladimír Janošek	5/69
NSZ: osoba podávající vysvětlení může obdržet kopii úředního záznamu Tomáš Sokol	5/71
Pojištění kybernetických (GDPR) rizik a odpovědnosti pověřence pro ochranu osobních údajů (DPO) Zdeněk Turek	5/72
Advokáti do škol – zapojte se do projektu Daniela Kovářová, Ronald Němec	6/67
Z praxe výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů Marek Nespala	6/70
Advokát jako přítel soudu a dítěte, minimálně v rodinných věcech Daniela Kovářová	6/71
Zvýhodněné pojištění motorových vozidel pro advokáty Zdeněk Turek	6/72
Advokacie před- a pookupační (1968) Stanislav Balík	7-8/93
Jaký zájem má rodinný klient? Daniela Kovářová	7-8/95
Speciální pojistné produkty pro advokáty Zdeněk Turek	7-8/97
Golfový turnaj advokátů ADVO-CUP již podvanácté Kristýna Spurná, Radek Spurný	7-8/98
K jednomu zapomenutému legislativním návrhu Jan Vidrna	9/69
Z činnosti Unie obhájců Lukáš Trojan, Petr Toman	9/72
Hojivá advokacie Daniela Kovářová	9/73
Advokáti v prvním týdnu samostatného Československého státu: 28. října až 3. listopadu 1918 Stanislav Balík	10/73
Prodloužení pojistné smlouvy pro připojištění profesní odpovědnosti z výkonu advokacie pro pojistný rok 2019 Zdeněk Turek	10/75
20 let se střídavou péčí Daniela Kovářová	10/78
Turnaj čtyř řek v Plzni Daniela Kovářová, Václav Vladař	10/79
Advokáti proti totalitě – nový projekt představí osudy známých i neznámých jmen. Rozhovor s Petrem Tomanem Hana Rýdlová	11/69
Konference Unie obhájců „Od dekriminalizace ke kriminalizaci, od depenalizace k penalizaci“ v Olomouci Petr Svoboda, Tomáš Grřivna, Filip Ščerba	11/74
Změny v rámcové pojistné smlouvě v průběhu roku 2018 Zdeněk Turek	11/76
Od Říjnového diplomu k advokátnímu řádu z roku 1868 Stanislav Balík	12/71
Jak se dělá hojivá advokacie Daniela Kovářová	12/74

Z Evropy a ze světa

Stanovisko CCBE k povinnosti mlčenlivosti advokáta	1-2/81
Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	1-2/82, 4/72, 7-8/103, 10/80, 12/75
Advokátní profese ve vybraných sedmi státech Evropské unie Eva Indruchová	4/70
Nový Protokol č. 16 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod Lenka Vojtřiová	5/74
Plenární zasedání CCBE poprvé v Praze Eva Indruchová	6/74
Deset let stálého zastoupení ČAK v Bruselu Eva Indruchová	7-8/99
Výroční kongres AIJA 2018 v Bruselu Eva Ropková, Eva Indruchová	11/77
Evropský den advokátů 2018 Lenka Vojtřiová	11/78

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	1-2/83, 3/77, 4/73, 5/75, 6/77, 7-8/104, 9/77, 10/81, 11/79, 12/76
Vznikla Unie rodinných advokátů Red	1-2/84
Pozvánka na XIII. právní ples v Ostravě	1-2/84
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2018	1-2/85
Pozvánka na kongres Právní prostor 2018	3/78
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu	3/78, 4/74, 5/76, 7-8/106, 9/80, 12/77

Pozvánka na výroční konferenci o evropském právu Prague EU Law Days	3/78
Pozvánka na XI. ročník mezinárodního šachového turnaje „ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2018“	3/79
Pozvánka na XXVI. Karlovarské právníké dny	3/80, 4/80, 5/78
Zjišťovali jsme pro vás: Jaké důvěře veřejnosti se těší advokáti? Dak	3/82
„Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces“ – zpráva z konference Dalibor Šelleng	4/75
Rakouský rejstřík skutečných majitelů Marta Svoboda-Mascher	4/77
Pozvánka na odbornou konferenci Soukromé právo 2018 v Brně a Ostravě	4/78
Pozvánka na VII. ročník turnaje „O pohár české a slovenské advokacie v tenise deblových dvojic mužů a žen“	4/78
SKILEX – 45. mezinárodní lyžařský kongres pro právníky Kateřina Stránská	4/79
Pozvánka na 12. ročník turnaje dvojic ve volejbale a 6. ročník turnaje dvojic v nohejbale v Náchodě	4/82
Pozvánka na 29. ročník tradičního běžeckého závodu „O parohy arcivévody Ferdinanda“	4/82
Pozvánka na tenisovou sobotu v Kosmonosech	4/83
Pozvánka na 2. ročník Legal Beach Cup	4/83
Tiskové konference ČAK nově online i offline na webu Komory Red	5/77
Manuál ke GDPR pro advokáty a jejich kanceláře Red	5/80
Právní prostor poosmé aneb jak to viděl moderátor Michal Vávra	5/81
Pozvánka na celostátní turnaj v tenise	6/78
Innovative Legal Services Forum 2018 Hana Rýdlová	6/79
Pozvánka na turnaj regionálních advokátních týmů ve fotbale „Turnaj čtyř řek 2018“ v Plzni	6/81
Pozvánka na 21. sportovní hry české advokacie v Nymburce	6/82
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků ve II. pololetí 2018	7-8/106
Vary po dvacáté šesté... tentokrát očima jednoho moderátora Michal Vávra	7-8/107
Nálezy Ústavního soudu obrazem. Rozhovor s tvůrci jednoduchých komiksů Mgr. Lenkou Kotulkovou, JUDr. Andrejem Lobočkou, Ph.D., a Mgr. Davidem Zahumenským Dagmar Koutská	7-8/109
Pozvánka na 8. ročník turnaje České advokátní komory v beach volejbale	7-8/111
Pozvánka na 21. ročník golfového turnaje české advokacie	7-8/111
Pozvánka na konferenci Soukromé právo 2018 v Ostravě a v Praze	9/79
Pozvánka na tradiční seminář o americkém právu v Telči	9/80
Benešovská výstava o advokátních rodech Veselých a Kloudů Ivana Cihlářová	9/81
Pozvánka na konferenci Soukromé právo 2018 v Praze	10/82
Pozvánka na dva semináře o insolvenčním právu	11/80
Pozvánka na XVIII. reprezentační ples Městského soudu v Praze	11/81
Pozvánka na běžecký závod Krakonošův pohár 2019	11/81
Symposium k hromadným žalobám Ivana Cihlářová	12/78
Konference Soukromé právo 2018 vyzvala k diskusi o novém procesu Hana Rýdlová	12/79

Z právnické společnosti

Za JUDr. Milanem Skalníkem Vladimír Jirousek	1-2/86
Nešťastná 13? Kdepak, pro Právnicka roku tahle pověra neplatí! Dagmar Koutská	1-2/87
První dáma české justice se srdcem lvice – Dagmar Burešová Red	7-8/112
Za docentkou Sentou Radvanovou Michaela Zuklinová	7-8/114
Odešel Czesław Jaworski, bývalý předseda polské advokacie Stanislav Balík	9/82
Za Vladimírem Jablonským Tomáš Prokopec	10/83
Právnická firma roku 2018 zná své vítěze Hana Rýdlová	11/82

Nakonec

Právníkový zápisky Petr Hajn	1-2/92, 3/84, 4/84, 5/84, 6/83, 9/83, 10/84, 12/84
Právníkový zápisky (Tentokrát o dovolené a jejich dozrucích) Petr Hajn	7-8/115
Právníkový zápisky (O promócích a fakulním folkloru) Petr Hajn	11/84
Kresba Lubomíra Lichého	1-2/93, 3/85, 4/85, 5/85, 6/84, 7-8/116, 9/84, 10/85, 11/85
Víte, že... Stanislav Balík	1-2/93, 3/85, 4/85, 5/85, 6/84, 7-8/116, 9/84, 10/85, 11/85
PF 2019	12/85
Obsah ročníku 2017	1-2/94
Inhaltsverzeichnis	1-2/100, 3/86, 4/86, 5/86, 6/86, 7-8/117, 9/86, 10/86, 11/86, 12/86
Zusammenfassung/Summary	1-2/101, 3/87, 4/87, 5/87, 6/87, 9/87, 10/87, 11/87, 12/87
Zusammenfassung	7-8/118
Summary	7-8/119
Table of Contents	1-2/102, 3/88, 4/88, 5/88, 6/88, 7-8/120, 9/88, 10/88, 11/88, 12/88

Leitartikel

Vladimír Jiroušek: 2018/2019 3

Aktualitäten

Die Regelung der Anwaltskosten zum zweiten Mal Michal Žižlavský 4
 Gewinner des Juristen des Jahres 2018 Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská 6
 Der Vaclav-Mandak-Preis geht zu Händen von Professor Jelinek Hana Rydlová 8
 Die Vertreter der Tschechischen Rechtsanwaltskammer und des NSZ haben das Memorandum über die Mitwirkungsleistung unterzeichnet Tomáš Sokol 9
 Memorandum über die Mitwirkungsleistung 11

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Angemessene Genugtuung im unlauteren Wettbewerb II. *Finanzielle Form der angemessenen Genugtuung* Dana Ondřejová 13
 Geometrischer Plan als untrennbarer Bestandteil der Urkunde und das Grundbuchamt Jaroslav Holý, Daniela Šustrová 18
 Gebundenheit der Parteien durch den Schiedsvertrag im Falle der Abtretung der Forderung Vojtech Trapl 22
 Beweismaß und Beweislast im Kontext der Bewertung der Beweise in der Gerichtspraxis Jan Balarin 25
 Das Erfolgsprinzip – „Neuigkeiten“ in Entscheidungen über die Verfahrenskosten Zdeněk Pulkrábek 34
 Einfluss der Art des Gerichtsverfahrens auf die Bewertung durch den Sachverständigen Lukáš Krístek 38
 Revision laut deutschem Recht. *Bundesgerichtshof zwischen der Sicherstellung der Rechtssicherheit und der individuellen Gerechtigkeit* Peter Gottwald 45
 Bestrafung der Rechtsanwältinnen laut Sachvorhaben der Zivilprozessordnung Lukáš Duffek 53

Aus der Rechtssprechung

Oberster Gerichtshof: Zu den Entscheidungsprinzipien des Gerichts über die Aufhebung oder Einschränkung der Dienstbarkeit aus der Sicht des Ersatzes für deren Aufhebung oder Einschränkung 55
 Verfassungsgericht: Zur unrichtigen Bewertung der Bedingungen für die Anordnung der einstweiligen Verfügung (Gesellschaft Über B. V.) 59
 Oberstes Verwaltungsgericht: Einstellung des Verwaltungsgerichtsverfahrens wegen Nichtbezahlung der Gerichtsgebühr und Vereinbarung über das Honorar des Rechtsanwalts 61
 EGMR: Über Durchsuchungen und Beschlagnahme der Dokumente in Anwaltskanzleien 65
 Glosse: Zum Urteil des Obersten Gerichtshofs in Sachen der aktiven sachlichen Legitimation zur Stellung des Antrags auf Gerichtseinschränkung oder Aufhebung der Dienstbarkeit bei dauerhafter Änderung, die ein schweres Missverhältnis zwischen dem Berechtigten und den Verpflichteten aus Dienstbarkeit hervorruft 66

Aus der Fachliteratur

Jan Dědič, Jana Guričová, Josef Kříž, Jan Lasák, Jakub Porod: *Gesetz über das Staatsunternehmen. Kommentar* (Kateřina Eichlerová) 69
 Ivo Telec: *Recht der Naturheilkunde* (Pavel Mates) 71
 Markéta Selucká, Svatava Veverková und Koll.: *Geschäftsbedingungen in den Beziehungen B2C* (Karel Marek) 72
 Markéta Selucká, Eva Dobrovolná, Vlastimil Vitoul, Silvie Štěpánová: *Das Wohnungseigentum* (Jana Mlýnková) 73
 Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt 74

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Substitution in Verfahren anders und vielleicht auch besser Tomáš Sokol 75
 Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka 76
 Das Jahr 2018: im Zeichen der Angriffe gegen die Schweigepflicht der Rechtsanwältinnen Lukáš Trojan 78
 Günstige Bedingungen der Versicherung der Rechtsanwältinnen bei Ausübung der Rechtsanwaltspraxis auch im Privatbereich Tereza Poláková 79
 Verlauf und Ergebnisse der Rechtsanwaltsprüfungen, Anerkennungsprüfungen und Befähigungsprüfungen im Jahre 2018 80

Aus Europa und aus der Welt

Vertreter der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in internationalen Organisationen informieren 82
 Konferenz über die Effektivität der Justizsysteme in Wien Lenka Vojířová 89

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 90
 Einladung zum Seminar über das Insolvenzrecht 92
 Einladung zum 2. Jahrgang des Olmützer Diskussionsforums 93
 Einladung zum Seminar „Schweigepflicht des Rechtsanwalts und Steuerpflichten“ 93
 Umlegungen im Strafverfahren und Absprache über Schuld und Strafe Ivana Cihlářová 94
 Einladung zum Insolvenzkonferenz in Prag 95

Aus der Juristengesellschaft

Feierlicher Galaabend des Juristen des Jahres 2018 Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková, Dagmar Koutská 96
 Übergabe der Randa-Medaillen für das Jahr 2018 Red. 101

Zum Schluss

Notizen eines Juristen Petr Hajn 102
 Eine Zeichnung von Lubomír Lichý 103
 Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 103

Inhalt des Jahrgangs 2018

Inhaltsverzeichnis 104
 Inhaltsverzeichnis 110
 Zusammenfassung/Summary 111
 Table of Contents 112

Dana Ondřejová: Angemessene Genugtuung im unlauteren Wettbewerb II Finanzielle Form der angemessenen Genugtuung

Der Beitrag schließt an seinen ersten Teil an, der im Bulletin der Rechtsanwaltschaft Nr. 12/2018 publiziert wurde, und widmet sich der Problematik der finanziellen Form der angemessenen Genugtuung im unlauteren Wettbewerb. Er beschäftigt sich mit den durch die Rechtsprechung begründeten Anerkennungskriterien, mit der Frage, ob auch Vermögenskriterien berücksichtigt werden können, mit den „Tarifsätzen“ der angemessenen Genugtuung in der tschechischen sowie slowakischen Rechtsprechung sowie mit weiteren Fragen, die in den Klagen auf angemessene Genugtuung zu berücksichtigen sind.

Jaroslav Holý, Daniela Šustrová: Geometrischer Plan als untrennbarer Bestandteil der Urkunde und das Grundbuchamt

Die Autoren im Artikel weisen darauf hin, dass ungeachtet der fortschreitenden Elektronisierung der Staatsverwaltung sowie verschiedener privatrechtlicher Transaktionen immer noch die meisten Schriftstücke, deren Bestandteil der geometrische Plan ist, zur Eintragung ins Grundbuch in Urkundenform vorgelegt werden. Es ist sehr oft notwendig, eine Urkundengleichschrift des elektronischen Originals des geometrischen Plans auszufertigen und es ist nützlich, die entsprechenden Vorschriften sowie technische Vorgänge gut zu kennen, und zwar sicher auch deswegen, weil einige von diesen Vorgängen sich in der Praxis als problematisch erweisen.

Vojtěch Trapl: Gebundenheit der Parteien an den Schiedsvertrag im Falle der Abtretung der Forderung

Bis zum Zeitpunkt der Gültigkeit der dualen Regelung aufgrund des Handelsgesetzbuchs sowie des Bürgerlichen Gesetzbuchs war die Abtretung der Forderung als teilweise Vertragsänderung eine Quelle von möglichen Einwänden im Hinblick auf den Mangel der Zuständigkeit des Schiedsrichters, aber nicht seitens des Übernehmers als Rechtsnachfolgers des Zedenten, sondern des Schuldners, der sich nicht immer an eine solche Vertragsänderung gebunden fühlen musste, insbesondere unter Hinweis darauf, dass er durch die oben genannte Rechtsnachfolge nicht berührt ist, also ohne seine ausdrückliche Zustimmung die Wirksamkeit der Schiedsklausel wegen der Vertragsänderung erloschen ist. Daher ist es notwendig zu prüfen, ob die gegenwärtige Rechtsregelung etwas verändert hat, und dazu soll auch der folgende Artikel beitragen.

Jan Balarin: Beweismaß und Beweislast im Kontext der Bewertung der Beweise in der Gerichtspraxis

Der Beitrag wird den ausgewählten aktuellen Problemen des Beweisrechts im Zivilprozess gewidmet. Er analysiert einerseits die spezielle Erklärungspflicht in der Praxis der tschechischen Gerichte und deutet das Potential deren Entwicklung in Richtung zur Verantwortung für die Führung des Gegenbeweises an, und andererseits weist er auf die Rechtsprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union hin und bettet sie in den Kontext der Uneinigkeiten zwischen dem Obersten Gerichtshof und dem Verfassungsgericht bezüglich des Beweismaßes ein. Zum Schluss kritisiert der Beitrag die Tendenzen des Verfassungsgerichts zur Ad-hoc-Behandlung der Verteilung („Umkehrung“) der Beweislast, was – ohne entsprechenden Bedarf – die Gefährdung der notwendigen prozessrechtlichen Sicherheit der Parteien bedeutet.

Zdeněk Pulkrábek: Das Erfolgsprinzip – „Neuigkeiten“ in Entscheidungen über die Verfahrenskosten

Der Autor präsentiert im Artikel die Entscheidungen des Obersten Gerichtshofs über die Verfahrenskosten, die in den letzten fünf Jahren erlassen wurden. Das Ziel seines Beitrags ist es also, über Behandlungsweisen kurz zu informieren, die in einigen Entscheidungen enthalten sind gegebenenfalls von ihnen abgeleitet werden können, und diese zu kommentieren. Manchmal geht es um tatsächliche Neuigkeiten, manchmal geht es eher um die Erinnerung daran, was in der Praxis außer Acht gelassen wird. Für einen wissbegierigen Leser gibt es in den Notizen auch einige interessante historische und komparative Informationen.

Lukáš Krístek: Einfluss der Art des Gerichtsverfahrens auf die Bewertung durch den Sachverständigen

Dieser Artikel beschäftigt sich mit dem Einfluss der Art des Gerichtsverfahrens auf Bewertungen. Der Autor stellt sich die Frage, ob die Art des Gerichtsverfahrens (Zivilverfahren, Strafverfahren, Verwaltungsgerichtsverfahren) einen Einfluss auf die Schlussfolgerungen des Sachverständigen bzw. auf das Arbeitsverfahren des Sachverständigen hat.

Peter Gottwald: Revision laut deutschem Recht. Der Bundesgerichtshof zwischen der Sicherstellung der Rechtssicherheit und der individuellen Gerechtigkeit

Der Artikel hat zum Ziel, im Rahmen der Diskussion über den neuen Zivilprozess die Rechtsregelung unserer Nachbarn zu erörtern und er konzentriert sich auf das Thema der Revision im deutschen Recht und auf die Aufgabe des Bundesgerichtshofs, der das höchste Gericht in Zivil- und Strafsachen in Deutschland ist.

Lukáš Duffek: Bestrafung der Rechtsanwälte laut Sachvorhaben der Zivilprozessordnung

Die meisten Fachdiskussionen über die neue Zivilprozessordnung konzentrieren sich auf Themen, die auf den ersten Blick die größten Änderungen gegenüber dem bestehenden Rechtszustand einführen. Weitere wichtige Institute werden dabei außer Acht gelassen. In diesem Artikel wollen wir uns der Änderung der Konzeption der bestehenden Ordnungsmaßnahmen zur Form der Ordnungsstrafe und der Mutwillensstrafe widmen, die in dem Entwurf bereits auch ausdrücklich auf die Rechtsanwälte bezogen werden. Neben der Änderung der oberen Grenze der Sanktion handelt es sich auch um die Erweiterung der Tatbestände. In dem Sachvorhaben der Zivilprozessordnung kann man die Verstärkung der Möglichkeit der Ingerenz des Gerichts in ein Streitverfahren, die Verstärkung der materiellen Verfahrensführung und die Erweiterung der Kompetenzen bei der Verfahrensführung in Bezug auf die Beteiligten sowie deren Vertreter beobachten.

Dana Ondřejová: Adequate satisfaction in unfair competition II. Monetary form of adequate satisfaction

The contribution follows up on the first part published in the Bulletin No. 12/2018 and looks into the issues of monetary form of adequate satisfaction in unfair competition. It deals with the criteria for awarding adequate satisfaction inferred from the case law, the question whether material criteria may be taken into account as well, adequate satisfaction “tariff” in Czech and Slovak case law and other issues which need to be considered in actions seeking adequate satisfaction.

Jaroslav Holý, Daniela Šustrová: Geometric plan as an inseparable part of a document and Land Register

The authors of the article point out that irrespective of increasing computerisation of the state administration as well as different private-law transactions, most documents which contain a geometrical plan are submitted for entry in the Land Register in paper form. Thus, an execution of an identical paper copy of the electronic original is often needed and it is useful to know relevant law in detail as well as technical procedures, certainly also because some of these procedures appear to be troublesome in practice.

Vojtěch Trapl: Binding effect of an arbitration agreement in the case of an assignment of a claim

Until the time when the dual system of regulation based on the Commercial Code and the Civil Code was valid, the assignment of a debt, as a partial contract modification, was a source of potential objections as to a lack of arbitrator’s competence not from the side of the assignee as the assignor’s legal successor but from the side of the obligor who did not always have to feel to be bound by such contract modification, particularly in the light of the fact

that the obligor is not affected by the above-mentioned legal succession, hence without his express consent the effectiveness of the arbitration clause ceased to exist. It therefore needs to be examined whether the current legal regulation has brought about any changes, to which end this article aims to contribute.

Jan Balarin: Standard of proof and burden of proof in the context of assessing evidence in court practice

This contribution focuses on selected current problems of the law of evidence in civil procedure. Firstly, it analyses special explanatory duty in the practice of Czech courts and hints at its potential development towards responsibility for producing counter-evidence, secondly, it points to CJEU case law and places it in the context of a disagreement between the Supreme and Constitutional Court regarding the standard of proof. Finally, the contribution challenges Supreme Court’s tendencies towards ad hoc attitude to distribution (“reversal”) of the burden of proof, which – without adequate need – pose a threat to necessary procedural legal certainty of the parties.

Zdeněk Pulkrábek: Principle of success – „news“ in decision making on the costs of proceedings

The author of the article presents decisions of the Supreme court on the costs of proceedings that were issued in the last five years. The aim of the contribution is to briefly inform about the standpoints adopted in some of the decisions, alternatively standpoints that may be inferred from them, and comment on them. Some of them are novel, others merely recall what is overlooked in practice. The footnotes also include several historical and comparative curiosities for inquisitive readers.

Lukáš Krístek: Type of judicial proceedings and expert valuation

This article looks into different types of judicial proceedings and their influence on valuation. The author raises the question whether a particular type of judicial proceedings (civil, criminal, or administrative) has any effect on the findings of the expert or his procedure.

Peter Gottwald: Appellate review under German law. Federal Court of Justice in between ensuring legal certainty and individual justice

Within the context of the discussion on the new Civil Procedure Code, the article seeks to provide insight into the regulation of our neighbours and focuses on the topic of appellate review under German law and the role of the Federal Court of Justice, which is the highest court to hear civil and criminal cases in Germany.

Lukáš Duffek: Punishment of lawyers based on the material purpose of the Civil Procedure Code

Majority of professional discussions regarding the new Civil Procedure Code focuses on issues which at first sight introduce most prominent changes compared to the current state of law. Other important institutions are, however, neglected. In this article, we would like to pay attention to the changed concept of the present procedural measures introducing a procedural punishment and a punishment for lawless extravagance, which was expressly applicable to lawyers already in the draft. The changes include a new upper limit on fines and the extension of the facts of a case. Within the material purpose of the Civil Procedure Code we may notice that the possibilities of court’s intervention into contentious proceedings as well as the material conduction of proceedings have been enhanced, and the jurisdiction in conduction of proceedings in relation to the parties and their representatives has been extended.

Leading Article	
Vladimír Jirousek: 2018/2019	3
Current News	
Regulation of the lawyer´s fee II. Michal Žižlavský	4
Winners of the 2018 Lawyer of the Year Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská	6
Václav Mandák award goes to Professor Jelinek Hana Rýdlová	8
Representatives of the Czech Bar Association and the Prosecutor General´s Office signed a Memorandum of Collaboration	
Tomáš Sokol	9
Memorandum of Collaboration	11
Legal Theory and Practice	
Articles	
Adequate satisfaction in unfair competition II. <i>Monetary form of reasonable satisfaction</i> Dana Ondřejová	13
Geometric plan as an inseparable part of a document and Land Registry Jaroslav Holý, Daniela Šustrová	18
Binding effect of an arbitration agreement in the case of an assignment of a claim Vojtěch Trapl	22
Standard of proof and burden of proof in the context of assessing evidence in court practice Jan Balarin	25
Principle of success – „news“ in decision making on the costs of proceedings Zdeněk Pulkrábek	34
Type of judicial proceedings and expert valuation Lukáš Křístek	38
Appellate review under German law. <i>Federal Court of Justice in between ensuring legal certainty and individual justice</i>	
Peter Gottwald	45
Punishment of lawyers based on the material purpose of the Civil Procedure Code Lukáš Duffek	53
Judicial Decisions	
Supreme Court: On the principles of decision making on cancellation or limitation of a servitude from the point of view of compensation for its cancellation or limitation	55
Constitutional court: On incorrect assessment of conditions for interim measure (company Uber B. V.)	59
Supreme Administrative Court: Termination of administrative proceedings due to non-payment of a judicial fee and the lawyer´s fee clause	61
ECTHR: On search and seizure of documents in law offices	65
Note: On the Supreme Court´s decision on locus standi to file for court´s limitation or cancellation of a servitude when there is a permanent change causing gross disproportion between the entitled person and the owner of the dominant property	66
Professional Literature	
Jan Dědič, Jana Guričová, Josef Kříž, Jan Lasák, Jakub Porod: Act on state-owned enterprises. Commentary (Kateřina Eichlerová)	69
Ivo Telec: Naturopathy law (Pavel Mates)	71
Markéta Selucká, Svatava Veverková et al.: Commercial terms and conditions in B2C relationships (Karel Marek)	72
Markéta Selucká, Eva Dobrovolná, Vlastimil Vitoul, Silvie Štěpánová: Ownership of a flat (Jana Mlýnková)	73
Bulletin of the Slovak Bar Association brings	74
Legal Profession	
Czech Legal Profession	
Substitution in proceedings has changed, hopefully for the better Tomáš Sokol	75
Disciplinary Practice Jan Syka	76
2018: marked by attacks against lawyer´s confidentiality Lukáš Trojan	78
Advantageous insurance terms for lawyers while providing legal services as well as in private life Tereza Poláková	79
Course and results of bar exams, bar exams for foreign-educated lawyers and aptitude tests held in 2018	80
Europe and the World	
CBA representatives in international organizations inform	82
Conference on the effectiveness of justice systems in Vienna Lenka Vojřívová	89
Information and Points of Interest	
You Should Know	
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	90
Invitation to a seminar on insolvency law	92
Invitation to the 2nd edition of Olomouc discussion forum	93
Invitation to a „Lawyer´s confidentiality and tax liability“ seminar	93
Diversion of criminal proceedings and plea bargain agreement Ivana Cihlářová	94
Invitation to an Insolvency congress in Prague	95
Legal Society	
Lawyer of the year 2018 gala evening Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková, Dagmar Koutská	96
2018 Randa´s medal ceremony Ed.	101
Finally	
Lawyer´s Diary Petr Hajn	102
Drawing by Lubomír Lichý	103
Did you know that... Stanislav Balík	103
Obsah ročníku 2018	104
Inhaltsverzeichnis	110
Zusammenfassung/Summary	111
Table of Contents	112

**Skils s.r.o.
advokátní
kancelář**

Skils

nabízí pracovní příležitosti pro **advokáty a advokátní koncipienty**

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- **velmi dobrá znalost platného práva**
- **motivace k vysokému pracovnímu nasazení**
- **znalost anglického jazyka**

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete, prosím průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce. Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

Skils s.r.o. advokátní kancelář k rukám Kláry Koppové, Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310 nebo emailem: klara.koppova@skils.cz

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2018

- Hlavní cena

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2018

v kategoriích:

- Řešení sporů a arbitráže
- Právo hospodářské soutěže

CHAMBERS EUROPE 2018

Nejvyšší hodnocení v kategoriích:

- Competition / Antitrust
- Dispute Resolution
- Projects & Energy

Nakladatelství C. H. BECK
Vás srdečně zve na konferenci

INSOLVENČNÍ PRÁVO AKTUÁLNĚ

NA KONFERENCI VYSTOUPÍ:

doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.
ÚSP AV ČR, Of Counsel AK PRK Partners

Ing. David Jánošík
správce se zvláštním povolením

JUDr. Zdeněk Krčmář
soudce NS ČR

Mgr. Petr Kuhn
advokát a zakladatel AK BADOKH

Ing. Lee Louda
správce se zvláštním povolením

Mgr. Mgr. Jan Petrov, LL.M., Ph.D.
moderátor konference, advokát AK BADOKH

Mgr. Milan Polášek
soudce NS ČR

doc. JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D.
Of Counsel AK Clifford Chance, IES FSV UK

Mgr. Petr Sprinz, LL.M., Ph.D.
partner AK Havel & partners

a další

INTERAKTIVNÍ FORMÁT
PĚTI PŘEDNÁŠEK
A PĚTI PANELOVÝCH
DISKUZÍ PŘINESE ODPOVĚDI
NA VŠECHNY VÁMI
KLADENÉ OTÁZKY!

**EARLY BIRD REGISTRACE
ZAHÁJENA NA
WWW.BECK-KONFERENCE.CZ**

**25. dubna 2019
Hotel Kings Court Prague**